SELÇUK ALTUN

KİTAP İÇİN*

Aforizma - Alıntı - Kıs(s)a

2. BASKI

*SEL YAYINCILIK

SELÇUK ALTUN

BAŞUCU DEĞİL, BİR BAŞİÇİ KİTABI!

Edebiyat ile güzel sanatlar (veya onlarsızlık) için aforizma, alıntı ve kıs(s)a notlardan mürekkep bin madde...

2005 yazından itibaren Cumhuriyet Kitap'ta, "Kitap İçin" başlığıyla kırk hafta boyu yayımlanan yazıları ilgiyle karşılanmıştı. Selçuk Altun onları kitaplaşma sürecinde (g)özden geçirdi.

Eğleneceğini sanan yazarını eğiten kitap!

"O bir kitapçoksever. Yaşadığı topraklarda herkes kitap sevsin diye kat etmeyeceği yol yok. Selçuk Altun: Nefes aldığı 'kitap için'dir."

*SEL YAYINCILIK

SELÇUK ALTUN

KİTAP İÇİN

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel: (0212) 516 96 85 Faks: (0212) 516 97 26

http://www.selyayincilik.com
e-mail: posta@selyayincilik.com

*SEL YAYINCILIK: 292

Kitap İçin
SELÇUK ALTUN

Birinci Baskı: **Ekim 2006**
İkinci Baskı: **Ekim 2006**

© SEL YAYINCILIK **2006**

ISBN 975-570-296-2

Editör: Birhan Keskin
Kitap tasarımı: Gökçen Ergüven
Portreler: Sevinç Altan

Kapak ve bölüm vinyetleri: Peter Hristoff
(C.A.M. Gallery'nin izniyle)

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Litros Yolu, Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203 Topkapı-İstanbul,
Tel: (0212) 5678003

KİTAP İÇİN*

SELÇUK ALTUN, 1950'de Şavşat-Artvin'de doğdu. 1973 yılında Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde 1974 yılında master'ını tamamladı. Özel sektörde, genellikle finans kesiminde yöneticilik yaptı.

Deneme ve çevirilerden sonra romanları, *Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir* (2001, YKY), *Bir Sen Yakınsın Uzakta Kalınca* (2002, YKY), *Ku(r)şun Lezzeti* (2003, Sel Yayıncılık) ve *Annemin Öğretmediği Şarkılar* (2005, Sel Yayıncılık) ilgiyle karşılandı.

YKY'de oniki yıl yönetim kurulu başkan vekilliği ve beş yıl başkanlık yaptı. Başkanlığı döneminde YKY edebiyat arenasının nitelik ve nicelik lideri olmasına rağmen, "Selçuk Altun YKY'de Ne Yapardı?" başlıklı bir aydınlatmada bulunmak zorunda kaldı. Geleceğin edebiyatçılarına destek için, kitaplarının satışından elde ettiği telif gelirinin tümüyle B. Ü.'de burs fonu kurdu.

ÖZSÖZ

Edebiyat ile güzel sanatlar (veya onlarsızlık) için aforizma, alıntı ve kıs(s)a notlardan mürekkep bir madde...

Onlar 2005 yazından itibaren kırk hafta Cumhuriyet Kitap'ta boy gösterip kitaplaşma sürecinde (g)özden geçirildiler. Onlarla cebelleşirken eğleneceğimi biliyordum. Da, okur ve yazar adaylarına küresel öneriler iletirken eğitileceğime inanamazdım.

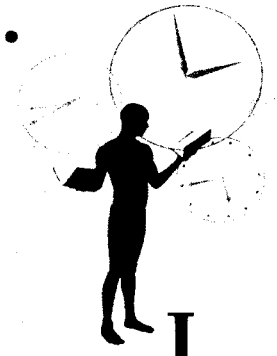
Sindirilmesi gerekenleri harcamayacağınıza eminim.

* * *

"Söyleyene değil söylenene bakıp" kitabı (d)izinden de kurtardım.

Bu vesileyle Turhan Günay'ın şahsında Cumhuriyet Kitap ekibine, kitap için portre desenleri ve kapak - bölüm desenlerini lütfeden değerli sanatçı ve (z)arif insanlar; Sevinç Altan ve Peter Hristoff'a içten teşekkürlerimi sunarım.

S.A.
Eylül, 2006

I

"Tolstoy mu Dostoyevski mi?" sorusuna, Thomas Bernhard yanıtıyla kaleydoskopik serimizi başlatıyorum... 1

Ludwig Wittgenstein'in *Yan Değiniler*'ini (Türkçesi: Oruç Aruoba) aldım. İlk baskısını (1999) ıskaladığıma üzüldüm. 2

Aforiz(masal) yapıttan:

- Yüz bedenin ruhudur.
- Armağan saydığın şey, çözmen gereken bir sorundur.
- Ancak kendinde devrim yapabilen devrimci olabilir.
- Ancak çok mutsuz bir insanın başka bir insan için üzülmeye hakkı vardır.

Fellini on Fellini'den (Federico Fellini): 3

"En çok çizgi öykü okumasını severim, mahkeme duruşmaları ve tarih kitapları, bazen şiir ve ender olarak kurmaca okurum.

Sinemaya pek gitmem. Gidecek olursam film bitmeden çıkarım.

Asla radyo dinlemem. Asla televizyon izlemem. Yaşamım boyunca futbol maçına gitmemişimdir. Partileri sevmem. Sohbet etmekten hoşlanmam. İyi tanımadığım insanlarla sohbet etmek zorunda kalırsam sıkılırım.

Sessiz sessiz oturamam. Hareket etmek zorundayım. Otomobilin içinde bulunmaktan hoşlanırım. Arkadaşlarımla genelde böyle görüşürüm; birlikte gezerek. Otomobilin perceresinde görünen ve yiten nesneleri izlerken konuşmaktan hoşlanırım.

Her sabah saat sekizde evden çıkarım. Çalışmıyorsam, tüm gün Roma'da dolaşmaktan hoşlanırım."

4 2005'te Edirne kökenli Nobelist Elias Canetti'nin 100. doğum yılını idrak ediyoruz. Nitelikli okura, Payel'den çıkan *İnsanın Taşrası*'nı (Çeviren: Ahmet Cemal) öneririm.

5 Bedirhan Toprak *Varlık*'ta (Haziran, 2005), "Şiirimizde, Garip Hareketi dışında bir akım olduğunu düşünmüyorum" demiş.

(Zayıf akımları saymazsak, ben de...)

6 05.01.05 tarihli sahaf safarimde 1925 ürünü *Vasco da Gama*'yı yazarı Lucillo Bueno, Ali Haydar Bey'e imzaladığı için aldığımı itiraf ediyorum. Mithat Paşa'nın oğlu olan Ali Haydar Bey Portekizce bilmiyorsa onu kim okumuştur ki? (Kitaplık raflarımla flört ederken ona "kadim bakire" saygısı gösteririm.) Şartlı salıverilmiş mahkûm gibi ürkerek beni izlediğini duyumsarım. Benden sonra klostrofobik bir zindana döneceği günü, ikilemler içerisinde bekliyor gibidir.

7 Altı değişik mahlasla, yüzden fazla kitap üreten polisiyeci Ed McBain'in (doğ. 1926) hazırladığı antoloji *Transgressions*'ı, William Mosley aşkına, Amazon'dan getirttim. Kitabın önsözünde; bir kısa öykünün 5000, kısa romanın 10000-40000 ve romanın en az 60000 sözcükten mürekkep olabileceğini buyurmuş.

8 Yapıtlarının edebi katsayısı azalan Anglo-Sakson şair ve yazarları cezalandırmak mı niyetine Joseph Addison'ın

(1672-1719) denemeleri ve Matthew Arnold'un (1822-88) şiirlerine sığınmaya çalışıyorum. Derken, ikilem katsayım çoğalıyor.

"Kitabınızı elime aldığım andan bırakana dek gülmekten kırıldım. Onu bir gün okumayı da planlıyorum." 9

– S. J. Perelman'ın "*Dawn Ginsberg's Revenge*" adlı kitabı için Groucho Marx (1928)

"Resim sessiz şiirdir, şiirse dokunaklı resim." 10

– Simonides (M.Ö. V. Yüzyıl)

"Ne ağır bir nesnedir şu dolmakalem." 11

– Emile Zola (1840-1902)

A. İlhan

2005! 12

Erdoğan Alkan 70, Muzaffer Buyrukçu 75, Arif Damar 80, Gülten Dayıoğlu 70, Güngör Dilmen 75, Bülent Ecevit 80, Atilla İlhan 80, Mahmut Makal 75, Tatyana Moran 95, Kemal Özer 70, Demir Özlü 70, Peride Celal 90, Naim Tirali 80 ve Sermet Sami Uysal 80 yaşındalar...

I Wish I Hadn't Said That (Keşke Şunları Söylemeseydim) - C. Cerf, V. Navasky. 13

- "Rembrandt'ı bizim olağanüstü yetenekli İngiliz sanatçımız Bay Ripingille'le karşılaştırmaya kalkışmayın."

– Editör ve Sanat Eleştirmeni John Hunt (1780 -1859)

- "Radyo deliliği ... zaman içinde yitecektir."

– Mucit Thomas A. Edison, 1922

Ama her sabah şiir okurum. (Bazen bir dize günümü ateşlemeye yeter.) Yaşayan şair ve yazarlarımızdan benimsedikle- 14

rimi tür bazında alt alta yazdığımda, şiir birinci oluyor.

15 "Şiir kitapları satış cirosundan şairlerimizin -bile- birbirlerini okumadığı anlaşılıyor" diyen er kişi kimdi? Memet Fuat?

16 Rafları dolduracak sayıda yapıtımız bulunsaydı, yalnızca şiir kitabı satan bir kitabevine ortak olmak isterdim.

(Vitrine dev harflerle "Burada Yalnız Şiir Kitabı Satılır" yazsam da fotokopi çektirmek ve ders kitabı arayan insanattan kurtulamayacağımı bile bile...)

17 Sahaf safarilerimde, Selahattin Batu (1905-1973) yapıtlarına rastlarsam kimini entegre-yetenek torunu Pelin Batu'ya armağan etmek için alırdım. Kışkırtıcı başlıklı deneme ve gezi notlarına göz gezdire gezdire onları kitaplığıma kaldırır oldum.

18 Boğaziçi denince, genellikle, Avrupa yakasındaki semtler akla gelmez mi? Uğur Kökden'in son yapıtı *İstanbul/Zamana Açılan Kapı*'da, Asya yakasının vakur semtleri yâd ediliyor. "Hıdiv Kasrı'nda Akşam" başlıklı denemenin şiirsel olduğunu düşünüyorum.

(Kentin Asya yakasındaki gözde konutum Hıdiv Kasrı'dır. Avrupa'daysa Karaköy'deki Minerva Han.)

19 Uğur Kökden'in 2001 ürünü, *Uzun Gecenin Tutsakları* da ıskalanmıştır. "Barış Derneği Cezaevi Günlüğü-1982" alt başlıklı yapıtı ibretle okumuştum.

(Mahmut Dikerdem, Orhan Apaydın, Erdal Atabek, Hüseyin Baş, Metin Özek, Ataol Behramoğlu ve Orhan Taylan kalibresindeki zevatla birlikte tutuklu kalmayı sığ bir sosyete kulübünde geviş getirmeye yeğlerim. Toy tutuklu Tahsin Usluoğlu, Samsun Maarif Koleji'nde benden bir sınıf kıdemliydi.)

U. Kökden

"Yazmazsa çıldıracak" ne kadar çok ya(zar) varmış. Yalnız unutulmasın, Sait Faik –hem de– iki dilde iyi bir okur ve öz yazardı. 20

Londra'da yayımlanan sahaf dergisi *RARE Book Review* (Haziran, 2005) küresel müzayede sonuçlarına göre, yılın ikinci el kitaplarını (satış fiyatı bazında) sıraladı. 21

Elli kitaptan mürekkep listeden seçmeler:

ADI	YAZARI	ÜRÜN YILI	EDERİ ($)
1. De Revolutionibus Orbium Coelestium	N. Copernicus	1543	1,226,176
2. The North American Indian	E. Curtis	1907-30	679,500
3. Journaal Wegens een Voyagie	W. de Vlamingh	1701	582,567
18. For Whom the Bell Tolls	E. Hemingway (imzalı)	1940	310,400
23. Adventures of H. Finn	M. Twain (imzalı)	1885	265,100
30. Ulysses	J. Joyce (imzalı)	1922	207,200

(Benim için en değerli ikinci el kitap henüz elime geçiremediğimdir.) 22

Değerinin abartıldığını düşündüğüm A. Puşkin'in *Journey to Arzrum*'unu (Erzurum'a Seyahat), sonunda Arizona'da bir sahafta kıstırdım. 225 dolara kıyıp ısmarladım. İstanbul Paket Müdürlüğünden "560 gram ağırlığında bir koliniz gelmiş olup..." müştulu haber kâğıdını alınca sevinçle Cevizlibağ'a seğirttim. Loş mekâna ulaştığımda sanki bir zaman tünelinden geçip 1960'lara dönmüştüm. Çalışanların duruşu, yorgun mobilyalar ve demode çalışma ortamını bir film platosuna yanlışlıkla girmişçesine kuşkuyla izledim. Kuyruktan kuyruğa üçüncü bankoya geldiğimde, kolimin ederi 100 Avro'yu aştığı için "bilmemne beyannamesi" dolduracaksın dediler. "O nedir, nereden alınır?" deyince "Bilgi İşlem'e git, yardımcı olurlar" bu-

yurdular. Gittim. "Beyanname dolduracakmışım" diye yakındım. "Şifren var mı?" dediler. "Yok" diye inledim. "Ooo senin üç günlük işin var" diye geçiştirdiler.

Ertesi gün çözüm bulamayacağımı bile bile derdimi anlatacak bir amir aradım. (Kitaptan soğumaya başlamıştım.) İşaretli levhalarla bulamadığım müdür yardımcısı bayana, *sora sora* ulaştım. "Hanımefendi kitap ticareti yapmıyorum, kütüphaneme ve ülkeme önemli bir kitabı kazandırmak istiyorum" demek fayda etmeyecekti.

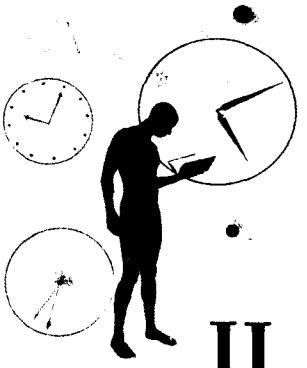
Kitabı almaktan vazgeçtiğimi bildirdim. Bu kez "Bir dilekçe yazın mahrecine iade edelim" denildi. (Midemin kalktığını duyumsadım.) "Yazmazsam ne olur?" demek cüretinde bulundum. O zaman mahrecine daha geç iade olunurmuş. (Kendimi besmeleyle dışarı attım.)

23 İlhan Berk'in sekseninden sonra yazdığı şiiri benimsiyorum. Güven Turan'a göre o, dünyanın yaşayan en önemli on şairinden biridir. Diğerleri: Adonis/Yves Bonnefoy/Eugenio de Andrade/Louise Glück/Geoffrey Hill/Phillippe Jacottet/Mario Luzi/W. S. Mervin/Wislawa Szymborska (Kaynak: *Annemin Öğretmediği Şarkılar*, Sayfa 158.)

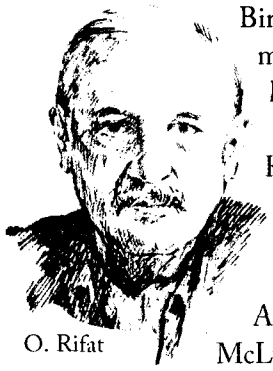
24 Ece Ayhan'ın *Hay Hak!* Söyleşileri (YKY, 2002), şiirsel soruları için bile alınası minik bir başyapıt.

25 "Geçenlerde, bir yazımda bir yanlış bilgiyi düzeltirken, Yahya Kemal'e "Hikmet'in öğretmeni" denebileceğine değinmiştim."

– Fethi Naci, *Şiir Yazıları*,
İyi Şeyler Yayıncılık, 1997

II

O. Rifat

Bir fırsatını bulup yeniden, "Türkiye'nin geçmiş, gelmiş ve gelecek en büyük şairi Oktay Rifat'tır" diyebilsem... 26

Kitaplığınızda önemli bir eksikliğe daha dikkat çekeceğim; Bülent Erkmen/Faruk Ulay/Tülin Altılar üçlüsünün kotardığı, *32 Büst.* 27

Akademisyen, eleştirmen ve filozof(?) Marshall McLuhan'dan (1911-1980) kitabevi gezginlerine tüyo: "Herhangi bir kitabın 69. sayfasını aç ve oku. O sayfayı benimsersen kitabı al." 28

09.06.05 tarihli *Cumhuriyet Kitap*'ta "Bir Türk dünyaya bedelken, altı Türk yılda ortalama bir kitap okur" buyurmuşum. (S)özdeyişimin komik bulunmasını trajikomik buluyorum. 29

"(H)ey Türk Gençliği! Hem kitap okumazsın, hem de okuyanla alay edersin". (Siftah romanım *Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir*'den) 30

Artık (y)azamadığını duyumsayınca intihar eden Nobelist Ernest Hemingway'den: 31

- "Tüm modern Amerikan edebiyatı, Mark

Twain'in *Huckleberry Finn* adlı kitabından gelir... Öncesi yoktur. O denli ivyisi olmamıştır."

– *Green Hills of Africa*, sh. 22

- "...Bir insan (Dostoyevski) nasıl bu denli kötü, inanılmazcasına kötü yazıp, okuru böylesine derinden etkileyebilir". – *A Moveable Feast*, sh. 137
- "Yazmanın en büyük faydası yalnızlıktır".

– Nobel Ödülü konuşmasından

- "Yaşamım boyunca sözcüklere, onları hep ilk kez görüyormuşum gibi baktım".

– Mary Welsh'e mektuptan, 1945

32 Henüz tanışmadığım seçkin okurum Ali Poyrazoğlu, 2004'teki telefon görüşmemizde, "Durum saptamalarınız (?) kuvvetli. Oyun yazmayı denesenize" dediğinden beri tedirginlik konum bir fazlalaştı.

33 Altıncı kattan atlayarak canına kıyan Nilgün Marmara'dan (1958-1987) sonra, anti-şiiristanımızın şairleri, yeni intihar yöntemi geliştirdiler, tanıdığım nice nitelikli şair zincirleme sigara tüketicisi. (Romancı dostlarım arasında galiba sigara tiryakisi yok.)

34 En gözde öykü yazarım Isaac Bashevis Singer'in (1904-91) 1978 Nobel Ödülü'nü alırken okuduğu önergeden;

"Çocuklar için yazmamın beşyüz nedeni var ama zamandan tasarruf için on tanesine değineceğim:

1. Çocuklar kitap okur, eleştiri değil. Eleştirmenleri umursamazlar bile.
2. Çocuklar kimliklerini bulmak için okumazlar.
3. Suçluluk duygusundan kurtulmak, isyankârlığa susamışlıklarını bastırmak ve yalnızlıktan kurtulmak için okumazlar.
4. Psikolojiyle işleri yoktur.
5. Sosyolojiden nefret ederler.
6. Kafka veya *Finnegans Wake*'i anlamaya çalışmazlar.

7. Onlar tanrı, aile, melekler, şeytanlar, cadılar, cinler, mantık, berraklık, dakiklik ve benzeri demode konulara inanırlar.
8. İlginç aşk öyküleri severler, yorum, rehberlik ve dipnotları değil.
9. Bir kitap can sıkıcıysa, utanmadan ve korkmadan esnerler.
10. Sevdikleri yazarın insanlığı kurtarmasını beklemezler. Genç oldukları için yazarın bunu beceremeyeceğini bilirler. Ancak yetişkinlerin böyle çocuksu hayalleri bulunur."

35

Aforizma (Nijat Özön'ün *Büyük Dil Kılavuzu*, 4. basım): Özdeyiş, özlüsöz, özsöz.

Aphorism (*The New Shorter Oxford English Dictionary*, 1993 basımından seçme çeviri): Bir nasihat veya gözlemin özlü anlatımı; vecize.

Doğaçlama bir (t)amm: Şiirle ata(s)özünün yıldırım flörtü.

(Cumhuriyet döneminde kaç yerli aforizma kitabı yayınlanmış olabilir ki? Hepsinden edinmek isterdim.)

36

Gözde aforizmacım Edirne kökenli Nobelist Elias Canetti'dir. Nice dizesine dört kitabımda da sığındım. Bir cümle daha nakşedersem, "Övgü ki eksiktir, onur kırar" diye (k)esebilir.

37

"Çöpe atılacak kâğıtları elli yıl boyu biriktirip sonra ciltletirseniz bir halk kütüphaneniz olur."

– Politikacı Tony Benn (doğ. 1925)

38

Bugün 19 Haziran; Babalar gününde karısına armağan almayı unutan başka gafil var mıydı?

39

Otuz küsur yılda doksan küsur kitap üreten, şair/yazar Enis Batur'un henüz iki aforizma kitabı var.

a) *Cüz* (SEL, 2000)

- Pornografi: Etebiyat
- Akraba: Akbaba
- Nekrofili: Leşcinsellik
- Türkiye'de, epeydir, daha çok diet-şiir yazıldığını söylemeliyiz.
- Mimarlık, yapılamayacak kadar önemli bir meslek.

b) *Bu Kalem Un(ufak)* (Okuyan Us, 2004)

- Türk genci: Birinci kata çıkmak için, yedinci kattaki asansörü zemine çağırıp bekleyen kişi.
- Bugüne kadar kaç iz bırakmış olabilirsiniz?
- Gözde ünleminiz hangisi?
- Şehla neden erotik?
- Rulo tuvalet kâğıdına basılacak kitaplar listesi.

40 Ne zaman Haydarpaşa Garı'nı görsem hüzünlü bir kitap okuyasım gelir.

41 Stoklarında 70 milyon kitap bulunduğunu iddia eden Amazon.com'un siparişlerime iliştirdiği kitap ayraçlarındaki özdeyişlerden:

- "Yaşamak için oku" – Flaubert
- "İyi bir dost seçermiş gibi yazar seç"
  – Sir Christopher Wren
- "Müşterine bir kitap sattığında ona 12 ounce (300 gr.) ağırlığında kâğıt, mürekkep ve zamk satmıyorsun – ona yepyeni bir yaşam satıyorsun."
  – Christopher Morley
- "Kitap cepte taşınan bir bahçeye benzer."
  – Çin Atasözü

42 Yalnızca şiir kitabı satarak artık ayakta duramaz hale gelen *The Grolier Poetry Book Shop*'un (kuruluşu 1927) 70. yaşgünü için hazırlattığı ayraç'tan:

"*The Grolier Poetry Book Shop* evrenin en önemli şiir mekânıdır. Şiiri seviyorsak *Grolier* bizim mabedimiz, agoramız, kulübemiz, sarayımız, amfi-

teatrımız ve mülkümüzdür. Destekle! Destekle! Destekle!" – Donald Hall (17.03.1997)

Gezegenin en varsıl plajlarından Miami Beach'te direnen Books and Books'un ayracı: 43

"Kitaplarla çevrili değilsem uyuyamam"

– Borges

Parantez'in konuyla ilgili ka(ri)katürsel ayracı: 44

"Kitap en iyi arkadaştır, ama borç para veremez."

Orgazmik konsantrasyonla okuduğum iki denemesel kitap: 45

1. *Güvercin Curnatası, Cemal Süreya ile Konuşmalar*, Haz. Nursel Durusel, YKY, 1997
2. *Yaşlı Bir Şaire Mektuplar*, Memet Fuat, Adam, 1999

Türkiye'de "roman yazan" sayısı "nitelikli roman okuru" sayısını geçebilir mi? 46

Nurullah Ataç / Fethi Naci / A. Ömer Türkeş (?) 47

Yazar adayları yetenekli editörlere ulaşamazken, yetenekli yazarlar onları düzeltmen niyetine (kul)lanmak istiyorlar. 48

F. Naci

Renkli işadamı Yılmaz Ulusoy, üçüncü romanım *Ku(r)şun Lezzeti*'nin canlı karakterlerindendi. 2004'te yayımlanan *Yılmayan Bir Adamın Öyküsü* başlıklı özyaşamöyküsünün son bölüm başlığı, "Evlatlarıma Vasiyetimdir." 49

101 maddeden mürekkep listeden iki alıntı:

- Bir plan yapın ve her ay belirli sayıda kitap okuyun. Önemli yerlerin altını çizin.
- Her ay en az beş kitap okursanız, yılda altmış kitap yapar. Bu sayı üç senede yüzseksen kitap

yapar. Bu da ikinci bir üniversite eğitimine eşdeğer bilgi ve kültür birikimi demektir.

50 Sabah'ın eski genel yayın yönetmeni Ergun Babahan, "Türkiye'de şu anda itibar düzeyi en düşük iki kurum siyaset ve medyadır" buyurmuştu.

(Medyanın günah keçileri gazetecilerdir.) Benim ise -önce-, ana haber bültenlerine sığ magazin haberler serpiştiren tv yöneticilerine tepkim var!

III

51 Türk edebiyatı deste deste ödülle kuşatılacak kadar ağır bir cezayı hak etmiş midir?

(Ödül tutarlarının –genel– güdüklüğü / Jüri üyelerinin kompozisyonu / Onlardan belki 70 kitap okumalarının (b)eklenmesi / Nüfuz ticareti, *mürid icabeti* / Ödüllerin artık kitap satışını *pek* etkilememesi / Nice aklı başında şair ve yazarın nicesini umursamaması...)

52 Tek kitap yerine birikime ödül verilmesinden yanayım. Kırk yıldır yazan ve ustalıkları tartışıl(a)mayan şair ve yazarlara sunulan TÜYAP Kitap Fuarı Onur Ödülü'nü benimsiyorum.

53 "Bir hamamböceğini hamile bırakmaktan çekiniyorum. Ya bana Kafka gibi bir oğlan doğurmazsa."

– k. İskender, *Ortadoğu Hapishanesi*

54 "1960 ve sonrası" doğumlular arasındaki gözde şairim, üretken k. İskender'in tüm kitap başlıkları kışkırtıcıdır. İlk beş? *Dedem Beni Korkuttu Hikâyeleri, Suzidilara, Flu'es, Cehenneme Gitme Yöntemleri* ve *Kahramanlar Ölü Doğar.*

55 Eleştirmenlerin romanlarımı yeterince deşifre etmediğinden yakındığımda Metin Celâl, "Nitelikli eleştirmenlerin zamanı yok ki!" demişti.

56 Metin Celâl'e göre ülkedeki şair sayısı, "nitelikli şiir okuru" sayısını geçmiştir.

57 Dublin'de mukim, İslamfobik Fransız Michel Houellebecq'in, H. P. Lovecraft'ın (1890-1937) yaşamöyküsünü yazmasına ş(aşırma)dım. Merdümgiriz (İnsandan kaçan) Amerikalı yazar onyedisindeyken, "Yaşamdan zevk almak için geciktiğimin korkarak farkına vardım" demiş.

58 Kafka, "Yazmazsam çıldırırdım" dememiş ama bunu dostlarına duyumsatmıştır. Münzevi Maurice Blanchot'a göre yazmak, zaten çılgınlıktır.

59 Maurice Blanchot'nun (1907-2003), *The Writing of Disaster*'ından;

- Affetmeyin. Affederken önce suçlayacaksınızdır.
- Hapishaneler olmasaydı, zaten bir hapishane içinde bulunduğumuzu anlayacaktık.
- "İyimserler kötü yazar" (Valery.) Kötümserler yazmazlar.
- Bonaventura: "Güldüğüm için kiliselerden, dua etmek istediğim için genelevlerden az kovulmamışımdır."
- Ben dahil olmadıktan sonra herkese mutluluklar dilerim.

(Enis Batur'a göre Maurice Blanchot'yu, yaşamının son 25 yılında yayıncısı bile görememiştir.)

60 Sevgili Yapı Kredi'nin Düsseldorf Şubesine her uğradığımda; kentin merkezî caddelerinden birine, Musevi yazar Heinrich Heine adının ne zaman özgülenmiş olabileceğini düşünürdüm. Heine (1797-1856), editörü Herman Kesten'e göre yaşamış en muzip Almandır.

On Leaving Göttingen (1824) başlıklı denemesinde, "Kent (Göttingen) güzeldir, ona sırtınızı dönerseniz seyretmesi keyif vericidir" buyurmuş.

"Fakat bazen öyle ırklar vardır ki, hiçbir sanat verimine kabiliyetleri yoktur, mesela Yahudi ırkı gibi – Hitler." 61

– Nazım Hikmet,
Alman Faşizmi ve Irkçılığı, 1936

Romanlarımın ardiye dokulu, zerzevat kokulu megamarketlerde satılmamasından şikâyetçi değilim. Ama, *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'a Akmerkez MacroCenter'da rastlayınca, sevindiğimi itiraf ediyorum. Hani kendimi yazardan saysam, "butik-yazar'ım" diye böbürleneceğim! 62

The Guardian'ın kitap ekinde, Fransa'da 10 bin satan edebi romanın best-seller sayıldığını okumuştum. O zaman Türkiye'de 5 bin satan ve sığ sayılmayan bir roman best-seller midir? 63

(Evet derseniz gidip D&R ve Remzi'den 105 adet daha *Annemin Öğretmediği Şarkılar* alacağım da...)

Japonya'da (Nüfus: 125 milyon) bir kişi yılda ortalama 26 kitap okurken, Türkiye'de (70 milyon) 6 kişi, yılda bir kitap hatmetmektedir. 64

Küresel romancı Orhan Pamuk'un yeni romanı çıktığı yıl ülkesinde yaklaşık 150 bin satarken, Japonya'da Haruki Murakami'nin (doğ. 1949); her yeni yapıtının ilk yıl satışı 2 milyonu buluyormuş, tövbe tövbe estağfurullah...

Bence İngiltere'nin en önemli romancısı, Japon göçmeni Kazuo Ishiguro'dur (doğ. 1955). Japonya'nın Orhan Pamuk'u Haruki Murakami ise eskiden caz kulübü işletirken Raymond Carver ve John Irving çevirirmiş. 65

Erje Ayden'in (Erce Aydıner) *Sadness at Leaving*'inin (Türkçe'de *Ayrılık Acısı*) çekimine, Warner Bros. şirketi sonbaharda başlayacakmış. O, kırkyedi yıl önce sığındığı New York'ta, artık Türk pasaportu taşıyamazken A.B.D. vatandaşı da olmamıştır. 66

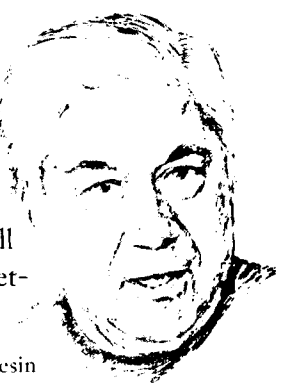
Teknik açıdan Hollywood'a senaryo satan ilk Türk

yazarı olmasa da, ilk fanatik F.B.'li olarak rekorlar kitabına nakşedilebilir.

67 Erje Ayden'in (doğ. 1937) sürükleyici romanı *Goldberg Paşa*'nın, yayımlanmasına yardımcı olmaya çalıştım. Piyer Loti Caddesi'nde mukim SEL Yayıncılık'ın kontratını imzalarken New York'tan yolladığı mesajda o, "Çocukluğumun en mutlu günleri Piyer Loti Caddesi'nde geçmiştir. Orada dizlerim az soyulmamıştı" demiş.

68 Arda Uskan'ın yazdığı, Ercan Arıklı'yla ilgili anı kitabı *Güle Güle Bebeğim*'den iki adet aldım. Birini, Robert Kolej'de yakın dost olduklarını ifade eden Erje Ayden'e yolladım. Teşekkür notunda, "Hakkında bir iki sayfa yazmak isterim. Çocukken, onun Stan Laurel'den bile komik olduğunu düşünürdüm" diyor.

69 İkinci romanım, *Bir Sen Yakınsın Uzakta Kalınca*'yla ilgili görüşlerini yolladığı notunda Erje Ayden diyor ki, "Anladığıma göre Aziz Nesin Türklerin yüzde altmışının aptal olduğunu buyurmuş. Bill deKooning'e göre Amerikalıların yüzde yetmişi, Günter Grass'a göreyse Almanların yüzde sekseni aptaldır."

A. Nesin

70 Enis Batur'un, "On Dakika Ara" başlıklı denemesini yeniden okumak için *Kediler Krallara Bakabilir*'i rafından ödünç aldım. (Joseph Losey'in filmi, "The Servant'ı" izlemek için Ankara'dan otobüsle İzmir'e gidişini anlattığı paragrafı iştahla aradım.)

Kitapta "Bembeyaz bir kara mizah denemesi" alt başlığıyla sunulan yazının başlığı, "İnsanlar İkiye Ayrılır."

(Peki, ama nerelerinden?)

71 Son romanım, *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'ın (Ocak, 2005) ukala karakteri Selçuk Altun dünyanın yaşayan en

önemli yirmi romancısını takdim eder: Aharon Appelfeld / Paul Auster / Saul Bellow / J. M. Coetzee / Umberto Eco / Richard Ford / John Fowles / Kazuo Ishiguro / Yaşar Kemal / Gerhard Köpf / Mario V. Llosa / Javier Marias / Gabriel G. Marquez / Haruki Murakami / V. S. Naipaul / Orhan Pamuk / Alain Robbe-Grillet / Philip Roth / Claude Simon / Muriel Spark.

72

Tolstoy'dan Gorki'ye; "O (Dostoyevski) Konfüçyüs veya Budist öğretileriyle tanışsın; biraz sakinleşir. Bu böyle biline. İsyankâr bir adamdı; kızgınken, kel kafasında birden yumrular peydahlanır ve kulakları oynardı. Çok duyarlıydı ama düşünce sistemi zayıftı... Kanında biraz Yahudilik vardı. Evhamlı, hırslı, ağır ve kısmetsizdi. Bu kadar çok okunması tuhaftır. Nedenini anlayamıyorum. Yazdıklarının tümü üzücü ve gereksizdi..."

– *Gorky's Reminiscences of Tolstoy, Chekhov and Andreev*, The Hogarth Press, 1934

73

Güzelim "The Hogarth Press". Virginia ve Leonard Woolf'un her şeyiyle uğraştıkları ilk nitelikli butik yayınevi (1917-1946).

(Bir usta intihar ederken tek başına yitmiyor ki.)

74

Tecelli Matbaası'ndan bir romanın künye sayfası (1935):

"Cingöz Recai" nin Harıkalı bir macerası

SERVER BEDİ

CİNĞÖZÜN ESRARI

- İkinci baskı -

Harıkulade vakalar, entirikalar, şeytancasına tertip edilmiş hilelerle dolu akıllara hayret verici zabite Romanı

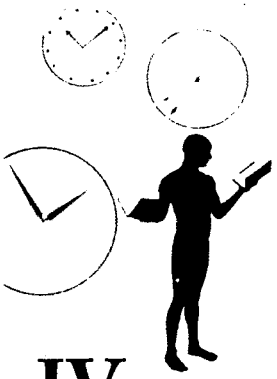
Basan ve satan

Yeni Şark Kütüphanesi

75

İngiltere'nin Aziz Nesin'i (?) P.G.Wodehouse (1881 – 1975) yazma metodu hakkındaki soruyu yanıtlıyor:

"Daktiloya kâğıt takar biraz küfür ederim."

IV

Kırk yıl önce liselerde uygulanan dayatmacı inceleme yöntemi yüzünden, şiirden rica(t) etmiştim. Onunla edebi flörtüm, 1976'da -askerlik dönüşü- Oktay Rifat dizeleriyle başlar. 76

"Gözde ressamım Sir Howard Hodgkin (doğ. 1932), benim için resmin Oktay Rifat'ıdır" dersem ikisini de memnun etmemiş olabilirim. 77

"Sandviç" sözcüğünün kaç türlü yanlış yazılabileceğini görebilmek için, önce kentin Avrupa yakasındaki büfe vitrinlerini izleyeceksiniz. (Yan fayda niyetine, "İtalyan usulü Roma dondurması" şiddetinde sloganlar not edebilirsiniz.) 78

Editör = Acıtör (Estet Engin Yenal'ın ilhamıyla). 79

"Okuduğum şiirin çoğu
Beni zaten ölü beller." 80
– Franz Wright'ın 2004 Pulitzer Ödülü'nü kazanan, *Walking To Martha's Vineyard* başlıklı kitabındaki "Antipsychotic" şiirinden.

I Wish I Hadn't Said That'tan:
- "1950'de demokrasi ölmüş olacaktır." – *A Short History of the Future*, John Langdon Davies, 1936 81

- "1975'de seks ile evliliğin birbiriyle ilgisi kalmayacaktır."

(Yukardaki Başyapıttan)

82 Beyoğlunda g-e-z-e-r-s-i-n: (Üç butik; Robinson Crusoe, Pandora ve Homer Kitabevleri, bir muzip; Komikçi Dükkânı ve iki "kendi yapar, kendi satar" vaha: YKY ve Can Yayınları.)

83 Besmeleyle bir SAHAF'a girerken, aynı zamanda ayaklı bir internet portalı ve gizli filozoflarla karşılaşacak olmanın peşin sevincini yaşamak.

84 Yineliyorum, yerküredeki gözde sahafım; Berkeley, Kaliforniya'da konuşlanmış olan SERENDIPITY'dir. Farsça kökenli sözcük, "bir güzelliği ararken diğerine ulaşmak" anlamına da gelir. Ülkemde –Allah göstermesin– bir kitabevi açsam, başka ad düşünmezdim.

Üçüncü romanım, *Ku(r)şun Lezzeti*'ndeki gizemli (?) eğlence kulübünün adı da Serendipity idi.

Bir teknem, safkan bir kısrağım olsaydı onlara da başka ad aramazdım.

85 Emeklilik arifesindeki bazı zevat yüzüme umutla bakarken, "Ben de mi kitap yazsam?" diye sorabilmektedir.

(Ama arkadaşlar, ben roman yazmaya koyulmadan önce dörtbinden fazla kitap okumuştum. Düzinelerce denemem ve çevirim yayınlanmıştı...)

86 *Cumhuriyet* kadar edebiyat, kültür ve sanatı sahiplenen başka günlük gazete var m'ola?

23.06.05 tarihinde kitap eki verdiği halde; 20 sayfalık gazetenin 14. ve 15. sayfaları kültüre, 20. sayfasının yarısı müzik ve arkeolojiye ayrılmış.

87 İmdaaat! 23.06.05 tarihli bir kitap ekinde de bir kişi, "Yazmadan yaşayamıyorum" itirafında bulunmuş.

(Nice Türk yazarı yazmazsa çıldırıyor! Okumazsa sorunu yok! Demek ki onlar, *okur yazar* sayılmaz.)

88 "Adnan Binyazar'ın rahmetli eşiyle yaşamını ön plana çıkardığı anılarını, genelde, beğeniyle okumuştum. *Ölümün Gölgesi Yok* başlıklı anıların, *roman dalında* Orhan Kemal Ödülü'nü kazanmasına şaşırmam uzun sürmedi. Çünkü, "burası Türkiye burada kural çok."

89 k. İskender'den kitap için:
- "Yıl 1727: İbrahim Müteferrika matbaayı kurdu. Yıl 2005: Kitabın ne işe yaradığı bulunamadı!"
- "Basılı hiçbir kitap Türkler için masum değildir."

90 Önemli kısmı finans sektöründe zikzaklar çizen iş yaşantım, otuzbir yıl sürdü. Çevremdekilerin nerdeyse tümü kitap okumaz, müze/sergi gezmez ve konsere gitmezdi.

O cenahtan ilişkimi sürdürdüğüm –belki 200 kişi– imzalı romanımı aldıklarında; "Oku, yakalarsam sözlü var" uyarısıyla karşılaşacaklarını bilirler.

Romanlarımı okumamakta direnenlerden onları geri istediğim doğrudur.

176 sayfadan mürekkep *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'ı dört ayda mı bitiren N.Y., "Onu iade etmeyeceğim" demişti. "Onu er geç okuyacağım, çünkü ilerde tüm yapıtlarını okuduğun bir yazar var mı diye sorduklarında, bir kişi var diyebilmek istiyorum..."

Yedinci sayfada başlayan *Ku(r)şun Lezzeti*'ni okumaya başladığını iddia eden E.Ö.'ye kaçıncı sayfada olduğunu sorduğumda, "Beşinci sayfada" diyecekti.

91 *Türk Kuyumculuk Terimleri Sözlüğü*'nden (Mehmet Z. Kuşçuoğlu) şiirsel sözcükler: Ajur, Bediz, Cimar, Divare, Lal, Nare, Ramat, Sim...

92 Thomas Bernhard'ın (1931-89) yazdığı ve onun hakkında yazılan tüm İngilizce kitaplara sahip olduğumu sanıyorum.

Aykırı fotoğrafları var diye Fransızca ve İtalyanca kitaplar da edindim. Üç oyununun yer aldığı *Histrionics* dışındaki yapıtlarını tutkuyla okudum. 25.03.93'te Village Voice'tan (Paris) aldığım *Histrionics*'e elim varmıyor. Onu da bitirirsem sanki bunalım geçirecek veya bir şeylerden kopacağım.

Teatral evhamların suçlusu kara kitaplar olabilir mi?

93 New York'un şiirsel adlı butik kitabevleri: Anglers and Writers (Balıkçılar ve Yazarlar), Caravan of Dreams Cafe (Düşler Kervanı Kafesi), Centerfold Coffehouse (Ortasayfa Kahvehanesi), La Poeme (Şiir), Life Is Art Cafe (Yaşam Sanattır Kafesi)...

Onları 2001 ürünü siftah romanım *Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir*'de yâd etmiştim. Geçen zamanda, internet efesi Amazon.com 70 milyon kitaplık stoğa ulaştı. (Direnebiliyorlar mıdır?)

94 Gogol hakkında ölüm haberi uyduran İvan Turgenyev, 1852'de sürgüne gönderilir.

95 "Lillian Hellman'ın yazdığı her sözcük ("ve" dahil) yalandır" – Mary McCarthy

96 *Bir Şairin Günlüğü*'nden (Yorgo Seferis)

- "Tanrım, koru şairi koruyucularından"
- "Ne kadar pas kazımalıyım kendimden?"
- "Ufukta bir geminin dumanı. Duman dimdik çıkıyor. Soluğunu tutuyor gün."
- "Bitmiş bir şiirden kopmak kolay olmuyor; iplikler kolay kesilmiyor."
- "Kum'da kalçaların ve göğsün açtığı çiçekler"

97 10 yazarın ünlü "son sözleri":

- "Allah razı olsun, Allah kahretsin."

– James Thurber

- "Allah beni affedecektir, O'nun işi bu."
– Heinrich Heine
- "İyileşiyorum." – D.H. Lawrence
- "Kara bir ışık görmekteyim." – Victor Hugo
- "Ya şu duvar kâğıdı ya ben giderim."
– Oscar Wilde
- "Beni anlayabilen tek kişi var mı?"
– James Joyce
- "Herkes ölecek, ama benim durumumda bir istisna yapılır sanırdım. Şimdi ne olacak?"
– William Saroyan
- "Ölüm buysa, pek bir şeye benzemezmiş."
– Lytton Strachey
- "Şampanya içmeyeli uzun zaman olmuştu."
– Anton Çehov
- "İyi geceler benim sevgililerim. Yarın görüşeceğiz." – Noel Coward

G. Turan

Güven Turan'ın 1996 ürünü *101 Bir Dize*'si, bir dizelik 101 şiirden oluşuyor. Adıma imzaladığı kopyaya, "Bir gün, tek kelimelik şiirler yazmayı da düşünüyorum... Okur bulur muyum dersin?" yazmış.

98

(HADİ!)

99

101 Bir Dize'den 11 dize, *pardon* 11 şiir:

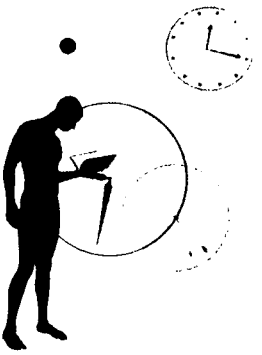
1. Artık rahatça "Yalnızım" diyebilir: Bir sevdiği var.
2. Bir mürdümeriğinin buğusunu siliyorum, bir fırtına açılıyor.
3. Kendi sesinden tanır kışın geldiğini, kavak ağacı.
4. Denizin havını okşuyor yel, bir ters bir yüz.
5. Kucağına toplamış elmaları: Göğüsleri serin, elmalık ılık.
6. İpekte kayan bir makas gibi açıyor ömrümü günler.
7. Takıyor peşine kuşları, yaprakları, bir hışım geçiyor fırtına.
8. O eski havuza döndün işte; ne varsa geçmişten,

hepsi içinde.

9. Komşu iki yusufçuk: Biri söğüt dalında; öteki nilüferin ucunda.
10. Tenin gölgesine çekiliyorum; kitabı kapattım.
11. Bütün renkleri sile sile dağdan aşağı iniyor kar.

100 "Şiir olmasaydı, yaşama dediğimiz oluşun çarklarından biri eksilirdi. Belki kıyamet kopmazdı ama insanlar sevişemez, öpüşemez, beğenemez, yarınların yeni düzenine şiirli dünyanın hızıyla kavuşamazdı." – Oktay Rifat, *Yeditepe*, 1959

(Oktay Rifat'ın düz yazılarını içeren *Şiir Konuşması* yeniden yayımlanmalı.)

V

101

Bazı pazar sabahları karımla birlikte Akmerkez'e gider, önce S'te kahvaltı ederiz. Hesap istediğiniz ölçülü garson, "fiş veya fatura" tercihinizi sorar. Fişi alınca herkes kendi yoluna gider. Nur vitrinsel safarisini tamamlarken ben onu Remzi Kitabevi'nin kafesinde, dergi ve yabancı gazete karıştırarak s-a-b-ı-r-l-a beklerim. Remzi'den 3.90 YTL'ye bir "*The Guardian*" alsanız bile, fatura için ad, soyad, semt koordinatları istenecektir. Kasadarların mekanik sorusuyla birlikte içimin daraldığını duyumsarım. AB kapısından Lüksemburg tarafından kovulmuştan beter olurum.

Genç kasadarın niyeti kötü değildir ama *sığlıkistanda*, kitabevi müşterisi olduğum için aşağılanıyormuşumcasına şaşırırım. Satışı yasak, zararlı bir maddeyi alırken suçüstüne uğramış gibi...

102

Uğradığım kitabevlerinin tanıdık kasadarlarına *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'ı imzalarken, onları bir ay sonra sözlü yapacağıma dair uyarmıştım. (Beşbuçuk ay oldu.) Ödenti için önlerine her gidişte, bakışlarını öne kaydırdıklarına tanık oluyor, üzülüyorum. Yalnız güleç C.C.'yi birkaç kez sıkıştırdığımı itiraf edebilirim. (Kitabevinin işlerinden okumaya fırsatı olmuyormuş.) Geçenlerde onu kitabevi dışında kıstırdım, sakal ve bıyığını kesmişti. (İmaj değiştirerek takibimden kurtulamazsın dedim.)

Sırıtışı çok edebiydi...

103 Bir beldenin anacaddesindeki 55 dükkândan 39'u kitabeviyse, Galler'de de saklansa ben oraya giderim. Kitapkent Hay-on-Wye'a (on yıl mı kadar önce) iki kez gittim. Artık gitmiyorum. (Şımardı.) Her yıl güya kitap festivallerine ev sahipliği yapıyor. Özyaşamöykülerini yaz(dır)an Bill Clinton, Jane Fonda, Goldie Hawn nam zevatla flört ettiğini okudukça ona Bodrum'a kırıldığım kadar kırılıyorum.

104 Avrupa'nın en heybetli kitabevi Waterstone's (Piccadilly), 250 bin kitaptan mürekkeptir. Beş katlı mabedin girişindeki 40 bin kitaplık yaşam/özyaşamöyküsü bölümünü haremağası titizliğiyle denetlerim.

Londra'ya her gidişimde Le Meridien otelinde kalırım. Waterstone's ile burun burunadır. Odamdaki kışkırtıcı selüloz aroması yüzünden zor uyurum.

105 Editörümün her önerisini yerine getiririm. (Yoksa, o benim onaylayacağımı tahmin ettiklerini mi öneriyor?)

106 *Philistine*: Redhouse Sözlüğü'ne göre, "Artist veya şair mizacını sevmeyen kimse; şairane olmayan."

(Bu sözcüğün veya karşılığının dilimiz ve sözlüklerimize girmemesi trajikomik değil midir?)

107 "Marksizm, mimarlık, dilbilgisi, genetik ve uluslararası ilişkiler Stalin'in entelektüel merakları arasındaydı. Tarih kitaplarına özellikle düşkündü. Eski Rusya, Mezopotamya, klasik Roma ve Bizans'la ilgili yayınları takip ederdi. Keyfi yerindeyse fizikçi, biyolog ve diğer bilim adamlarıyla sohbet ederdi. Stalin Ödülü'nü kazanan romanları inceler, halk ve klasik müzikleri günü gününe izler (onlara 'iyi' ve 'iğrenç' arasında notlar verirdi.) Moskova'da bale, opera ve konserlere giderdi. Yazlığında, vizyona girecek Sovyet filmlerini de izlerdi..." – Robert Service, *Stalin – A Biography*

108 "Tavsiye Edilecek" yerine "Tasfiye Edilecek" şairleri tartışmaya yeltenmek!

Dördüncü romanımı on ay önce bitirdim ve yenisine başlamadım. Beni gören önce, "Yeni romanına ne zaman başlıyorsun?" diye sormakta. (Mecbur muyum?) Ülkenin neredeyse bir roman çöplüğüne dönüşmesinin nedenleri arasında bu içgüdüsel kışkırtmanın payı olamaz mı? 109

(Ro)man.....(Or)man. 110

Yeni bir romana başla(ma)mak için caydırıcı önkoşullarım yok değil; çocukluk ve ilkgençliğimin heder mi olduğu ilçelere (Mahmudiye, Kula ve Tirebolu) ve nihayet Buenos Aires'e gitmek. (Alacağın olsun Grassia Yalman.) 111

Galib(a) en titiz okurum emekli iş adamı Ali Yalman'dır. Romanlarımı cümle cümle deşifre etmeye çalışır. Karakterlerin köpeklerine verilen adların özel mesajını irdeler. 112

(Matematikçi, briççi ve satranççıların keskin eleştirmen adayları olduğunu düşünürüm. Üçünü bir koltuğa sığdıranların yazmayacağını da bilirim.)

Bir Kişisel Şükrü Saracoğlu Stadyum Kâbusu: Tribünde kitap okurken hınzır kameralara yakalanmak. (Ülkeye rezil olunur.) 113

Bir yazar bir yazara bre yazar sen ne yazar... 114

- "George Moore dilbilgisini keşfedene kadar mükemmel şiir yazardı." – Oscar Wilde
- "Henry James, ıstırap verici bir görev deruhte edermiş gibi yazmaktadır romanlarını." – Oscar Wilde

"Zavallı Matt. Cennete gideceğine kuşkum yok. Ama Allah'ı benimsemeyecektir." 115

– R. L. Stevenson Matthew Arnold'un cenaze töreninde.

"Alexander Solzhenitsyn kötü bir romancı ve aptaldır. A.B.D.'de popüler olmak için mükemmel bir birliktelik." 116

– Gore Vidal

117 "Onu her okuyuşumda zehirlenmesine daha az üzülüyorum." –T. B. Macaulay, Sokrates için.

118 "Heinrich Heine Almanca'nın korsesini o kadar gevşetmiştir ki, gelen geçen... onun göğüslerini kolayca okşayabilmektedir." – Karl Kraus

119 "(George Bernard) Shaw, mali müşavir olabilmek için 12 yaşında İngilizce öğrenen bir Pakistanlı gibi yazmaktadır."
–John Osborne

120 "Yüksek Akademi üyeleri,
Akademiye maymunluk yaşamının geçmişi üzerine bir rapor sunmamı istemekle bana onur veriyorsunuz."
– Franz Kafka, *Değişim*

121 Kitapları çok satan nice yazara *gerçekten* pek itirazım yoktur. Tek itirazım, onların kendilerini *gerçek* edebiyatçı saymasına...

122 Londra'ya her gidişimde *besmeleyle* sayısal loto alırım. (Tek başına tutturan, asgari 3 milyon Sterlin kazanır.) Kazanırsam ne yapacağımı biliyorum; İstanbul'un göbeğine kitap görünümünde, dört katlı camdan bir bina yaptırıp, oraya kitaplarımla kapanacağım. Çatısındaki dev panoda, gözde şair ve yazarlarımın adları ışıldayarak a-ğ-ı-r a-ğ-ı-r geçecek.

123 "Gerçekten de, Altun'daki soru eki kullanımı için, sorgulama denen zihinsel işleyişin olabilecek en iktisatlı anlatımı diyebiliriz." Alıntıdaki Altun kişinin, *kulunuz* olduğunu anlamışsınızdır. Dilbilgisel yaklaşımımın beni "çekici bir yazara dönüştüren özellik" olduğunu belirten Necmiye Alpay'a, çabama özel destek veren ilk eleştirmen olduğu için de teşekkür ederim. 13.05.05 tarihli; "Dil Meseleleri" başlıklı yazıda, aslan payı bana ait olmakla birlikte, değişik yazar ve gazetecilerden de örnekler verilmiş.
("Yazının tümü kulunuza ayrılmış olsa kitap eki yönetmeni sansür uygular mıydı?" ikilemi içindeyim.)

Gülersoy

124 Kentin direnen anıt ağaçlarıyla ne (z)aman göz göze gelsem, aklıma İstanbulkeş Çelik Gülersoy (1930-2004) gelir.

125 *Epigrams*'dan (Ed. M. J. Cohen)

- "Kitapları yakmak mı yoksa onları okumamak mı? Hangisinin daha kötü olduğunu bilemiyorum."
– Joseph Brodsky, *On Grief and Reason*

- "Kötü kitaplar bile kitaptır ve bu yüzden kutsaldırlar." – Günter Grass, *The Tin Drum*

- "Ne zaman yeni bir kitap çıktığını öğrenirsen bir eski kitap oku." – Samuel Rogers

- "Eskiden kitapları edebiyat kişileri yazar ve onları halk okurdu; şimdi kitapları halk yazıyor ve onları kimse okumuyor." – Oscar Wilde, *For The Intrusion Of The Over Educated*

VI

126

New York'taki sahafların *anakonda*'sı Strand'ın (Broadway) kitap stoğu, 1997 itibariyle 2.5 milyon adete ulaşmıştı. (Onlar yan yana dizilirse, 17 km uzunluğunda bir kutsal set oluşabilir.)

İlk romanım için el yordamıyla yapabildiğimiz hesaplamada; kırtasiyeciler dahil olmak üzere İstanbul'daki ilk el kitabevleri toplam stoğu, 1 milyonun altındaydı.

127

YKY Yönetim Kurulu'nda görevliyken, sektörün nitelik ve nicelik lideri olduğunu savunduğumuz Yapı Kredi Yayınları'nın brüt kitap satışı 6 milyon dolar dolayındaydı. (Sektörün yıllık cirosu 30 milyon dolar (?))

A.B.D. eski cumhurbaşkanı Bill Clinton'a, güya özyaşamöyküsünü anlattığı, *My Life* için, avans niyetine 11 milyon dolar ödenmiştir.

128

Bir Halide Edip Önsözü'nden: "...Eski ve itibarlı bir firmanın başı olan Sir Stanley dünyada telif haklarını her yerde tanıtmak için en faydalı surette çalışır, dünyanın bir başından öbür başına dolaşır, yazar, söyler ve ekseri de sözlerini dinletir. Bu kitabı bizim «Telif Hakları Cemiyeti»ne hediye ettiği yani, bütün satış hakkını bize terk ettiği zaman, bu sahada tecrübesiz ve hayale kapılan yeni muharrirler için de, Türk okuyucuları için de çok büyük bir hizmet etmiştir." – Sir Stanley Unwin, *Kitapçılığın İçyüzü*, Çeviren: Leyla Elburz, Doğan Kardeş Yayınları, 1950

129 50 yaş üstündeki nitelikli şair, yazar, gazeteci, sanatçı ve devlet adamından Doğan Kardeş dergisi okuru olmayan var mıdır?

130 1962'de *Doğan Kardeş*'e yolladığım ve yayınlandığını anımsamadığım şiirin ilk dörtlüğü aklımdadır:

TREN
Kara bir yılan gibi
Raylarda süzülürsün
İstasyona gelince
Kenara büzülürsün.

131 Kendi mezar taşları için dizdikleri:
- Toz yüzünden özür dilerim. – Dorothy Parker
- Savunma dinlenmekte. – John Mortimer
- Denemeyin. – Charles Bukowski
- İlk tatilim. – Dion Boucicault
- Başımın üstünde yeri var. – Robert Graves

132 Okur ve okumak için küresel özdeyişler:
- "Bence yalnızca, bizi bıçaklayan ve yaralayan türden kitaplar okumalıyız." – Franz Kafka
- "Tüm iyi okumalarımı tuvalette becerdiğim söylenebilir." – Henry Miller
- "Sonuçta tüm kitaplar arkadaşlarınız için yazılıyordur." – Gabriel Garcia Marquez
- "Günlüksüz seyahat etmem.Trende okumak için daima sansasyonel şeylere gereksinim var." – Oscar Wilde
- "Sağlık kitapları okurken dikkat edin. Dizgi yanlışları yüzünden ölebilirsiniz." – Mark Twain

133 Amerikalı şair Richard Eberhart 101 yaşında öldü. Amerikalı şair Stanley Kunitz 101 yaşında ve şiir etkinliklerine katılmaya devam ediyor.

134 "Creative Writing" (Yaratıcı Yazma) başlıklı ders, önce Anglo-Amerikan üniversitelerde (t)üredi. Ülkemizde bazı

özel üniversitelerde de verilmeye başlanmış. Önce "Qualitative Reading" (Nitelikli Okuma) şiddetinde bir ders alanlar katılıyorsa itirazım yok.

135 Nâzım Hikmet çevirmeni Ruth Christie için Güven Turan, "çevirdiği bazı şiirlerimin aslından daha iyi olduğunu düşünürüm" dediğinde, ideal çevirmenimi bulmuştum.

136 *Penguen* dergisinin önerdiği "okunası 50 yazar/şair" içinde yaşayan tek ad, Yaşar Kemal.

137 *The Guardian* gazetesinin 18.06.05 tarihli kitap eki *Review*'de, 39 şair/yazar'dan yaz için kitap önerileri var. Katılanlar, aynı sayıda yayınlanan 40 kitaplık "çok satanlar listesinden" tek kitap önermezken, Orhan Pamuk (*Snow, İstanbul*) adına en çok rastlanan yazarlar arasında. Kendisi Jakob Burkhardt'ın, *The Civilization of the Renaissance*'nı ikinci kez okuduğunu vurgulamış.

138 17.06.05 tarihli *Times Literary Supplement*'ta adları, *Mutluluk, İnsanları Mutlu Etmek* ve *Akıllı Kalmak* şeklinde çevrilebilecek kitapların tanıtıldığı u-z-u-n yazının alt başlığı: "Bilmekte olduğumuzu anlatan kitaplara neden gereksinim var."

(Edebiyat dergilerimizde *kışkırtıcı başlıklar* özlediğimi anımsadım birden.)

139 Butik dokulu İstanbul Modern Sanat'taki, Fikret Mualla retrospektif sergisini *saygıyla* gezdim. Fikret Mualla'nın, panolara nakşedili, mektup ve söyleşilerinden alıntıları satır satır okudum. (O bir yazar olsaydı, tüm yapıtlarını alırdım kanısındayım.)

Sinirlenince galiba kekelermiş. Okuma yazma evimde küçük bir Fikret Mualla deseni var.) Gülsen Çapa armağanı çalakalem ötesi yapıta, "Bir kekemenin söyledikleri düşündüklerine nazaran gecikir gibi" notu düşülmüş titrek küçük harflerle.

140 İngiltere'nin -bence- yaşayan en iyi şairi John Ash (doğ. 1948), Tünel'de konuş(lan)makta.

141 Aldous Huxley'in 1923 ürünü, *On Art and Artists* başlıklı deneme kitabının son paragrafını (ç)evirmeye çalıştım:

> "İfade edilemeyen de ifade edildiğinde, Shakespeare dolmakalemini bıraktı ve müzik istedi. Ve müzik bekleneni veremeseydi mi? O zaman daima sığınılabilecek sessizlik vardır. Daima, daima ve her yerde artan sessizliktir."

142 "İstanbul'u taş/taş ve çeşme/çeşme en iyi bilen âdem Amerikalı bir fizik profesörü olabilir mi?" dizesini yinelediğimin farkındayım.

John Freely başta İstanbul, Ege ve Akdeniz kıyıları olmak üzere ülkemizin tarihi dokusunu ön plâna çıkaran yirminin üzerinde gezi kitabı yazmıştır. Osmanlı ve Bizans tarihi ve mimarisi hakkında yazdıkları, öncelikle Anglo-Amerikan dünyasında bir boşluğu doldurmaktadır. 2004 ürünü *Jem Sultan*'ın en doyurucu yapıtı olduğu görüşündeyim. (Umarım Türkçe'ye çevriliyordur.)

Noel baba kadar sevimli, John Freely sürekli çalışır... Boğaziçi Üniversitesi kampusundaki lojmanında kitap yazmıyorsa, bir dergi veya kataloğa İstanbul'u t(anıt)ma çabasındadır.

1960'tan beri, kısa aralıklar dışında, sürekli İstanbul'u soluyan aziz insan 2006'da 80. yaşgününü kutlayacak. Bu alçakgönüllü Türk(iye) dostunu anımsatmak isterdim ödül vermek için konu ve kahraman arayan kuruluşlara..

143 Bir anıt ressamımızı daha yitirdik. YKY'den ayrılmadan önce, Nuri İyem'in 90. yaş yılında bir retrospektif sergi hazırlanmasını istemiştim. (Kısmet değilmiş.)

Kentteki gözde sanat galerim Galeri Evin'in (z)arif sahibi Evin İyem, ardında 3500 yapıt bırakan Nuri İyem'in gelinidir. Onun girişimiyle, güzel sanatlar arenamızda önemli bir misyon gerçekleştirildi. Nuri İyem'in 2250 res-

mi arşive alınıp belgelendi. Sahiplerine sertifika verildi. *Dünden Bugüne Nuri İyem* başlıklı, iki ciltlik monografi hazırlandı. 1500 resimden mürekkep kitabatın ilk kısmında Nuri İyem'in yaşamöyküsünü okurken, resim tarihinin zaman tünelinde yolculuk ettiğimi duyumsadım.

İngiltere'de ilk kez bu yıl verilen International Man Booker ödülünün sahibi, Fransa'da mukim İsmail Kadare. Kamuoyu Gabriel Garcia Marquez'e odaklanmışken, Arnavut ödül sahibinin adını duyunca şaşırmaktan öte oldu. Frankofon yazarı galiba tanıyan yok gibiydi. 144

The Guardian, belki de kamuoyunun önümüzdeki yıl daha az şaşırması için, akademisyen ve eleştirmenlerle görüşerek ıskalanagelen "10 önemli küresel yazar" listesi yayınladı 29.06.05 tarihli ekinde.

Potansiyel meraklı için tam liste: Harry Mulisch (Hol.) Cees Nooteboom (Hol.), Juan Goytisolo (İsp.), Jaan Kros (Est.), Marie Darrieussecg (Fra.), Halldor Laxness (İzl.), Stefan Heym (Alm.), Marcel Benabou (Fas), Shen Congwen (Çin), ve Dubravka Uqresiç (Hır.).

(Listedeki ilk beş yazardan seçme yapıtlar okudum. Altıncısının bir kitabını inceleyip vazgeçtim. Okuduklarımı İbrahim Yıldırım romanlarına değişmem.)

İngilizler, eleştirmenlerin beğenip okurların ıskaladığı yapıtlara teselli mi niyetine, "critical success" derler. Bence son on yılın en önemli *critical success*'i İbrahim Yıldırım'ın 2003 ürünü, *Bıçkın ve Orta Halli*'dir. 145

Bilge Karasu'ya (1930-1995) sahip çıkılıyor denebilir mi? (En beğendiğim yapıtı, 1990 ürünü *Kılavuz*'dur.) 146

T. Tanyol

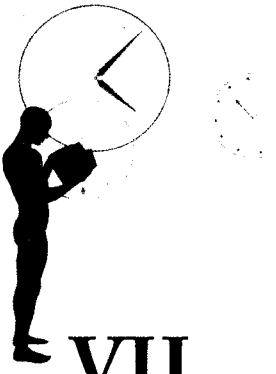
Tuğrul Tanyol ve Mehmet Taner'in şiirlerini özlemişim. 147

Şairlerimiz bile birbirlerini okumuyorsa, ben *neden* "ödüllü" şiir kitaplarını bile bulamıyorum? 148

149 "Dolu dolu bir seks yaşantım oldu. Ondan neden bahsetmeyecek mişim ki?" – Henry Miller'in (1891-90) George Plimpton'a yazdığı mektuptan.

150 E(leş)tirmenlere Veriştirmek:

- "Heykeli dikilmiş bir eleştirmen var mıdır?"
  – Jean Sibelius (1865-1957)
- "Bir oyun yazarına eleştirmenleri sormak; bir direğe (üstüne işeyen) köpekleri sormak gibidir."
  – Christopher Hampton (doğ. 1946)
- "Eleştirmenler haremdeki hadımağaları gibidirler; nasıl yapıldığını bilirler, nasıl yapıldığını her gün görürler ama kendileri yapamazlar."
  – Brendan Behan (1923-64)
- "Nice eleştirmen, ıskaladıklarıyla ammsanmıştır." – George Moore (1852-33)

VII

151 İmrendiğim –düzyazı– kitap adlarından:
- *Ay Büyürken Uyuyamam* – Necati Cumalı
- *Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu* – Haldun Taner
- *Esas Hadise O Kiraz Ağaçları* – Mihri Belli
- *Yer Demir Gök Bakır* – Yaşar Kemal
- *Bir Yer Göstericinin Hayatı* – Hulki Aktunç

152 "Adı güzel" diye peşine düştüğüm bir roman: Georges Simenon'dan *The Man Who Watched Trains Go By* (Trenlerin Yitişini Seyreden Adam).

153 "...Tutkun bir kitap alıcısı ve doymak bilmez okur (*Ben*), kafası sanat, tarih ve edebiyatla dolu (*Kısmen ben*) ve Avrupa'nın önemli edebi kitaplarını özgün dilinde okumuş (*Beni aşar*)..." – *Leopar*'ın yazarı Giuseppe di Lampedusa'nın (1896-1957) *Two Stories and A Memory* başlıklı kitabına dercedilen biyografik notlardan.

154 Yayınevlerine iki gizemli (Paul Auster-vari) "çeviri roman" önerisi: 1998 Nobelist'i Jose Saramago'dan *The Double*, 2002 Nobelist'i Imre Kertesz'den *Liquidation*...

155 (Yazar adaylarının ilk romanları için nicelik-sever yayınevlerinin verdiği reklamlara kitaptan alıntılar da nakşediliyor.)

Bir tutkun-okur olarak taze ve özgün her sese aç(ığ)ım.

Ama reklamlardaki anlam, ritm ve dilbilgisi özürlü cümleleri görür görmez ürperiyorum. Emekleyemeden ölümü tadacak bir bebekle karşılaşmışcasına üzülüyorum.

Ülke edebiyatını roman çöplüğüne döndürmekten dolayı *ol* yayın kurulları için idam cezası geri gelecekse, editörler de müebbet yemelidir.

156 İnternet olgusuna da alıştım. Ama süpermarketlerde Şili ürünü elmaların varlığına alışamıyorum...

157 "...İki tür şair vardır: iyileri, zaman gelir kötü şiirlerini yok ederek silahların peşinden Afrika'ya gider, ve kötüleri şiirlerini yayınladıkları gibi ölene kadar yazmaya devam ederler." – Umberto Eco'nun 2005 ürünü, *The Mysterious Flame of Queen Loana*'sından

158 Şiir(imiz)e katkı pınarları: Prof Dr. Cevat Çapan (doğ. 1933) ve Mehmet H. Doğan (doğ. 1931).

159 Metin Üstündağ, Selçuk Erdem, Erdil Yaşaroğlu ve Yılmaz Aslantürk çizmese bile *PENGUEN*'i artık Yiğit Özgür ve Serkan Altuniğne için alabilirim.

160 Eski bir kaymakam oğlu olarak çilekeş kaymakamlara sempatim vardır. Da Nâzım Hikmet'ten şiir okuduğu için bir lise öğrencisini göz altına aldıran Milas Kaymakamı ve daha önemlisi Orhan Pamuk'un kitaplarını toplatmaya yeltenen Sütçüler Kaymakamı hakkında yürütülen soruşturma sonuçlarını takip eden oldu mu?

(Soruşturma geçirenlerin, ilk fırsatta vali olma olasılığını -ürpererek- düşündüm bir an.)

161 Yazar adaylarına öğüt: "Yazma hakkında öğüt verme cüretinde asla bulunmam. Sanırım yazmayı en iyi öğrenme yöntemi iyi yazarların kitaplarını okumaktır. Hem de yazma hakkında öğüt vermek! (Caz sanatçısı) Thelonious Monk'un bir zamanlar dediği gibi, "Müzik hakkın-

da konuşmak, mimarlık hakkında dans etmeye benzer."
– Maureen Dowd

Oktay Rifat'ı (1914-1988) yitirince en gözde şairim Melih Cevdet Anday'dı (1915-2001). Derken, Ece Ayhan (1931-2002). 162

Şiirsel bir tedirginlik için öneri: Ece Ayhan'dan, *Hoşça Kal – İlhan Berk'e Mektuplar*, YKY. 163

"Nice insan düzyazısal yaşama yoğun yatırım yaptığı için iflas etmiştir. Kişinin şiir için yaşamını heder etmesiyse şereftir." – Oscar Wilde 164

Prof. Dr. Süheyl Ünver'in *Fatih Devri Yemekleri*'nden (1952) seçmeler: 165

İstiridye, Karidye, Kabak Reçeli, Peynirli Lahana Çorbası, Maydanozlu Çorba, Nohut Ezmesi, Pırasa Kavurması, Soğanlı Turşu, Yoğurtlu Pekmez Tatlısı...

Ender Merter'in hazırladığı *80. Yılında Cumhuriyet'i Afişleyen Adam* – İhap Hulusi kitabından sloganlar: 166

- "Sabahları Tercihen Çapa Sahlebi İçirilen Yavru Hem Enerjisini Hem de Annesinin Neş'e Ve İtimadını Temin Eder"
- "Beykoz Kunduraları Martı Gibidir İçlerine Su Geçirmez"
- "Vatandaş, Yere Tükürene / Yasak Dinlemeyene / Herkesin Rahatını Bozana / Saygısızlıkların Her Türlüsüne Aldırmazlık Etme – Saygısızlıkla Savaş Derneği"
- "Ev Kadını, Reçel ve Şurup Hazırla."

"Henry James noktalı virgülün maestrosuydu. Hemingway birinci sınıf paragrafçıdır. Kulak zevki açısından, Virginia Woolf asla kötü bir cümle yazmamıştır." 167

"Amerika'nın en canlı nüktelerinin çoğu tuvalet du-

varlarına nakşedilidir. Örneğin; Albany, N.Y. tren istasyonu erkekler tuvaleti, ulusal ziyaret bölgesi olarak korunmalıdır: Orada, Broadway'deki tüm oyunlardan daha fazla nükte var." – *Truman Capote Conversations*, ed. Thomas Inge

168 Bir k-a-d-i-m ayıp: Bezgin eleştirmenlere imzalanarak yollanan bakire kitapların, imza sayfasına -bile- el değdirilmeden sahaflara s(atılıvermesi)...

169 Cemal Nadir/ Turhan Selçuk/ Latif Demirci (?)

170 Vurucu kitap kapağı deyince: *Türk Sinemasında Cinselliğin Tarihi* (Agah Özgüç, Parantez).

171 (Siftah romanım, *Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir*'in varsıl anlatıcısı, heykeltraş Gürdal Duyar'a gözde şairi Oktay Rifat ve *dünyanın en iyi romancısı* Thomas Bernhard'ın büstlerini yaptırır...)

Romanımı okuyacağını, karşılaşırsak bana iki ustanın büstlerini yapmayı önereceğini biliyordum. Model niyetine içindeki resimleri kullanacağı varsayımıyla iki kitabımı ödünç almıştı. Onları iade edemeyeceği içime mi doğmuştu? Derhal yenilerini aldım.

(Z)arif Gürdal Duyar'ı (1935-2004) yitirdiğimizde, YKY'deki nöbetim henüz bitmişti.

(Dipnot: Galiba otuz yıl önce, CHP-MSP koalisyonu döneminde Gürdal Duyar'ın Güzel İstanbul'u ifade için kotardığı nü heykel, N. Erbakan'ın başbakanlığa vekalet ettiği bir (v)akit Karaköy'deki geçici istirahatgahından alınıp Yıldız Parkı'na mı sürgün edilir. B. Ecevit yurda dönünce de yapıtın (c)ezası bitmez. *Güzel İstanbul*'u gören oldu mu?)

172 Y-A-P-I-T = A-Y-I-P + (-T)

173 (Plagiarism = İntihal = (Yapı)t Hırsızlığı)

- Bir yazardan çalarsan intihal. Nicesinden çalar-

san araştırma. – Wilson Mizner

- Toy şairler taklit eder; olgun şairler çalar.

– T.S.Eliot

- Sanatta *Altıncı Emir* yoktur. Şair ürünü için gerekli gördüğü her şeye el koyabilir.

– Heinrich Heine

174

Gülten Akın'ın *Şiir Üstüne Notları*'nda, "Barış Bıçakçı" başlıklı yazısından *stakato* cümleler:

G. Akın

"...Onun bir kitabı yok. Otuz kadar kısa şiiriyle, adsız bir kitabın arkasına sığınmış... Barış Bıçakçı'nın şiirleri en arkadakiler. Onları çok sevdim... Adı da Barış olan bu adam ve arkadaşları, istiyorum ki bundan sonra da şiirler yazsınlar..."

(Adı olan şiir kitabını bulamadığım *âlemde*, şiirimizin anakraliçesinin benimsediği adsız yapıta ulaş(a)mayacağımı bilmenin burukluğu.)

175

"Dünyanın gelmiş geçmiş en büyük dilcisi, "anonim" adını taşır." – Hulki Aktunç, *Aforistika ya da Özeldeyişler*, SEL

VIII

Sağ elimi ikna edebilirsem bir yazı projem var: Son romanım *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'a açık mektup yazacağım. 176

Sürekli ama s-e-ç-e-r-e-k okurum. A.B.D. yayınevleri haber dergisi *Publisher's Weekly*'de, binlerce kitaptan mürekkep listeleri izlerim. Gözde yazarlarımın altı ay sonra çıkacak yapıtları varsa işaretlerim. Beher çizik, Himalaya eteklerinde bir kar leoparı görmek kadar heyecan vericidir. 177

Güzel sanatlar ve klasik müziği benimsemem kitaplar yüzündendir. Kitaplar yüzündendir deneme derken ellisinde roman yazmaya başlamam. Değil okumayanları, gecikerek okuyanları bile küçümsemem kitaplar yüzündendir. Kitaplar yüzündendir ailemi, dostlarımı ve özellikle kendimi ihmal etmem.

Kütüphanenizde 2500 kitabınız varsa dostunuzdurlar. 5000'den sonra tamamen esirleri olursunuz. 178

Bana koyu Fenerbahçeli şair ve yazarların listesini getirin. (Benimsediğim şair ve yazarlar portföyünü genişletmek istiyorum.) 179

Kütüphaneci/yazar Philip Ward, 1982 ürünü *A Lifetime's Reading*'te, 50 yılda okumak üzere 500 kitap öneriyor. 180

Türkiye'den alınanlar: *Seçilmiş Şiirler* - Nâzım Hikmet / *Leyla ile Mecnun* - Fuzuli / *Mesnevi* - Celaleddin Rumi / *Seyahatname* - Evliya Çelebi / *Seçilmiş Şiirler* - Yahya Kemal Beyatlı.

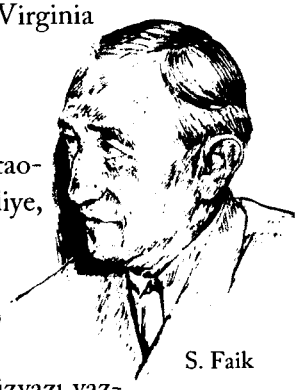
181 William Shakespeare'in 400 yıldır tarihin en büyük oyun yazarı sayılması, post-Rönesans bir ayıp sayılmaz mı?

182 Mastürbasyonist beş (y)azar:

- Andre Gide sınıfta yaparken yakalanıp okuldan atıldığında, 11 yaşındaymış.
- Yukio Mishima'ya göre töresel intihar, mastürbasyon doruğudur.
- Truman Capote'ye göre *elişinin* iyi tarafı, iş bittikten sonra elinize yemek ısmarlamak zorunda olmamanızdır.
- Harold Robbins'e göre kişinin tek başına becerebileceği en tatmin edici ikinci iştir. (Birincisi yazmak.)
- James Joyce'a bir hayranı, "*Ulysses*'i yazan eli sıkmak istiyorum" dediğinde, "Hayır, o başka işler de becermiştir" yanıtını alacaktır.

183 Romanlarını *ayakta* yazan Anglo-Amerikan ustaları merak ettiğinizi biliyorum:

Ernest Hemingway, Malcolm Lowry, Vladimir Nabokov, William Saroyan, Thomas Wolfe, Virginia Woolf...

S. Faik

184 Sait Faik'in öykülerini hatmettiğimde ortaokul son sınıftaydım. Büyüleri mi bozulur diye, elim raflarına bir daha uzanmadı.

185 Kurt Hoffmann'ın, *Thomas Bernhard'la Konuşmaları*'ndan:

- "Ben müzikal bir insanım. Düzyazı yaz-

manın müzikaliteyle her zaman bir ilişkisi vardır."
- "Hastalık her zaman bir servettir. Atlatılan her hastalık nefis bir öyküdür, çünkü başka hiç kimse insana böyle bir şeyi anlatamaz."
- "Ölüm, yaşamımda hep olumlu etkiler yarattı."
- "Normal ölüm dedikleri şeyin ne kadar korkunç olduğunu biliyorum ben."
- "Oysa küçük burjuva bir yazardı (Thomas Mann), iğrenç, akılsız biriydi."
- "Heidegger de öyle, akıl almaz bir adam, ne ritmi ne de başka bir şeyi var. Birkaç yazardan öğrenmiş, onları iyice sömürmüş."
- "Bachmann'ı çok severdim, o akıllı bir kadındı. Ender rastlanır bir bileşim değil mi? Çoğunlukla kadınlar aptaldır..."

186

Vatan gazetesi kitap ekinin, 2004 değerlendirmesiyle ilgili yönelttiği soruya karşılık, Mehmet Kösemen'i (doğ. 1984) yılın *yazar adayı* olarak göstermiştim. (*Türk-İslam Tarihinde Hayali Varlıklar*)

O, bir tv kanalının üniversite öğrencileri arasında açtığı kısa film yarışmasında, 2005 Türkiye birincisi oldu. Onbeş yıl içinde, -yazıyla mı, kamerasıyla mı desem yoksa bilgisayar destekli çizgileriyle mi- dünya çapında ürün verebilir bu hınzır/potansiyel dâhi.

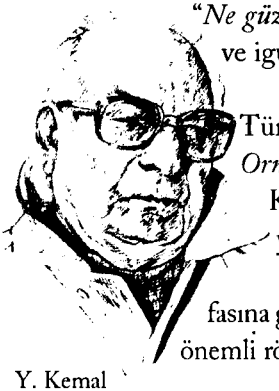
187

"Ne güzel komşumuzsunuz siz!" (Mehmet Kösemen ve iguanası İgor'dan bahsediyorum.)

188

Türkiye Ormancılar Cemiyeti yayını, *Yanan Ormanlarda 50 Gün* nam röportaj kitabını Yaşar Kemal, 3.5.1955'de "Hüsam Kardeşime" diyerek imzalamış.

Sahaf Turkuaz ganimeti yorgun kitabın ilk sayfasına göz gezdirince; Yaşar Kemal'in gelmiş geçmiş en önemli röportaj ustamız olduğunu da anımsayacaktım.

Y. Kemal

189 YKY Yönetim Kurulu Başkanıyken üçüncü romanım SEL'den çıkınca, adımın ilk hecesinden yola çıkan sözde uyanıklar SEL'in gizli sahibi olduğumu da varsayacaklardı.

Bu eküri İngilizce konuşabilse ve Julian Barnes'la (*Flaubert'in Papağanı*) karşılaşsalar, ona A.B.D.'nin en büyük kitabevi zinciri Barnes and Noble'ın kaçta kaçma ortak olduğunu da gerinerek sorarlar.

190 Bunu duymamış olabilirsiniz: Oscar Wilde'a, "En gözde yüz kitabınızı sayabilir misiniz?" diye sorduklarında, "Sayamam" demiş. "Çünkü henüz beş kitap yazdım."

191 T. E. Lawrence İngiliz Hava Kuvvetlerinde görevliyken, Noel Coward ona yazdığı ilk mektuba, "Sevgili 338171. Sana kısaca 338 diyebilir miyim?" şeklinde başlayacaktır.

192 Müjdat Gezen; 20.11.87 günü, saat 13.00'te yazmaya başladı. Aynı gün saat 19.45'te, demek ki 6 saat 45 dakika sonra, tam 90 adet taze şiiri vardı. Cem Yayınları, onları *Acayip Şiirler Antikalojisi* adıyla yayınladı. Ben de aykırı kitaplar tertibinden bir adet alıp, *Sıcak Nal*'ın (Cemal Süreya) yanına sıkıştırdım. Kitaplarımı şiir/düzyazı, Türkçe/İngilizce kulvarlarında konuşlandırmasam, onu James Joyce'un 17 yılda tamamladığı *Finnegan's Wake*'in yamacına iliştirirdim.

193 Benim için Türk resminin Oktay Rifat'ı Nazmi Ziya'dır (1881-1937).

194 *Bakır Çalığı*, Güven Turan'ın (doğ. 1943) 1968-1993 dönemi aforizmalarından mürekkep:

- Anılar eksik yaşamların izdüşümleridir.
- Ataç'ın günlüğü: Ataç, beğendiklerinin kiminde yanılmış, ama beğenmediklerinde hiç yanılmamış. Bu bile onun iyi bir eleştirmen olduğunu gösterir.

- Şiirleri şairlerinden kurtarmak gerek.
- Doğduğumuzda tık tıklamaya başlayan bir saatli bomba: Zaman.

195 (Z)aman / (Z)ahmet / (Z)amir / (Z)arar/ (Z)ati / (Z)engin / (Z)il / (Z)incir / (Z)alim...

196 Hayırsever ve amatör şair Kıymet Tansal'ı (1928-2002) 25.06.02 günü ebediyete uğurladık. Cenaze törenine katılanlara, rahmetlinin *Benden Size* başlıklı şiir kitabı armağan edildi. Ölümünün arifesinde bastırılan kitapta onun soylu bir mesajı da vardı. Eski komşularımız Reyhan ve Güniz Alper'e saygım arttı.

197 Okumak?

- "Her okur, okurken, kendisini okur."
  – Marcel Proust (1871-1922)
- "Bir okur doğarken bir yazar ölmeli."
  – Roland Barthes (1915-1980)
- "Yalnızca vahşi zevk için okumak; bir ineğin otlarken ulaştığı zevk gibi."
  – G.K.Chesterton (1874-1936)
- "*Beyaz Diş* yaşamım boyu okuduğum tek kitaptır. O kadar güzeldi ki, bir başkasını daha okumaya gerek görmedim."
  – Nancy Mitford (1904-1973)

198 M. Sabri Koz'un, "Ordan buradan ama damardan bir kitap" diyerek imzaladığı, *Yemek Kitabı* 1045 sayfadan mürekkep. (Onu okşarken, kendimi altmış çeşit yemek ve tatlı sunan esnaf lokantası Kanaat'ta bulacaktım.)

199 "...Ben böyle düşünürken, bana doğru akıp gelmekte olan kocaman bir karayılan gördüm. Ürperdim önce. Bir hafta önce, hayvanların yem teknesinden bir karayılanın kaçtığını anlatmıştı anam; usuma geldi. Demek buydu o yılan. Devinimsiz kaldım; beni bir cansız sansın diye...Ama, o

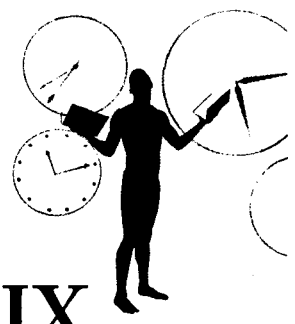
geliyordu. Baka baka, aka aka geldi. Başı, boynu, yarı beli dizlerimin üstündeydi artık. Soluk alıp vermeyi bile yavaşlattım. Yılan, başını çevirmiş gözlerime bakıyordu. Ben de onun gözlerine...İyice baktım gözlerine. Pırıl pırıldı. Ben nasıl bakıyordum pek bilmiyordum ama, onun bakışları, bana acıyormuş, sevgi doluymuş, kurtarmak istiyormuş gibiydi beni... Bakıyordu, yalnız bakıyordu. Üstelik bu bakışlar acımasız, soğuk, korkulu değildi. Sevimliydi, canayakındı, sevecendi, yardıma hazırdı. Yardım istemeyi, konuşmayı düşündüm bir ara. Ne ki onun ne elleri, ne dili, ne de ipi kesip beni kurtaracak aracı vardı! Salt sevgiyle bakıyordu o an. Ve bana canayakın geliyordu...

Karayılan epey bir süre dizlerimin üzerinde kaldıktan sonra, başını çevirdi ve akıp gitti..."

– Behzat Ay, *Kuşku ve Korku*

200 Kaç *yüzüncü* kez yinelediğim daha az önemli. Çünkü;

Başımıza ne geldiyse kitap okumamaktan, az kitap okumaktan veya yanlış kitaplar okumaktan gelmedi mi?

IX

(Ç)evrenin roman çöplüğüne dönme nedenleri arasında İhsan Oktay Anar'ı yok sayamazsınız. Yazmıyor. 201

Çeviri deyince; ROZA HAKMEN *und* NEVZAT ERKMEN. 202

Çirkin doğmak elimizde değil ama güzel olmadığımızı kabullenmek, galib(a) bir erdemdir. Yazarın yeri geldiğinde, çirkinliğini vurguladığı kitaba inancım artar. 203

Lafı, yazar fotoğraflarının iliştirildiği kitap ilanlarına getirmek istiyorum. Gizemli veya hüzünlü güzellikli suratlara itirazım yok. İçgüdüsel olabilir ama, onların, gözlerinden bile sanki sığ olmayan bir öykü izdüşümleri yansır.

Geçkin veya çirkin bir suratın kitap satışlarına ne faydası olabilir ki? (Nicesini yadırgamıyorum.) Çünkü onlar, sığ kitaplarının satışı meslektaşlarından 3-5 bin daha fazla olduğu için, kendilerini maalesef edebi yazar da sanmaktadırlar.

Bir ilk roman ilânında ne zaman yazar(?) fotoğrafı da görsem, potansiyel suçluya bakıyormuşum gibi tedirginlik katsayım artar. 204

Nitelikli şairler resim yapabilir. Ressamların günlük ve mektuplarını sürükleyici bulurum. Romancılara gelince; onlar okumaya devam edecek. 205

206 Serdar Turgut'a (katı)lı(yorum); John le Carré'nin *–casusiye–* romanları giderek çekiciliğini yitiriyor. Ama onun her yeni kitabını okumaya devam edeceğimizi biliyorum. (İşbu olguda Mihail Gorbaçev'in payı az irdelenmedi.)

207 2003 Nobelisti J. M. Coetzee'nin (doğ. 1940) henüz piyasaya çıkmamış romanı *Slow*, şimdiden 2005 Booker favorileri arasında gösteriliyor. Hem de münzevi bir akademisyen, Nobel'i de kazandıktan sonra ödül(ler)e aday olmaya devam etmeli midir?

208 *Medusa'nın başı*
Taşa döndüm.
Baktım, yoktu taş.
Sessiz ilahiler yükseldi. Yay gergindi.
Kadın ok gibi saplandı taşa.
– Levent Yılmaz, *Kayıp Ruhlar İsimsiz Adalar*

209 1999 itibariyle çok ötesi satan yazarlar:

1. Agatha Christie	(2 milyar)
2. Barbara Cartland	(650 milyon)
3. Harold Robbins	(250 milyon)

(İçimizde Agatha Christie okumayan olabilir mi?)

210 Kenneth Rexroth, Laura Riding (1901-91) için "Amerikan edebiyatının en yüce yitik şairidir" buyurmuş.
(Bu lafla birlikte Laure Riding'in yitikliği de sona ermiştir.)

211 "(James Joyce'un *Ulysses*'i) her şeyi değiştirdi ve kendimizi kısıtlamalardan kurtarmamızı sağladı."
– Ernest Hemingway'in George Plimpton'la röportajından (1958)

212 Neden -henüz- bir *yazar* değilim?
1. "Yazmazsam çıldırırdım" frekansına ulaşamadım.
2. Para kazanmak için yazmıyorum. (B.Ü. Edebiyat

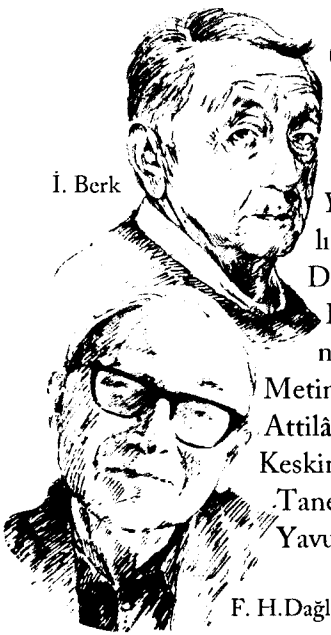
Fakültesi için bir burs fonu kurdum. Kitap satışlarından gelen telifleri oraya havale ediyorum.)

3. Kendimi yazar addedecek *o noktaya* ulaşmadım. (Ki, o nokta; Türkiye'de bir ödül kazanmak -tövbe- değildir.)
4. Nihayet, sürekli okuyor; ara sıra yazıyorum. (Kulunuza *okur yazar* diyemez miyiz?)

213 Yazar adayına, Yazar/Okur bağlantısı hakkında öğütler:

- Kendin için yazmıyorsan, beceremezsin. – Stephen King
- Yazar, karakterlerini yarattığı gibi okurlarını da yaratacaktır. – Henry James
- Aptallar için yazanın daima daha geniş bir kitlesi olur. – Arthur Schopenhauer
- Okurun, yazarı kadar zeki olduğunu unutmayın. – William Maxwell

214 Özel bir radyonun sabah program kuşağına telefonla katılan kadim kız, "Türk erkeklerini tavlarken açılmayacak iki konu başlığını" açıklıyor; Son erkek arkadaşınızdan ve okumakta olduğunuz kitaplardan *sakın* bahsetmeyin.

İ. Berk

F. H.Dağlarca

215 (Translator/Traitor), (Tradduttore/Traditore); İngilizce ve İtalyanca'da (Çevirmen/Hain) arasındaki kafiyesel yakınlık...

216 *Yaşayan Türk Şairlerinden Seçme Şiirler* başlıklı antoloji için benden 21 ad istiyorsunuz. Deneyeyim: "Nazmi Ağıl, Gülten Akın, Hulki Aktunç, Sina Akyol, Şavkar Altınel, Enis Batur, Süreyya Berfe, İlhan Berk, Metin Celâl, Cevat Çapan, Fazıl H. Dağlarca, Attilâ İlhan, k. İskender, Sezai Karakoç, Birhan Keskin, Roni Margulies, Lale Müldür, Mehmet Taner, Tuğrul Tanyol, Güven Turan, Hilmi Yavuz."

217 İmzalı kitabımı vermezsem küse(bil)en ama onu okumayacak az tanıdığım yoktur. İlk romanım çıktığında sevgili Yapı Kredi'de görevliydim. Onun sahibi bulunduğu bir şirketin genel müdürü M. Ş.'ye verdiğim kitabıma tepkisi beklediğimden de çabuk geldi. Elindeki purosunu nazlı nazlı ağzına götüren M. Ş., "Dostum" demişti; "Okumaya başladığım romanının üçüncü sayfasındayken, birden Red Kit'i ne kadar çok sevdiğim aklıma geldi."

218 H. M. van den Brink? Ne zaman Hollandalı bir yazar adı okusam, aklıma Hollandalı lejyoner futbol yıldızları gelir.

219 Gilbert Adair'e (*Kapalı Kitap, Kulenin Anahtarı* – YKY) gösterilen ilgiden(?) sonra, Türk okurundan umudu keser mi oldum.

220 "Türk romanındaki yeriniz?" şiddetindeki olası soruya yanıtım hazır; "Kitabevi raflarına göre Melih Cevdet Anday'dan önce, Çetin Altan'dan sonra" diyeceğim.

221 Kütüphane raflarındaki kitapların; komşuluk ilişkilerini barış içinde sürdürdüğünü sanıyorsanız, yanılıyorsunuz. (Çünkü onlar, şair ve yazarlarının ruhsal zerreleriyle donanmışlardır.)

Isaac B. Singer ile Samuel Beckett; Don de Lillo ile Elfriede Jelinek'in didişmelerinden gocunmadığımı itiraf edebilirim.

222 Okuduğum en sürükleyici yaşamöyküsü bir özyaşamöyküsü; Alain Bosquet sormuş, Yaşar Kemal söylemiş (*Yaşar Kemal Kendini Anlatıyor*).

223 Benim k(üre)sel yazar olamayacağım şeyimden belli; Ara Güler ürünü vesikalık bir fotoğrafım bile yok...

224 "Eleştiri yazılarımdaki ana amacım ağzımı bozma zevkimi gidermektir." – Susan Sontag'a göre Virginia Woolf

225

2000-2004 döneminde YKY'nin genel müdürlüğünü yapan Ömer Kükner bir süre de Lig TV'nin başındaydı. Bir telefon görüşmesinde kendisine, "futbol kitaplarının irdelendiği süreli program" önerdiğimde; "düşünmüyor değilim, ancak programı sunabilecek elemanı bulamıyorum" demişti.

X

226

Yetkin bir şair, "Fransızca çevirisinden okuyunca, Bakî'nin (1526-1600) ne büyük şair olduğunu anladım" demişti.

(Evliya Çelebi'nin (1611-1682) *Seyahatname*'si 1896-1936 arasında İngilizce'ye çevrilip, 10 cilt halinde A.B.D.'de satışa sunulmuş.)

Yoksa bende...

F. Şensoy

227

Onları okurken yüksek sesle gülebilirim: Ferhan Şensoy, Atilla Atalay ve Yılmaz Erdoğan...

228

Londra'dan mini-notlar (12-17 Temmuz 2005):

- Modern Tate'de, Frida Kahlo (1907-1954) retrospektif resim sergisi:

6. Salondaki özdeyişi –Sürrealizm, gömleklerini bulacağına emin olduğun dolapta, bir aslanla karşılaşmak kadar büyülü bir sürprizdir.

9. Salondaki 12 otoportresi için –Nerdeyse sürekli yalnız kaldığım ve en iyi kendimi tanıdığım için oto-portre çalışıyorum.

- V. and A. Museum'da, kitleci Penguin yayınevinin 70. yıldönümü için kapak sergisi. (Yetmiş yıl boyunca belirgin bir aşama yapıl(a)madığını izlemek.)

- Harry Potter'ın altıncı kitabı 16 Temmuz geceyarısı tüm dünyada satışa sunuldu. Kitabın 73 milyon adet satması bekleniyor. İngiltere'nin Migros'u Tesco'da ilk gün cirosu 400 bin adet. Kitap başına 2 Sterlin telif geliri olan yazar J. K. Rowling ilk 24 saatte, 24 milyon Sterlin kazanmış. O, tamamı kitaplardan elde edilmiş 1 milyar Sterlinlik servetiyle kraliçesinden de varsıldır.
- 16.07.05 tarihli *The Times*'a göre, İngiltere'deki gazete hammaddesinin %76'sı *recycled* kâğıttan mürekkep. (Ülkemizdeki oranı gel de merak etme.)
- Türk(iye) dostu edebiyatçılarla buluşmalar/Hareme cariye mi seçercesine titizlikle edinilen iki düzine kitap.
- İstanbul'a dönüp yatak odama girer girmez Londra'daki otel odamı özleyeceğimi bilmek...

229 İstanbul'u hiçbir şiir, bir Nazmi Ziya (1881-1937) peyzajı kadar renkli anlatamaz. Ne zaman bir Nazmi Ziya tablosu görsem, İstanbul'a saygım, resme sevgim artar.

Nazmi Ziya'nın "Koç Kahvesi" serisini izlemek için bile Sabancı Müzesi'ne tekrar tekrar giderim. (Dingin ön bahçesine sonbaharda kitap okumak için gelmeyin. Rahatsız olabilirim.)

230 Yatarken ne giyinirsiniz diye soranlara Marilyn Monroe, "Chanel No. 5 nam parfüm" dermiş...

231 "Türlerin en tuhafı insan gövdesinin, en derin sırlarını açıklamak için bir anatomistin ameliyat bıçağıyla, etlerini tabaka tabaka kesmesi gibi kullanmaktadır dili o."

– Javier Marais için W. G. Sebald

232 Bir kitap ekinin, "Yazın hangi kitapları okumalı?" sorusuna karşılık bir yazar, kendi kitaplarını da önermiş.

(Ben hemen gülmüyor; öncelikle soru sahibinin, o

kadim yazara aynı soruyu önümüzdeki yaz yöneltip yöneltmeyeceğini merak ediyorum.)

233 Niçin yalnızca yazın okunası kitap tüyoları istenir? (Yabancılar bir de Noel için sipariş toplarlar.)
Diğer mevsimlerde kitap okunması (yas)ak mıdır?

234 "Ne zaman ne yaptığımı bilmiyorsam temel araştırma yapıyorumdur." – Bilgin Werner von Braun (1912-1977)

235 İmdaaat! "En İyi Tek Şiir", "En İyi İlk Toplu Şiir" ve "En İyi Toplu Şiir" kategorilerinde "1000 Sterlin", "3000 Sterlin" ve "5000 Sterlin" tutarındaki Forward ödülleri için 2111 başvuru olmuş. – 18.07.05 tarihli *The Guardian*.

236 Türk şair ve yazarların yapıtlarını İngilizceye çevirebilecek nitelikli Anglo-Amerikan çevirmen sayısı da yetersizdir. (Özel üniversitelerimizde okutmanlık yapan İstanbulkeş Amerikan akademisyenlerin potansiyel kaynak oluşturduğunu düşünüyorum.)

237 1996'dan beri İstanbul'da mukim önemli İngiliz şair John Ash Türkçe öğren(e)memesinin nedenini güya, "Dilini öğrenirsem bu ülkeye sempatimin azalmasından korkuyorum" dizesiyle açıklayacaktır.

238 Man Booker International Ödülü'nün ilk sahibi Arnavut İsmail Kadare için zıt görüşler ön plana çıkmış durumda. Arnavutluk hakkında bir kitabı da bulunan Stephen Schwartz'e göre, vatandaşlarından çoğu onu Enver Hoca'nın kuklası olarak damgalamıştır. Fransa'ya sığındığı 1990'da, Demokratik Cephe nam politik platformun yönetim kurulu başkan yardımcısıymış.

239 "Yazar *söylenemezi* yazacak, *konuşulamazı* konuşacak ve zor sorular soracaktır." – Salman Rushdie (doğ. 1947)

240 Mızmız bir okur olarak kitap başına okumasal *istiap hadlerimdir*:

Roman:	250 sayfa
Deneme:	200 sayfa
Şiir:	80 sayfa

241 k. İskender'in şiir ve düzyazılarından aforizma şiddetinde dizeler (kendi seçtikleri):

- IQ'lar eşit olmadıkça, insanlar eşit değildir.
- Kanatlarımdan başka yitirecek bir şeyim yok.
- Şık ol. Bütün katiller iyi giyinirler çünkü.
- 68 kuşağına değil, gökkuşağına inanın.
- Ahlak, her şeye seyirci kalmaktır.

Türkçe'ye katkı:

-(Heteroseksüel: Düzcinsel, Aseksüel: Hiçcinsel.)

- Bulutlar: Kuşların konuşma balonu.
- Sevda, bu gezegende çoğul hata.
- İçinde olduğum tren beni almadan geçip gidiyor.
- İnsanın her yeri ağzıdır.

242 k. İskender armağanı *Yuvarlağın Köşelerinden*'den (Özdemir Asaf, 1961) aforizmalar:

- Prensip: Uygar insanın yamyamı.
- Toplum kişiliklerle olur, kişilerle değil.
- Bir insan treni kaçırırsa başka bir tren gelir onu alır. Bir ulus treni kaçırırsa başka bir ulus gelir onu alır.
- Sürüden ayrılan koyunu kurt kapar. Ayrılmayanı da keserler.

243 (Rahmetli babam Fahamettin Altun'un 1970-75 yıllarında valilik yaptığı, yabanıl doğa cenneti canım Hakkâri!

Nice memur çocuğu gibi, bitmez yaz tatillerinde aile ocağında konuşlanırdım. Kitap okumaktan, Santana veya çığırtkan- Deep Purple dinlemekten bıkmışsam vali ko-

nağının balkonundan kare kare Sümbül Dağı'nı izlerdim. 3467 metre yükseklikteki görkemli dağ, önce alçakgönüllü bir tepe kadar masum görünürdü. Göz göze geldiğimizde; doğudan gelecek bir tehlikeye karşı, kenti *tümbeden* esirgeyen bir totem gibi kasıldığını duyumsardım...)

Raf raf, kitaplarımla hasret giderme safarisinde elim Faruk Akbaş'ın *Türkiye'nin En Güzel Yolları*'na (Om, 2003) uzandı. En güzel 13 güzergâhtan biri de Van-Hakkâri karayolu. (Katılıyorum.) Solda, büyümeme inadında bir genç kız kadar gizemli Zap Suyu, ardında ve koşutunda Henry Moore heykelleri kadar yalın kaya kütleleriyle kışkırtıcı viraj silsilesi...

(Diğerleri: Amasra-İnebolu/Çamlıhemşin-Çatköy-Verçenik-Ayder/Artvin-Şavşat-Ardahan/Mut-Erdenek-Hadim/Meke-Taşkale-İvriz/Kemaliye-Divriği/Van-Doğubeyazıt/Şanlıurfa-Harran Ovası/Nemrut Dağı Milli Parkı/Yahyalı-Aladağ/Gazipaşa-Anamur-Silifke/Datça-Bozburun.)

Onüç yaşından sonra gidemesem de -evelallah- Şavşatlıyım. Gezi dergileri ve gazete eklerinde, Şavşat ve Artvin'in kartpostal ötesi panoramalarını gördükçe içim titrer. Doğduğum yöreye kırkiki yıldır gidemediysem galiba iki nedeni var; Nemrut Dağı'nda gezerken, kulunuzda kırkından sonra yükseklik korkusu (vertigo?) peydahlandı. Artık otomobille Bolu Dağı'ndan geçerken bile nerdeyse (b)ayılıyorum. Bir yanı uçurum o dağlarda ip gibi kıvrılan Artvin-Şavşat karayolu fotoğraflarını izlerken bile başım dönüyor.

Daha önemlisi, üç günlük tatillerde bile Anglo-Amerikan kentlerindeki sahaf ve kitapevlerine seğirtirim. Çünkü kitaplar acımasız ve çok bencil.

2005! (Duayen ressam Nuri İyem ustayı 90. yaşgününü idrak ederken yitirdik.)

Melek K. Abasıyanık 75, İsmail Altınok 85, Şeref Bigalı 80, Nevin Çokay 75, Tiraje Dikmen 80, Hüseyin Gezer 85, Mürşide İçmeli 75, Tayfur Sanlıman 75, Burhan

Temel 70, Türkan Torumtay 75 ve Adnan Turani'yse 80 yaşında...

(Aralarında ölüm haberini ıskaladığım varsa, yattığı yer renkahenk olur inşallah.)

245 Yaşam-ölüm koordinatları arasından:

- Asla çocuk sahibi olmayın. Torun sahibi olabilirsiniz. – Yazar Gore Vidal (doğ.1925)
- Bazıları ölüm korkusundan yaşamaya bile başlamaz.

– Rahip Yazar Henry Van Dyke (1852-1933)

- Ölümden korktuğumdan değil. Yine de o geldiğinde, *ben* yanında bulunmak istemiyorum.

– Aktör Yazar Woody Allen (doğ.1937)

246 Ferit Edgü'nün aforizma pınarı *İnsanlık Halleri*'nden (SEL, 2004):

- Kelebeğin ömrü seninkinden kısa değildir.
- Her yılan insanı sokmaz. Ama her insan yılanı öldürebilir.
- Balık tutan bir kedin varsa, bırak tek başına yaşasın.

247 *Bir Şairin Günlüğü*'nden (Yorgo Seferis)

- "Kavafis, en azından, 'kısmen pagan, kısmen Hıristiyan' ya da bir başka inançtan biri gibi konuşur."
- "Yazdığım her cümlenin son cümlem olduğu duygusunu taşıdım her zaman."
- "25.06.1950–Ne ki Türkiye'deki taşra kentleri utangaç, sanki peçelerini atamamışlar."
- "Bilgedir ölüm; bir düşün, eğer ölüm olmasaydı, sürüyle perişanlık sonsuza dek sürecekti. Bir avuntu bu temizlik."

248 "Yaşamlarında aksamalar olanların yazdığını düşünmüşümdür daima." – İngiliz Yazar Beryl Bainbridge (doğ.1933)

Ritmik iki başyapıt adayı önereceğim; Mahir Öztaş'ın 2002 ürünü romanı, *Bir Arzuyu Beslemek* / Ali Teoman'dan *Uykuda Çocuk Ölümleri...* 249

M. Öztaş

Tek kişilik gösteri sunan komedyenlerin *aforizman* olmaları kaçınılmaz gibidir. De, ben komedyenin; zeki, çevik ve kendisiyle barışık olanını severim. 250

Amerikalı kadim komedyen Henry Youngman (1906-97), "Doğduğumda o kadar çirkinmişim ki, doktor annemi tokatlamış" demiştir.

XI

(D)üzgün kalmaya niyetli şair/yazar adayına öğüttür; Edebiyat ödüllerine aday olma kardeşim. Nicesinin sonucunu *genellikle* "nüfuz ticareti, mürit icabeti" belirler. Finalist (?) kitapların tümünü oku(ya)mayan jüri üye sayısı okuyandan fazladır. Es kaza alnının akıyla, pek önemsenmeyen, bir ödül bile kazansan şaibeden kurtulamazsın. Ödül sistemini yozlaştıran dinozorların başına ilahi göktaşları yağana kadar, edebiyat ödüllerine aday olma kardeşim... 251

Yerel ama nitelikli o tv istasyonunun adı İngilizce kodlanınca huylanırım. Akmerkez'deki bazı butikler yaz indirimini yalnızca İngilizce kelamla duyurur. İstiklâl Caddesine cepheli bir restoranın İngilizce bilen komi aradığını okudum. Özel sektörün garip müstahdemleri "office-boy" olarak vaftiz edilmemiş midir? 252

İngilizcenin sindirim sistemimize kadar çöreklendiği âlemde, yaşayan gözde Anglo-Amerikan şairlerimden onunu saysam faydalanan çıkar diye umutlanmak istiyorum: Louise Glück, Carolyn Forche, John Ashbery, Jack Gilbert, Frank Bidart, Seamus Heaney (1995 Nobelisti), John Ash (İstanbul'da mukim), John Burnside, Evan Boland, Michael Palmer...

İmrendiğim bir roman adı daha: *Karanlıkta Kahkaha* (*Laughter in the Dark*, Vladimir Nabokov, 1938.) 253

254 Son romanımda potansiyel'in öztürkçesi diye gizil'i kullanmaz olaydım. Tüm kitaplarımı okuyan ender arkadaşlarımdan Mehmet Tuksal, gizil'in anlamını sorunca birden anımsayamadım. Afalladım! Kopyada yakalanmış acemi ortaokullu gibi telefonda utandım.

255 Bir amigo şiddetiyle benimsediğim gözde şairim, Amerikalı Louise Glück'tür (doğ. 1943). Issız bir adada 11 ince kitabıyla yalnız başıma kalmaya razıyım. Amazon nam dev internetsel kitabevindeki başyapıtlarına, tezahürat kıvamında görüşler nakşettim. Onun derhal Nobel kazanması gerektiğini vurguladım.

YKY'deyken seçme şiirlerinin Türkçe'ye çevirttirilmesine (sağolasın, Güven Turan) önayak oldum. Sidney Wade kanalıyla İstanbul'a davet ettim. (Gelmedi.)

Onu, 1990 ürünü *Ararat*'la keşfetmiştim. Kapalıçarşı'dan üstünde Ağrı Dağı nakşedili bir gümüş kadeh alıp, onun için sakladım.

256 Ülkenizde kanlı canlı ama nitelikli polisiye roman yazan oldu da biz mi okumadık?

(Türkiye'nin hem de 1930'lardan beri en iyi polisiyecisi Server Bedi olabilir mi?)

257 k. İskender'in yapıtlarından aforizma kıvamında dizeler (kendi seçtikleri):

- Meyve vermeyen tek ağaç darağacıdır.
- İki bahar arasında tutulmuş bir dilektir yaz.
- Hayatınızın bir *hayal ürünü* olduğunu daima iddia edin.
- Gece olunca, grup sekse davetli bütün bir orman.
- Kediler yalnızca balık burcu yerler.
- Tacize uğrayan ruhlar, hiçbir fincan celsesine katılmazlar.
- Seni son defa uyarıyorum kâinat! Bana benden başka yanlış yapma sakın!

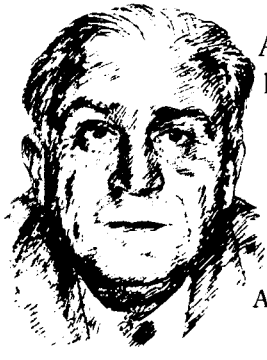
Bülent Ecevit'in R. Tagore'den çevirdiği *Gitanjali*'yi, 15.1.1943 tarihli sunuşuyla Prof. Scott'a armağan ettiği için almıştım. 1941 ürünü kitap basıldığında Bülent Ecevit 16 yaşında değil miydi? 258

2005 Türkçesini pek aratmayacak duruluk ve güncellikteki yapıtı hayretle incelemiştim.

(Yanlışlığın nerede olduğu ayrı bir *kitap* mı konusudur?)

Canan Yücel Eronat'ın hazırladığı, *Tanpınar'dan Hasan-Âli Yücel'e Mektuplar*'da (YKY, 1997) altını çizdiğim satırlar: 259

- "Vakit daraldı, ellisekizindeyim. Ölmeden şiirlerime bir çeki düzen verirsem çok mesut olacağım. O benim asıl makyajım, traşım, tuvaletim olacak."
- "O kadar parasız ve parasızlık yüzünden öyle bedbahtım ki..."
- "...Bazı hayvanlarda fantezi dehası var. Fakat bizde kalmadı. Hele yazın ramazan dolayısıyla sokaklarda ve dolmuşlarda, nefes almak imkânsız. Altı Eylülcüler şimdi de cigara yasağına başladılar."
- "Sonra makaleler için de bir şeyler yapamaz mısın? Ben üniversiteye borçluyum ve dünyada ödeyecek hâlim yok. Altmış yaşında kitaplarımın tab'ı için imkân arıyorum. Ne hazin şey. Garpta benim kadar çalışmış adamın neleri olmazdı? Geçelim. Bu hesabın muhakemesi yoktur."

A. H. Tanpınar

Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-62), Dokuzyüzkırklarda yazdığı nice makalede, İstanbul'da bir güzel sanatlar müzesi olmamasından yakınırdı. 260

Altmış yıldır yok. (Umursadığımız var mı?)

261 Kitabevlerinin neredeyse yerli roman çöplüğüne mi indirgendiği dönemde unutulmuş üç şiirsel Oktay Rifat romanı: *Bir Kadının Penceresinden* (1976), *Danaburnu* (1980) ve *Bay Lear* (1982).

(Oktay Rifat'ın, "Bu kitap Joyce çizgisinden yola çıkılarak kısa sürede çalakalem yazılmıştır" dediği *Bay Lear*'da da, "K" nam bir karakter vardır.)

262 "Bazı yazarlar alkolik, diğerleri medyakoliktir."

– Gore Vidal (doğ. 1925), *Paris Review*'le 1981'deki söyleşisinden

263 İlhan Berk (doğ. 1918), 1982 ürünü *Uzun Bir Adam*'ın devamını yazdı mı?

"Kendim Üzerine Notlar" altbaşlıklı sıkı yapıttan bir alıntı:

> "Çocukluğumun ilk cinsel ilişkisi (bu cinsel ilişki sayılırsa) beş kişi birden bir mahalle arkadaşımıza saldırışımızdır. A. uzun boylu, bitişik kalın kaşlı, güzel yüzlü ve mahallenin en zengin çocuğuydu. Saldırıyı sırayla yaptık ve ben bundan bir şey anlamadım."

264 Yine Canan Yücel Eronat'ın hazırladığı, *Yakup Kadri'den Hasan-Âli Yücel'e Mektuplar*'da (YKY, 1996) altını çizdiğim satırlardan:

> - "...Mesela ben sevdiğim bazı müelliflerle haşır neşir olmasını bilirim. Nurullah'a (Ataç) gelince o yalnız eline aldığı eseri ve bahsettiği müellifi haşretmesini ister. Kâfi derecede de satirique olmadığı için yalnız humeur'ünü ifşa eden bir takım huysuzluklar yapmakla kalır."
> - "Bence roman bir nevi hatıra kitabıdır."
> - "Bu genç muharririn (Vâlâ Nurettin) esprit'si zaten benim hiç hoşuma gitmez. Hele tonunu pek amiyane ve avamfiribane bulurum."

"Öğrenmekten aciz herkes öğretmen olmuştur."
– Oscar Wilde, *The Decay of Lying*, 1889 265

"Ne zaman kendimi daha iyi ifade etmek istersem, başkalarından alıntı yaparım." 266
– Michel de Montaigne (1533-1592), *Denemeler*, Birinci Kitap.

Pop müziğin Gabriel(a) Garcia Marquez'i, Sezen Aksu'nun son CD'sindeki "Herkes Yaralı" nam parça bitmeden, onu, sıradaki romanımda kullanmaya karar vereceğime emindim. 267

Gezegenin en alımlı kitaplarını bir Türk'ün (Ahmet Ertuğ) kotardığını, bir butik kitabevi sahibinden (John Sandoe) duymuştum. Ahmet Ertuğ/Ahmet Kocabıyık ekürisi sanatsal fotoğraflarla bezeli 22 adet dev kitap üretti 20 yılda. Bizans, Osmanlı ve Selçuklu sanat ve mimarisiyle ilgili İngilizce kitapların fiyatı 300 doların üzerinde. 268

Fiyat sorun değilse kütüphanenize, dostlarınıza ve özellikle -kişisel ve kurumsal- yabancı dostlarınıza daha iyi armağan düşünemiyorum.

"Bana küçükken yalancı derlerdi, büyüdüm yazar diyorlar." – Nobelist Isaac Bashevis Singer 269

H. L. Şuşud'un "İtlak Tasavvufunda Latifeler" altbaşlıklı *Fakir Sözleri*'nden (1958) alıntılar: 270

- Şeytan besmelede gizlendi.
- (Enel-Hak) tasavvuf değildir.
- Dinler tasavvuftan geldi, tasavvuf dinlerden değil.
- Dünya bir negatif'tir, ki imkân derler.
- Bedenin cisimdir diye senedin mi var?

1934 İstanbul Şehir Rehberi'nden: 271

- "İstanbul bilhassa Makedonyalı hükümdar sülaleleri zamanında sarayları, büyük ve süslü

binaları, teşrifat usulünün inceliği ve edebiyatının zenginliği itibariyle tarihin orta devrinde Roma'yı da geçip dünyanın birinci şehri derecesine çıkmıştır."

- "Porfirojenet denilen İmparator Yedinci Konstantin: mimar, ressam, nakkaş gibi güzel san'atlar sahiplerini ve edipleri İstanbul'da toplayıp şehri süslemeğe ve Bizans harsını yükseltmeğe çalışmış ve şehrin kütüphanelerini bir çok yeni eserlerle doldurmuştur."

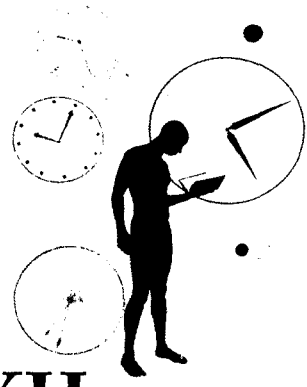
272 "En son, ne zaman bir kütüphaneye uğradınız?" sorusu çok mu acımasız?

273 Şair, müzisyen ve akademisyen Don Paterson (doğ. 1963) yapıtı *The Book of Shadows*'dan:

- Gün yoktur. Güneş süresiz bir geceyi böler sürekli. Atalarımız haklıydı: güneş terkeder bizi.
- Cehennemde ağaçlar bile suçsuz değildir. Özellikle ağaçlar.
- Firaridir, insanlar tarafından kotarıldığını anlayan tüm gerçek şiirler.
- Aforizma boşa harcanmış *kısa* bir zamandır. Şiir boşa harcanmış *tam* zamandır. Roman boşa harcanmış *anıtsal* bir zamandır.
- Tabii sevmezsin aforizmaların tümünü. Ben de tümünüzü sevmiyorum.

274 Size bir *kurtarma* sorusu sorabilirim: "Kitap armağan eder misiniz?"

275 Yazılarını takip etmeye çalıştığım Feridun Andaç'ın, Kitap İçin–III yayınlandıktan sonra yolladığı övgüsel elektronik-mesajı okuyup, derhal çalışma masamın yorgun çekmecesini açtım. Ve sırasını bekleyen "Kitap İçin" eskizlerini kuşkuyla izlemeye başladım...

XII

276 (Özellikle düzyazı türlerinde, *edebi katsayısı* düşük kitaplar üretegeldiğimizi düşünürüm. De, damak tadımı zorlayan ürünler hakkında tek cümle yazmam. Onların hedef okuru olmadığımı varsayarım. Okuma özürlü ülkede, sembolik ücret karşılığında yazarak direnenlere saygı duymak isterim.)

Kitapevlerinde göz gezdirdiğim ürünlerdeki yetersiz edebi dokunun da giderek yitmesinin yanı sıra, artık onlara özgülenen başlık ve kapak tasarımlarını da trajikomik bulur oldum.

Bir gün; "Issız adada kitapsız kalmak pahasına okumayacağım romanlar", "Sığ-altı öyküler", "Çok satan boş yazarlar" başlıklı gaddar listeler ve altında BALTAZAR SATIRBAŞI imzası görülürse o, artık dayanamayan kulunuz olabilir.

277 "N'APILACAK VESAİK KÜMESİ"

(Ödünç alınıp okunmadığı gibi iade de edilmeyen kitaplar silsilesi.)

278 "Bir el memede, bir el öbüründe, kalan elle yazılır baba şiir." – Nazmi Ağıl, *Aşk Küçücük, Kırılgan*

279 k. İskender'den aforizmalar – III:

- Akrebin zehirli oluşu, birini sokmuş olma suçunu hafifletmez.

k. İskender

- Aklım, bir böcek; aşk felsefesini kemiriyor.
- Zamanlama hatası yapma, kahraman ol!
- İntihar, tek çalgılı bir orkestradır.
- Her beden, kendine akan nehirdir; her beden, bu nehirde boğulur.
- Aşkın artistik puanı yoktur.
- Hiç bir hayvan teslim almaz kendini.
- Aynaya bakıp da kendini 'hiç de fena bulmayan' her erkek eşcinseldir. Çünkü sonuçta *bir erkek olarak* beğendiği *şey*, yine bir erkektir.

280 Aylık Fikir Mecmuası *PROJEKTÖR*, Mart 1936'da ilk ve son kez çıkmış. (Çıkaranı Sabiha Zekeriya.)

- "Projektör Niçin Çıkıyor" Başyazısından;

"Memleketimizde Resimli Ay ve Resimli Perşenbe ile başlayan popüler neşriyat, on senelik hayatı içinde educative olmak mahiyetinden çıkmış, çıplak bacak, ve güzel kadın neşreden dejenere bir mahiyet almıştır."

"...PROJEKTÖR işte bu karanlık âlemde yaşıyanlara, elindeki mumun ışığı kadar ışık vermek istiyor."

"...Bizim Projektörümüz de bu elektrik vasfını taşıyan ışığı kitlelerden alamazsa, bozuk bir makineden başka bir şey olamaz.."

- Dergideki; "Habeşistana Tankla Medeniyet Götüren Kardinal", "Mebus Bayanlar Neye Bağır mıyorsunuz?" ve "İki İlan" başlıklı yazılar Sabiha Zekeriya'ya ait.

Kalan tüm yazılar takma adla (A.Kartal, Fırat, Ali Remzi, B.Şahin, H.N.Yılmaz) kotarılmışa benzer.

- "Ticaret Haline Gelen Doktorluk" hakkında anketle, tek perdelik finalini noktalıyor tıknefes

PROJEKTÖR.
(Yeni bir kitabı sıkıştırırken, özel ciltli PROJEKTÖR rafından öfkeyle dizime düşüverdi. Altmışdokuz yıldır, patinajsal devinimle debelendiğimizi anımsamamı ister gibiydi.)

281 Bir düzine mizah kitabı bulunan renkli insan Aydın Boysan'ın (doğ. 1921) bence en önemli yapıtı; kentinin mimari açıdan semt semt katledilmesine tepkisini de içeren *İstanbul'un Kuytu Köşeleri*'dir (YKY, 2003).

282 *I Wish I Hadn't Said That*'tan (Keşke Şunları Söylemeseydim).

- "Dünya alçakgönüllülere kalacaktır."
– Kitabı Mukaddes
- "Televizyonun ne sizin ne de benim zamanımda bir önemi olacaktır." – Rex Lambert, 1936
- "Emperyalizme karşı bağımsızlığını koruması için Sovyet Ordusu Macaristan halkına yardım etmektedir." – *The Daily Worker* - Kasım,1936

283 "Turkey for Connoisseurs" (Erbabı için Türkiye) altbaşlığıyla çıkagelen *CORNUCOPIA* dergisi soylu İskoç, John Scott'un uğraşlarıyla ayakta duruyor. Bence gezegenin en nitelikli mekan dergilerinden olan *CORNUCOPIA*'ya, profesyonel iş yaşantım boyunca madden ve manen destek verdim.

Ülkemiz için düşten güzel uluslararası tanıtım aracı olan *CORNUCOPIA*'ya abone olarak, reklâm vererek katkıda bulunmalıyız.

Adres: PK 191, Teşvikiye İstanbul 34368
Tel ve faks: 212 – 248 36 07
e-posta: cornucopia@atlas.net.tr

284 Edirne kökenli Nobelist Elias Canetti'nin ustası Karl Kraus'tan (1874-1936) aforizmalar:

- Çirkin olmayan bir kadın güzel değildir.

- Aile yaşamı, özel yaşama bir tecavüzdür.
- Üretken insanın alımlama yetisi azdır. Okuyan şair kuşkuyu üzerine çeker.
- Bu kadar çok okumamaya, bunca zamanı nereden buluyorum?
- Sansür görevlisinin anladığı taşlamalar haklı olarak yasaklanıyor.

– *Deyişler Karşı Deyişler*, Çev. Güven Savaş Kızıltan, Telos

285 Samsun tutkumu bilen Paris'te mukim bibliyofil İsmail Bayramoğlu'ndan armağan;

(SAMSOUN – Passe, Present, Avenir.)

Yazan: Fransa'nın Samsun konsolosu R.Vadala, yayımlıyan: Librairie Orientaliste Paul Geuthner, 1934.

(İlginç! Samsun Maarif Koleji'nde numaram 285'ti.)

286 1950'lerde, sigarayla akciğer kanseri arasında dolaysız ilintiyi kanıtlayan Sir Richard Doll 92 yaşında vefat etmiş. Küskün komünist Doll'un bulgusu öncesinde, Britanyalı yetişkinler arasında sigara içen oranı %80'ken; 50 yıl sonra %26'ya düşmüş.

(Türkiye'deki yetişkinlerin sigara içme oranını merak ediyorum. Ülkenin kaçta kaçının "akıllı olamadığı" işbu oranla ölçülemez mi?)

287 Waterstone's Piccadilly'den ısmarladığım kitabat geldi. "Konaklar Sitesi" olan adresim "Konaklar Stress" olarak vaftiz edilmiş. Bir sahafta böyle trajikomik adres yanlışı yapmazlar.

288 Garanti Galeri'deki, "Mimarlığın Aktörleri, Türkiye 1900-2000" foto/çizgi sergiye, kataloğunu edinirim umuduyla daldım. Kitabı çıkacakmış. (Onu da bekleriz.)

289 Kışkırtıcı bir öykü kitabı başlığı; *Turne Mektupları*, (Ahmet Erol, YKY, 1997).

290 Sahaf Müteferrika (the Sakallı Lütfü), efsanevi sahaf Hans Peter Kraus'un özyaşamöyküsü, *Bir Nadir Kitap Destanı*'nı yollamış. Müteferrika Yayınlarının ikinci kitabıyla flört ederken birden içimi sıkıntı bastı. Benden sonra kitaplarımın *başına* gelebilecekleri düşünürken *başıma* ağrılar saplandı.

291 Dr. Akil Muhtar Özden'in *Aforizma*'sından (Tıp Tarihi Enstitüsü, 1949) örnekler seçemedim. Ama "Malumu ilam" kıvamındaki özdeyişlere göz gezdirirken içimin rahatladığını duyumsadım. U-z-u-n bir duayı dayatılmadan okumuş ve benimsemişcesine.

292 H. L. Şuşud'un *İtlak (Mutlak Gerçekler Katı) Tasavvufunda Latifeler*'ine devam:

- Bulduğun ile mutmain (rahatlamış) isen ne ala, değilsen aliyyül-ala.
- Dipsiz uçuruma düş ki sukutlardan azad olasın; ecram (ruhsuz cisim) gibi.
- Diyanet saadettir, siyaset felakettir.
- Seni yakarsa o san'at eseridir.

293 "En çok eleştirilen yayınlar arasında devletin bastığı (ya da onayladığı) kitapların ilk sırada yer alması, bozulmanın nerelerden başladığını açıkça gösteriyor..."

– Kemal Ateş, *Öğretemediğimiz Türkçe*,

294 Sahaf Turkuaz'ı kitap kitap, raf raf kendi kütüphaneme naklediyor olmaktan çekiniyorum.

295 "Polisiye öyküler – Çağdaş peri öyküleri".

– Graham Greene (1904-1991)

(Önemli bir eliştirmenimize göre ülkenin gelmiş geçmiş en sıkı polisiyecisi Server Bedi'dir.)

296 Asla ödünç kitap vermeyin, çünkü geri gelmeyeceklerdir. Kütüphanemdeki kitapların tümü başkalarından ödünç alınmıştır. – Anatole France (1844-1924)

297 Anıt yazar Yaşar Kemal'in Fenerbahçeli olduğunu duyunca başlayan sevincim uzun sürmedi. Çünkü o, yabancı bir takımla oynarken Galatasaray'ı destekliyormuş.

298 *Adanmış Yazılar* – Oktay Ekinci (Anahtar Kitaplar, 2005).

(Bu yapıt Mimarlık, İnşaat ve Sanat Tarihi öğrencilerine kaynak kitap olarak öneriliyor mu?)

299 "Canım ne zaman roman okumak isterse, oturur bir tane yazarım." – İngiltere başbakanı ve yazar Benjamin Disraeli (1804-1881)

300 Soru: Yapıtlarınızı resim olarak adlandırıyorsunuz. Yaygın bir biçimde benimsenen "resim öldü" düşüncesiyle hemfikir olmadığınız açık. Ama resimleriniz, bilinen türden resimler olmadığı için, belki de bu görüşü kabul edersiniz.

Canan Tolon: Resim ölmüş de olsa bizi hâlâ meşgul ediyor. Zaten, resim kameranın icadından beri tehlike altındadır. Ortaya ne zaman yeni bir icat çıksa, var olan düzenleri eritip yok etme potansiyelini taşıyor. Sanki yenilik kendi başarısını, ancak eskileri ortadan kaldırmakla kanıtlayabilirmiş gibi. 20. yüzyıl gerçekten ölümün yüzyılı. Ölüm, tarihi hızlandırmak, her yeni hareketi geçici ve tüketilip atılabilir kılmak için kullanılan bir araç. Modern hareketin hedefi gelecek olduğu için, hareketi gerçekleştiren de hız. Ama gerçek deha, eski düzeni yıkmak ya da geçersiz kılmak ihtiyacını duymaz; aksine onları kullanır, onlarla hareket eder ve onlara, var olan bağlamların içinde yeni yaklaşımlar kazandırarak yeni dokular oluşturmak üzere meydan okur. Bilgi, tarih gibi, biriktirici bir süreçtir. Kısa yollar yaratmak ve olayları hızlandırmak için tarihten bazı sayfaları yırtıp atarsak ilerleyemeyiz. Sonuç olarak, resmin öldüğünü söyleyen görüş sığ bir görüştür ve kendi kendini ortadan kaldıracağını umduğum bir görüştür.

– Canan Tolon, *Limbo*

XIII

301

Özellikle nitelikli bir sahafta kaç saat kalırsam kalayım çıkışta, "yaşamımı değiştirecek bir kitabı ıskalayıp ıskalamadığım" ikilemiyle didişmeye başlarım.

302

D ve R Kitabevi, Capitol – 25.07.05, Akşam

(Oturduğum siteye neredeyse kapı komşudur. Son romanıma, kitabevi bazında, en içten o sahip çıktı. *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'ı beş ay boyunca "çok satan(?)" raflarında konuk etti.)

- Doğan Hızlan'ın *Yalnızlık Kahvesi*'ni ıskalamışım. (Onun, YKY'den çıkan tüm kitaplarının adları çekicidir.)

S.K. Aksal

- Sabri Altınel'in toplu şiirleri *Issız Çığlık*'ı alırken aklıma; unutulmaya başlanan şair, Sabahattin Kudret Aksal geldi.

- New York'a postalamak üzere *Esir Şehrin İnsanları*'nı aldım. Erje Ayden, Kemal Tahir ağabeyinin romanını yeniden okumak istiyor.

- Kız Enstitülerinin Tarihi altbaşlıklı *Kızların Sessizliği*, Elif E. Akşit – İletişim. (Yayın 1099, Araştırma-İnceleme Dizisi 187) (Sosyal dokulu inceleme kitaplarını gördükçe İLETİŞİM'e saygım artıyor.)

303 Capitol Alışveriş Merkezi, Z(emin) Kat, 30.07.05, Sabah 10.30

Yeme-içme platformunun "sigara içmeyenler" bölümünde dört kişiyiz. Ben çay ve zeytinli poğaça eşliğinde *Cumhuriyet* okurken, nur yüzlü bir genç kız belki de mektup yazıyor. Üçüncü masadaki şık ve gürbüz adam, yarı kısık sesle cep telefonunda – şiirsel bir İngilizce – konuşuyor.

Siyah bantla ayrılmış "sigara içenler" cehenneminde 21 kişi var. Çoğu genç. Boş ve yüksek sesle konuşmaları ve yapay kahkahalarını hoş görmeye çalışıyorum. Çünkü onlar t-e-d-r-i-c-e-n intihara sürüklenen gizil-hasta ekürisi.

304 Suut Kemal Yetkin'in (1903-1980) *Edebiyat Üzerine Denemeler*'inden (1972):

- "Bazı eserler vardır ki hiç okunmadıkları, büyük bir değer taşımadıkları halde, şaheser sayılırlar. *Makber*, bunlardan biridir. – 1955"
- "Ne zaman *Zavallı Necdet*'i düşünsem, hayalimde gözleri yaşlı binlerce, onbinlerce okuyucu canlanır. Böylesine tutulma pek az romancımıza nasip olmuştur. Şimdi onu kimse okumuyor. Günümüzün büyük bir çoğunluğu coşturan bazı piyasa romanları da, *Zavallı Necdet* gibi tozlu uykularına ergeç dalacaklardır. Ama iş bununla bitmiyor ki! Arkadan yenileri, başka türleri sıra sıra geliyor. – 1955"

305 *LeMan*'daki Güneri İçoğlu imzalı, "Gönül Adamı" çizgisel anekdotlarını izlerken, Altmışların Eminönü - Bakırköy - Fatih üçgenindeki İstanbul'a dönerim, *sevinçle*.

306 Ülkenin (özellikle İstanbul'un) naif dokulu dinginliğiyle hasret mi gidermek için, 1970 öncesi karikatür albümleri arar oldum.

307 k. İskender'den s(özlük):

Heteroseksüellik: Tek kefeli terazi ekonomisi / Eş-

cinsellik: Pembe koridor / Biseksüellik: Ölümsüzlük burjuvazisi / Travestilik: Berlin / Transseksüellik: Ten terzisi / Poligami: Kıymalı makarna / Röntgencilik: Şartsız refleks / Pornografi: Depremin EKG'si / Fetişizm: Simge grameri / Narsizm: Bedensellik ilmi / Sadizm: Gezegene girme uğraşı / Mazoşizm: Gezegenden çıkma uğraşı / Teşhircilik: Show mikadosu...

308 Unutulmaz Marilyn Monroe'yu (1926-1962) 1954'te Long Island'ta, hem de *Ulysses* okurken gösteren foto-kartpostalda benim ilk dikkatimi çeken; labirentsel kitabı bitirmek üzere olduğudur.

309 *Gönderilmemiş Kartpostal Yazıları* – (Oğuz Demiralp, SEL, 2002)

(Kapak içine fısıldanan cümlelerden; "Genellikle posta sürecinden önce döndüğüm için gönderememiştim hiçbirini. Hepsini birden şimdi gönderiyorum.")

310 Kırk yıl önce, "Âşık İhsani – Güllüşah" nam medyatik ve çalışkan bir halk ozanı ikilisi vardı. Soluk konser afişlerinde, Rasputin kılıklı İhsani'nin yamacındaki köylü güzeli Güllüşah Bacı'ya nedense acırdım.

Derken ayrıldılar. Güllüşah, Cağaloğlu'nun stratejik bir noktasında kırtasiyecilik yapmaya başladı. (Âşık İhsani'den bir daha haber çıktı mı?) Güllüşah'ın dükkânı kapanana kadar kırtasiye gereksinimimi oradan gidermeye çalıştım.

Kitaplığımdaki Âşık İhsani'den 1966 ürünü, *Yazacağım* adlı kitapçığıyla, kazayla yeniden karşılaştık. (Arka kapak ve iç resimler Turhan Selçuk'a ait.) Künye sayfasında, "Kıymetli üstadımız Mehmet Kemal'e Hüüy..." notu var. Fiyat için "100 KURUŞ YETER" buyrulmuş.

(Y)aşıyorlar mıdır ?

UY(ARI): Truman Capote (1924-1984) maddeleri başlıyor. (311) dışındakiler, Lawrence Grobel'in *Conversations with Capote*'sinden ödünç alınmıştır.

311 Bunu önce duydum sonra okudum. Üç cümleye sığdırmaya çalışacağım; Barda Truman Capote'ye rastlayan yarı sarhoş bir genç kadın hayranı ona, dolmakalemiyle, göğüslerine imzasını attırır. Kadının olayı şaşırarak izleyen, nerdeyse sarhoş erkek arkadaşı da sokulur; iki eliyle birden aletini işaret ederek, "Benimkini de imzalar mısınız?" der. Capote, "Seninkine imzam sığmaz ama istersen parafımı deneyebilirim", buyuracaktır.

312 Capote'nin, 1965 ürünü *In Cold Blood*'la (*Soğukkanlılıkla*, SEL, 2005) kurmaca-dışı roman alanını ateşlediği kabul edilir. İşbu kitabından, "10 milyon dolar kazandığınız doğru mu?" sorusuna "Yalan!" diyecektir. "12 milyon dolar kazandım."

313 Çağdaşları hakkında anafikirleri:

- "William Faulkner çok dikkatsizdir. Onu takdir ettiğimi söyleyemem."
- "Thomas Pynchon iğrençtir."
- "Donald Barthelme sapına kadar sıkıcı, sahtekâr bir yazardır."
- "Jack Kerouac bir komedidir."
- "Nabokov'u severim. O bir artistti."
- "E.M.Forster mükemmel, mükemmel bir nesir yazarıydı."
- "Hemingway yüz yıl sonra yalnızca kısa öyküleriyle anılacaktır. *İhtiyar Adam ve Deniz*'den nefret etmiştim.
- "Marquez'i severim. Çok yeteneklidir."
- "Borges çok iyi bir yazardır, severim kendisini ama çok minördür."
- "Saul Bellow hiçlik yazarıdır. Unutulmaz bir kitabından vazgeçtim paragrafı bile yoktur."
- "Philip Roth komiktir ama unut gitsin."
- "Bernard Malamud. Okunamaz."
- "Joyce Carol Oates'un halkın gözleri önünde kafasının kesilmesi caizdir. Amerika'nın en iğ-

renç yaratığıdır. Onu okurken kusman garantidir."
- "John Updike eminim bir gün Nobel'i kazanır. Ondan nefret ederim. Onun hakkındaki her şeyden sıkılırım."

"Arzum odur ki...karşıtım bir kitap yazmış olsun." 314
– İncil: Eyüp

"Şairlerin çağdaş şiir tartışması = Çakalların kör bir kuyu tepesinde hırlaşmaları." – Cyril Connoly (1903-1974) 315

Kitaplığınızdaki bir eksikliği daha fısıldayacağım: 316
– *Türkiye'de Deneysel Edebiyat Antolojisi*,
Haz. Murat Yalçın, YKY

"Yazdıklarını kıskanırdım. Yalnızca onun yazdıklarını kıskanmışımdır." – Katherine Mansfield'in ölümünden sonra Virginia Woolf'un yazdığı bir mektuptan, 1923. 317

Birinci Sınıf sayılan şair ve yazarlarımızı hipnotizmayla uyutup sonra aralarında, "yazdıklarını kıskandığınız çağdaşlarınız" konulu bir anket projesi... 318

Vüs'at O. Bener dışında, benimsediğim yazarların kısa yazmadığını düşünürüm. 319

Takip ettiğim edebiyat dergilerindeki denemeleri de, genellikle, uzun ve yavan bulurum. (Yazarlarımız ne kendilerine ne de okurlarına güvenebiliyorlar.)

Varlık'taki (Ağustos 2005) gözdem, Hulki Aktunç'un 33 sözcükten mürekkep çalakalem notu...

Demeç-sever yazarlardan bazısının okumadığını nereden mi çıkarıyorum? "Bu yaz hangi kitaplar okunmalı?" beylik sorusunu, her yıl aynı kitapları önererek geçiştiriyorlar. 320

Trajikomik kent rehberi projesi(?) KISKISTANBUL'a 321

liste önerileri; Sokak adları / Tribünsel slogan ve maniler / İşyeri tabelaları / Telefon rehberinden ad ve soyadlar / Taksi ve dolmuş bagajlarındaki feryat mesajlarından seçmeler...

(Ben; İstanbul'da kitaplık, kitap sayısı ikiyüzü aşan kitaplık ve kitaplığı yalnızca ansiklopedilerden mürekkep hane sayısını da *fevkalade* merak ediyorum.)

322 Otuz yılda doksan küsur kitap üreten Enis Batur, "Bazen bir kitaplığa ikiyüz seçkin kitabın yeterli olacağını düşünüyorum" buyurduğunda, "Senin" demiştim, "Galiba kitaplığında, kendi yapıtlarından başkasına tahammülün olmayacak."

323 "Gel ve kitaplığımdan ne istersen seç,
Ve böylece sıyrıl tüm kederinden."

– W.Shakespeare'den
Titus Andronicus (1590)

324 İğreti çerçeveciler, gravür fotokopisi ve eski kartpostal tıpkıbasımı satan klostrofobik mekânlar da kendilerini sanat galerisi sanmaya başladılar.

Bu gidişle kentteki sanat galerisi sayısı, ganyan bayi sayısını geçecek.

325 Elli yaşın altında, nitelikli bir yerli ressam adı verebilir misiniz?

.....
(Çınnn!)
Maalesef, süreniz doldu.

XIV

326 Güya zamansızlıktan okumayan milletim okusa, zamanını verimli kullanmayı da öğrenecek. (Örneğin Ahmet Hamdi Tanpınar'dan, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*'yle başlanabilir.)

327 Ahmet Hamdi Tanpınar (1901-1962) sağlığında hak ettiği ilgiyi göremedi; ölümünden sonra, biraz fazla gördü.

(*Saatleri Ayarlama Enstitüsü* 2001 yılında, A.B.D.'de mukim Turko-Tatar Press (www.turko-tatar.com) tarafından İngilizce (*The Time Regulation Institute*) yayımlandı.)

328 (Türkiye'nin sanat cinnetiyle kulağını kesecek bir Van Gogh'u ne zaman olacak?" Bu soruya Aktedron Fikret'i müstesna tutarak, "Türk aydını kesse kesse nasırını keser...O da rahatlamak için" diyen Sezer Tansuğ'un sözünü ettiği Aktedron Fikret, gerçek adıyla Fikret Enisi Andoğlu, Türkiye'nin 'alaylı' ilk ekspresyonist ressamı. Kendini hacamat etmede de Van Gogh'tan daha gözükara biri. Çünkü o kulağını değil, hayatla ilişkisini kesmişti.)

– Ümit Bayazoğlu, *Uzun, İnce Yollar*

329 Dil-Tarih Sahaf'ta elime düşen *Tuhaf Bir Kadın*'ın (Can, 1989 – 4. basım) dördüncü sayfasında, (Bu roman hiçbir ödüle katılmamıştır) notunu yeniden görünce Leyla Erbil'e

birden saygım arttı.

(Kitap, onun halen yaşayan bir eleştirmen arkadaşına '*sevgiyle*' imzalı.)

330 Eğlence arenasının kadim renkli patronu Hasan Kazankaya'nın romanı (1956) *Medy*'e, Sahaf Müteferrika'da rastladım.

Arka kapak mesajıdır; "Mevzuu, kahramanları ve işlenişi ile okuyucunun önünde yepyeni ufuklar açan, harikulade bir aşk romanıdır. İnsanın iç dramını bütün iddia ve kaygılardan uzak; olanca sadeliğiyle anlatan MEDY, yılın en çok beğendiğiniz kitabı olacaktır."

331 Önemli şair W.H.Auden (1907-1973) arkadaşı, heykeltıraş Mike de Lisio'nun şiir de yazdığını ve onların *New Yorker*'da yayınlandığını üçüncü bir şahıstan öğrenince şaşırır. "Onları bana göstermemesi ne büyük bir incelik" der.

332 Aziz Antuan okuyup yazmasını öğrenmeden 105 yıl yaşayacaktır.

333 E.Ö.'nün kitap *okumama* anekdotları:

Okkalı bankacı E. ne zaman yanında çalışanlara imzalatmak için beş romanımla huzura gelse; kitabımı okumadığını, günah çıkarmaya (ç)alıştığını anlarım.

İkinci romanımla çıktığı yaz tatilinde de sayfa kaldırmayacağını biliyordum. Teselli niyetine çektirdiği fotoğrafta sırıtırken, bu kez kitabı ters tutacaktır.

El değmemiş dört romanımı yastığının kenarından ayırmadığına inanıyorum. "Onlar benim ebedi başucu kitaplarım" diyor E. "Gece yatarken ve sabah kalkarken sürekli selamlaşıyoruz."

334 Londra. Piccadilly Circus'taki klostrofobik dolmakalem dükkânının kapısında, "İçeri Girerken Cep Telefonunuzu Kapatınız" uyarısı vardır. (O dolmakalemcinin bir de kitabevi sahibi olduğunu düşünün!)

İstanbul'da, yalnızca dolmakalem satan bir butik dükkân açsanız, fotokopi çektirmek için inşallah gelmezler ama nice ders kitabı arayan, destursuz içeri dalacaktır. Durumu açıklayıp kurtulamazsınız. Bu kez, o *kutsal* mı kitapları nerede bulacaklarını sorarlar, *azarlar makamında.*

335 Uslanmaz gezgin ve yazar Paul Theroux'un son romanı *Blinding Light*'a başlarken; gençliğinde Hindistan'da tanıştığı bir fakirin, ona 78 yaşına kadar yaşayacağını müştuladığını anımsadım. (1941 doğumludur.)

336 İskoç John Burnside'ın (doğ.1955) son şiir kitabı, *The Good Neighbour*'u okuyorum. "The Last Man To Speak Ubykh'in" altında hüzünlü bir not var: "Dilbilimci Ole Stig Andersen, Ubykh denilen Batı Kafkasya dilinin son izlerini ısrarla sürer. Dili konuşabilen tek kişinin köyüne 08.10.1992 tarihinde ulaşır. Ancak Tevfik Esenc, birkaç saat önce ölmüştür."

337 *Ataç'ın Sözcükleri*'nden (Yılmaz Çolpan TDK Tanıtma Yayınları, 1963):

N. Ataç

(Ağlatı: Trajedi / Angı: Hatıra / Betlek: Defter / Bekte: Makale / Betin: Sahife / Boyak: Renk / Dörütmen: Sanatkâr / Dörüt: Sanat / Düzeti: Nesir / Gökçe-yazın: Edebiyat / Görmük: Tiyatro / Kısı: Hapis / Köğlü: Manzum / Köğük: Mısra / Orun: Makam / Sağ-yazı: İmlâ / Söydeşi: Yani / Tüze: Adalet, Hukuk / Ucur: Saat / Usuk: Hece / Uy-gücü: Muhayyile / Ücük: Harf / Yanarma: İltifat / Yazak: Kalem / Yükünc: Namaz / Yüzül: Sathi.)

338 *Kadınların Argo Sözlüğü*'nden (Filiz Bingölce, Metis, 2001) seçmeler:

Abış: Saf ve kılıbık erkek / Ahlatağa: Aptal ve bön erkek / Ambarcı: Pezevenk / Bocurgat: Barlarda kadın tavlamaya çalışan erkek / Dna Kalıntısı: Huysuz ve tuhaf

davranışlı kişi / Etyemez: Soğuk kadın / Kazmiye: Kart kadın / Labuzittin: Deli ve güvenilmez erkek / Motorize birlik: Jigolo grubu / Onbirella: Geceleri erken yatan kimse / Salyangoz: Evine çok düşkün / Troleybüs: Aldatılmış erkek / Yafa: Bekâr ve yakışıklı erkek / Zımbayı basmak: Evlenmek!

339 Prof. Dr. Turhan Baytop'un *Anadolu Dağlarında 50 Yıl*'ını karıştırırken dost CARL TOBEY'nin kasketli bir fotoğrafıyla karşılaşmanın buruk sürprizi.

O, Samsun Maarif Koleji'nin (kuruluşu 1955) efsanevi hocasıydı. İkinci Dünya Savaşı'nda pilot olarak yer almış, sonra ölene dek Samsun'da yaşamıştı. Galib(a) Bafra'nın bir köyünde gömülüdür. Alçakgönüllü ve müzmin bekâr Tobey'e (1918-1991) Karadenizliler KARTOPİ derlerdi. O, özellikle köylülerle dost olmayı yeğlerdi.

Binlerce öğrenciye İngilizce öğretmenin yanı sıra müthiş bir çevre dostuydu. *Flora of Turkey* (P. H. Davis) başlıklı bilimsel kitapta, Samsun ve Giresun avlaklarındaki bulgularına yer verilirken, Giresun'da topladığı bitkiye "Doranicum tobeyi" adı özgülenmiş.

(İlk romanım *Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir*'de, anlatıcının lisede önemsediği tek İngilizce hocasının adı Steve Tobey'dir.

Steve Cooper ise Samsun Maarif Koleji'ndeki gözde hocamdı. O artık tanınmış bir avukat ve onunla otuz yıl sonra Şikago'da buluştuk.)

340 Duyduğum en iç gıcıklayıcı sözcük: Charles de Gaulle Hava limanında, Paris-Şikago uçağının (k)alkışa hazır olduğunu şakıyan spiker kadının, *Şi/ka/go* sözcüğünü telaffuzu.

341 Truman Capote Salvosu – II (Kaynak: *Conversations With Capote*, Lawrence Grobel):

- "W. H. Auden diktatör bir piçti."
- "A. Gide, J. Cocteau kadar yetenekli değildi.

Gide kendini Proust'tan daha yetenekli sanırdı. Onun yatağına da girmiştir. Bunu günlüklerinden biliyorum."
- "Yukio Mishima mükemmel bir yazardı."
- "Millet Bob Dylan'ı neden sever bilmem. Şarkı söyleyemez ki o."
- "Jane Fonda can sıkıcı bir sahtekârdır."
- "Woody Allen çok yetenekli ama istikrarsızdır."
- "Rod Steiger yaşayan en kötü aktördür."
- "Daha adı duyulmamışken bir Jodie Foster fanatiğiydim."

342

Tiyatro ve sinema sanatçılarının yeğlediği Çiçek Bar'ı hazımsız sözde yazarlar istila edemediği için de benimserim. Mekânın ana ortağı Arif Keskiner'in (doğ.1937) anı kitaplarını (*Çiçek Gibi*, *Yine mi Çiçek*) ilgiyle okudum. Bulaşıkçılıktan film yönetmenliğine, adrenalin katsayısı yüksek yaşayan Keskiner'in kitapları; kent sosyolojisi açısından kaynak özelliği de taşıyor.

343

Yabancı ustalardan yazar adayına öğütler:
- "Her romancı kendi tekniğini icat etmelidir." – François Mauriac
- "Detaya sarılın, ilahi detaya." – Vladimir Nabokov
- "Yazdığınızı yüksek sesle okuyun. İşinize gelen ritmi yakalarsınız." – Nat Hentoff
- "Büyü, gerekli olan dışındakileri tamamen atmaktır." – David Mamet
- "... Evet, soğuk olmalısınız." – Anton Çehov
- "Yazarın hangi taraftan olduğunun anlaşılamadığı öykülerin daha sarsıcı olduğunu anladım." – Lev Tolstoy
- "Bazen küçük bir yanlış, tonlarca izahattan kurtaracaktır." – Saki
- "Yaşlı kadın çığlık atmıştı deme – onu getir ve bırak çığlığı o atsın." – Mark Twain

344 Kırksekiz yıl önce sığındığı New York'tan bir daha İstanbul'a dönmeyen gizemli yazar Erje Ayden'e, anavatanında yayımlanan son romanı *Goldberg Paşa*'yla ilgili çıkan yazı nedeniyle, *Varlık*'ı göndermiştim.

Dergide Haldun Taner'in (1915-1986) 90. doğum yılı nedeniyle yer alan fotoğraflı ilânları görünce, teşekkür etmek için yolladığı faksta, "Haldun Taner'in yaşadığını öğrenmek ne güzel" demiş, sağolasıca...

345 Orhan Pamuk'un onaltı yaşındayken yaptığı bir natürmort tabloyu, kanlı bir müzayedede ele geçirmiştim.

"İkisini bir arada götürmek gerçekten olanaksız mıdır?"

346 Şairler için:

- "Görünen nesnenin yansıtılmasında şair, ressamın oldukça altında kalır; görünmeyenin yansıtılmasında müzisyenin altındadır."

– Leonardo da Vinci (1452-1519)

- "Şiir şeytanın şarabıdır."

– Saint Augustine (354-430)

- "Tüm şairler delidir."

– Robert Burton (1577-1640), *Melankolinin Anatomisi*

347 Kitaplar dostum. (*Peki.*) Kitaplar öğretmenim. (*Aferin.*) Kitaplar eşim, metresim, haremim... (*Büyük geçmiş olsun.*)

348 Yüzüncü doğum yılında anıldığını anımsadığım Reşad Ekrem Koçu'nun da (1905 – 1975) bir şiir kitabı yok değilmiş.

Acı Su'nun (Koçu Yayınları, 1965) 36. sayfasındaki son kıtanın,

"Güzel!
Senin için zar atılır
Bıçak oynatılır,
Cigaraya esrar,
Rakıya zehir katılır!"

Altına bir *şerh dercedilidir*. "Bir meclisde okunmuş, dinleyenlerden biri son mısraları çalarak Harman isimli bir dergide kendi lâfları arasında yayınlamıştır. (Malumdur benim suhanim mahles istemez – Nedim)."

349 Samuel Taylor Coleridge'in 13.07.1802 tarihli mektubundaki büyük şair olma koşuludur;

> "Sevgili çocuğunun yüzünü duyumsayan bir kör adamın dokunuşunu *yansıtabilmek*."

350 Münzevi yazar J. D. Salinger (doğ.1919) tek romanı *Catcher In The Rye*'dan (1951 - Gönülçelen) büyü(k) paralar kazanmaya devam etmektedir. Kırkdört yıldır kitabı yayımlanmamıştır. Güya sürekli yazmakta ve yapıtlarını bir kasada saklamaktadır.

Ailesi -adam olsun diye- onu 1934'te askeri okula gönderir. Annesi ziyaretine geldiğinde ona neden bazı öğrencilerin keplerinde kırmızı şeritler olduğunu sorar. (Onlar yalnızca başarılı öğrencilere verilmektedir.) J. D. , "Sakın o kötü çocuklarla konuşmayasın anne" der. "O şeritleri ağızlarını bozdukları için ceza niyetine taşımaktadırlar..."

XV

Kitaplıklarımı ilk kez gören safgönüllerin, "Bunların hepsini okudun mu?" beylik sorusuna sinirlenmem. Yanıtımın daha giriş paragrafında *koptuklarını* görürsem, evet! 351

Kılıç Artığı (Haz. Zeki Coşkun, YKY, 2000). 352

Gizlenen Bir Şairin Portresi alt başlıklı şiir kitabının kahramanı, İlhan Şevket Aykut (1907-1991).

Portre özetidir: "İki yıl hâkimlik stajından sonra hukukla tüm ilişkisini kesti. Galatasaray Lisesi'nde tarih-coğrafya öğretmenliği yaptı. Öğretmenliği sürgünlüğe dönüşünce istifa etti. Yaşamının sonraki 50 yılını yarı yeraltında, hep saklanarak geçirdi. Hiçbir işte çalışmadı. Hiçbir şiirini yayımlamadı.

İflah olmaz asi, kuruntulu, korkak, daimi şık ve münzevi olarak yaşadı. 50 yıl boyunca dile getirdiği, sürekli tasarladığı intiharı 17.03.1991'de gerçekleştirdi.

T. S. Halman

İlhan Şevket Aykut'un *elyazmaları* Fransız Ulusal Kütüphanesi'ndeymiş. Kulunuz bir sahafta, onun sanat tarihiyle ilgili İngilizce dört kitabına *elkoydu.* 353

İki ı-r-m-a-k söyleşi kitabı:
- *Aklın Yolu Birdir*, Talat S. Halman Kitabı, Söyleşi: Cahide Birgül, İş Kültür Yay., 2003 354

- *Güldüğüme Bakma*, Mehmet Güleryüz Kitabı, Söyleşi: Ayşegül Sönmezay, İş Kültür Yay., 2004

355 Şiir(sellik):

- "Felsefe ötesine ulaşmaktan başka oynayacak rolü yoktur şiirin." – Andre Breton (1896-1966)
- "...Bir anlam arayan sözcükler..." – Roman Jakobson (1896-1982)
- "Şiir umutsuz bir dindir." – Jean Cocteau (1889-1963)
- "Şiir, milletin çorba içer gibi tüketemediği tek sanattır." – W. H. Auden (1907-1973)
- "Şiir yazmak, Grand Kanyon'un dibine bir gül yaprağı atıp, sonra onun yankısını beklemeye benzer." – Don Marquis (1878-1937)
- "Şiirsel erkeği severim ama bir şairi sevmem." – Marilyn Monroe (1926-1962)

356 k. İskender aforizmalarında son raund:

- "(Aşk ilişkilerine dair:) Tahterevalliden ilk kim kalkarsa yırtar, öbürünün kıçı yere vurur."
- "Aşk Lazım Partisi'nde herkes kendi yalnızlığını örgütler."
- "Senin söylediğin şarkılara tarih klip çekecek."
- "Özgürlük Heykeli'nden daha özgürüm. Çünkü onun bile gözden kaçan bir kaidesi var."
- "Başımı dayayacağım omuzlara mayın döşemişler."
- "Öyle bir yerin düşünü gördüm ki: İnsanlar, sabah uyandıklarında hayatta olduklarını fark edip, günaydın demeden önce birbirlerini öpüyorlardı."

357 42. Troia Festivali'nde (9-16 Ağustos 2005), tiyatro sanatçısı ve ödül avcısı Yıldız Kenter'e bu kez, "Homeros Şiir Ödülü" verilecekmiş.

(Yıldız Kenter'i ödül yağmuruna tutarak, teatral vurdumduymazlığımız kamufle edilmeye mi çalışılıyor?)

358 Bana derhal, edebiyat ödülüne başvurmamış; doygun şair ve yazarlar listesini getirin!

(Onları teker teker ödüllendireceğim.)

359 Edebiyat Ödüllerine Erbabından Tepkiler – I:

- "Bir yazar kendisinin kurumsallaşmaması için ödül de reddedebilmelidir." – Jean-Paul Sartre, 22.10.1964'te Stockholm'de Nobel'i reddederken
- "Nobel, kişinin mezarına bilet kesmektir. Onu aldıktan sonra kimse bir şey üretememiştir."

– T.S. Eliot

- "Edebiyat ödülleri vermek, olağanüstü bir cahilliktir." – Geoffrey Grigson (1905-1980)
- "Yazar sayısı ödül sayısından fazla olduğu sürece, o ülkede edebiyat bitmiş sayılmaz."

– Gore Vidal (doğ.1925)

- "Yalnızca kadınların kazanabileceği bir ödül beni dehşete düşürüyor." – Kadın romancıların katılabildiği Orange Ödülü hakkında, Anita Brookner

360 *20 Lines A Day* (Günde 20 Satır) – Harry Matthews, 1997.

Yazarın A.B.D., Fransa ve İtalya güncelerinden oluşan kitap 132 sayfadan mürekkep. Üşenmedim saydım yazar başlıktaki kısıta yalnızca 14 sayfada, o da başlarda, uymuş.

361 Bir kitap çeviri önerisi: (*On Creativity* – John Tusa Methuen, 2003)

Yaratıcılık üzerine, yaşayan önemli ressam, heykeltıraş, sanat eleştirmeni, film yönetmeni, mimar, kompozitör, şair ve yazarla özlü söyleşiler...

362 Başta Stanley Kubrick olmak üzere *kara filmcilerin* ve Stephen King'in gözdesi polisiyeci Jim Thompson'ın (1906-1977) kitapları Türkçe'ye çevrildi mi?

363 *Yazarın Kitabı*'nda (Hazırlayan: Feridun Andaç, *Varlık*, 2004) 50 yazar, "Okuma serüveninden yazma eylemine uzanan yolunuzu anlatan bir deneme yazar mısınız?" sorusunu yanıtlamış.

Mozaik dokulu kitapları severim. Sözkonusu 50 kişiden yazar olarak 10'unu benimsesem bile tüm yanıtları – iştahla – okumaya çalıştım. (Orhan Pamuk özel yanıt hazırlamamış ama *Öteki Renk*'lerinden bir bölümün kullanılmasını önermiş.) Katılımcılar soruya, sanki sadık kalmaya pek özen göstermemişler gibi. (Aldıkları edebiyat ödüllerine değinenler de var.) Yekta Kopan (doğ.1968) hem *soruya yanıt vermiş* hem de uzatmamış. (Bunu işletme eğitimi almış olmasıyla açıklayabilir miyiz?)

İki cümlenin altını çizmişim:

- "Yazmak, yaşanmayan hayattan bir çeşit intikam almaktır." – Orhan Pamuk
- "okuduğum iyi şeyler bende yazma arzusu uyandırır." – Ayfer Tunç

364 Yazar ve eleştirmen Anthony Burgess (1917-1994) (*Otomatik Portakal*) askerde tuvaletleri temizlerken bir general de mıntıka teftişi yapmaktadır. Ona sivil yaşamdaki mesleğini sorar. Edebiyatçı olduğunu öğrenince, "Hiç olmazsa şu anda bir işe yarıyorsun" der.

365 Ben aslında *şairlerin* okuma ve yazma koordinatları arasındaki okuma serüvenini merak ederim. Onların gizil sözcük kompozitörleri olduğunu varsayarım.

366 Küresel ustalar neden yazar?

- "Yazmak fahişelik gibidir. Önce zevk, sonra birkaç dost, nihayet para için yapılır." – Moliere
- "Yazarken, bilmediklerini ortaya çıkarmaya ça-

lışıyorsundur." – James Baldwin
- "Bir öykü anlatmak isteyen, Şehrazat gibi, ölmek istemiyordur. Bu insanlığın en eski dürtülerindendir. Ölümü ertelemenin bir yoludur." – Carlos Fuentes
- "Anlatmamak ahlaksızlıktır." – Albert Camus

367 Okuma özürlülere sanal teselliler:

Bertrand Russell (1872-1970) yaşamı boyunca çay demlemeyi öğrenememiş. Immanuel Kant (1724-1804) kalemtıraşla kalem açamaz ve John Stuart Mill (1806-1873) en kolay düğümü atarken bile helak olurmuş.

368 Müze araştırmacısı Muzaffer Doğanbaş'tan (doğ. 1966) aykırı bir çalışma;

"Mumyalama Sanatı ve Anadolu Mumyaları – 2004".

369 "100 Temel Eser" uygulamasının bir diğer mahzuru da, okuma özürlülerin oyunu (ç)almak için politikacıların bu girişimi; "50 Temel Eser" sonra "25 Temel Eser" düzeyine indirme sözü verebilmeleridir.

370 Kitaplığınızdaki bir eksikliği daha anımsadım: (Ersin Tezcan'ın *E'siz Potkal*'ı. Ki, içinde asla "e" harfi *geçmemektedir.*)

Potkal: Gemiden denize salınan, içinde mektup olan şişe.

(George Perec'in (1936-1982) *La Disparation*'unda ve 283 sayfadan mürekkep İngilizce çevirisinde de (*A Void* – Gilbert Adair) "e" harfi yasaktır.)

Ve Perec, Tezcan'dan esinlenmemiştir.

371 Doktor, biyolog ve şair Erasmus Darwin (1731-1802) k-e-k-e-m-e-d-i-r. Bir ukala genç, kekelemenin yaşamını zorlaştırıp zorlaştırmadığını sorar. Öncü bilgin "Hayır efendim" der. "Düşünmeme yardım ettiği gibi küstahça sorular sormamı da engeller..."

372 Kütüphanemdeki *Çamlıca'daki Enişte*miz'i Abdülhak Şinasi Hisar, Türk Dil Kurumu Başkanı İbrahim Necmi Dilmen'e şöyle ithaf etmiştir:

"Her şeyde anlaştığımız pek aziz dostum Sayın İbrahim Necmi Dilmen'e dilimi de anlaması temennisi ve bütün muhabbetli hatıralarımla."

373 Yazarı dışında bir roman kaç kişi için yazılabilir ki?

Ku(r)şun Lezzeti önce Taha Kıvanç ve Buket Öktülmüş'e feda olsun.

374 YKY Yönetim Kurul'undaki görevim sona erince bir dostumun karısı "Eyvah" demiş. "Bize artık kim kitap gönderecek?"

O dostum kendisine armağan ettiğim YKY yapıtlarını salonunda üst üste koyarak, post-modern bir sehpa elde etmişti.

375 İlginin sömürüsü denince aklıma önce, yayınevlerinde çalışan insanların aldığı maaşlar gelir.

XVI

376

Gazetesinin öncelikli konuları olmasa bile estet Doğan Hızlan, yazılarında *sürekli* kültür, sanat, edebiyat, müzik, tarih ve eğitim sorunlarımızı sahiplenmeye çalışır. O, yazısı için gazete alınası bir misyonerdir.

D. Hızlan

Çelik Gülersoy'u (1930-2004) yitirince, Doğan Hızlan'ın toplumsal aydınlanmaya katkıları hakkında öz bir yazı yazmak gelmişti içimden.

Bazı değerlerin yerinin doldurulmaz olduğunu görmek için ölüm haberlerini duymak gerekmemeli.

377

(Naif bir soruya muhatap olmak istemiyorsanız 378'e geçiniz.)

"100 Temel Eser'i" aynı anda görebilmek için hangi kente gidilir? a) Guadalajara b) Tananarive c) Novosibirsk d) Trabzon

378

İkibin yıl önce Çin'de Konfüçyüs ve İtalya'da Homer yasaklanmış. Onbeşinci yüzyılda boş laf ürettiği savıyla Dante'nin tüm yapıtlarını yaktıran rahip Savonarola'nın kendisi de katledilmiştir.

Yirminci yüzyılın ortasında, ülke bazında kitapları en çok yasaklanan yazar Nobelist Ernest Hemingway! Özellikle *Silahlara Veda* çok müstehcen bulunmuştur...

379 Cumhuriyet'in kuruluşundan beri ülkede yasaklanan kitaplar ve akıbetleri başlıklı bir inceleme kitabını edinmek isterdim.

380 Okur olarak eksikliğini en fazla duyumsadıklarım: Usta ve aykırı şair ve yazarlarımızın yaşamöyküleri, mektupları, günlükleri, anıları...

381 Günlük tuttuğunu bildiğiniz şair / yazarlarla dostluktan daha tehlikelisi günlük tuttuğunu bilmediklerinizle dostluktur.

382 Kadın kadına:

- "Kadın doğulmaz, kadın olunur."
– Simone de Beauvoir (1908-1986)
- "Bir kadının benzemek istediği en son kişiye benzemeye başladığını fark etmek; annesine."
– Yazar Anita Brookner (doğ. 1938)
- "Erkeğini değiştirmeye çalışan nice kadın, değiştirdiği erkeği sonra beğenmeyecektir."
– Marlene Dietrich (1901-1992)
- "Kadınların aptal olduğunu inkâr etmiyorum; Tanrı onları erkeklerle eşit olmak üzere yarattı."
– George Eliot nam yazar, Mary Ann Evans (1819-1880)
- "Bir kadın erkek gibi hareket edecekse, neden *iyi* bir erkek gibi hareket etmesin ki?"
– Sinema yıldızı Edith Evans (1888-1976)
- "Uygarlık kadınlara emanet edilseydi halen ottan kulübelerde yaşıyor olacaktık."
– Eleştirmen Camille Puglia (doğ.1947)

383 Televizyon kanallarının havuz ve barlara odaklı magazin programlarına konu insanatın 100 Temel Eser'i okuması gerekir mi? (Anlarlar mı?)

384 Filozof duruşlu Nermi Uygur'un (1925-2004) en çok be-

nimsediğim yapıtı, *Tadı Damağımda*'dır (YKY, 1995).

"Bir Okur-Yazarın Kitap Okuma Serüvenleri" alt başlıklı yapıt, beheri kitap sevgisiyle dolu dolu 511 sayfadan mürekkep.

Giriş bölümünün başlığı "Kitap Kitaptan Kitaba Kitapla."

"Benzetişler"de; Kitap Çağrıdır, Kitap Penceredir, Kitap İnsandır, Kitap Aynadır, Kitap Arkadaştır, Kitap Besindir, Kitap Gömüdür, Kitap Sağlık Yoludur, Kitap Ağaçtır, Kitap Denizdir, Kitap Evrendir.

"Okuma Göçebesi", "İlk Göz Ağrısı ve Sonrakiler", "Kitaplı Kültür", "Kitaplı Anılar", "Yazarın Okurluğu", "Birkaç Okuma Alışkanlığı", "Hangi Kitapları Okumayı Seviyorum", "Yaşamdan Kitaba, Kitaptan Yaşama", "Kendi Kitaplığım", "Sözlüğümsü-Döne Dolana Kitapça."

Bulunabilirse, kışkırtıcı bölüm başlıkları için bile edinilesi bir *başkitap*.

385

Kâzım Taşkent Sanat Galerisi. Retrospektif Sami Yetik (1878-1945) sergisi açılışında küçük bir peyzaja ilk görüşte vuruldum. Prof. Dr. Nermi Uygur'a aitmiş. YKY yetkilileri aracılığıyla talip oldum. Kendisiyle tanışamadım ama tablosu minik koleksiyonuma katıldı. "Yazlığım için para gerekmeseydi, satmazdım" buyurmuş.

Yetmişinden sonra da *nitelikli* yazarların parasal sorunu bitmez ve başta nice yayıncı, gidişattan sebeplenen sebeplenene...

386

Tadı Damağımda'nın final bölümü "Ayrılmadan Önce" tek sayfadan mürekkep. O içten bir şiir, belki de ustanın basılı tek şiiri.O bir erken veda mesajı ve yaşamsal tutkuya en anlamlı gönderme:

"Adını anmak istemiyorum
Nasıl isterim
Burada kalacak tüm kitaplarım
Açık söyleyeyim gene de
Öldükten sonra bile kitaplarlayım

Tadı damağımda

. . .

Hep okuduğum okuyacağım kitaplarlayım
Sezi sezi özlem hiç okumayacağım kitaplar
Yazdığım yazmayı tasarladığım
Yazmadığım yazamadığım kitaplarlayım hep
Tadı damağımda."

387 Türk Hat Sanatı'ndan Seçme Eserler için daha güzel başlık aklıma gelmezdi: RAKSEDEN HARFLER.

(Haz. Hüseyin Gündüz / Faruk Taşkale, Antik A.Ş. Kültür Yayınları)

388 Milli Eğitim Bakanlığı'nın mı saptadığı "100 Temel Eser" yaklaşımını duyan nice insan, "Seçilmiş 100 kitabı okursak, kitabatla külliyen hesap da kesmiş olacağız" diye(bile)cektir.

Peki, HER YIL 100 yeni ve temel eser okuyanlar ne olacak? 100 kişi kalmışsak, "100 Temelli Okur" diyerek mi alay edilecek?

389 Edebiyat Ödüllerine Küresel Tepki:

- "Booker Ödül Komitesinde iki kez bulundum. Az kalsın çıldırıyordum."

– Rebecca West (1892-1983)

- "Babamın (Kingsley Amis) kazanana kadar, Booker Ödülü'yle ilgili kuşkuları vardı."

– Martin Amis (doğ.1949)

- "Ödüller kuşak gibidir. Takıp biraz Dünya Güzeli gibi kırıtırsınız. Ödüllere *muazzam* tepkiliyim." – Martin Amis

- "Kitaplarımı beğenirse halk okusun isterim. Ünlü koleksiyonerleri değil."

– Jean Paul Sartre (1905-1980)
1964'te Nobel'i reddederken

390 07.08.2005 Sabahı. Michael Palmer'ın *Company of*

Moths'unu okurken yeniden düşündüm; Şiir kitaplarında altını çizecek tek dize bulsam yetinecek gibiyim. (Her sabah, yeni şiir macerasına dalmanın vebali midir? İçindeki tek hit parça için, sürekli müzik kasetleri alan yeni yetmeler örneği.)

391 Duayen Tom Maschler'in (doğ. 1933) yayıncılık serüvenine odaklı anılarını, (*Publisher*) ilgiyle okudum. Nazi Viyana'sından kaçarak Londra'ya sığınan Maschler, yaklaşık elli yıl boğuştuğu arenada 13 Nobelist'in yayıncısı olmuş. Booker Ödülü'nü kurup, Bruce Chatwin ve *triumviri* (Martin Amis, Julian Barnes ve Ian McEwan) lanse etmiş.

(Anılarını okuduğunuz bir yayıncımız oldu mu? Ben Erdal Öz'den başlamak isterdim.)

392 *Publisher*'da, Maschler'in ukala müşterisi, romancı Kingsley Amis'in (1922-1995) söylemlerinden:

- Oğlu, daha popüler romancı Martin Amis için, "Son romanını okuyamadım. Aslında hiçbir romanında birkaç sayfadan ileriye gidemedim."
- "Tolstoy, Çehov ve Dostoyevski'nin yazdıkları sidik gibidir."
- "Thomas Mann, Albert Camus, Italo Calvino... Tüm kıta Avrupa edebiyatı boştur."
- "Başta Saul Bellow olmak üzere Amerikan edebiyatının nerdeyse tüm ünlüleri abartılmıştır."

393 "Dünya bir Fiil, Fiil ise Tanrı'dır" diyen Victor Hugo'nun (1802-1885) yetkin şiirleri bulunduğunu biliyor, desenlerini bilmiyordum. *Dessins de Victor Hugo*'ya da Sahaf Turkuaz'da rastladım. Soylu bir aile kütüphanesinden çıkma kitapta, yarı-çıplak kadın desenlerinin neresi dikkatimi çekti biliyor musunuz? (Yüzleri.) Üstadın ya modelleri geçkindi veya tanınmamaları için çıtır modellerine *proaging* uyguladı.

394 Her anti-medyatik yaratık gibi, fotoğrafçılara inat, fotoğraflarımda somurturum. *Annemin Öğretmediği Şarkılar* için çekilenlerde, belki de taze emekliliğin (?) verdiği rahatlıkla, bazen gülümsemişim.

Erje Ayden *Cumhuriyet Kitap*'takini görünce yolladığı faksta, "Bunu bir daha yapma" derken şair dostu Frank O'Hara'nın öğüdünü paylaşıyor; "Ne yapın edin basında çıkacak fotoğraflarınızda gülümsemeyin. Ciddi, mutsuz, hain, anlaşılmamış, pis vs bakın ama rahat ve mutlu görünmeyin. Tercihen bir dostun cenazesine veya ciddi bir düelloya gidermiş gibi olun. Roman okurları, roman yazarlarından ürkmekten hoşlanırlar."

395 "Kitap kırılgan bir yaratıktır. Zamanla yıpranır; farelerden, nesnelerden ve sakar ellerden ürker." – Umberto Eco

396 "Okur tanıklık edebilir ama şiir olgusunun parçası olamaz. Sonuçta şiir şairle Tanrı arasında özel bir işlemdir. Gerçek şiir önce örnek bir inceliktir, ödünç alman kitabın iadesi."
– Don Paterson, *The Book of Shadows*

397 *Pazar Sevişgenleri* (Metin Üstündağ, SEL) *3'lediği* halde, *Konsantremi Bozma* (Emre Kongar, Remzi) neden *silsileleşmez*? (Sığlıkistanda konuşma özürlü spiker ve yazma özürlü gazeteci kalmadı diyemezsiniz.)

Konsantremi Bozma'yı, trajikomik bir ikilem içinde okumuştum. Bir gözüm kapalı, boğa güreşi izler gibi...

398 İnci Asena'dan

"Varsayım"'ın giriş dörtlüğüdür:
"Öyle kendimden saymışım ki seni
göğsünü öperken dün gece
memelerimin arasındaki beni
sende aradım."

(Kadın ve eşcinsel olmayan şairler erotik şiiri *beceremiyor* olabilir mi?)

399

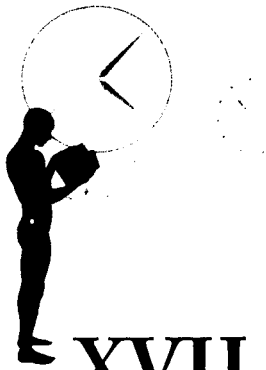
Mükemmelle kötü arasında beşyüzden fazla roman üreten Georges Simenon'un (1903-1989), *L'Express*'le yaptığı röportajda (1977) onbin kadınla seviştiğini iddia etmesi gündemdedir. Karısı Denyse, *Sunday Times*'la görüşürken (1983) gerçek sayının binikiyüz olduğunu vurgulayacaktır.

400

PTT'nin internetsel telefon rehberinde (www.ttrehber.gov.tr) İstanbul'u taradım. Yok! Dostum Coşkun Tuncay'ın ipuçlarıyla *daldığım* Trabzon'da da onlara rastlamadım. (Of!)

Hem de bu iki ilde PTT'ye kayıtlı; adı TEMEL, soyadı ESER tek vatandaşa ulaşamamanın şaşkınlığı içerisindeyim.

(*Ula ha bu ülkenin 100 TEMEL ESER'i nerdedur daa?*)

XVII

401

Bazı gazete, dergi ve tv kanalları, Yayıncılar Birliği ve yayıncısı; küresel yazar Orhan Pamuk'un kitaplarını toplatmaya yeltenen kaymakama karşı gerekli tepkiyi gösterdi.

06.04.05 tarihli *Cumhuriyet*'e göre 41 yeni kaymakamı huzuruna kabul eden Başbakan'ımız, Sütçüler Kaymakamı'na uyarı niyetine, "Demokrasiyi en önce, yetkiyi elinde bulunduranlar olarak bizim içimize sindirmemiz gerekiyor" diyecektir.

Karikatürsel alınganlığına da tanık olduğumuz Başbakan'ın mesajını okurken, yazarlar ve örgütlerinin o çağdışı girişime kapsamlı tepkide bulunmadığını anımsadım.

Kitap, yazarların ortak varlık nedenidir. Birinin kitabına yapılan saygısızlığın tümünü rahatsız etmediğine inan(a)mıyorum.

(Bu ülke yazar ve şairlerinin bir yumruk şiddetinde kenetlenmesini sağlayacak *o olguyu da* merak eder oldum.)

* * *

Orhan Pamuk'u 1970'ten beri tanırım. (Ama, yılda iki üç kez görüşmeye başlamamız, *Yeni Hayat*'tan sonradır.)

Onun önce, bilinçli ve yoğun okuma süreci ve nitelikli yazar olabilme aşkına mimarlık eğitimini yarıda bırakmasından etkilenmişimdir.

17.04.82 tarihinde, 600 *eski liraya* aldığım *Cevdet Bey ve Oğulları*'nı bir solukta okudum. Yirmiikisindeyken başlayıp, dört yılda tamamladığı siftah romanını bitirdi-

ğimde onun ülke çapında bir yazar olacağına emindim. (Ellisine varmadan adının dünyanın en iyi romancıları arasında sayılacağını düşleyip düşlemediğiniyse, her ödül kazanışından sonra merak ederim.)

O. Pamuk

Orhan Pamuk *İstanbul*'un (YKY, 2003) finalinde, "Ressam olmayacağım" dedim. "Yazar olacağım ben" der.

Hem de küresel bir yazar olur; romanları kırk dile çevrilir 2.5 milyon adet satar ve önemli edebiyat ödüllerini teker teker kazanmaya başlar.

* * *

Orhan Pamuk işine tutkuyla bağlıdır. "Ciddi okur" olma özelliğini sürdürür. *Benim Adım Kırmızı*'nın araştırma sürecinin iki yılı aştığı söylenir. Kalın bir dolmakalemle yazdığı *okkalı* cümleleri, önce beyninde damıtılmıştır. Çevirmenlerini titizlikle seçer. Kitaplarının tanıtımı için kurumsal yöntemleri vardır. Onları sabırla ve profesyonelce uygular.

Adına Anglo-Amerikan dergi ve gazetelerde rastladığımda, yine bir ödül kazandığını duyduğumda Hasdal Kışlası'nın ön cephesine nakşedili özdeyişi anımsarım: "Vatanını En Çok Seven, Görevini En İyi Yapandır."

402 *Tadı Damağımda*'dan (Nermi Uygur, YKY, 1996) altını çizdiklerim:

- "Bir bakıma, okumaya ilk başladığım günden beri yazmaktayım bu kitabı."
- "Okuduğu kitaplarla sevinen yazarları seviyorum."
- "Okuduğu kitaplardan ötürü alkışlanan iyi okurlar, kimbilir ne çok sıkılırlar."
- "*Okuru için* yazmayan yazar olur, *kendisi için* yazmayan yazar olmaz. Yazar, yazar olarak okurdur."
- "Beni nasıl okusunlar? – Nasıl okurlarsa okusunlar, yeter ki tat alsınlar."

403 TV kanallarına (y)etersiz Türkçesiyle demeç veren nice pop-müzik şarkıcısı, ilk fırsatta kendisinin *sanatçı* olduğu-

nu vurgulayacaktır. Hayır efendim, siz *şarkıcısınız*. Ve şarkıcı olmak ayıp değil. Ama *sanatçı* olduğunuzu iddia ederek o mertebeye ulaşanlara çok ayıp ediyorsunuz.

404 Kitaplığınızdaki bir eksiklik daha aklıma geldi:

(*Defterler 1965-1994*, Yüksel Arslan, Dost Galeri Nev, 1996)

405 "Selçuk Altun'a
Her şiir, okuru için
Define haritasıdır;
Define sandığından
Kendi cesedi çıkar."
diyerek imzalamış k. İskender *Burç Hikâyeleri*'ni.

406 Evdeki kütüphanemde elyazmaları ve post-Rönesans kitabat yok değildir. Penceresi kapalıysa, yazları odam (s)aman kokar. Tarih yapraklarından salgılanan selülozik aromayı benimserim. Binlerce safkan atın kıpır kıpır bekleştiği bir ahıra girmişcesine heyecanlanırım. Pencereyi açar açmaz eküri sırasına göre yiter. Gökkubbede kendilerini bekleyen kardeşleriyle buluşup dağılırlar. Yaradanlarına şükran töreni bitince, sessizce nöbetbaşı yapacaklardır.

407 Gitmeyeceğim barlara kışkırtıcı ve *bakir* ad önerileri (İntihal serbest):

İhbar / İtibar / Kibar / Cabbar / Kabar/ Nubar ...

408 En az 10 okurun birlikte seçip, okuyup, irdelediği kitapsal oluşuma, Anglo-Amerikan ülkelerinde book reading club (kitap okuma kulübü) denildiği malumunuzdur.

Kitap toptancıları, okur yönlendirme açısından kulüpleri önemserler. Onlara özel indirim sunar, hatta medyatik yazarlarını irdeleme seanslarına yollarlar.

İngiltere'de yılın kulübü seçilene, Penguin/Orange Book Club ödülü –Edinburgh'ta haftasonu tatili– veriliyor. Bu yıl ödülü High Down Reading Group kazanın-

ca bir ikilem yaşanmış. Çünkü grubun 10 üyesi de High Down Hapishanesi kadim sakinlerinden. İkinci dereceden *belalıların* konuşlandığı mekândaki kitabî mahkûmlar Edinburgh'a gidemeyince gözde yazarları Nick Hornby onlara gelmiş.

The Guardian'ın 12.08.05 tarihli ekindeki haberi okuyunca, Türkiye'deki kitap kulübü sayısını merak ettim.

409 "Türkiye'de Kitap Kulüpleri" konulu bir araştırma yaptırsam; ısrarla sığ kitap okuyan ve kendisine sevgili bulabilmek için kulübe sızanların yüzdesini de bilmek isterdim.

410 19.04.05 tarihli *Kelebek*'te çıkan röportajında, Mehmet Ali Erbil'in aforizmal söylemleri var:

- "Çok seviyor gibi gözükürler ama, ünlüleri devlet de kıskanmıştır, halk da!"
- "Tiyatrodan beni çok soğuttular. Ben tiyatroya girdiğimde daha öğrenciydim. Üçüncü sınıftaydım... Devlet Tiyatroları'nda başrol oynadım. Bu bir ilktir. Ve bu oyunla da ödül aldım. Ama sonra "Bu çocuk şımarmasın" diye, beni hep üçüncü sınıf rollere verdiler."
- "Kumar oynarken çok dinleniyorum."

411 Ressam Stuart Davis'in (1894-1964), *New York – 1926* nam tıpkıbasım eskiz defterini okşarken aklıma geldi: Başta İstiklâl Caddesi'ndekiler olmak üzere, Tünel-Tarlabaşı hattındaki 100 bina cephesinin pastel renk dokusuna sadık kalınarak, karakalem desenleri çizilip kitaplaştırılsa.

Gözde kurumsal yılbaşı armağanı olurdu. Tarihçesi yitmemişlerden kartpostallar kotarılırdı...

412 Bir ressam/yazar'ın oğlu olan İsviçreli Johann Heinrich Füssli (1741-1825), yirmi yaşındayken ilahiyat eğitimini yarıda bırakır. Londra'ya sığınır, ressamlığa soyunur. *Aforizmalar*'ı var: (Çev. Cem İleri, SEL)

- Hayat hızlı, sanat yavaş, fırsat seyrek, tecrübe

aldatıcı, yargı taraflıdır.
- En zayıf, en bayağı ve en sıkıcı sanatçılar, hemen her zaman en güç, en saygın ve en yakıcı konularla uğraşmayı tercih ederler.
- Güzellik tek başına kaldığında tatsızlığa dönüşür, zevk gibi tiksindirir.
- Uygulamadaki hiçbir kusursuzluk, kuramdaki yetersizliği gideremez.

413

Teksas Üniversitesi çeviri dergisi *Translation Review*'un 68. sayı konusu: Türk Edebiyatı.

Dost Sidney Wade'in konuk editörlüğünde hazırlanan çevirilerde aslan payı dört şiirle, adını duymadığım Mehmet Çetin'e ait.

Saliha Paker ve Melike Yılmaz'ın hazırladığı, "A Chronological Bibliography of Turkish Literature in English Translation: 1949-2004" yararlı ama alarm verici bir çalışma. Ellibeş yılda, 11'i Nâzım Hikmet'ten şiirler olmak üzere yalnızca 108 yapıt İngilizce'ye çevrilmiş. Orhan Pamuk romanları, bazı Yaşar Kemal romanları ve Hikmet'ten şiirler dışında yeni baskıları yapılmadığı için nicesine kuytu sahaflarda bile ulaşamayacağız.

(Translation Review e-posta: derouen@utdallas.edu)

B. Karasu

414

Bilge Karasu'nun (1930-1995) 2006'da yapılacak bir sempozyumla anılacağını, METİS yöneticisi Müge G. Sökmen'den öğrendim.

Oğuz Atay'ın ölümünden sonra, *kültyazar* olma süreci; Bilge Karasu'yu ustası da belleyen Enis Batur'un bir kıvılcımıyla başlamamış mıydı?

415

Efsanevi *Transition*'ın Sonbahar-1936 sayısını, kışkırtıcı kapağı uğruna aldım. (Kapaktaki özel figür Joan Miro'ya (1893-1983) ait.) Altmışdokuz yıllık dergiyi saygıyla incelerken ülkem dergileri, beynimde sanal patinaj yapıyordu.

416 Yazar ve BBC bilgi yarışması sunucusu Magnus Magnusson'un (*Keeping My Words*), Amerikalı komedyen *bayan* Joan Rivers'dan alıntılarıdır:

- "O kadar seksapel yoksuluyum ki, jinekoloğum bana *beyefendi* der."
- "O kadar uzun süredir seks yapmıyorum ki; kim kimi bağlar, kim kimi kamçılar unutmuşum."
- "Kısmetsiz seks yaşantımın nedeni annemdir. Seks hakkında bana tüm söylediği 'Erkek üste çıkar, kadın altta kalır'dan ibaretti. Üç yıl boyunca; kocam ranzanın üst, ben alt katında uyuduk."

417 "Bilge bir Türk tanırdım. Çiçero hakkında her şeyi bilirdi ve Çiçero hakkında her şeyi okumuştu. Onun kadar Çiçero'yu tanıyan olamazdı... O Çiçero'dan nefret ederdi."

– Bilgin Gilbert Murray (1866-1957)

418 Küresel psikiyatrist Prof. Dr. Vamık D. Volkan'la (doğ. 1932) University of Virginia kampusünde tanışmıştım. Üçüncü romanımda adının geçtiğinden haberdar olduğunu sanmam. Bu alçakgönüllü bilim adamının, başta *Kusursuz Kadının Peşinde* (Okuyanus), öyküsel psikanalitik yapıtları önerilir.

419 "...Herkes için sağlığında ne söylemiş ve yazmışsam, öldükten sonra da onu tekrarlayacağım.

Ölüm tenkidi sustursaydı edebiyat tarihi olmazdı. Nurullah (Ataç) bunu anlayacak kadar zeki bir dosttu. Başta Abdülhak Hamid ve Mehmed Akif, bir çok edebiyatçımızın ölümünden sonra, onların aleyhinde bütün düşündüklerini yazmıştır.

Dizelere ve ölülere dalkavukluk etmek ondan uzaktı. Kendisiyle birleştiğimiz noktalardan biri de budur."

– Peyami Safa, *Milliyet* -1957,
Ataç'ın Ölümü Üzerine

420 Nurullah Ataç, Peyami Safa, Uğur Mumcu, Fethi Naci'nin dobra üsluplarını da özlemişim.

421

- "Artık 'roman' sözcüğünü duyunca bile hasta oluyorum." – Nobelist V. S. Naipaul (doğ. 1932)
- "Tüm büyük romanlar, tüm gerçek romanlar biseksüeldir." – Milan Kundera (doğ. 1929)

422

Kundera ve Naipaul'a rağmen eksikliğini duyumsadığım bir kitap konusu: "Son 25 Yılda Türk Romancılığı ve 25 Roman."

(Kalan 21'i merak ediyorum da...)

423

Filozoflar filozofu anti-filozof Ludwig Wittgenstein da (1889-1951) zenginliğin, kötülüklerin anası olduğu inancındadır. Kendisine kalan mirası zengin kardeşleri arasında pay etmesinin nedenini şöyle açıklar, "Yeni kötü kişiler yaratmamış oldum."

424

"Sergey Yesenin'in (1895-1925) üç ciltten mürekkep Toplu Şiirleri 1970'te ikişer milyon adet basılmış ve birkaç gün içinde tükenmiştir." – Yuri Prokushev, *Sergey Yesenin*

425

Fikret Muâllâ'nın (1903-67) Hıfzı Topuz'a yazdığı son mektubun (4.2.67) son cümlesi:

"Baki dünyanın fâni ve muzdarip kullarından Fikret Muâllâ Saygı"

XVIII

426 Aşağıdaki sözcükler sözlüğümüzde yok, benliğimizde var:
- Hipomonsteresquipedalofobi: Uzun sözcükler korkusu.
- Grafofobi: Yazıya bakma korkusu.
- Sofofobi: Öğrenme korkusu.
- Verbofobi: Sözcük korkusu.

427 Dedikodusal yaşamıyla küresel gündemi (t)aciz eden Victoria Beckham, "Yaşamımda tek kitap okumadım" demiş. Otuzbir yaşındaki eski şarkıcının yaz(dır)dığı özyaşamöyküsü *Learning To Fly* (Uçmayı Öğrenmek), maalesef 528 sayfadan mürekkep.

428 (Okuma özürlüler dikkat!) Okumanın bedensel faydaları: 18.08.05 tarihli *Guardian*'a göre, 20-60 yaş sürecinde okuyanlar sonraki dönemlerinde dementia nam musibete daha dirençli oluyorlar. Entelektüel etkinliklerden kopmayanlarda, Alzheimer'e yakalanma tehlikesinin üçte bir oranında azaldığı muştusu da var.

(Peki, Dan Brown yerine Thomas Bernhard okuyanlara *bonus puan* veriliyor mu?)

429 Paisley Rekdal, Sidney Wade'in önerisiyle not ettiğim bir taze şair. Wyoming Üniversitesinde öğretim görevlisi genç kadının bir ödül ve iki edebiyat bursu kazandığını öğreni-

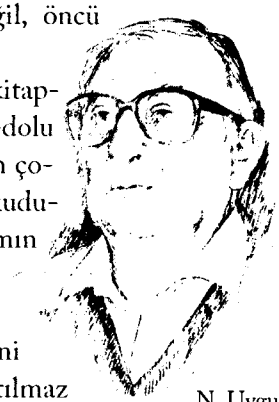
yorum edindiğim ilk kitabından.

Adı *Six Girls Without Pants* (Külotsuz Altı Kız) ama *heveslenmeyin* pornografik (d)eğil.

Bir an, o şairin Türkiye'de üniversite görevlisi bir bayan olduğunu varsayın. (*Post-Vurun Kahpeye* sendromu...)

430 *Tadı Damağımda*'dan altı çizililer (Nermi Uygur, YKY):

- Yalnız öncü yazarlar değil, öncü okurlar da kültür büyükleri.
- İster yazar, ister okur ol, kitaplarla içli-dışlı olmak, ne deli-dolu seyler söyletiyor insana. Hem çocuğuyum, hem babasıyım okuduğum kitapların, -yazdıklarımın da.
- Sevdiğim kitapları okurken, fesleğen yapracıklarının beni kendimden geçiren o anlatılmaz kokusunu andıran bir koku yayılır içime.

N. Uygur

431 Kazanova, David Hockney, August Strindberg ve Mao Ze-Dung'un bir zamanlar *kütüphanecilik* yapmış olduğunu öğrenmiş bulunuyorsunuz.

432 "Tony Takitani" adlı Japon filmini seyretmek için girdiğim salonda *cem'an* üç kişi olduğumuzu görünce şaşırmadım. Usta Haruki Murakami'nin hüzünlü senaryosunu sanki saygıyla okudum. Onun romanlarını okurken de film seyreder gibi sürüklenirim.

433 Kitap ödünç veren budaladır. İade eden, daha büyük budaladır. Arap Atasözü

434 *Kelime Kavgası*'ndan altını çizdiklerim (Abdülhak Şinasi Hisar, Selis Kitaplar):

- Hiçbir hayal bizi aldatmasa yaşayabilir miydik?

- Acaba bir gün gelecek, biz de, eski yuvalara konan ihtiyar leylekler gibi, büyük babalarımızın kapanmış oldukları en eski kitaplara dönmek isteyecek değil miyiz?
- Eğer samimi ve hakiki bir sanatkârsan unutma ki biraz da bir delinin bekçisi olacaksın!
- Yazınla hiç kimseyi methetme! Bir nankörle kırk düşman kazanırsın. Methettiğin muharrir eserini tamamen anlamadığına kanaat eder. Ve onun irili ufaklı rakipleri, senin cehaletine, zevksizliğine ve kendi aleyhlerine bir komplo kurmuş olduğuna kanaat ederler.

435

Sanat ve şiiri tanımlamak *zor zanaat*...

Renkli yanıtlar verilmişse, ara sıra, sanatın ve sanatçının tanımını ve işlevini okumaktan gocunmam. Sali Turan'ın kışkırtmasıyla aldığım *Milliyet Sanat*'ın Ağustos, 2005 sayısında yalnızca Bülent Erkmen ve Doğan Hızlan'ın yanıtlarını okuyup diğerlerinin başlıklarıyla yetindim. (İki öz paragrafa sığmayan görüşten de kuşkulanırım.)

Sanatsal kavram ve kategorilerle uğraşmaktan, sanatçılara sıra gelmiyor. Elli yaşına varmamış ressamlardan (v)az geçtim, bana yaşayan *bir heykeltıraşımızın* adını lütfeder misiniz?

436

Ben, Sali (Salih Turan, 1998, YKY)

Gözde ressamımın desenlerine, mektup ve aforizmasal söylemlerinin eşlik ettiği kitaba önsöz yazan Cemal Süreya'yı (...Ben ona Dalvador Sali diyorum. Bu adı seviyor mu, sevmiyor mu, bilmiyorum. Renk çılgını! Evet, öyle.) üç gün sonra yitirmişiz.

Altını çizdiklerimden:

- Yaşamımda aramadığım garantileri resimde hiç aramıyorum.
- Rozetsiz insanlar olmalı, kendi renkleri ile tanınan.
- "Saatler ne işe yarar, gemi gelmeyince." – Bur-

gazada.

- Görünenin birini kopya etmeye çalışarak veya bulunana öykünerek, kötü çoğaltmalar sarmalar çevremizi. Bunların sahipleri de aynı isimle anılabilir.

437 19 Ağustos 2005. Elvin'in armağan ettiği gümüş kitap ayracına iliştirdiği not: "Ah ne hüzünlü günlerdi onlar, yaşamımın en mutlu günleri." Aferin Kızım!

Yaş günümde *yılın kitabına* ulaşmış olabilir miyim? (*BA* – Birhan Keskin, Metis.)

438 19 Ağustos 1960. D. H. Lawrence'ın otuziki yıl önce yazdığı *Lady Chatterley's Lover*, müstehcen bulunduğu gerekçesiyle, yayıncısının yargılanmasına başlanacaktır.

439 "Hızlı okuma kursu sayesinde *Savaş ve Barış*'ı 20 dakikada okudum. Olay Rusya'da cereyan ediyor."

– Yönetmen, yazar Woody Allen

440 High Down hapishanesi hükümlülerinden mürekkep okuma grubunun, İngiltere'de yılın kitap kulübü seçildiğini okuyunca aklıma gelmişti: İngilizcede *sentence* sözcüğü, hem "cümle" hem de "hapis cezasına çarptırılmak" anlamına kullanılıyor, tövbe estağfurullah!

441 *1984*'ün yazarı George Orwell (1903-1950), bir komünizm sempatizanıyla Stalin Rusyası'ndaki baskı rejimini tartışmaktadır.

Sempatizan: "Ama yumurtaları kırmadan omlet yapamazsınız ki..."

George Orwell: "Peki omlet nerede?"

442 *How Oscar Became Wilde*'dan (Elliot Engel):

- Şair Elizabeth Barret Browning (1806-1861) ile önemli şair Robert Browning'in (1812-1889) mutlu bir evlilikleri olur. (Elizabeth daha yaşlı

ve sakattır.) Popüler Elizabeth kocasının kendisinden daha kalıcı olacağı iddiasında haklı çıkar. Gizemli Browning'i deşifre etmeye çalışırken o da zorlanıyordur. "Sevgili Robert, şu dizeyle ne demek istediğini kavrayamadım. Anlatabilir misin?" deyince, kocası; "Sevgilim o dizeyi yazarken anlamını yalnızca Tanrı ve Robert Browning biliyordu. Şimdi *yalnız* Tanrı bilmektedir" diyecektir.

- A.B.D.'nin Fazıl Hüsnü Dağlarca'sı Robert Frost (1874-1963) buyurmuş; "Ne zaman kitabımı okuyan bir adam görsem, o, karısının tutkun okurum olduğunu söyleyecektir."

443 "Okurumdan tek talebim, tüm yaşamını kitaplarımı okumaya hasretmesidir" diyen James Joyce'a karısı Nora Joyce, ilk ve son kez sesini hafifçe yükseltecektir, "Neden insanların okuyabilecekleri kitaplar yazmıyorsun?"

(Ben bu sesi nereden anımsıyor olabilirim ki?)

444 İsmail Bayramoğlu (doğ. 1964) ile Sahaf Turkuaz'da tanıştım. Çeyrek yüzyıldır Paris'te mukim bibliyofil, meğer okurummuş. Ardeşen ağzıyla Türkçe konuşan güleç İsmail beni, K. semtinde, kitaplarının bir kısmını konuşlandırdığı ıssız daireye götürdü. Dilim tutulacak sandım. Ender kitabatın salgıladığı aroma başımı döndürdü. Zaman tünelinde gelgitlere kapılacağımı biliyordum. Bir ara Enis Batur'u aradığımı anımsıyorum.

445 Gayrisafi Milli Hasıla'sının üçte birinin kayıt dışı kaldığı varsayılan ülkede, *edebi dokulu kitabın* yıllık cirosu da belli değildir. (Hesabına güvenilir bir yayıncı, bunu 40 milyon dolar olarak tahmin ettiklerini vurgulamıştı.)

A.B.D.'nin yaşayan Agahta Christie'si Mary H. Clark, Simon and Schuster'dan, beş kitaplık sözleşme için 80 milyon dolar avans alırken, Penguin Putnam Tom Clancy'e, iki kitap için 55 milyon dolar ödeyecektir.

446 Sinir bozucu istatistikler ülkesinde 1100 dolayında kayıtlı yayınevi bulunurken, bunun 400'ünün *aktif* olduğu tahmin ediliyor.

Çıkar çatışması yüzünden bir araya gelememek ve alt yapı eksikliklerinden bence daha tehlikelisi, yayıncılar arasında *kitaba saygısız* nice âdemin barınmasıdır.

Bazen, yayıncılar arasında hobisi gerçekten kitap okumak olanların oranını merak ederim. (Yaşamında hiç kitap okumadığını itiraf etmenin bir erdem mi olduğunu düşünmenin ikilemi...)

447 *Başkaldıran Atların Ressamı Avni Arbaş*'ta (Haz. Yaşar Yılmaz, E Yayınları) altını çizdiklerim:

- Levy değişik bir öğretim tekniğine sahipti. Ben Levy'nin öğrencisi olduğum için şanslıydım. Resmi düzeltirken sorardı, "Şimdi ne okuyorsun?" Ve bir eser tavsiye ederdi, "Belki senin için faydalı olur."
- Paris'te bir kültür ataşesi vardı ricada bulunurdu: "Lisan bilmiyorum, resimden de anlamıyorum, Avni Bey, bana yardım eder misiniz?"
- Şu Gorbaçov var ya her şeyin ağzına etti. Sanki bir baraj, bir bent açıldı da sular ortalığı istila etti. İşte Amerikan kültürü ihracı öyle oldu.
- Paris'te Matisse'in sergisini gezdim. Sergiden çıktığımda aynı adam değildim.

448 "Niteliksiz kitaplar okuyanın, o kitapları okumayanlara karşı bir üstünlüğü yoktur." – Mark Twain (1835-1910)

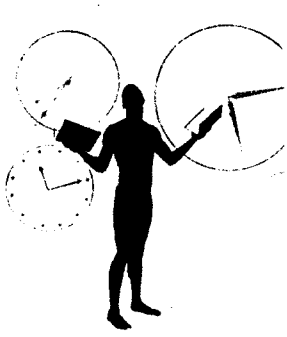
449 "...Yeni kitap yerine eski gözdelerimi yeniden okur oldum: Jane Austen, Dickens, Proust, Turgenyev, Flaubert. Henry James'i eskiden çok severdim, artık okumuyorum. Neden mi? Stein, Glenway Westcott için, 'belli bir hüznü var ama onu akıtamıyor' demişti. Şunu gördüm ki, Henry James'in de belli bir kreması var ama pıhtı yapmış."

– *Truman Capote: Conversations*, Ed. M. T. Inge

"Nasıl hatırlanırsa bir yaprakta bir orman
bu kez o olsun beni sana hatırlatan."

450

BA bir kez okunarak doyulacak bir kitap değil. Birhan Keskin (doğ. 1963), Louise Glück okumuş mudur? Onunla tanışmalıyım.

XIX

451- Onuncu Yüzyıl İranı'nda, Abdülkasım İsmail nam âlim bir başvezir *gerçekten* varmış. Kütüphanesiz dışarı çıkmaz, mesai gidiş-dönüşü; 117 bin kitaptan mürekkep kütüphanesinin 400 deve sırtına yüklenmesi gerekirmiş. Sefer sırasında terbiyeli develerin, alfabetik sırayı bozmadıkları söylenir. 451

Yazmaya başladığımda karım, "Sende zaten bir anormallik vardı" deyince, terfi mi etmişçesine sevinmiştim. 452

600 Türk'ün bir yılda okuduğu toplam kitabı tek başına aynı sürede hatmetmekten dolayı kulunuzun çevresini küçümseme hakkı doğduğunda, insanat daha aya ayak basmamıştı.

"Koşturma Engin koşturma. Davranma tüfeğine ikide bir. Her uçan kuş av değildir. Biraz sabır etmesini bil. Az sonra anızlar, gündöndüler başlayacaklar. Ayağımızın dibinden parlayan bıldırcınlar. Tepemize bindiren üveyikler." 453

– Raif Ertem, *Avcının Notları*, *Cumhuriyet* (1996-2000)

(2000'de ödül kazanan/çok satan nice kitabı, Raif Ertem'in tek paragrafına değişmem.)

Kelime Kavgası'ndan altım çizdiklerim: (Abdülhak Şinasi Hisar, Selis Kitaplar) 454

A. Ş. Hisar

- Her gün bunca yazan nice kalem var. Bunlardan tek bir satır kalmadığını ve kalmayacağını düşünmek hazin değil midir?
- Şairler şiirlerini çok kere icat eder gibi değil, bu şiir güya evvelden hazır ve mevcutmuş da onu gömülü olduğu yerden yavaş yavaş keşfeder çıkarır gibi yazarlar.
- Birçokları için en değerli şarkıcı, en çok bağıran ve en kuvvetli muharrir de en çok haykırandır.
- ...Tanburacı Osman Pehlivan'ın bir gün Hamdullah Suphi'ye söylediği sözü ne kadar beğenirim! O: "Ne haber?" diye sorunca "Akşam oluyor" demiş.

455 Bibliyofillik irsi bir hastalık olsaydı sahaflık sektörü ölü mü doğardı?

P. Safa

456 Oktay Rifat, Melih C. Anday, Peyami Safa, Turgut-Tomris Uyar, Nilgün Marmara, Bilge Karasu, Nazmi Ziya, Nejad M. Devrim ve Rafet Ekiz'in yaşamöyküleri / Sezai Karakoç, Tunç Yalman, Ahmet Ertegün, İnci Asena ve k. İskender'in özyaşamöyküleri / Orhan Pamuk ve Ferhan Şensoy'un özyaşamöykülerinin devamını ve Hulki Aktunç'un günlüklerini de okumak isterdim.

457 *Öküzlemeler*'den (Ece Ayhan'ın son kitabı, SEL)
- ...Bizi çok etkiledi Dylan Thomas. Aslan'ın çevirilerinden sonra. Aslan Ebiri çok iyi yetişmiş biriydi. Sonra Enis Batur'un bir yazısını okudum. Aslan Ebiri ile ilgili. Ölmüş.
- Ben kitap biriktiremiyorum. Çünkü 80-90 evde

bulundum. Her yerde taşınırken bırakıyorsun. Çok düşmanım var. Bu da şundan kaynaklanıyor; her şeyi olduğu gibi söylüyorum.
- ...Yeni ve eski İstanbul'un kimseyi dinlemezliğini seviyorum, başkaldırışını seviyorum...
İstanbul'dan tek isteğim var artık çocuklar. Bana kitap gönderin.

458

"A.B.D.'de yalnızca başarılı yazar önemlidir, Fransa'da tüm yazarlar önemlidir, İngiltere'de hiçbir yazar önemli değildir ve Avustralya'da, yazarın anlamını açıklamanız gerekir." – Geoffrey Cottrell, nüktedan

(Türkiye'deyse yazarlar tükenmektedir. Onlar *birbirini* kıskançlık göletinde sırayla boğmaktadırlar.) – Selçuk Altun, *temelli yazar-adayı*

459

HÜZZAM
Bütün suyunu dışarı terleyen
Kuru ota döndürdün beni
Kırkına ermeden, neden?
Kış ortasında camda buğu şimdi nefesim
Bozkırda erguvan rüzgârdı eskiden.
– *BA* (Birhan Keskin, Metis)

460

"Gerçek şiir anlaşılmadan önce ulaşandır."
– Nobelist T. S. Eliot (1888-1965)

461

Alafranga TOILETS sözcüğünden küresel bir şair adı üretebilir misiniz?

(Biliyordum! 460 no.lu nota bakınız.)

462

Okkalı Epikler:
- Yerkürenin en uzun kurmaca-dışı yapıtı 500 yıl önce Çin'de kotarılmış. 10 bin ciltlik ansiklopedi Yongle Dadian'ı bitirebilmek için 5000 âlim helak olacaktır.
- Marcel Proust'un 13 ciltlik başyapıtı *Kayıp*

Zamanın İzinde, şimdilik en uzun romandır. (9.609.000 harf ve aralık saymışlar.)
- 60 ciltlik "Oxford Dictionary of National Biography" ise en uzun sözlük. (60.000 sayfa.)
- Hintli şair Nikhil Parekh'in "Only as Life" başlıklı şiiri; 1470 dize, 1100 kıta ve 7.900 sözcükten mürekkep.
- 2 x 2,5 metre boyutlu *The Golden Book of Cleveland* nam kitap, 2,5 ton ağırlığındaymış.
- 2000 yıl önce tamamlanan Hindistan'ın ultra-epik *Mahabharata*'sı 100.000 küsur beyittir.

463 *Sefiller*'de 823 sözcükten mürekkep bir cümle bulunduğunu öğrenince, Türkçe'deki en u-z-u-n cümlenin kapasitesini sizin de merak edeceğinizi biliyordum.

464 "Gökte yıldız sayılmaz
Çiğ yumurta soyulmaz
Tosun'un veritabanı
Senin ram'ına sığmaz."
Print Eden Tosun, *Okuyana Nokta Com*'unuz yoksa, entegre-yetenek Ferhan Şensoy külliyatına sahip değilsiniz.

465 *Kitap-lık* dergisinin (sayı 41, 42 ve 43) sakladığım diğer ekleri: İstanbul, Ankara ve İzmir'in Kitabevleri Haritası...

466 *Başkaldıran Atların Ressamı Avni Arbaş*'tan (Haz. Yaşar Yılmaz, E Yayınları):
- O zaman bir aydınlık dönemi vardı. Atatürk biraz erken öldü. Ama Hasan Âli de müthiş bir adamdı. Tonguç'la çalışmaları ve yurt sevgisi, heyecanları bambaşka bir şeydi. İlk tercümeler, eğitimi kitlelere yayma gayretleri, o dönem bambaşkaydı. Şimdi bakıyorum, memleketin üstüne yer yer karanlıklar çökmüş, birçok şeyler yozlaşmış, heyecan kalmamış. Şimdiki gençlerdeki futbol sevgisinin yerine onlarda yurt sevgisi vardı.

- ...Atatürk, otuzüçte mi ne, harpten sonra ülke yoksulken, birtakım ressamları Çelebi'leri falan Avrupa'ya yolluyor. Okusunlar diye. Salih Bozok geliyor: "Aman Paşam, yapacak başka şeylerimiz var, ne diye bu insanları yolluyorsunuz oraya?" Atatürk'ün çocukluk arkadaşı da olsa ona diyor ki: "Sonra anlarsın."

"Sanat kadere isyandır."
– Andre Malraux, *Les Voix du Silence*, 1951 467

Ne zaman *bienal* sözcüğüyle karşılaşsam, bakıp-görmediğimiz ağaçlar aklıma gelir. Alıcı gözle izlenilesi bir ağaca, en azından heykelsel çekicilikler bahşedilmiştir. Anıt ağaçları *daimi sergi* saygısıyla izlerim; gözlerimi kaçırarak. 468

Yapı Kredi'nin kurucusu Kâzım Taşkent'in (1894-1991) anılarından (*Duygularım, Düşüncelerim, İnançlarım*) seçmeler: 469

- (26.02.51) Sevdiğim insanla karşılaşınca, onun yüzünde kendimi görmüş gibi sevinirim.
- (27.05.52) En çok hayran olduğum insanlar, iyi konuşabilen insanlardı. Şimdiyse iyi konuşan ve fakat susabilen insanlara hayranım.
- (02.04.63) Virüslerin öldüremediği hastaları çok defalar ölçüsüz şefkatler yok eder.
- (07.06.68) ...Zengin olmadan, para gücünün olumlu işlerde kullanılabileceği tek yer banka idi. Bu nedenle banka kurdum, bankacı oldum.
- (04.04.73) Şimdi bulunduğum boşluklarda beni hiç ihmal etmeyen ve bana muntazaman seslenen dostumu yeni tanıdım. Çalar saatlerim.

Vatikan'ın takdis ettiği (1880) ilk *kurmaca romanı* merak ettiğinizi de biliyorum: (Lew Wallace'tan *Ben-Hur*) 470

471 *Millenyum* arifesinde İngiltere'de yapılan bir ankette, Rudyard Kipling'ten "If" (Eğer) en sevilen şiir seçilmiş. (Şaşırmadım.) O anket A.B.D.'de yapılsa, Edgar Allan Poe'dan "Annabel Lee"nin kazanacağına bahse girebilirim.

Kırk yıl önce Cahit Sıtkı'dan "Otuz Beş Yaş" ve yirmi yıl önce Bedri Rahmi'den "Karadut"u ezberlememek neredeyse ayıptı. Göstermelik bir ankette Orhan Veli'den "İstanbul'u Dinliyorum"un birinci gelmesi neyi değiştirir ki?

Şairlerin bile birbirlerini okumadığı âlemde, sığlık şiirselliği daha kolay (s)indiriyor.

•

472 Amerikalı çizer Daniel Clowes'un (doğ. 1961) bir çizgi-öyküsü sinemaya uyarlanmış. *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'ın anlatıcısı da sıkı bir Clowes okuruydu. Bence o, çizgi dünyasının KAFKA'sıdır.

473 Yayıncılık, yayıncılar:

- "Yayınla ve lanetlen."

– Wellington Dükü (1769-1852)

- "Tüm yayıncıların edebiyatçı olmasını beklemiyorum, ama kitaplara *biraz* ilgi işe yarayabilirdi."

– A. N. Wilson (doğ. 1950)

- "Evhamlıların yayıncı olmasının, gizli sadistlerin polis veya kasap olmasından farkı yoktur."

– Cyril Connoly (1903-1974)

- "Tanrı'nın gezegende yapamayacağı tek şey, telif hakkı yasasında anlamlı bir şey bulabilmektir."

– Mark Twain (23.05.1903)

474 30.08.2005. Balat'ın da rol alacağı bir roman projem var. Elim henüz kaleme gitmedi ama ön keşfe gittim. Nur da geldi. Zaman tünelindeki semt kışkırtıcıydı. Sonra Eyüp'e, Pierre Loti Kahvehanesi'ne uğradık. Ayaklarımın derhal mekâna komşu mezarlığa yöneleceğini biliyordum. Tampon bölgede, önemli ressam H. Avni Lifij'in (1886-1927) mezarını bulmaz olaydım.

Geçen yaz *Annemin Öğretmediği Şarkılar* için Cel-

latlar Mezarlığı'nı ararken önüme çıkıveren mezarı bakımsız bulmuş, üzülmüştüm. Kısa yaşamına rağmen -bana göre- Türk resminin kare as ressamı olan Avni Lifij'in mezarı bu kez, bir çöplüğe dönmüştü. (Evimizdeki Avni Lifij poşadında bir *Osmanlı yangını* direnir. O kadim yangından utandığımı duyumsadım.)

Kepazeliği görmesi için Nur'u çağırdım ve kepazeliğin envanterini çıkardım: Yalın mezar taşı üzerinde üç adet meyve kasası, mezarın böğründe bir metrelik kalın metal su borusu, beton parçaları, bir kâğıt mendil ve şerit şerit alüminyum (art)ıkları... (Sanal estetlerin, "Bir bienal için doğaçlama enstalasyon" dediklerini duyar gibiyim.)

Düzyazı, şiir, sanat ve müzik hakkında konuşup yazabilen ender yeteneklerdendir şair, romancı, denemeci, kitapobur ve estet Güven Turan. 475

(Onun 1995-2005 dönemi deneme ve söyleşilerinden mürekkep *Süregelen*'i elime ilk aldığımda aklıma ilk gelendir...)

XX

476

Hocam Prof. Dr. Oya Başak sıkı bir KİTAP İÇİN okuru. 25.08.2005 tarihlisini bitirdikten sonra Bodrum'dan arayıp, "Dönünce görüşelim, Godfrey Goodwin için etkinlik düşünüyorum" demişti.

Godfrey Goodwin'in (1924-2005) öldüğünü iki gün sonra öğrendim! O uzun yıllar Robert Kolej'de hocalık yapmış bir Türk(iye) dostu ve Mimar Sinan fanatiğiydi. *A History of Ottoman Architecture* başlıklı yapıtı, Osmanlı mimarisi alanında hazırlanmış en iyi kaynak sayılır. İlerleyen hastalığına rağmen B.Ü. Yaz Okulu'ndaki sanat ve mimari değerlendirme derslerini aksatmamaya çalışırmış.

Goodwin'in *Life's Episodes* (B.Ü. Yayınları) başlıklı kitabı, Türkiye'sine bir veda güncesidir sanki. (Raf raf arasam da o kitabı bulamayacağımı biliyordum. Kitaplarımla saklambaç oynamaya kalkışınca yitiren *ben* oluyorum. Bana bir ders mi vermeye çalışıyorlar? Sabır katsayımı sınamaktan asla vazgeçmezler.)

477

Romanlarımdaki anlatıcıların mı özellikleri yüzünden, bana *beyaz Türk* payesi öngören de var.

(Yanıt hakkımı kullanıyorum: Sapına kadar *sarı-lacivert* Türk'üm!)

478

"Yazma özürlü olduğumu keşfetmek 15 yılımı aldı. Bu süre zarfında öyle ünlü olmuştum ki, yazmaktan vazgeçemedim." – Robert Benchley

479 "Roman yazmanın üç kuralı vardır. Maalesef onları bilen yoktur." – Somerset Maugham (1874-1965)

480 "İlk başyazarımız Şinasi'den bu yana ismi gazetecilik tarihine müspet geçmiş beş altı yazardan biri, Necmeddin Sadak'tır. Okuyucu avlamak için "Ağaçta karpuza bak" cinsinden bir cümleyi onun yazılarında göremezsiniz... İnsana, ben de böyle yazarım, gibi gelir; fakat kalemi elinize alınca görürsünüz ki aldanmışsınızdır. Düştükten ve muhalefete geçtikten sonraki başmakaleleri, tekrar okunmaya değer... Bunlardan bir antologie yapmalı ve politikacılarımıza parasız dağıtmalı."

– Hasan Âli Yücel, *Geçtiğim Günlerden*, İletişim

481 Kütüphane raflarıyla hasret giderirken *Karartma Geceleri*'nin (Rıfat Ilgaz) zulasında, *Suyun Öte Yanı*'na rastladım.

Şimdi de Feride Çiçekoğlu (*Uçurtmayı Vurmasınlar*) merak edilecek.

482 "Seni kırdığım yerden beni de kırdılar,
Ben hiçbir cümleyle ağlayamam artık seni"

– Birhan Keskin, *BA*

BA'ya özgülenen ithaftan da (Dilimde yarım bir hece gibi kalan babamın güzel hatırası için...) etkilendim.

483 Kâzım Taşkent'in (1894-1991) *Duygularım, Düşüncelerim, İnançlarım*'dan alıntılar:

- (Zürih, 18.05.1973) Batılı'nın ve Doğulu'nun en enteresan örneklerini, bütün özellikleriyle benim ev hayatımda bulabilirsiniz: Ben yörüğüm.
- (13.06.1973) ...Ben, cenneti görmeden, cehennemde günahkârları ziyaret ettim. Onlar meğer dünyada melek kıyafetleriyle gezen dostlarmış.
- (10.04.1975) Kendimi bildim bileli, istenilenleri değil, gerekli gördüğüm şeyleri yaptım. Beğenildim ama sevilmedim.
- (04.09.1976) ... Kendimle ilk kez savaşta (*Bi-*

rinci Dünya) karşılaştım. Tanıştık. O günden beri kendimle hep barışık yaşadım.
- (21.04.1977) Sonumu görüyorum artık. Gün aydınlandı benim için. Ameliyat odasına gider gibiyim. Hayatımda çok tattım bu duyguyu.

484 "...Bana bir hikâye anlat diyorsunuz. Olur, size bir hikâye anlatayım, ama kalbimi açabilir miyim, bilmem... Ne zaman bir hikâye anlat deseler ağaçları düşünüyorum... Rüyamdaki ağaçları... Bir zamanlar bir hikâye anlatmıştım, kalbimi açmıştım. Ama yalnız ben değildim anlatan. Herkes bir hikâye anlatıyordu... Ben de neden bilmiyorum, ağaçları düşlüyordum. Ama o zaman gençtim..."

(Orhan Pamuk senaryosu *Gizli Yüz*'deki Fotoğrafçı'nın bir satırı aşan her repliği şiir şiddetindedir.)

485 "Geçen gün bir genç ressam diyor ki:
- Avni Ağabey, yaptığım resimler harika.
- Ne mutlu sana yahu! Ben söyleyemedim bunu."
– *Başkaldıran Atların Ressamı Avni Arbaş*, Haz. Yaşar Yılmaz

486 "Kaç tarikat vardır? Sayısını Allah bilir; hatta biz sayarken de birkaç tarikat çıkabilir."
– Abdülbâki Gölpınarlı, *Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatler*

487 *Kelime Kavgası*'ndan: (Abdülhak Şinasi Hisar – Selis Kitaplar)
- Boş laf söylenebilir, fakat hiç olmazsa nafile yazı yazılmasaydı.
- Şarkıcının dinlettiği sesler söz değil de nağme ise, san'atkârın cümlesi de bir ahenktir.
- Tercümeler bazen bu eserleri hem yazanlar, hem okuyanlar için birer ihanete benzer.
- Bazı tabloları iyi görebilmek için hususi bir ışık tertibatı lâzım geldiği gibi, bazı kitapları anlamak

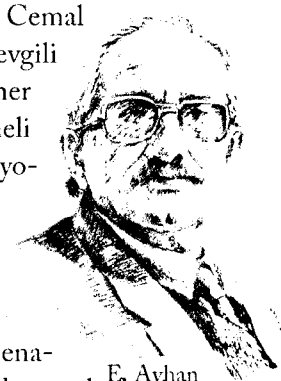
için de hususi gözlükler takılması lazım geliyor.
- Edebiyatta hiç kimseye benzememek bir gayedir. Lakin bunun da hiçbir şeye benzememek gibi bir tehlikesi var.

488 İsrailli usta romancı Aharon Appelfeld'in (doğ. 1932) Türkçe'ye çevrildiğini sanmıyorum. Yaşar Kemal veya Orhan Pamuk almayacaksa, 2006 Nobel'ini Louise Glück, 2007 Nobel'ini Aharon Appelfeld'e verseler.

489 *Hatay Meyhanesi Defterleri*'nin (Haz. Ümit Bayazoğlu, YKY, 2003) arka kapağından: "Elinizdeki kitap; 1983'ten beri yazarların, ressamların, gazetecilerin yanı sıra rastgele halkın da uğrağı bu meyhanede, 12 yılda tutulan 11 cilt defterden (üç bin küsur sayfadan) kotarıldı. Hatay meyhanesinde, defter geleneğini Cemal Süreya başlatmıştı."

İşaretlediklerimden:

- Nihat Ziyalan: Ece Ayhan, Cemal Süreya, Feyyaz Kayacan'la ve sevgili karım Şen'le... Bu meyhanede her cuma bir defter bitebilir. Bitmeli de... Ne yazık ki Sydney'e gidiyorum. Sydney'deki yanlışlığıma.
- Can Yücel: Bu Cemal Süreya'ya ithaftır. Hatay'ın Amik Ovası'ndan uçan şaşkın bir penguene benziyor. Bir enayi sizin meyhanenize geldiğinden ne kadar iyi. Onun içindir ki, bütün göllerde balıkların hepsi sağlıklı ve hepsi iyi giyimli.

E. Ayhan

- Cemal Süreya: Ben atımı böyle sürüyorum ya,/ Yetişmek için mi bilmem kaçmak için mi?
- Tarık Günersel: Boşandım geldim. Yine gelmem için evlenmem gerekmeyecek.
- Enis Yaşar: Fason şiirler de yazardı /Arkadaşım işsiz kalınca.

İstanbul'un İlkleri Enleri (Süleyman F. Göncüoğlu, EP Yayıncılık). 490

175. sayfada, kulunuza göre Osmanlı Hanedanı'nın en alımlı hatunu, hayırsever Mihrimah Sultan'ın sureti nakşedilidir.

Yaşar Nabi'nin 11.6.1937'de, "Aziz şair dostu" Cahit Sıtkı'ya imzaladığı *Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri*'nden; "Bence, edebiyatımızın bugün en mühim meselesi, meselelere sahip olduğunu idrak etmekle kalmayarak, bunu halka duyurmanın, eğlenceli gazete bilmeceleri gibi bunların halli gayretlerine kabil olduğu kadar büyük bir kalabalığı iştirak ettirmenin yolunu bulmaktır." 491

Karakter *Deşifrasyonu*: 492

- Thomas Mann'ın *Venedikte Ölüm*'ünün kahramanı Gustave von Aschenbach'ın kompozitör Gustave Mahler'den
- Arthur Conan Doyle'un Sherlock Holmes'unun cerrah ve *cin* dostu Joseph Bell'den
- *Moby Dick*'in Kaptan Ahab'ının bir balina gemisi ikinci kaptanı Owen Chase'den (gemisi bir ispermeçe balinası tarafından batırılınca sığındığı küçük kayıkta arkadaşının cesedini yer)
- F. Scott Fitzgerald'in Jay Gatsby'sinin, yazarın kendisiyle içki kaçakçısı Max Gerlach'dan
- Mary Shelley'in Victor Frankestein'inin kocası şair P.B. Shelley ile simyacı Konrad Dippel'den
- Huckleberry Finn'in, Mark Twain'in doğum yeri Hannibal'deki bir alkoliğin oğlu olan Tom Blankenship'ten
- Lady Chatterley'in kocası Clifford Chatterley'in tekstilci William Arkwright'tan (attan düşünce iktidarsız kalır) ve
- Robinson Crusoe'nun denizci Alexander Selkirk'ten (çalıştığı geminin koşullarını benimsemeyince kendi isteğiyle 1704'te Pasifik

Okyanusu'nda ıssız bir küçük adaya bırakılır. Dört yıl dört ay tek başınadır) esinlenerek yaratıldığını iddia eder Aubrey Dillon-Malone (*Stranger Fiction*).

493 01.09.05. Gümüşsuyu'ndaki (ç)alışma masamdan bakarsam; artık yalnızca, caddenin karşı yakasındaki Taksim Büfe'yi (kuruluşu 1948) görmeyeceğim. Yanıbaşına URBANİTAS nam kitabevi/kafe açıldı. (Bugün.) Gittim, tanıştım. Nitelikli bir yer gibi. (*Annemin Öğretmediği Şarkılar* var.) Daha yazar-kasaları gelecek. Siftahları benden:

- *Dil Üstüne*, Memet Fuat, Adam
- *Bende Mahfuz Fotoğraflar*, Muhsin Kızılkaya, İletişim

494 Londra Heathrow havalimanında, yaşlı ve yalnız bir Amerikalı gezginle tanışmıştım. Sürekli kitap okumasına rağmen bir kitaplığı olmamasının nedenini özetlerken, misyoner papaz gibi kasılmıştı. Bitirdikten sonra bir başkasına vermeleri koşuluyla, okuduklarını derhal çevresindeki kitapseverlere dağıtırmış.

495 Nobelist Gabriel Garcia Marquez'in (doğ. 1927) son romanı *Memoria de mis putas tristes* nedense daha İngilizce'ye çevrilmedi. İnci Kut'un ritmik çevirisine ısınınca ben de Türkçe'sini (*Benim Hüzünlü Orospularım*) okudum. 109 sayfadan mürekkep romanı bitirdiğimde damağımda uzun bir öykü tadı bırakacaktı.

(Birden canım, Çetin Altan'dan; anlatıcısı 75'lik zor bir adam olan bir kısa roman çekiverdi.)

496 Yazar Adaylarına *İyi* Yazmanın Sırları:

- "Yazmayı yazarak öğrenin. Çok ve akıllıca okuyun. Sözcük dağarcığınızı güçlendirin. Sürekli pratik yaparak kendi sesinizi bulun. Dünyayı gözleriniz ve kulaklarınızı açarak katedin ve o

deneyimi sözcüklerle yansıtmayı öğrenin."
– P. D. James
- "Yazarken kendinizden vazgeçmeniz gerekir."
– Editör Maxwell Perkins
- "İyi yazmanın tüm sırrı doğru yargılamaktadır."
– Horace
- "Ne kadar kısa ve yalın, o kadar iyi."
– Beatrix Potter
- "Sırtınızdaki kılların aniden dikilmesini bekleyin." – Vladimir Nabokov

497

Kafamda hazır olması yetmiyor. Yeni bir romana başlamam için kışkırtıcı bir ad da gerekli. Prova mahiyetindekini Emin Özdemir benimsemedi, Tuğrul Tanyol veto etti. Bir umut, gözlerim şiir kitapları raflarına odaklanıyor. Hayır, üçüncü kez Oktay Rifat'a sığmamam. Da tüm roman başlıkları, şiir dizelerine kelepçelenmiş gibi tedirginim...

498

"Roman bilinmeyen bir *adam* ve ben onu bulmalıyım." – Graham Greene

Bazı Graham Greene Kitapları:

- *The Man Within* (1929) (İçerdeki Adam), *Third Man* (1950) (Üçüncü Adam), *Our Man in Havana* (1958) (Havana'daki Adamımız), *The Tenth Man* (1985) (Onuncu Adam)

499

(...Fransız Akademisi üyelerinden Henri Bremond, şiir hakkında bir konferans vererek aşağı yukarı şu düşünceleri ileri sürmüştü:

"Bir şiirin tadına varabilmek için o şiirin tamamını okumaya lüzum yoktur... Bir şiirden şiir olarak zevk duyabilmek için mutlaka mânâsını anlamaya lüzum yoktur... Öyle mısralar vardır ki dört beş şehir isminin yan yana gelmesinden doğarlar, gene de güzelliklerine doyamayız.")

– Oktay Rifat, *Şiir Konuşması*

500 Alıntıya (Quotation) Kürek:

- "Zarif bir alıntı nüktedanın parmağında elmas, budalanın elinde çakıldır."

– Fransız yazar Joseph Roux (1725-1793)

- "Güzel bir alıntım olsa, onu giyiniyor olurdum." – Bir *alıntı* isteyen Fransız gazeteciye Bob Dylan'ın (doğ. 1941) yanıtı

- "Eğitimin bana tek katkısının, *alıntılarla düşünmek yeteneği* olduğunu düşünürüm bazen." – İngiliz romancı Margaret Drabble (doğ. 1939)

- "Bu kitapta başkalarının çiçeklerinden bir demet yaptım yalnızca, onları bir iple bağlamaktan başka katkım olmadı."

– Michel de Montaigne, *Denemeler*, 1580

XXI

501

KİTAP İÇİN'i 1000'de noktalamayı düşünüyorum. Ama yarılamanın tatmininden uzağım. Maddeler çoğaldıkça elimin açılıp, dağarcığımın azaldığını duyumsuyorum. (Acımasız kum saati.)

Şair, yazar ve sanatçılara ve onların yapıtlarına –ad bazında– sataşmama yaklaşımının ceremesi midir?

502

04.09.05, Cumartesi.

a) Sahaf Turkuaz. İlk baskı oyunlar (Nâzım Hikmet, Aziz Nesin) ve karikatür albümleri (Ferruh Doğan, Turhan Selçuk) aldım. Yağmur boyunca Nedret ve Puzant'la sohbet ettim. Her fırsatta Türkçe'lerini düzelttim.

H. Aktunç

b) YKY Kitabevi'ne de uğradım.

-*Tanrı Kimseyi Duymuyor*, Özen Yula, 2005

-*Yaşamak Hatırlamaktır*, Ülkü Tamer, 2004

-*Toplu Öyküler I,II*, Hulki Aktunç

Özen Yula'nın taze öykü kitabının ithafından, ("Kendini nasıl mutlu, huzurlu hissediyorsan, öyle yaşa!" diyen Annem ile Babam'a...) ve rastgele açtığım 99. sayfadaki "Masal Yok'un" girişinden, (Annem, Selin Ablayı çok seviyor. / Selin Abla hep bizde. / Ben annemle yalnız kalmak istesem bile, o bizi yalnız bırakmıyor / Selin Abla geceleri annemin yanında yatıyor... / Geniş yatakta beraber yatıyorlar. / Ben yalnız

başıma yatıyorum. / Artık tek yatmayı öğrenmeliymişim. / Ben beş yaşında kocaman bir adammışım...) etkilendim.

Bu gece Aharon Appelfeld'in (Harun Elmatarlası) *The Age of Wonders*'ını bitirip *Tanrı Kimseyi Duymuyor*'a başlamalıyım.

c) Yağmur dinince Balat'a ikinci keşif çıkartması. (Klostrofobik kahve tv'lerindeki at yarışı yayını olmasa, alçakgönüllü semtin 1970'leri idrak ettiği düşünülebilir.)

503 "Geçenlerde bir gündelik fıkra muharririmiz, Fransa'nın bir hastanesinde senede 150 bin cilt kitap okunduğunu, halbuki bütün Türkiye'de bir yılda okunan kitabın bu miktara varmaktan uzak olduğunu bile yazabiliyordu."

– Yaşar Nabi, *Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri*, Kanaat Kit., 1937

504 İstatistiki İkilem: Altı Türk'ün yılda bir kitap okuduğu gerçeği göz önüne getirilirse; her on Türk'ten birinin –çoğu ruhsatsız– silahı olduğu gerçeği, daha az şaşırtacaktır.

505 "ROMANIN TEK KAİDESİ: Roman san'atının umumi bir kaidesi, yani bütün romanların tâbi olacakları bir tek kaide yoktur. Birtakım vaka, hadise, cinayet romanları hariç, her roman bir edebiyat eseri sayılacağına göre, eğer mutlaka istenirse, tek şart doğru ve güzel yazılmış olmasından ibarettir denilebilir."

– Abdülhak Şinasi Hisar, *Kelime Kavgası*

506 Site Site *Üniversite*:

- "Ne kadar değersiz olduğunu görmek için herkes üniversite eğitimi almalıdır."

– Editör-yazar Elbert Hubbard (1856-1915)

- "Çakıltaşlarının cilalanıp, elmasların soldurulduğu yerdir üniversite."

– Robert G. Ingersoll (1833-1899) *Agnostik*

- "Okul yüzü görmemiş kişi vagondan bir nesne çalabilir, üniversiteli tüm demiryolunu götü-

recektir." – A.B.D. Başkanı Theodore Roosevelt (1858-1919)

- "Giren öğrencilerin çok, çıkanların az şey bilmesi yüzünden üniversiteler tıka basa bilgi yüklüdür." – Yazar Marshall McLuhan (1911-1980)

Ciltsiz (paperback) ve uygun fiyatlı kitap basan öncü PENGUIN 70, ciltsiz ve nitelikli kitap satan ilk kitabevi CITY LIGHTS BOOKSTORE 50 yaşındalar. 507

Resmin William Shakespeare'i Pablo Picasso'nun, minik bir şiir kitabı (*Trozo de Piel*, 1959) bulunduğunu herhalde bilmezdiniz. 508

City Lights Books'un 1968'de, İspanyolca/İngilizce yayınladığı *Hunk of Skin* 39 sayfadan mürekkep. (Cevat Çapan'a fotokopi göndersem mi?)

1980'lerde yaklaşık iki yıl, Çiçek Pasajı'nın karşısındaki Pamukbank Genel Müdürlüğü'nde çalışmıştım. O dönem seyyar sahaf Vahan Usta, Pamukbank ile Galatasaray Lisesi arasındaki dar sokakta konuşlamrdı. Raflarımla flört ederken Ex Libris Sahaf'ın hazırlattığı, *Hayal Sahaf: Vahan Usta Üzerine Yazılar*'a da rastladım. (Ondan siftah yapmamış olabilirim.) Ertesi sabah Puzant'ı aradım. Vahan Usta ve çekirdek ailesi komple hastaymış. 509

Eleştirmenleri E(l)lesek mi El(l)emesek mi? 510

- Edebiyat dergisi inceleme konusu: Edebi katsayısı kısıtlı edebiyat âleminin eleştirmenlere genel etkisi.

- A. Ömer Türkeş'in *roman* için yaptığını, *şiir* ve *öykü* için yapacak iki eleştirmene gereksinim var.

Tövbe, Tövbe, Tövbe – I: 511

- Hırsız ve yazar James Allen, öldükten sonra derisiyle kaplanacak özyaşamöyküsel kitabının bir kurbanına armağan edilmesini istemiş. (Vasiyeti

1837'de yerine getirilecektir.)
- Dylan Thomas'ın yayımlanan ilk şiirinin (*His Requiem*) çalıntı olduğu, o üne kavuştuktan sonra ortaya çıkmasın mı?
- 1996'da yayımlanan *What Men Knew About Women* (Erkekler Kadınlar Hakkında Ne Bilir) 200 boş sayfadan mürekkep.
- Mark Twain 1869'da, *The Innocents Abroad* adlı kendi kitabına eleştiri yazar. (*Adsız.*)

512 *Kitap-lık* dergisi için gizil yazı dizisi: Açıldığı günden beri aynı yerde direnen kadim (40 yıl) kitabevleri ve onların emektar yöneticileri. (Var mıdır?)

513 Londra'da mukim sahaf şair Marius Kociejowski, toplu şiirler kitabını (*So Dance The Lords Of Language*) "Selçuk Altun için – O da dilin efendilerinden biri olsun" diyerek imzalamış. (Seni Kim Söyletiyor Marius?)

514 2002'de yapılan bir araştırmaya göre; İngilizlerin yüzde 65'i yatakta, 25'i banyo küvetinde ve 10'u tuvalette okumayı yeğlermiş. (Çeyrek yüzyıldır nüfus artmama nedeni midir?)

515 (İmdaaat!) Brezilyalı Jose Carlos Ryoki di Alpoim Inoue'in, 1986-1996 döneminde 1058 (Yazıyla: Binellisekiz) adet romanı yayımlanmış.

516 *The Book of Shadows*'dan (Dan Paterson):
- Bir düşmanım var. Adını açıklamayarak ona sürekli işkence yapıyorum. O bir erkek olsaydı, tersini yapardım.
- Ne kadar güzel olursa olsun yanlış zamanda peydahlanmışsa: *Öldürün onu.*
- Bir cümleden daha uzun yazarsam, uyduruyorumdur.

"Ölümüyle ve yaşamıyla olduğu kadar, şiiriyle de şaşırttı. "*Garip*" şiiri şaşırtmıştı; "*Tohum*" şiiri şaşırtmıştı; "*Kolları Bağlı Odysseus*" şaşırtmıştı. 517

Bizi şaşırtan, şiiri kadar şiir bilgisiydi de... Şiir, 'bilinen sözcüklerle bilinmedik sözler kurmaktır. Bunu, bilinen sözlerle bilinmedik imgeler yaratmaktır, diye de yürütebiliriz', diyordu ve ekliyordu: 'Dil, belki de başlangıcında şiirdi, söz şiirden çıktı'..."

– *Melih Cevdet Anday Bütün Yüzyılları Yaşadım* sempozyum kitabının "Açış Konuşması" yazısı, Hilmi Yavuz

Aforizmasal kitap projesi: Aykırı *555 ithaftan* mürekkep. 518

(Graham Greene'in, 1925-1988 döneminde yayımlanan romanlarındaki alıntılardan kotarılan kitap; *Why The Epigraph?*)

Günlükler'den (Stefan Zweig, 1881-1942): 519

- "Gazeteler tiksindirici, yine de matbaadan çıkar çıkmaz yutarcasına okuyoruz onları."
- "Müzik siyasal konuların isini, olayların kara kurumunu üzerimden sıyırıp alıyor."
- "Bugünlerde bütün Avusturyalılar Almanlaşıyor, bu gayretsiz halkın bir üyesi olduğum için kendimi küçülmüş ve şaşkın hissediyorum."
- "(Suarez), Mozart'ın derin acı çekme yeteneğinden yoksun olduğunu söylüyor."

Yazar Adayına Öğütler (*Malzeme*): 520

- "Hayal gücünü çeken, kalbini sıkıştıran ve daktilosunu harekete geçirecek neyse; yazar ona odaklanacaktır." – E. B. White
- "Neyle mutlu oluyorsan onu yaz." – O. Henry
- "En çok neden korkuyorsan onu yaz." – Donald Barthelme
- "...Yazarken hafızana değil, hayal gücüne güven." – Samuel Taylor Coleridge

- "Yvetot (Kuzey Fransa'da küçük bir kasaba) veya Konstantinopol, farketmez."

– Gustave Flaubert

521 İNCİR

Ne yaprakları hatırlıyor ne güneşi
Ne de düşmüş dalından
Balı içinde kurumuş bir heves gibi
Duruyor yerinde geçen sonbahardan.

– *BA*, Birhan Keskin

522 (22.08.05 tarihli Sabah'taki yazısında Mehmet Barlas, *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'dan yaptığı alıntı (Kebapçıda birbirlerine hesap ödetmemek için yırtınan aynı iki kişi, trafikte birbirlerine yol vermemek için icabında parçalanır) için, "son zamanlarda okuduğum 'Biz'i tahlil eden en iyi cümle diyebilirim" demiş.)

Kulunuz para ve ödül için roman yazmaz, tiraj sağlamak için sığ yöntem ve kitlelere odaklanmaz. Ama Mehmet Barlas ve Taha Kıvanç düzeyindeki yazarlar tarafından okunduğunu öğrenince, o üç hedeften fazlasına ulaşmışcasına tatmin olduğunu itiraf eder.

523 Yurt dışında konuştuğum yabancılar (kitapçılar dahil), Türkiye'ye üç günlüğüne gelseler bile Türk insanının ve yemeklerinin *iyiliğini* ve yaşamın göreceli ucuzluğunu keşfetmişlerdir. Ve gözlemlerini yurt dışında karşılaştıkları bir Türk'e yineleyerek, sanki yarım bıraktıkları teşekkür merasimini tamamlamaktadırlar.

İstanbul'dan gerek Bilecik, gerekse Tekirdağ istikametine uzaklaşıldığında insanlık katsayımızın arttığına ben de tanığım. (Bazen düşünmeden edemem; *iyilik*, ulusal bir özellik olarak Tanrı'nın Türk milletine özgülediği gizli bir ceza mıdır?)

524 *Atatürk Aydınlığında Yaşamak*'tan (Kâzım Taşkent, 1981):

- "(01.11.70) Benim memleketimin aydınları

arasında Ata'mızın istediğinden çok daha ileri Batılı olanlara rastlıyoruz. Ama Batılı gibi çalışmıyorlar, Batılı gibi yaşıyorlar."

- "(24.06.72) Ülkenin sıkıntıları arttıkça kendini Atatürk'ün yerine koymağa heveslenenler çoğalıyor. Bunlar Atatürk gibi düşünüp davranmaya heves etseler, ülke de kurtulacak, onlar da..."

- "(28.06.73) Atatürk kafadan gönüle giden yolları biliyor ve gösteriyordu. Ondan sonra gelenler, mideden gönüle giden yollara düştüler ve ideallerin yerini çıkarlar aldı."

- "(14.09.76) Yokluk bizi yıkmadı. Atatürk'ün öncülüğünde, yokluktan bolluğa doğru yollar arayıp bulduk. Şimdi bollukların batağında çırpınıyoruz. Tedirginim."

525

"Bir yazar asla *olağanüstü* hakkında yazmamalıdır. O, gazetecinin işi."

– James Joyce'un (1882-1941) Djuna Barnes'a yazdığı mektuptan

XXII

526

Mehmet Yaşin (doğ. 1950), gazetelerimize gezi ve coğrafya yazılarını benimseten kişidir. Göçebe bir kavmin torunları değilmişiz gibi yerinden *kımıldamayan*, gezi deyince mangal partisi için orman veya sığ barlara seğirten insanata karşın başarılı olmuştur. Bugün ruhu genç nice kentsoyluyu, Anadolu'nun gizemli doğası ve zaman tünelinde unutulmuş noktalarına gitmesi için *kışkırtan* odur.

Yalın ve dost bir dili vardır. Ev ödevini yaparak keşif alanına gider ama kişisel bulgularını yansıtmayı yeğler. Rotasında plaj kasabaları yerine ıskalanmış tarih ve doğa güzergâhlarının önceliği vardır. Yazılarına serpiştirilen kartpostal ötesi fotoğraflar kendi ürünüdür. Onu okurken, konuk olduğu yörenin ana sorunlarına değineceğini ve değerlerini sahipleneceğini bilirim. (Şimdilerde, yiteceğinden korktuğu nice Anadolu aşının peşinde)

Öncü *Atlas* gezi dergisinin kurucusu ve bir yayınevi genel müdürü olan Yaşin iyi bir okurdur. Çevresindeki nitelikli okur ve yazarların da onu izlediğini bilirim. (Yurtiçi gezilerinden mürekkep kitabını bekliyoruz.) Ona seçkin restoran veya konserlerde de rastlarım. Fotoğraflarındaki mahçup gülümseyişi yüzünden eksik olmaz. Alçakgönüllü bir beyefendi duruşu vardır.

Edebiyat ve basın arenasının ne içinde ne de dışında bir âdemim. Nitelikli gazeteci/yazar ve *insan* Mehmet Yaşin'in; *yazıyla* alkışlanmadığına şaşırmam, sanırım bu yüzdendir.

527 Nicesi Osmanlı'da kalma ayaklı kütüphaneler:

"Gelenbevi İsmail Efendi (1730-1790), Mütercim Asım (1755-1820), Kethüdazade Arif Efendi (1771-1848), Hoca Tahsin Efendi (1812-1880), Ömer Hilmi Efendi (1843-1889), Ali Emiri Efendi (1857-1924), Babanzade Ahmet Naim (1872-1934), Muallim Cevdet (1883-1935), Ömer Ferid Kam (1861-1944), İsmail Fenni Ertuğrul (1855-1946), İsmail Saib Sencer (1871-1940), Nurullah Pertev Bey (1896-1956), İbnülemin Mahmud Kemal İnal (1870-1957), Mükrimin Halil Yınanç (1900-1961), Ali İhsan Yurt (1928-1993)."

– *Ayaklı Kütüphaneler*, Dursun Gürlek, Kubbealtı Neşriyatı

(Adlarınızı nakşederken resimlerinize yine saygıyla baktım. Kütüphanenizden çıkma bir yapıtı, bilmeden konuk ediyor olmanın ikilemini düşledim.)

528 Önceki notu noktalarken aklıma geldi; ölüme yaklaştığımı duyumsama sürecinde, kitap şeklinde dizayn edilesi bir mezar projesi ısmarlamalıyım *kendime*.

(Peki kitaplarım n'olacak? K-i-t-a-p-l-a-r-ı-m!)

529 *Atatürk Aydınlığında Yaşamak*'tan (Kâzım Taşkent):

- "Arabı kopya. Sonra Tanzimat kopyacılığı. Bürokrasimiz kopya, Meşrutiyet kopya. Ama ulusal andlaşma (Milli Misak), yobazlığa düşmanlık, kopya değil. Bizi kopyacılıktan kurtaran Atatürk'tür. Yeni kopyacılar Atatürk'ün evladı olamazlar."

- "Atatürk hurafeler ağacını budadı ve ona lâiklik aşısı yaptı. Ağaca iyi baksaydık aşı meyvelerini verecekti. Atatürk'ten sonra kökten o kadar çok sürgün verdi ki , artık ağacın değil, bu sürgünlerin ne meyve vereceklerine bakacağız."

530 Anıtsal Atatürk'ün heykeline saldırmaktan daha büyük saygısızlık, onun heykelini *layıkıyla* yapamamaktır. (Gür-

dal Duyar dışında heykeltraşlarımızın kotardığı başarılı Atatürk heykelleri bilmek isterdim.)

(Bir kitap projesi; Atatürk'ün Seçme Heykelleri.)

531 Salvador Dali'den (1904-1989) özyaşamöyküsü kitabı: *Diary of a Genius* (Bir Dâhinin Günlüğü.)

Salvador Dali için Ian Gibson'dan yaşamöyküsü kitabı: *The Shameful Life of Salvador Dali* (Salvador Dali'nin Yüzkarası Yaşamı.)

532 Kuşbakışıyla kitaplığınızda bir eksiklik daha saptadım; Cengiz Bektaş'tan (doğ. 1935), *Kuş Evleri.*

Yazar sunu yazısını, "Hiçbir çıkar gözetmeksizin, yalnızca karşısındakini korumak isteğinden doğan 'Kuş Evleri' üzerinde düşünmek bize kimi unuttuklarımızı anımsatabilir" cümlesiyle noktalar.

533 İngiliz (y)azar Bayan Rochelle Morton; Atlanta, Şikago ve New York'ta gazetelere verdiği ilanlarla 1000 (yazıyla: Bin) değişik erkekle buluşur. Paylaşılası anıları, *My 1000 Americans* adıyla kitaba damıtılır.

534 Taksim Meydanı'nda indiğim yorgun taksinin doğulu şoförü, füniküler inşaatını göstererek "Abey, buraya cami mi yapıyorlar?" deyince bir süre düşündüm. "Hayır, Kabataş'a Metro'nun üst kısmını indirecekler" yanıtından memnun olmuş gibiydi. Önce, "Şimdi anlamışım" sonra da bahşiş için "Hakkını helal et" dediğini anımsıyorum.

535 Yazar Adayına Öğüt (Kurallar):

- Tek kural: Açık ol. (Stendhal)
- Fazla anlatma. (W. S. Maugham)
- Ürün konuşmaya başlayınca, yazar ağzını kapatacak. (F. W. Nietzsche)
- ...Geciktirmeden söyle. (A. Gide)
- ...Üç kuralım var: Kimseden asla öğüt alma. Bitmemiş yazılarını asla gösterme ve tartış-

ma. Eleştirmenlere asla yanıt verme. (Raymond Chandler)
- Yazdıklarına sakın acıma. İyi olmayan bir parça görürsen at ve yeniden başla. (Isaac B. Singer)
- ...Kendi yazdıklarından çalmaya başlamışsan, sorunun büyük. (Hunter S. Thompson)

536 *Yeni Aktüel* dergisine "En Değerli Kitap Henüz Elime Geçiremediğimdir" başlıklı kış(s)a bir yazı verdim. *Uyarılarına rağmen* uzun kaçırmışım. Aşağıdaki iki paragrafın kullanılmaması için onay verdirdiler:

"Fırsatını buldum mu yinelerim; yerküredeki en gözde sahafım SERENDIPITY'dir. Kampus-kent Berkeley'deki mekânda, nitelik-nicelik ayarı ustaca yapılmış, yarım milyon *kutsal kitap* vardır. Bir sahafa daha çekici ad düşünemiyorum; Farsça kökenli Serendipity, "bir güzeli ararken diğerine ulaşmak" anlamına gelirmiş. Labirentsel sahaf raflarında, aradığımı bulmaktan çok aramadığım güzelliklerin mevcudiyetini düşünmek daha kışkırtıcıdır."

"Bazen sahaflarda, dörtyüz yıllık el yazması veya kadim kitaplar görürüm. Nicesinin onarıma gereksinimi vardır, raflarına inleyerek tutunduklarını duyumsarım. Gücümün yettiğini alır, gerekiyorsa Avrupa'da tedavi ettiririm. Adlarını yazarlarını anımsamam ama çekirdek ailemin parçasıdırlar."

537 Kitapları bir yazarın çocuklarıysa, paragrafları torunları mıdır?

538 Özellikle Arap atlarını severim. Yarış sırası *kumarbaz* İstanbul'dayken, ayda bir Veliefendi Hipodromu'na gitmeye çalışırım. Kapalı tribünü andıran restorandaki en stratejik masaya ekürimle kuruluruz. Beher yarış iki dakika sürer; bir sonraki yarım saat sonra başlar. Kulunuz en çok beşte yatacak bir Altılı Ganyan dışında tövbe bahis oynamaz. O orada da okur...

Paul Celan'dan *Collected Prose*'u (Toplu Düzyazılar) Paris'teki Village Voice'tan 07.01.2000'de almışım. O mekânı bir zamanlar, Avrupa'nın en nitelikli İngilizce kitapçısı bellemiştim. Yapıtta aforizmasal bulduğum satırlar var: 539

- İlkbahar: ağaçlar kuşlarına uçmakta.
- Çiçeği göm ve mezarına bir adam dik.
- Saat, mekanizmasından dışarı fırladı, onu bir süre izledi ve doğru çalışması için emir verdi.
- Aynadaki boşluktan nefret eden kadın, ona sırtını döndü.

B. Keskin

AFRİKA 540

Savanda, sararmış kuru otlar arasında
Dolanan yalnız bir fil gibiyim.
Durduk yerde bir Iguassu şelalesi,
Ya da aklımdan şimşekler geçir benim.

– *BA*'dan, Birhan Keskin

A Gentle Madness (638 sayfa), *Patience and Fortitude* (636 sayfa) ve *A Splendor of Letters* (444 sayfa) nam kitaplar; kitaplar, kitabevleri, kütüphaneler, bibliyofiller, bibliyomanlar, kitapçılar, sahaflar ve yazarlarla ilgili anekdot ve görselliklerden mürekkep. İç kapak tanıtım yazısında bibliyofil/yazar Nicholas A. Basbanes, kitap tutkusu için "bir hastalık türüne (bibliyoman) ad olan tek hobi" buyurmuş. 541

Gözde sahafım (Serendipity) ve aziz sahibi (Peter B. Howard) ıskalanmamış.

En etkilendiğim fotoğraf; Titanic'le birlikte batan o bibliyofilin anısına, annesinin Harvard Üniversitesi'nde yaptırdığı "The Harry Elkins Widener Kütüphanesi."

Özdemir Asaf'tan, *Yuvarlağın Köşeleri*'ne eklenenlerden (1961-1981): 542

- Felsefe bilmeyen beni ne övebilir, ne yerebilir.
- Utanın, kuşlar uçuyor uçaklar düşüyor.
- Birinci söz: Dünyanın en büyük kitabının adı

Alfabe'dir.

- Kişilerin geldikleri yer, toplumların gittikleri yön önemlidir.
- Kitap aydının bahçesi, yobazın mezarı, aymazın hücresidir.

543 Dante Alighieri (1265-1321) *İlahi Komedya*'yı bitirdikten bir saat sonra hastalanıp ölecektir.

544 Eğitim-(*Keeping My Words*, M. Magnusson):

- "Eğitimin pahalı olduğunu düşünüyorsanız bir de cahilliği deneyin." – Anonim
- "Öğrenciliği sevmem ama öğrenmeye daima hazırım." – Winston Churchill
- "Eğitimin amacı gerçeklerin bilgisi yerine değerlerin bilgisini vermektir." – William R. Inge
- "Okulumu eğitimime asla karıştırtmadım." – Mark Twain

545 Londra'da mukim The Kit-Cat Club (kuruluşu 1700) ve The Literary Club (kur. 1764) nam edebiyat kulüplerinin etkinlikleri kesintisiz sürdürülmekte...

546 "Geçenin geç vakitlerinde konuşacak birini aradığım zaman *Denemeler*'i açar, Montaigne ile konuşmağa başlarım. Onda kendisinden söz ederken bizden söz eden bizi dinlemeğe hazırlanan bir hal vardır... İyi geceler Montaigne!"
– Suut Kemal Yetkin, *Edebiyat Üzerine* (1952)

547 Tamam m-ı-z-m-ı-z bir okurum. Ama kitapçılarda göz gezdirdiğim yerli malı *polisiyeler* aşağıdaki kışkırtıcılıkta başlasaydı, onları belki ilk paragrafta terk etmezdim:

"Umumi Harbin son senesi. Otuz dokuz yaşındayım. Harbiye Nezaretinde yüksek bir amirim. Zenginim. Hiçbir şeyde gözüm yok. Eğlenemiyorum. Karım ve o canımı sıkıyor. Kendime bir gönül eğlentisi arıyorum. Bu da, belki, bir kadın

olur."– Server Bedi, *Karım ve Metresim* (1927)

548 "Gerçek şudur ki, polisiye ve heyecanlandırıcı kitap yazanların yüzde 90'ının; dil, mekân ve karakter duyguları yoktur." – Eleştirmen ve yazar Julian Symons (1912-1994)

549 Tövbe, Tövbe, Tövbe – II:

- Japon politikacı Uichi Noda'nın 1961-1985 döneminde karısına 1307 adet mektup yazdığı yetmiyormuş gibi onları yayınlatacaktır da (25 cilt, 12.000 sayfa).
- Bibliyofil kaptan Maurice Hamonneau; Adolf Hitler'in *Kavgam*'ını korkunca çok pis kokan türden bir sansar derisiyle ve *Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*'u Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma bir üniformayla ciltletmiş.
- Jerzy Andrezejewski'nin *The Gates of Paradise*'ında, son sayfaya kadar nokta yokmuş. (Kitabın kaç sayfa olduğunu henüz öğrenemedim.)

550 *Da Vinci Şifresi*'nin film yönetmeni çekim için Lincoln Katedrali'ni kullanmak ister. Kitabı "Kadim saçmalıklar demeti" bulan başpapaz izin vermez. Yüzbin Sterlin önerilince kabul eder. Gazetecilere, "Müthiş bir şans -laiklik açısından" diyecektir. (*The Art Newspaper* – Eylül, 2005)

XXIII

551

Küresel tıp otoritesi Prof. Dr. Teoman Onat'ın *Anılar*'mı (Bütün Dünya Kitaplığı), özellikle Şişli'de görkemli Çankaya Apartmanı'nda geçen çocukluk dönemini, ilgiyle okudum.

Babası ünlü doktor Ahmet Rasim Bey, Vefa Lisesinden Hasan Âli Yücel'in dostu olup aslında yazarlığı düşlermiş. (Elif Naci'nin *Anılardan Damlalar*'ına göre, Ahmet Rasim Bey'in diğer ünlü arkadaşları arasında; Peyami Safa, Prof. Dr. Sıddık Sami Onar, Prof. Dr. Süheyl Ünver, Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli, Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan, Yusuf Ziya Ortaç ve tiyatro sanatçısı Sadi Tek de vardır.)

Y. Z. Ortaç

Amatör müzisyen, heykeltıraş ve koleksiyoner Teoman Onat'ın (doğ. 1931) Zürih'te öğrenciyken Ruth Onat'la tanışıp evlenmesi bir Rock Hudson-Doris Day filmi kadar romantiktir. Pek görüşemesek de damadı Tayfun ve kızı Suzan Bayazıt dostlarımdır. (Tayfun ve ilk romanımın anlatıcısı Sina'nın Columbia diplomalı bankacılar olması takdirinize kalmıştır.) Son romanımdaki Ergenekon ailesini kurgularken, bir zamanlar ninni söyler gibi konuşturduğum Suzan'ın anılarından da faydalanmıştım. Kitabın kalbimdeki anlatıcısı, Suzan'ın Paris'te mukim gizemli kardeşi Erol Onat'tır. Gizli bir gücün mü emriyle, anlatıcımın Chelsea'nin İzlandalı forveti Eidur

Gudjohnsen'e benzetilmesini engelleyemedim. (Kitabın hedefi İngiliz okurmuş gibi...)

552 Mozaik bir kitap projesi: Yaşayan 50 Türk şairine sorular: (Hangi şairleri okuyarak şair olmaya karar verdiniz – yanıt için iki sayfa) ve (Sizi en çok etkileyen şiirler –iki sayfayı geçmemek üzere örnekler.)

553 *Dönüp Baktığımda* (Adam, 1999), Fethi Naci'nin (doğ. 1927) son kitabıdır. Bir solukta okunası anılar demetinden altını çizdiğim satırlar:

- Yaşamımda raslantıların büyük yeri vardır. O tutuklama olmasaydı Anadolu'nun bir köşesinde ya muhasebeci, ya personel müdürü olacaktım; oysa o tutuklamadan sonra beni işten attılar, bir daha aramadılar.

Ben de iktisatçı olamadım, eleştirmen oldum!

- Bedi (Taranto) Beyi severdim. Hayatımda gördüğüm tek kaliteli "burjuva" idi.

- Ben hasta Fenerbahçeli idim, Edip (Cansever) Galatasaraylı.

- Sürekli okuyup yazmak insana maddi olarak pek bir şey kazandırmıyorsa da galiba "ihtiyarlamayı" geciktiriyor.

- Gerçek acının tek ölçütü var: Ölüm korkusunu yok etmesi. Ölümden korkuyorsanız bilin ki gerçek acıyı yaşamamışsınız.

- Şimdi artık bir ben var bende benden içeri: Deniz, güzelim benim, yalnızım, üzerinde güller açan kızım...

554 *Cumhuriyet*'te ne zaman Özgen Acar imzalı bir haber görsem, arkeolojik bir yolsuzluk veya darboğazla ilgili olacağını bilirim. Ve onun diğer gazeteler tarafından ıskalanacağını.

Ne zaman Özgen Acar imzalı bir haber görsem, yerkürenin arkeolojik açıdan en varsıl ülkesinde konuşlanma-

nın ikilemini yaşarım. Ve o olmasa, okuduklarımızın belki de topyekün ıskalanacağını...

555 Edouard Roditi (1910-1992) Balat kökenli şair, yazar, çevirmen (Yaşar Kemal'in ilk çevirmeni) ve *polyglottur*. Sürrealizm sözcüğünü İngilizce'de ilk onun terennüm ettiğini okumuştum. *Dialogues on Art* en tanınmış yapıtıdır. Öykü kitabı *The Delights of Turkey*'nin YKY'de çıkan çevirisinde, *sonsöz yerine*, kulunuzun bir yazısından alıntılar vardı.

Son yapıtı *Choose Your Own World*'un kapak ve iç desenleri Yüksel Arslan'a ait. Altı çizili satırlar da var:

- Bana "anne" demeyi öğreten aptal yaratıkların *altını değiştirme zamanı* çoktan gelmiştir.
- Bu sabah birden özdeş iki parçaya ayrılıverince şoke olmuştum. Şimdi de hangimizin diğerinin ikizi olduğunu çıkartamıyorum.

556 *Kendi dünyasını seçen* Edouard Roditi, kitaplığını Village Voice'un yöneticisi, araştırmacı bibliyofil Michael Neal'e bırakır. Michael'in, manevi babam dediği Roditi'nin yaşamöyküsünü yazdığını okumuştum. O anlatmıştı, Sefarad Yahudisi olan Roditi'ye neden İsrail'e gitmediği sorulunca, "Türk'lerin eline yeniden geçmesini bekliyorum" dermiş.

557 Star/Stair. (İngilizce'de, Yıldız/Merdiven sözcükleri arasındaki kafiye ötesi paslaşma.)

558 Selçuk Baran'la (1933-1999) ilgili bir pasaj okusam veya bir Selçuk Baran kitabına dokunsam; kendimi dört mevsim sonbahar, ıssız bir parkta bulurum. Gesualdo Bufalino'nun o özdeyişini (Ah ne hüzünlü günlerdi onlar, yaşamımın en mutlu günleri) anımsarım.

Çekmecesinde bulunup ölümünden sonra yayımlanan romanı *Güz Gelmeden* (YKY, 2000), kütüphanemde ilk romanım *Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir*'le (YKY, 2001) komşudur. (İçine önemli bir ressamımıza yazdığı 09.11.72 tarihli mektubunu saklamışım. Hangi sahaf ganimeti ol-

duğunu çıkaramadığım.)

Selçuk Baran yaşayan en gözde kadın yazarımdı. Artık Ayfer Tunç.

559 Tövbe, Tövbe, Tövbe – III:

- Ray Bradbury klasiği *Fahrenheit 451*'in 1953'te, yanmayan baskısı da yapılır.
- Richard Templeton Jr.'ın kitabı *The Quick Brown Box*, 33 cümleden mürekkep. Her cümlesi, Anglo-Amerikan alfabesinin 26 harfinden mürekkep.
- Romancı Eugene Sue'ya metresi, bir kitabının derisiyle kaplanmasını vasiyet eder. Ölünce, arzusu derhal yerine getirilir.
- 600 polisiye kitabı bulunan John Creasey, ilk kitabı çıkana kadar 743 red mektubu almış. Onları saklayan yazar, güya arkalarına bir sonraki romanını daktilo edecektir.

560 Yazar Adayına Öğütler (Erdem ve Gereksinim):

- "...*Duyguyla zehirlenmelisin.* Nefret, gücenme, mızmızlık, hayalcilik, sitem, adaletsizliğe tepki... hepsi iyi ateşleyicidir." – Edna Feber
- "...İyi kulak gereklidir. Yazdıklarının sesini duyabilmelisin." – Barbara Tuchman
- "Bir yazarın üç şeye gereksinimi vardır: deneyim, gözlem ve hayalgücü..."

– William Faulkner

- "...Ciddiyet ve maalesef yetenek."

– Ernest Hemingway

- "Balığa su neyse yazara öfke o."

– Nikki Giovanni

- "Bir kadın kurmaca yazacaksa parası ve *kendi odası* olmalıdır." – Virginia Woolf

561 Küt...Küt...Kütüphane:

Mezopotamya'da bulunan kil tabletler (M.Ö. 3000)

ve Mısır'daki papirüs tomarlar (M.Ö. 1200) ilk okuma araçlarıdır. İlk özel kütüphane Aristo'ya aittir. İskenderiye'deki ilk halk kütüphanesi de (M.Ö. 330) onun yönlendirmesiyle kurulur.

Bir destanı eksiksiz bellemek istiyorsanız, Yaşar Kemal'in tüm yapıtlarını okumalısınız. 562

Resim, desen, gravür ve heykel kitaplarından mürekkep bir kütüphaneyi küçümseyin. Kısmen deşifre edilmeleri için göz zevkinden önce, şiirsellik birikimi ve müzikal kulak kaçınılmazdır. 563

Dostluk için: (Hem de yazarlardan) 564

- "Ne zaman bir arkadaşım başarılı olsa, içimde bir küçük parça ölür." – Gore Vidal (doğ. 1925)
- "Bir dost bulmak için tek, yitirmemek için iki gözünü kapa." – Norman Douglas (1868-1952)
- "Onunla dostuz, çünkü ona güvenmem." – Bertolt Brecht (1898-1956)
- "Parayla dost alınmaz ama daha kaliteli düşmanlarınız olur." – Spike Milligan (1918-2002)
- "Başımıza musallat olan akrabalar için özür yerine, Tanrı dostları var etmiştir." – Hugh Kingsmill (1899-1949)

"Aydınlarımız, müzikle ilgili konulara biraz uzak kalmıştır. Çekinirler. Kimseyi hicaz makamından imtihan edecek değilim. Şunu düşünsünler yeter: Müziksiz insan, müziksiz toplum olur mu? İki sözcükle özetlemiş sevgili dedem: 'Yaşam müziktir.'" – Fazıl Say, *Uçak Notları* 565

Kısmen ıskalanmış bir Aziz Nesin güncesinden (*Mum Hala*): 566

- (1951, Cezaevi) Resimde minyatür neyse, edebiyatta da masal odur. Birinde mekân oransızlığı, diğerinde hayal genişliği.

- (22.04.61) Tiyatro son perde kapandıktan sonra, seyircide başlayandır.
- (05.05.63) Kapıları sökmekten, yüzüme kapıları örtenleri utandırmaktan artık bıktım.
- (06.03.66, saat 01:40) O büyük yazarları, onların uydurarak yarattıkları kişiler yaşatıyor. Nitekim Cervantes'i yaşatan Don Kişot'tur.

567 Son Kez Özdemir Asaf (*Yuvarlağın Köşeleri*):
- Sanatçı saçmaladığının farkına vardığı oranda sanatçıdır.
- (26.11.79, saat 03:30) Şiir, kendini çoğaltmak isteyenleri hiç affetmez.
- Gerçek bir şiirde sözcükler kendilerini yepyeni görür.
- Şiir acımasızdır; zaman içinde kendi şairini bile kınadığını görmek, çok acı oluyor.

568 Gizemli ve nitelikli şairimiz (Sezai Karakoç) var. Herkesten saklanan nitelikli bir yazarımız yok. Nice yazar ses, görüntü ve yazı yoluyla medyada *şamata yaparak* sanki yazdıklarının karambolde yitmesine çabalıyor.

569 RUBAİLER'den -3-
Doktor istemem annem gelsin
Yataklar denize atılsın
Çocuklar çember çevirsin
Ölürken böyle istiyorum
– *Şiirler III*, Sezai Karakoç

570 "...Medya olmadan, 'medyaya rağmen' tüm işlerimi halka ulaştırıyorum. 17 yıldır hiçbir büyük gazetede, benimle ilgili bir (1) tek içerikli ve uzun tam sayfa röportaj yapılmamış olduğunu hiç kimse bu ülkede fark etmemiştir. Bu komik, Abdülhamit dönemini andıran sessiz sansüre rağmen, ne ilginçtir ki, 20 yıldır halkla ilişkimi koparamadılar ve sokakta insanlara ressam adı sorulduğunda alı-

nan yanıtlar, büyük medya açısından ürkütücü: Demek ki, Türkiye'yi onlar yönetemiyorlar ve sandıkları kadar güçlü değiller." – Bedri Baykam, *Binyıl Kırılması*

571

09.09.2005 tarihli *The Guardian*'da, İngiltere'nin en prestijli edebiyat ödülü Booker'ın altı finalisti açıklanmış. *The Sea*, John Banville / *On Beauty*, Zadie Smith / *Never Let Me Go*, Kazuo Ishiguro / *The Accidental*, Ali Smith / *Arthur and George*, Julian Barnes / *A Long Long Way*, Sebastian Barry.

(Yalnızca *Never Let Me Go*'yu okudum.)

Haberin hemen altında trajik bir istatistik. İngiltere'deki ortaokullarda yapılan bir araştırma sonucuna göre; 14 yaşındaki öğrencilerden üçte biri düzgün okuma yeteneğinden yoksun.

572

P dergisinin "Kedi ve Sanat" konulu sayısını devirince gidip Aziz Nesin'in son yapıtı, *Çuvala Doldurulmuş Kediler*'i (Adam, Haziran 1995) raftaki yerinden dikkatle çıkardım. Sanki çuvalda uyuyan kedileri uyandırmamaya özen gösteriyordum. 7.7.1995'te almışım. Künye sayfasında, "5.7.1995'te A. Nesin Çeşme'de kalp krizinden öldü" notum var. "Giderayak Bir Önsöz" başlıklı yazısını, "Şaşırıyorum kendime; sanki hiç ölmeyecekmiş gibi yazmışım, sanki hiç ölmeyecekmiş gibi okumuşum, sanki hiç ölmeyecekmiş gibi çalışmışım ve sanki hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamışım" cümlesiyle noktalamış Aziz Nesin.

573

Soru: Pop Art ne demeye çalışıyor?
Yanıt: Bilmiyorum. (1962)
Soru: Film işine nasıl başladınız?
Yanıt: Şey, bilmiyorum. (1965)
Soru: İnandıklarınız?
Yanıt: Bilmiyorum, her gün yeni bir gündür. (1966)

Peter Hristoff'un New York'tan getirdiği *I'll Be Your Mirror*, pop art'ın ateşleyicisi Andy Warhol'la yapılmış 37

röportaj'dan mürekkep. Binden fazla soruyu tek sözcükle, yetmezse beş sözcükten ibaret cümleciklerle geçiştirmenin lezzetini denemek için, onu okuma listeme aldım.

574 Nobelist Isaac Bashevis Singer'in yeğeni Morris Kreitman'ın editörlüğünde hazırlanan 1938 ürünü *Jewish Short Stories*'i (Kısa Yahudi Öyküleri), Johannesburg'ta –internet aracılığıyla– bir sahafta yakaladım. Ona *safari ganimeti* saygısı göstereceğim.

575 "Kitaplar ahlaklı ve ahlaksız diye ikiye ayrılmaz. İyi veya kötü yazılmış diye evet!" – Oscar Wilde (1854-1900)

XXIV

576

Yeni Aktüel'e (13-19.09.05) aklıma bir çırpıda gelen *sahaf-sal* anılar naklederken, "1999 sonunda *Kitap-lık*'ta çıkan denememde, gözde romancım Thomas Bernhard'ın bir ender yapıtına (*The President and Eve of Retirement*) ulaşamadığımı iyi ki yazmışım. 2000 başında ziyaret ettiğim küresel romancı Orhan Pamuk, çalışma odasına girer girmez kitaplığındaki tek kopyayı elime tutuşturacaktı..." demiştim.

* * *

KİTAP İÇİN'in 174. notunu, (...Adı olan şiir kitabını bulamadığım *âlemde*, şiirimizin anakraliçesinin benimsediği adsız yapıta ulaşamayacağımı bilmenin burukluğu) cümlesiyle noktalamışım.

(Şiirimizin anakraliçesi: Gülten Akın / Adsız yapıtın şairi: Barış Bıçakçı:)

Bilinçaltında, Barış Bıçakçı'nın da notumu okuyarak bana bir gün adsız kitabını yollayacağını bekleyecektim.

* * *

12.09.05. SEL'in merkez bürosuna uğradığımda, yayınevinin sahibi İrfan Sancı elime bir zarf tutuşturdu. Editör ve yazar Tanıl Bora (doğ. 1963) *özel aranjmanı* iki kitapçığa eklediği notta, "Barış Bıçakçı'nın şiir kitaplarına ulaşamadığınızı okudum *Cumhuriyet Kitap*'ta. Fotokopisini çektirip spirallettim, ilişikte yolluyorum..." diyordu. Teşekkür etmek için İletişim'in Ankara bürosunu aradım. Önce sesine ısındım...

577 Olgunluk dönemi arifesinde olduğunu düşündüğüm Barış Bıçakçı'dan (doğ. 1966) umutluyum.

Otuzunda yazdıklarından;

KISA HAYAT ÖYKÜSÜ
Terden ıslanmış boş bir kibrit kutusu avucunda,
suskun duruyor ayakta ekşi yüzüyle cüce.
Üzerini kaplayan ve gitgide büyüyen
gölgesine bakıyor yırtıcı kuşun.

Artık ilahiyat da suskun edebiyat da suskun.

578 "...Bulunduğum birçok jüride şu gerçeği gördüm...Ödüllendirilen yapıt belli bir düzeyin üzerinde oluyor elbet, ancak mutlaka katılan yapıtların en iyisi olmayabiliyor. Ödüle karşı değilim, günümüzdeki gidiş ve gelişme şekline karşıyım." – Cemal Süreya

579 "Bizde kitap borsası yok, o kadar fazla nadir eser yok; en önemlisi bu işten anlayan adam yok. Türkiye'de sahaflık dört yüz, beş yüz kişi için yapılıyor."

– Sahaf Lütfü Seymen'in *Yeni Aktüel*'le söyleşisinden

580 Lütfü'nün dergideki fotoğrafında da dükkânın kaosundan izler var. Sahaf Müteferrika'ya her girişimde, Serendipity'nin patronu Peter B. Howard'ın özdeyişini anımsarım; "Tertipli sahaflar beni hep kuşkulandırır."

581 Süpermarketlerde, çok satan zerzevata rakip çok satan sığ kitap yığınlarını gördükçe aklıma Memet Fuat'ın "Çok Satmak" başlıklı yazısı gelir:

"...Böyle bir çıkış yapılır da Nurullah Ataç durur mu, hemen yanıtı gelmişti: Bir yazarın okurlarını sayalım, ama yalnız bugün okuyanları değil, dün okuyanlarla yarın okuyacak olanları da sayalım."

582

Düş? (Romanlarımın karakterlerinden bir grup benden öç almak için toplanmış. Hem de anlatıcılarımın tam kadro hazır olduğunu görünce irkiliyorum.) Kâbus!

583

Balat kökenli Sefarad Yahudisi; yazar, şair ve çevirmen Edouard Roditi'den (1910-1992),1975 ürünü *The Disorderly Poet*'i, internetmatik bir sahaftan getirttim. İçinden tek sayfadan mürekkep bir aforizma (Aphorisms: Life With God the Father) demeti (düş)tü:

- Yahudi yoldaş, dünyayı dolaş.
- Sakin ol. Sen hiç Yahudi olmayı denedin mi?
- Kötü bir Yahudi olarak, hiç olmazsa ne zaman günah işlediğimi bilirim.

584

Okuma özürlü şairlerin bile dayanamayacakları bir mozaik kitap projesi:

Adı: Ş(a)irpençe.

Bölümler: Abartılmış şairler / Iskalanmış şairler / Tasfiye edilesi şairler / İntihalci şairler / Neo-seksüel şairler / Ödülsüz şairler / Şiir ödüllerinde jüri üyeliği yapmış eleştirmen ve kadim şairlerden itiraflar / Yabancı dil bilmeden gidilesi yurt dışı şiir etkinlikleri listesi / Klikçi şairler / En iyi 10 Türk şiiri / En kötü 10 Türk şiiri / Diğer şairleri okuyan şairler...

585

İmdaaat! Bir romancının daha şiir (?) kitabını gördüm.

(Soldan sağa yazdıklarını / daraltarak yukardan aşağı yazarak / şiirselliğe ulaşılamayacağını / duyumsayamayacak kadar anti-şiirsellik.)

586

"Hafızan kuvvetli" derler, ezberimde tek şiir yoktur. Oktay Rifat'tan, Nâzım Hikmet'ten, Kavafis'ten, Montale'den, Louise Glück'ten bir dörtlük bile aklımda değildir. Bu bana Tanrı'nın bir lütfu olmalı; gözde şiirlerimin tadının sürekli damağımda kalması...

N. Hikmet

587 Aziz Nesin güncesi *Mum Hala*'dan:

- (Mart 1967) Kimi yazarları okudukça, yazı yazmaktan gittikçe daha çok korkuyorum. Bunlardan biri de Sartre.

- (26 Ekim 1967, Bir kalp krizi geçirdiğim gecenin sabahı) Öldüğüm zaman benim için şöyle söylemelerini isterim: "O kalp gibi bir insandı; doğduğu andan öldüğü ana kadar hiç durup dinlenmeden çalıştı."

- (13 Temmuz 1968, Cumartesi) Her has yazarın yeni yapıtı, bir sonra yazacağı yapıtın yaz bozudur kendine göre...

588 *Milli Kütüphane Kurulurken*'den; (Adnan Ötüken, 1946)

"...Dünyanın en zengin kütüphaneleri Rusya'dadır. Leningrad'ta Devlet Kütüphanesinde 5 milyon, Moskova'da Lenin Kütüphanesinde keza 5 milyon kitap vardır. İyi tasnif edilmiş kütüphanelerin en zenginleri şunlardır: Paris'te Milli Kütüphane 4.7 milyon, Washington'da Kongre Kütüphanesi 4.6 milyon, Londra'da British Museum Kütüphanesi 4.2 milyon, New York'ta Umumi Kütüphane 3.6 milyon... Laypzig'te Deutsche Bücherei 1.6 milyon cilt.

Bir de komşu memleketlere bakalım: Atina'da Milli Kütüphanede 400 bin, Sofya'da Milli Kütüphanede 350 bin, Bükreş'te Milli Kütüphanede 330 bin cilt kitap vardır... Bütün Türkiye Kütüphanelerinin toplu olarak kitap sayısı maalesef 700 bin'i geçmemektedir..."

(*Maçın sonucu* 59 yıl öncesinden belli miymiş?)

589 12.09.05 tarihli *The Guardian*'a göre dünyanın en büyük on silah ithalatçısı (1998-2002) sırasıyla: Çin 8.8 milyar dolar / Taiwan 6.8 / Hindistan 4.8 / Türkiye 4.7 / S.Arabistan 4.4 / Yunanistan 4.0 / G.Kore 3.4 / Mısır 3.3 / İngiltere 3.1 / İsrail 3 Milyar dolar.

590

Sıra Kütüphanelerde:

- "... Neden her kentte Majestelerinin kütüphanesi yok? Ama her kentte Majestelerinin hapishanesi var!" – John Ruskin (1819-1900)
- "Bir haftadır sarhoştum. Gidip bir kütüphanede otursam açılırım diye düşündüm."

– F. S. Fitzgerald'in *Muhteşem Gatsby*'sinden (1925)

- "Kütüphanelerden daha önemlisi onların varolduğu gerçeğidir."

– Şair Archibald MacLeish (1892-1982)

591

Yazar adayına öğüt (Sözcükler):

- "Sözcüklerimiz kaçınılmaz olmalı."

– W. B. Yeats

- "Tek bir sözcük bile kesebiliyorsan, kes gitsin."

– George Orwell

- "Kafesinden çıkarılan bir sözcük ıslık çalınca artık geri gelmeyecektir." – Horace
- "Sözcüklerinizle alıştırmalar yapın. Onları değişik ortamlarda deneyin." – William Sloane
- "Anlamını bildiğiniz sözcükler için bile iyi sözlüklere başvurun." – Paul Scott

592

Yayınevlerinin kezlerce reddettiği küresel çoksatan kitaplar: *Dublinliler* – James Joyce / *M.A.S.H* – Richard Hooker / *Martı* – J. L. Seagull / *Hayvan Çiftliği* – G. Orwell / *Gönülçelen - Çavdar Tarlasında Çocuklar* – J. D. Salinger / *Lolita* – Vladimir Nabokov.

Ve Klasikler:

Ulysses – James Joyce / *Pride and Prejudice* – Jane Austen / *Lord of the Flies* – William Golding / *Catch 22* – Joseph Heller / *Tess* – Thomas Hardy / *The Spy Who Came in From the Cold* – John le Carre / *The Rainbow* – D. H. Lawrence.

593 Yaşarken kitabının basıldığını göremeyen ve umursamayan Joseph Joubert'in (1754-1824) *The Notebooks*'unu gezegenin en ünlü kitapkenti Hay-on-Wye'dan almışım. (Çevirmen/editör: Paul Auster, 1983)

- Biz Fransızlar sanattan zevk alacağımıza, onu sanki yargılar olduk. (1783)
- Dahiyane bir yapıt, şiirsel veya didaktik, bir günde bitirilemiyorsa çok uzun demektir. (1787)
- Sözcükler kitapların, biz dünyanın içindeyiz. Her nesil bir satır, bir ibare. (1791)
- Tanrı'nın nefesi. O her şeyi nefesiyle yarattı. (1798)
- Dünya ve oda; kitaplar ve büyülü fener. (1800)
- Eğer tartılırsam, her şey yitecek. (1802)

594 *Publishers Weekly*'den (05.09.05), A.B.D.'nin en büyük iki kitabevi zincirinin 2004 satış ve brüt gelirleri:

Barnes and Noble: 4.9 milyar dolar / 244 milyon dolar,
Borders Group: 3.9 milyar dolar / 217 milyon dolar.

595 Bazı darboğazlara rağmen Türkiye'de de aylık bir yayıncılık dergisi çıkarılabilir. Dağıtımcılar ve kitapçokseverler, üç ay ve altı ay sonra çıkacak kitabat listesinden mönü oluştururlar.

596 14.09.05 tarihli *Vatan Kitap*'taki Mehmet Ergün imzalı, "Osmanlı Padişahları ve Kitapları" başlıklı yazıdan; Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, III. Osman, III. Selim ve II. Abdülhamid dışındakilerin kitap özürlü olduğunu anlıyor ve pek şaşırmıyoruz.

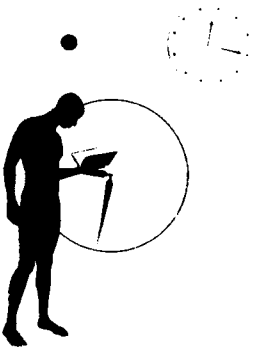
III. Osman'ın tutkusu koleksiyoner veya okur olarak irdelenmese de, Topkapı Sarayı'ndaki Padişah Kaftanları bölümünde, gençliğimden beri en çok onun giysilerinden etkilendiğimi anımsıyorum.

597 Iskalanmış ressamlarımız konusu açılınca, aklıma önce Saim Özeren (1900-1964) gelir.

598 12.09.05. TV'deki akşam ana haber programını yine *yarım göz, yarım kulak* izledim. Spor haberlerinde Fenerbahçe'mizi beklerken; Trabzonspor-Gaziantepspor maçında bir ayağı kırılan, Polonyalı usta oyuncu Miroslav Szymkowiak peydahlanıverdi. Uçaktan inerken, havaalanında, hastane kapısında, tedaviye alınırken kare/kare Szymkowiak. Elinden bırakmadığı kitabı dikkatimi çekti. Fırsat buldukça okuyordu. Hastanede onu sırt üstü yatırılmışken de izlettiler. Kaldığı yerden mi ikiye ayırarak dizlerine örttüğü kitabıyla birlikte tünele benzeyen bir aygıtın içine girdiler.

599 Ekrem Akurgal: "...Selçuk medeniyeti bence büyük bir medeniyettir, şüphe yok. Rasathaneleri, medreseleriyle. Belki illa methetmemek için bir şey söylemek lâzımsa o zaman deriz ki: İslam devrinde 9-10. yüzyılda kimyanın, cebirin ortaya çıkarıldığı devirdeki zihniyetin devamıdır ve o Selçuklularda vardır, Osmanlıların da ilk yüzyıllarında sürmüştür." – *Knidoslu Aphrodite*, Murat Katoğlu, YKY, 2003

600 Oya Katoğlu (doğ. 1940) yaşayan en önemli ressamlarımızdandır. Oya Katoğlu'ndan bir yapıtın yer almadığı koleksiyonu eksik bellerim.

XXV

601

15.09.05 (Çiçek Bar):

New York'ta mukim ama sıkı Türk, nitelikli ressam Peter Hristoff (doğ. 1958) doğduğu kente iki(z) sergiyle yeniden dönüyor. Ayasofya Müzesi'ndeki "HALILAR" ve C.A.M.'deki "Resimler ve Desenler'in" ana başlığı DUA.

Peter'in babası ve rahmetli dedesi de ressam(dı). YKY'de açtıkları ortak sergi (Üç İstanbullu, 2004) renk ve ses getirmişti. Babası Dimiter Hristoff da (doğ. 1925) işbu yüzden *İstanbulun*'da. 1963'te ailesiyle New York'a göçen Baba Hristoff, Güzel Sanatlar Akademisi'nde İbrahim Çallı ve Zeki Faik İzer'in öğrencisi olmuş. Gözde kentine dönüşünden duyduğu *neo-mutluluk*, tümbeden belli. Arif Keskiner'in Peter'e imzaladığı kitapları (*Çiçek Gibi, Yine mi Çiçek*) New York'ta okuyup, etkilenmiş. Sürükleyici anıların yazarıyla tanışmak isteyince, Çiçek Bar'a gittik.

Ünlü bibliyofil ve koleksiyoner Şefik Atabey de (doğ. 1927) bize eşlik etti. (Onlar ta Saint Michel'den sınıf arkadaşları.) Şefik Bey'e ve babası efsanevi spiker/yazar Eşref Şefik'e (1894-1980), Artvinli oldukları için de sempatim vardır. Gerektiğinde bilge, yoksa nüktedan ama her zaman beyefendi Şefik Atabey'den etkilendim.

Gecenin renkli geçeceği belliydi.

602

"Suskun kişi bilinirdim eskiden. Bu korkunç gevezelik nereden geliyor. Çok mu şımardım? Yazmanın yerini mi tu-

tuyor. Yazmamanın bir belirtisi mi? Yaşın getirdiği bir şey mi? İşsiz kalma korkusundan mı kaynaklanıyor?"

– Cemal Süreya

603 Güven Turan geçenlerde en sevdiğim *polisiyeciyi* sormuştu.

Kara Kitabın atalarından Cornell Woolrich (1903-1968). İpucu? O, Alfred Hitchcock'un beyaz perdeye uyarladığı *Rear Window*'un da (Arka Pencere) yazarıdır.

Yaşayanlar kategorisinde eski gözdem John leCarre (doğ. 1931) idi. Berlin Duvarı yıkıldıktan sonra yenisi Amerikalı zenci Walter Mosley'dir. (doğ. 1952)

Adı aklıma gelen tümü yoksul, siyah ve bıçkın (kahr)amanları: Easy Rawlins, Socrates Fortlow, Mouse, Fearless Jones... (Bir kitabının Türkçe'ye çevrildiğini anımsıyorum.)

604 *The Poet's Notebook* (Şairin Defteri) – Charles Simic:

- "*Yaratıcı yazma* öğretmek için en ideal yer bir sahaftır" derdi dostum Vava Hristic.
- Eğer Derrida haklıysa, şairler karanlıkta ıslık çalmaktan başka bir şey yapmamışlardır.
- Modern şiiri, yalnız tuvalette okuyan bir kişi tanırım.
- Yaşamdaki tek hedefim kurala istisna olmaktır.
- Yaşamım şiirimin insafında.

605 Türkçe'ye çevrildiğini sanmadığım, adı da şiirsel iki roman anımsadım: *So Long, See You Tomorrow* (Elveda, Yarın Görüşmek Üzere) – William Maxwell / *Tomorrow in the Battle Think on Me* (Yarın Savaşta Düşün Beni) – Javier Marias...

606 *Yeni Aktüel*'e (13.09.05) verdiğim yazıdan aşağıdaki iki kısa paragraf da *yersizlikten* kırpılmış:

- "Finali beylik bir anımla başlayayım; Oryantalist ressam ve heykeltraş Jean-Leon Gerome'un (1824-1904) bir monografını sekiz yıldır bulamam. Ona, yalnızca güzel sanatlar kitabı satan

New York'taki dev Ursus Books'ta bile ulaşamadım. Dört ay önce Sahaf Turkuaz'da deri kaplı, 35 x 44 cm boyutunda ve 1892 ürünü bir okkalı kitap gördüm. *Life and Works of Jean-Leon Gerome* başlığına inanamadım. Bir paşa konağından çıkma kitabı iki raund süren pazarlık sonucu, güya heyecanımı saklayarak aldım. Saygıyla temizlerken, silgiyle bir Osmanlı öyküsünü yok ediyormuşçasına içim sızladı."

- "Kitap müzayedeleri kısmen kanlıdır. Katılımcılara verilen bayrakları kılıca benzetirim. Havaya kaldırılan son bayrak sizinkiyse, bir orduyu kılıçtan geçirmişliğin zaferini yaşayabilirsiniz..."

607

Aziz Nesin'in güncesi *Mum Hala*'dan:

- (3 Ekim 1968) İyi ki içimde, en iyi yapıtımı daha yazmadım, ama birgün yazacağım umudu var. Bu umut beni yaşatıyor.

- (18 Aralık 1970) Ben iyi bir şair olamazdım, çünkü iyi bir kulağım yok.

(Buna rağmen bir şiir kitabınız var. Ve teşhisinize katılıyorum. S.A.)

- (14 Ocak 1971) Mezar taşıma – Bütün yaşamımda huzuru araya araya, sonunda buraya dek geldim.

- (Mezar taşınız yok. Mezarınızın yerini galiba çekirdek ailenizden gayrı bilen de yok. S.A.)

608

Yazar Adayına Öğüt (Öykü):

- "Kısa öykü tek bir makamda ilerlerken her cümle ona odaklanmalıdır." – Edgar Allan Poe

- "Öyküyü; karakteri tanıtmayan veya eylemi geliştirmeyen cümlelerden koru." – Kurt Vonnegut

- "Başarılı kurmaca için üç özellik: 1. Belirgin ve sürükleyici kurgu / 2. Yazarın onu tutkuyla yazma istemi / 3. Yazarın, bu işi ondan başkasının beceremeyeceği inancı." – Nobelist Isaac B. Singer

609 "Oysa ve bence ve temelde 'marjinallik', herhalde, her türlü toplumsal cendere'nin ya da çember'in olabildiğince ve gerçekten de en 'uc'unda, (bir 'uçbeyi' gibi kalarak) insanın kendi işlediği iş'e karınca kararınca bir katkı'da bulunması anlamında da alınmalı. Asıl böyle alınmalıdır."

– Ece Ayhan, *Bir Şiirin Bakırçağı*

610 Detaya boğulmak istemeyen güzel sanatseverlere kaynak kitap önerisi: *Müzeler İçin Düş Bilançosu* – (Redaksiyon: Şennur Aydın, YKY, 1993)

611 Kimin, üzeri İ-n-g-i-l-i-z-c-e mekân, marka veya trajikomik slogan yazılı tişörtü yok ki? (Şey, Boston'da nezih bir kitabevi, San Fransisko'da nitelikli bir müzeye destek için almanlar kategori dışı bırakılamaz mı?)

612 Joseph Joubert'in (1754-1824) *Defterler*'inden – II:

- Geceleri yürüyebilmek, hedefi olmak, ona karanlıkta ulaşmak, gölgeler. (1803)
- Birden aklımıza gelen ve henüz bize ait olmayan düşünceler. (1805)
- Tüm yansımalar sanattır. (1805)
- Tanrı onun düşmanlarını sevmemizi mi istiyor? – Evet. Neden? (1805)
- İlk kez müzik işiten küçük kız çığlık atar: "Tanrı bizimle konuşuyor!" (Madame Genlis'in o kötü romanından.) (1806)

613 Yazınsal Yoğurt Yiyişler:

- (Truman Capote) Daima ucu açık 500 kurşun kalem hazır olacak; ilk müsvette sarı, ikincisi beyaz ve final için yeniden sarı kâğıt kullanılacak.
- (Georges Simenon) 200 sayfadan mürekkep kitaplar, beher bölümü bir günde olmak üzere 11 günde tamamlanır. Bu rutin herhangi bir nedenle bozulursa o kitap projesinden vazgeçilip yenisine başlanır.

- (Joan Didion) Yazılarının niteliğini arttırmak için kitaplarıyla koyun koyuna yatarmış.
- (Robert Frost) İlham gelmişse ayakkabı ökçesine yazdığı da söylenir.
- (Katherine Anne Porter) İşe romanın finalini yazarak başlarmış, meraktan (ç)atlamamak için.

614 Kırk yıllık İstanbullu'lara sormak istiyorum: Yorgun sokaklardaki çocuk cıvıltılarını da yitirmekte olduğunuzun farkında mısınız?

615 "Lisede de, üniversitede de hep edebiyatla, sonra da müzikle ilgilendim, sanatın diğer türlerindeki bilgim, onlara göre çok zayıftır, genel bilgiler düzeyini aşmaz. Ortaokulda, lisede benim bütün haritalarımı annem Fevziye Hızlan yapardı. Ben de böylece daha çok okur, daha çok müzik dinlerdim. Okullararası münazaralarda temsilcilik yaptığımdan, hocalarım olağan derslerdeki eksikliğimi hoş görürlerdi..."

– Doğan Hızlan, *Yaşamöyküm, Salı Toplantıları 2001-2002*, YKY, 2004

616 Samuel T. Coleridge'e göre dört okur kategorisi vardır:

1. Süngerler: Okuduklarını emip biraz kirleterek iade edenler,
2. Kum saatleri: Okumuş olmak için okuyup geçenler,
3. Sabır torbaları: Okuduğunun tortusuyla yetinenler,
4. Hanedan elmasları: Okuduğundan faydalanıp, başkasının faydalanmasını da sağlayanlar...

617 *Yeniden ve tek bir roman okuma kısıtım olsaydı*, Thomas Bernhard'tan (1931-1989) *Der Untergeher*'i (Bitik Adam) okurdum. Siz?

"Tam yirmisekiz yıl önce Leopoldskron'da oturmuş ve Horowitz'in yanında eğitim görmüştük (Glenn değil doğal olarak, Wertheimer ve ben) ve tamamen yağışlı bir yaz boyunca Horowitz'ten, Mozarteum ve Viya-

na Akademisi'nde sekiz yıl boyunca öğrendiklerimizden daha fazlasını öğrenmiştik. Horowitz bizim tüm profesörleri ezip geçmişti. Ama o korkunç öğretmenler Horowitz'i kavramamız için gerekli olmuşlardı."

– Thomas Bernhard, *Bitik Adam*,YKY

(*Bitik Adam*, *Odun Kesmek*, *Eski Ustalar*, *Ses Taklitçisi* ve *Thomas Bernhard'la Konuşmalar*'ı YKY için çeviren Sezer Duru'ya minnetle.)

618 Usanç verici kuyruklarda direnip *ölümüne* emekli maaşını alan, elektrik/su/telefon parasını nihayet yatıran, muhtardan *bilmemne* kâğıdı verilen, süpermarket kasasında azarlanmadan ödenti yapan insanların yüzünde; misyon tamamlamışlığın huzuru, derin bir kitap bitirmişliğin doygunluğunu duyumsarım sanki. / Hiperenflasyon yüzünden Güney Amerika'da isyanlar çıkarken, ülkemizde sürecin yutkunulması.

İki olgunun çatısında *tevekkül* mü aramak gerekir?

(Filozof duruşlu felsefeci, sosyolog ve psikologlardan kitaplar okumak; böylesi akademisyenlerden yoksun olmadığımızı bilmek isterdim.)

619 Yazdıkları, yayınladıkları ve yönlendirdikleriyle, edebiyat ve güzel sanatlar cengelimize damgasını nakşetmiş bir başestettir Ferit Edgü.

620 "Telefon direkleri bir yana, XVI. asırdan beri Kayseri-Ağırnas arası değişen ne? / Şehir yapıcıların akınına uğrayacaktı, Sinan'la beraber taşçı ustaları, camcılar, hattatlar, şehirde bir uyum ve hesap cengine giriştikleri güne kadar İstanbul yarım yamalak kalmıştır. / Sinan'ın gözüne çarpan küçük camiler, mescitler de bambaşka buralarda. Bir şeyler değişmiş ama ne? Çekingen Selçuk hırçınlığı yerine, hoşgörülü bir kendine güvenme mi boy gösteriyordu Osmanlı diyarında? Bir kalenderlik mi?" – Abidin Dino, *Sinan*, YKY, 1999

A. Dino

(Ferit Edgü'nün yayına hazırladığı yapıtın, Dino'nun en iyi kitabı olduğunu düşünürüm.)

621 Kentsoylu, genç ve orta yaşlı kadının dış dünyasını anlamak ve replik kapmak için yazar adayına mekân ve ortam önerileri: Akmerkez'deki Remzi Kitabevi cafe'si (özellikle çevre umursamaz cep telefon görüşmeleri), alışveriş merkezlerindeki kuru temizlemeci bankoları ve nihayet Power FM'de Geveze'nin sabah programları.

622 (18.09.05, Pazar.) *Cumhuriyet Pazar*'da Tan Oral ve Semih Poroy'la yapılan söyleşileri okurken aklıma aynı gazetede 48 yıl çalışan Ali Ulvi (1926-1998) geldi. / Kuytudaki bir yazı halk müziğinin yiğit ustası, Ruhi Su'yu (1911-1985) yirmi yıl önce yitirdiğimizi anımsatıyordu.

Akmerkez'deki *vitrin-aktif* resim sergisine giderken, gözlerimin yol üstündeki ruhsuz binaya takılacağını biliyordum. (Turizm Uygulama Oteli levhasındaki "L" harfi kaç yıldır eksik kestiremiyorum...)

Teselli için Remzi Kitabevi'nden, Yahya Kemal'in *Aziz İstanbul*'una sığınmak!

623 "En gözde roman kahramanınız" başlıklı bir anket yapılsa; yerlilerde *İnce Memed* seçilirken, yabancılarda *Don Kişot*'la *Monte Kristo Kontu* arasında bir düello olur sanıyorum.

624 Haça gerilme tablosu için Mantegna bir, "Medusa'nın Salı" için Gericault muhtelif sayıda cesedi model niyetine kullanır...

625 "Güzellik artı merhamet" – Sanatın tanımına daha fazla yaklaşamayız. Vladimir Nabokov (1899-1977)

XXVI

626

(Unkapanı'na.) Atatürk Köprüsü'ne yaklaşırken değişen iklim, *kadim bir (z)aman dilimine duhul sinyalidir.* Önce ikirciklenirim. Köprü bitince, hüvelbaki korucu tarafından azarlanmanın ön tedirginliğidir bu. (Terapi için Pantokrator Kilisesi yamacında bir fasıl ilahi mi dinlesem?) Padişah camilerinden yükselen ikindi ezanı eşliğinde M.S. 373 *tevellütlü* Valens Su Kemeri'ni geçince, mola veririm. Fatih Anıtı gölgesinde kalan albenili bina, bir zamanlar kaymakamlıktı.

Rahmetli babam Fahamettin Altun, 1967-70 döneminde Fatih kaymakamıyken; Hamdullah Suphi Konağı, kör Osmanlı çeşmesi ve sıbyan mektebiyle de mücehhez Yeşiltekke Sokağı'ndaydı lojmanımız. Klostrofobik sokaktaki gözdem, yüksek duvarlar ardında salınan o Osmanlı konağıydı. Gizemli sahibinin bahçelerinde ceylan beslediği söylenirdi.

2000. Otuz yıl sonra, ilk romanımda rol vermeyi planladığım konak için Yeşiltekke'ye döndüm. Mekânın, duvarı aşan üst katını görmekle yetinecektim. Cümle kapısını ilk kez açık görünce şaşırdım. Besmeleyle içeri daldım. (Konak, *perili köşk* mertebesine mi erişiyordu?) Ve cenuptaki bahçeye seğirtirken, bir ceylan sürüsüyle karşılaşmaktan daha müthiş bir sürprizle ödüllendirildim; palmiye ağaçlarından mürekkep bakımsız koru çevremi sardı.

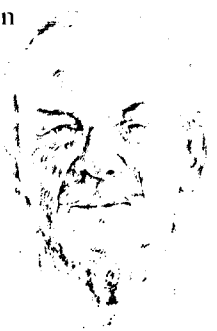
Yorgun Fatih'in göbeğinde arsız palmiye ağaçları...

627 20.09.05 tarihli *Cumhuriyet*'e göre doğulu bir milletvekili daha silah bırakma kararı almış. (*Niye* silahlanmıştı ki?)

628 Melih Cevdet Anday'ın (1915-2002) *filozofik duruşunun* yanı sıra kameraya öfkeyle bakışını da Elias Canetti'ye (1905-1994) benzetirim.

Geçmişin Geleceği'nden (İş Bankası Kültür Yay., 1999):

> - Çıkar yol, şiiri tanımlamaktan vazgeçmektir. Tanım akıl işidir. Şiir ise akıldışıdır.
> - Pencereden bakarken, dışarıyı değil de camı görebilirsek şiirin ne demek olduğunu anlarız.
> - "Bu şiirinizle neyi anlatmak istiyorsunuz" diye sorarlar. Ozan bunun yanıtını bulamaz. Bulduğu anda şiirini yok etmiş demektir.

M. C. Anday

629 Edirne kökenli Nobelist Elias Canetti'nin 100. doğum yılında, ölümünden sonra yayınlanmasını istediği kitabını (*Party in the Blitz*) iştahla bekliyordum. Günlüklerinden alıntılar sandığım yapıt; Londra dönemindeki çevresiyle son raunt hesaplaşma, hatta infaz yazılarından mürekkep.

Şair Kathleen Raine'i (1908-2003) muhabbetle anmasına şaşırdım.

630 Kathleen Raine'in özyaşamöyküsünde (*The Lion's Mouth*) Elias Canetti – I:

> - Canetti *kötüyü* benden daha iyi çalışmıştır, konunun uzmanı olmuştur. Viyana'yı özlemesinin nedeni olarak İngilizlerin "yeterince kötü niyetli" olmadıklarını bunu da can sıkıcı bulduğunu ifade etmiştir.
> - Canetti'yi mahçup edenlerdenim. Romanlarını nahoş bulurum.

- Canetti herhalde rastladığım en bilge ve zeki adamdır.

631 "Günümüzde yazarlığa heves eden gençlerin ilk ürünlerine bakarken duyduğum kaygıları, birkaç kitap yayımlamış, ünlenmiş, göklerde dolaşan yazarları okurken de duyuyorum... Dil üzerinde hiç durup düşünmemişler. Dil nedir, biçem nedir? Sait Faik'in savrukluğunun bile ölçülü biçili olduğunu söyleyenler var. Ne demek istiyorlar?

Düşünen yok... Bir anadilleri olmasını yazarlık için yeterli sanıyorlar." – Memet Fuat, *Dil Üstüne*, Adam Yay.

632 *Bir Usta Bir Dünya*'dan – Sait Faik Abasıyanık (YKY – 2003)

- "Amerika'daki Mark Twain Derneği'ne onur üyesi olarak seçilmesi, Türk basınında bir Nobel ödülü gibi yankı bulmuştu. Bu havanın etkisiyle, son romanı *Kayıp Aranıyor*, *Hürriyet*'te tefrika edilmeye başlanmıştı... Böylece, annesi, Sait Faik'in gerçekten bir yazar olduğuna inandı, ikincisi de, Sait Faik yazarlık yaşamında, ilk ve son kez doğru dürüst bir telif hakkı aldı."

– Ferit Edgü'nün Önsözü'nden

- "...Doğru, benim sevdiğim bir kız vardı. Ama benim sevmeye hakkım yoktu..." *Bir Sarhoşluk*

- 1953'te tedavi olmak için Paris'e giderken kullandığı pasaport'tan:

i) Mesleği: Yok

ii) Seyahat Sebebi: Seyahat

633 Ressam Şükriye Dikmen (1918-2000) nice tablosunu, sanki kitap kapaklarında kullanılmak için tamamlamıştır.

634 Soru: Sanatçı olmak isteyen heveskârlara ne öğütlersiniz?
Ressam Sir Howard Hodgkin: Olma.

635 Kendimle yaptığım ankete göre Howard Hodgkin (doğ.

1932) dünyanın yaşayan *en iyi ressamıdır*. Onun monograf ve sergi kataloglarını toplarım. Son yirmi yıldır yaptıklarını kare kare tanırım. Resimleriyle yüzgöz ötesi olmuşuzdur. Yaratıcılarından sonra en çok beni saydıklarına eminim.

636 "...Çocuğa kitap sevgisini vermek, onu okumaya alıştırmak şöyle dursun, ne kadar babalar ve anneler, evlatlarının gündeliklerini kitap gibi lüzumsuz bir şeye harcamalarını tenkit etmek ve geceleri, gözleri yorulmasın veya ahlakları bozulmasın diye ellerinden kitabı kapmak ihtiyadındadırlar."

– Yaşar Nabi, *Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri*, Kanaat Kitabevi, 1937

Y. Nabi

637 "...İlk kütüphanem elime geçirmiş olduğum bir ayakkabı kutusu olmuştur. Bütün itina ve dikkatimle burada sakladığım hazineler de galiba sokaklarda satılan destanlar, Âşık Garip ve Kerem hikâyeleri idi. Daha sonraları, marangoz elinden çıkmış küçük bir kütüphanem olduğu vakit de oynarken içine girebilecek kadar küçüktüm."

– Hüseyin Cahid Yalçın, *Edebi Hatıralar*, Akşam Kitaphanesi, 1935

638 "Kadınlar okumaktan vazgeçtiklerinde roman ölecektir." Romancı Ian McEwan (*The Guardian*, 20.09.05)

(Pardon: Nitelikli romandan mı bahsediyorsunuz?)

639 "Kendimden başkasının anlamadığı bir dille konuşurum... ve onu anladıklarını sananlar kalın kafalılar ve şarlatanlardır." – Thomas Bernhard

640 *Cemal Nadir (1902-1947) ve Amcabey* (Haz. Hilmi Yücebaş, Dizerkonca Matbaası, 1955)

"Heyecan Verici Bir Manzara – Cemal Nadir'e yapılan cenaze töreni, sırf halkın kendiliğinden iştiraki sayesin-

de bütün Beyazıt meydanını dolduruyordu; hemen hepsi hususi mahiyette olmak üzere (61) çelenk gönderilmişti. Cadde kenarlarında seyredenlerin de gözleri yaşlı idi. Halbuki Cemal Nadir, gayet münzevi yaşayan bir sanatkârdı. Bu manzara kaybettiğimiz karikatürist kadar halkın da lehine nottur. Demek ki hakiki kıymetler biliniyor, takdir ediliyor." – *Akşam*, 01.03.1947

641

Yazar Adayına Öğüt (Roman):

- "Roman yazarken önce öyküne dikkat edeceksin, sonra yine öyküne – sonra yine öyküne."
  – Ford Madox Ford
- "Romanda karakter sayısı bir aile veya gemi mürettebatıyla kısıtlanmalı..." – Kurt Vonnegut
- "Kurmaca yalandır, ve iyi kurmaca yalanın içindeki gerçektir." – Stephen King

642

"Şair Gerçekten Olan Şeyi Değil Olabilir Olanı Anlatır / Şiirle Buluşmamız Tansıkla Buluşmadır / Dil Ben'i Bozguna Uğratır / Şiir Dilin Alışılmadık Kullanılışında Baş Verir / Sözcükler Suç İşlemeden Kendilerine Gelemezler / Şiir Doğası Gereği Sayrıldır / Şiir Bir Bakıma Ağacı Yapraklarından Görmeye Çalışmaktır / Biçem Şairde Yıkımdır / Şiir Kusursuz Simyacının İşidir / Sözcükler Başyapıtlarımdır / Şairin Umudu Yoktur..."

(Yazı başlıklarının da şiirleştiği bir deneme kitabı, İlhan Berk'in *Logos*'u. YKY, 1996)

643

Joseph Joubert'in *Defterler*'inden:

- Dünya onlara dar gelir: azizler, fatihler, şairler ve tüm kitapçokseverler. (1807)
- Kâğıt sabırlıdır, okur değil. (1808)
- Karıncalar cumhuriyeti, arılar monarşisi. (1808)
- Filozofları tarafından yıkıma uğrayan Fransa. (1815)
- Tüm sözcükleri bildikleri için tüm gerçekleri bildiklerini sananlar. (1819)

644 "HAYAL – Kahire'de Kıpti mahallesinin yakınında dikkatimizi bir yığın cadde çekti, bunların üzerindeki dört ya da beş katlı evlerde binlerce tavuk ve keçi ve hatta domuz besleniyordu. Bu evler yanarsa duyulacak sesi hayal etmeyi denedik." – Thomas Bernhard, *Ses Taklitçisi*

645 Şairin Defterinden (*The Poet's Notebook*):

- Stravinsky pasaportunda kendini "ses mucidi" olarak tanımlar.
- Ressam Klimt, "Kısa bir not yazarken bile kusasım gelir" dermiş.
- Braque, Picasso için; "Eskiden büyük sanatçıydı, ama o artık yalnızca bir dâhidir."
- Goncourts'un günlüğünden, "Bir kitap asla başyapıt değildir. Yaparlar."

646 Kulunuza göre okuduğu Türk romanları içindeki en iyi açılış paragrafıdır:

"Gece yavaş yavaş geliyor. İniyor. Çukur yerlere dolmağa başladı bile. Oraları doldurup ovaya yayılmağa başlar başlamaz, her yer boza dönüşecek. Işıklar yanmayacak bir süre. Ne çukurda ne düzde. Tepelerin aydınlığı, bir süre, yeter gibi görünecek herkese. Sonra tepeler de karanlıkta kalacak." – Bilge Karasu, *Gece*, Metis

647 "*Reader's Digest* dergisinin adresimi yitirdiği gün kadar hiç mutlu olmamıştım."

– Dick Vosburgh, *A Saint She A'int*, 1999

648 Balthus (1908-2000) yaşayan en gözde ressamımdı. Çok önemsediği retrospektif sergisi arifesinde öldü. Kış günüydü, sergi açılır açılmaz Venedik'e uçmuştum.

Balthus In His Own Words'tan (Kendi Sözcükleriyle Balthus):

- Artist (Sanatçı). Sanatçı sözcüğünden iğrenir, sanatçı geçineni gösterişçi bulurum. Ben zana-

atkârım.
- Embarrassment (Utanma). Bunca yıllık emeğe rağmen resmi öğrenemediğim için çok utanırım.
- (Goya). Tabloları mükemmeldir. Engindir, azaltılamaz. Her şeyden önce tabloları da yaşamı gibi fantastiktir.
- Journal (Günlük). Resimle ilgilenen herkes Delacroix'nın *Günlük*'ünü okumalıdır.
- (Malraux). Entelektüel rehberim. Koruyucum.
- (Mozart). Mutlak dâhi. Derinliği yaratmak için sonsuz yeteneği vardı.
- Smoking (Sigara İçmek). Sigara tiryakisiyim. Resme başladığımdan beri içerim. Bilimsel bir dergide konsantrasyonu arttırdığını okumuştum. Bu açıdan yararını gördüm. Rönesans ressamlarının sigara içmeden nasıl çalışabildiklerini anlamam.
- (Surrealists). Asla ve kesinlikle hayır...
- (Tapies). Yaklaşımlarımız benzemese de günümüzde benimsediğim tek ressam.
- Women (Kadınlar). Çıplak bir kadını asla resmedemem. Genç kızların güzelliğini daha ilginç ve mükemmel bulurum...

649

"Paketin üzerindeki üretici talimatını uygularsanız, sizi büyük olasılıkla öldürecek tek ürün sigaradır derler."
– Michael Buerk, *Sunday Times*, 11.07.1999

650

(*Cumhuriyet* – 21.09.05) Dünya Bankası'nın yayımladığı 2006 Dünya Gelişim Raporu'na göre, Türkiye'de nüfusun yüzde 4.8'inin satın alma gücü 1 doların altında. Gazete bu haberi "Nüfusun yüzde 4.8'i aç" başlığıyla vermiş.

(Ondan daha *trajik* bir istatistik, Türkiye'de nüfusun yüzde 84.8'inin *kitaba aç olduğudur*. Bundan da *trajiği*, bu açlığın farkında olunmaması.)

XXVII

İngiliz *The Guardian*'daki (doğ. 1821) gözde köşe yazarım, Polly Toynbee'dir (doğ. 1946). Küresel gündeme odaklı bilge gazetecinin öz ve sürükleyici bir dili, insancıl ve dürüst yaklaşımı vardır. 651

Uluslararası platformda Türkiye'ye haksızlık yapıldığını görürse tepkisi gecikmez. AB'nin bir parçası olmamız gerektiğine inanır ve Angela Merkel'in Türkiye karşıtı tutumunu utanç verici bulur (*The Guardian*, 20.09.05).

Aynı tarihli yazısında Batı'nın, tüm İslam âlemine karşı genel alarma geçmesini de anlamlı bulmaz. 11 Eylül olgusundan çok önce birahane dolusu masum insanı katleden, İngiltere başbakanı ve bakanlar kurulunu havaya uçurmasına ramak kalan yasadışı IRA'nın (İrlanda Cumhuriyet Ordusu) sıkı Katolik olduklarını anımsatır.

Irak'a müdahalesini yanlış bulmasına rağmen, genel seçimlerde Tony Blair'in desteklenmesi gerektiği görüşündeydi. (Seçenekleri yoktur?) Yarım gönüllü Tony Blair seçmenlerine oy verirken tepki niyetine burunlarına mandal takmalarını önerir. Ve binlerce aydın Britanyalı ona uyar.

Polly Toynbee, XX. Yüzyılın önemli tarihçisi Arnold Toynbee'nin (1889-1975) torunudur. Kendisiyle er geç tanışmayı planlıyorum. (polly.toynbee@guardian.co.uk)

02.10.05 tarihinde başlayacak Işıl Özgentürk Film Atölyesi'nin konu başlığı, HERKES FİLM YAPABİLİR. 652

(Kitap okuma özürlüler, heveslenmeyin! Sizden, *belki* çapulcu ordusuna figüran olur.)

653 "Yaşar Kemal çok büyük bir dilci, onunla yarışmak elbette kolay değil...Ama genç yazarlar da böylesine arkada kalmamalı..." – Memet Fuat, *Dil Üstüne*

654 *Aforizmalar*'dan (Franz Kafka, Çev. Sergül Oğur, Altıkırkbeş):

- Bir kafes kuş aramaya çıkmış.
- Üzerinde durduğun alanın, iki ayağınla bastığından geniş olamayacağını bilmek, mutlulukların en büyüklerindendir.
- İğrenen ve nefret eden bir başı önüne eğmek.
- Dünya ile savaşta dünyanın tarafını tut.
- İyi, bir yanıyla rahatsız edicidir.

655 İkidir şemsiyeyle sokağa çıkmama rağmen yağmur yağmayınca kazıklanmış gibi mi tırstım? Aklıma doktor muayenesinden sapasağlam çıkınca ödediği viziteye acıyanlar geldi.

656 Bir örgütsel eylem sonucu İstanbul'da nice dükkân 14.02.80'de kepenk aç(a)mayınca, Ferit Edgü işbu yüzden 101 metin (y)azma eyleminde bulunmuş:

Yazmak Eylemi'nden (SEL, 5. Baskı):

- Yozlaşma dönemlerinde herkes işin kolayını seçer. Üretmek yerine tüketmeyi. Düşünmek yerine konuşmayı.
- Bir yere yayan gideceksen, en kısa yolu değil, en güvenli yolu seç.
- Kendinin karşıtınla tanımlanmasına izin verme. Bir gün bakarsın, karşıtına dönüşmüşsün.

657 Sahib Şeref Rahtuvan adını duymadığınızı biliyorum. (*Internet* de duymamış.) Kendi ürünü 47 sayfadan mürekkep kitapçığı *Sahib*'i (1943) niye mi aldım?

Yorgun doküman bir adsız dostuna nakkaşvari biçemle imzalanmış. Aynı dolmakalemle son sayfaya üç özdeyiş eklenmiş. 41. sayfada daktilosal bir eklenti "Fena insan fenalıklarının, iyi insan da iyiliklerinin cezasını çekecektir" var.

Kitapçıkta naif ve aforizmasal cümleler birlikte –bale horon arası dans– mutsuz görünmüyorlar.

"Mecburen Bursa'da tasarruf ettiğim havaya yüzümü gözümü batırdım."

"Yeşil mürekkepli bir dolmakalemini sarı bir defter kâğıdına kuvvetle silkeleyiniz. İşte Bursa ovası!.."

658

(22.09.05). Gündüz postasından şair Nazmi Ağıl'ın imzalı son kitabı *Kokarca Aramak*/Akşam C.A.M.'de Peter Hristoff sergisi/Gece postasından (Amazon) üç has kitap: Slow Man (J.M. Coetzee), *Cinnamon Kiss* (Walter Mosley) ve *A Table For One* (Aharon Appelfeld).

659

"Waldhaus Oteli – Havadan yana şansımız olmadı, her açıdan iğrenç konuklar vardı aramızda. Nietzsche'den bile tiksindirdiler bizi. Otomobilleriyle kaza geçirip öldüklerinde ve Sibs Kilisesi'nde tabuta konduklarında bile onlardan nefret ediyorduk." – Thomas Bernhard, *Ses Taklitçisi*

660

Logos, İlhan Berk, YKY

- "Dil, bilinmeze tutunarak, yaslanarak yürür. Dilin bu birbaşına, kendi kendine bilinmeze olan yolculuğunu hep merak ettim..."
- "Şiirde sözcükler ikide bir eski coğrafya ile yeni coğrafya arasında gidip gelir..."

661

Sürekli okumak... Kitabevi gezmek... Yazmaya da başladığımda mızmız bir okur olmam kaçınılmazdı. Bir kitabevine girince kitabat beni kokumdan tanır. Çığlıklarını duyarım. Kollarıma atlamak için çırpınırlar. Kütüphaneme girebilmeleri için "güzellik yarışması" şiddetinde bir süreçten geçmeleri gerektiğini duyunca, önce yerli edebiyat ürünlerinin içi burkulur.

662 Kitabevi raflarında romanlarımı görmezsem sinirlenirim. Görürsem, satın alıp eve götürmek isterim...

663 Yazar adayına öğüt (Yaşamöyküsü):

- "Yaşamöyküsü okurları *etlerini çok az pişmiş* severler." – Robertson Davies
- "Yaşamöyküsü kişinin başardığıyla yaşamın sağladığı arasındaki bağı keşfedemezse, elde dedikodu demeti kalır." – Leon Edel
- "Yaşamöyküsünde gerçek ile kurmaca karıştırılmamalıdır. Karışırsa, hiç olmazsa kurmaca kırmızı, gerçek ise siyah renk mürekkeple basılsın."

– Catherine D. Bowen

664 İnternetsel arama motorlarından önce ayaklı ansiklopedi ve fahri editör Reha Uz'u (doğ. 1946) ararım; telefonu kapalıysa paniklerim...

665 Yeteneksiz sarışın Pia Zadora 1970'lerde dedesi yaşında Amerikalı bir milyarderle evlenip görsel sanatların her kompartmanını beyhude zorlayacaktı.

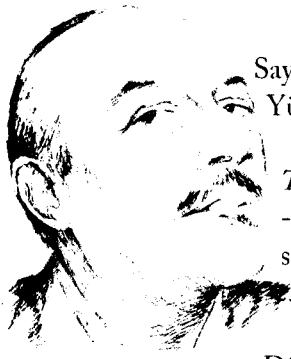
Anne Frank'ın Hatıra Defteri'nin sahne uyarlamasında da başrolde çok kötü performansını yineler. (Naziler sahneye onu aramaya çıktıklarında dayanamayan bir seyirci bağırır, "Çatı katında saklanıyor!")

666 Ölüm döşeğinde Voltaire'den (1694-1778) Şeytan'ı lânetlemesi istenince, "Yeni düşmanlar edinme zamanı değildir" der.

667 Üniversiteler üniversitesi Harvard'la (doğ. 1636) ilgili veriler:

Öğrenci sayısı: 18812 / Nobelist profesör sayısı: 41 / Yıllık okul ücreti: 28,752 dolar / Okulun nakit parası: 20 milyar dolar / Yıllık gelir: 2.6 milyar dolar / Kütüphanelerindeki kitap sayısı: 15 milyon.

(Kültür Bakanlığına bağlı 1455 kütüphanedeki toplam kitap sayısı: 13 milyon dolaylarında)

C. Süreya

Sayısal Tüyolar (Cemal Süreya'dan): 99 Yüz / *999. Gün: Üstü Kalsın.* 668

The Poet's Notebook (Şairin Defteri'nden): 669
- "Mikrofonla şiir okumak prezervatifle sevişmeye benzer. Tehlikeli iletişimi önler ama eylemin ilginçliği azalır."
– X. J. Kennedy.

- Dördüncü senfonisinin anlamını sorana Sibelius, "Yeniden dinle" dermiş.
- Münzevi ressam Mark Rothko; "Bir kalabalık aynı anda bir tablomu izliyorsa onlara küfür edesim gelir" buyurmuş.

(24.09.05 – 9. Uluslararası İstanbul Bienali): Bienaller için "güzel" yerine "ilginç" demek daha yakışık almaz mı? Bu yıl izlediklerimden etkilendim. (İlginç.) Kadim semtlerdeki yorgun binaların sergi ortamı niyetine kullanılmasını benimsedim. (Yılkı mekânları.) Fonda, *koyvermişliğin* doğaçlama çarpıcılığı. (Ben onlarla nicedir tanışırım.) 670

İstanbul Kültür Sanat Vakfı'na izlediğim her etkinliğinden sonra dua ederim. 671

Avrupa'nın bir numaralı silah ithalatçısı durumuna sokulan ülkeme edebiyat, sanat, müzik ve eğitim alanlarında katkıda bulunan kişi, şirket ve vakıfları da unutmam.

İstanbul-Milano hattının kadim tekstilcisi Tunçay Yönaç (doğ. 1952) iyi bir okur, gizli yazar ve müzisyendir. Tunçay, Temmuz ayında teknesi Manita'yı getirmek üzere Slovenya'ya gitti. Beş gün süren "İzola-Çeşme" siftah seferi (maiden voyage) güncelerini zevkle okudum. Altını çizdiğim satırlar var: 672

- Çoğumuzda Türk pasaportu olduğunu unutmuşuz. Bizi büyük olasılıkla bu yüzden kırk dakikaya yakın hiçbir gerekçe göstermeden beklet-

tiler. Daha sonra teşrif eden Sloven polis bana dönüp bagajlarda ne olduğunu sordu.

- Marina'ya döndüğümüzde Almanların bizi başlarından defetmek arzusu daha da belirginleşmişti.

- Ne kadar kendine yeterli bir çocuktum! Daha sonra annemlerin yazları ev kiraladıkları Mudanya'da haftada iki gün İstanbul seferi yapan Marakas ve Gemlik gemileri önümden geçiyor. Çocukluğumun güzel günleri bir bir, peşi sıra karşıma diziliveriyorlar.

- ...Ocağı yakmak için çakar ateşleyici (bu aletin adını ben uydurdum; Türk Dil Kurumu'na önereceğim. İtalyancası: Accendifuoco) alıyorum.

- ...Kaptanlık belgemi almaya gittiğimde Denizcilik müsteşarlığı görevlisi belgemi teslim ederken soyadımın denizciliğe çok yakıştığını söylemişti...

673 Tezer Özlü (1942-1986) tüm yazdıklarını okuduğum yazarlarımızdandı. *Kalanlar*'ın (YKY, 2004) altıncı baskısının birincisine göre (YKY, 1995) otuz sayfa kalınlaştığını kazayla fark ettim. "Cümleler" bölümünde aforizmasal dizeler var:

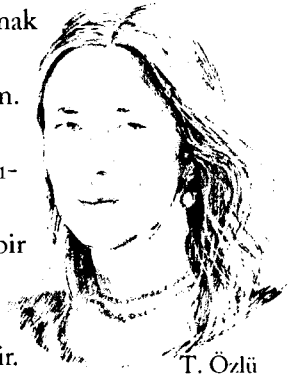
- Hiç kimseyle birlikte yaşlanmak istemiyorum. Kendimle bile.

- Sağlıklı kalmak için koşamam. Soluk alayım yeter.

- Yalnızca seninle yatarken sadığım sana. Bu bile fazla.

- Şunu öğrenmelisin: Sen hiçbir işe yaramaz değilsin. Seni senden çalan toplumdur.

- Gece, gündüzün devamı değildir.

T. Özlü

674 Londra'da mukim bir küresel enstalasyon sanatçısının yazılı demecinden (*The Guardian*, 23.09.05):

"Kokainden Neden Nefret Ederim?
...Ama milletin kokaine yumulduğu partilerde bulundum. /Kokainin milleti ayıltma gibi tedirgin edici özelliği var; kısır döngümsü. Çektikçe iyice ayıldıklarını duyumsuyor yine çekiyorlar. Ve en kötüsü kimse dans edemiyor, yemek yiyemiyor ve tuvalete gidemiyor./Dürüstlük taslamam, dindar değilim. Gerçekten şanslıyım, sapına kadar şanslıyım. Kokain tipi nesnelerle aram hiç iyi olmadığı için. Kokain yüzünden yaşamları mahvolan, ilişkileri bozulan insanlar gördüm./Kokain yüzünden dört kez kalp krizi geçiren, evini ve ailesini yitirenler tanırım. Ve kokainin alışkanlık yapmadığını söylerler."
Bunu buyuran Türk kökenli, aykırı Tracey Emin...

675

"Edebiyat hakkında her şeyi bilirdi ama ondan zevk almasını bilmezdi."
– Josep Heller (1923-1999), Catch-22, 1961

XXVIII

İstiklâl Caddesi İçin Oktav: 676

1. Yorgun blucinleri içinde ordu ordu genç, Tarlabaşı ve Tünel noktalarından birbirine doğru hızla akar. Nöbet becayişinin stresi, peşinen yaşanır gibidir. Iskaladıkları anıtsal binalar, onları kuşkuyla izler.
2. Caddenin en heybetli ve alımlı binası, (c)anım Emek Sineması'nı kucaklayan Circle d'Orient'dir. Güzel yüzü kezzap atılmışçasına kirlidir.
   Osmanlı'nın ikinci önemli oteli Tokatlıyan'ın cephesi, vurgun yemişçesine haraptır. Orta katlara çakılan terzi levhalarını trajikomik bulurum. Saray Sineması'nın kapısı daha nice kilitli kalacaktır? Bir kaşalot ölüsü gibi caddeyi işgal eder. Altındaki Saray Muhallebicisi'nin, mimar kökenli kent belediye başkanına ait olduğunu duymuştum.
3. Saray Muhallebicisi'ne (kuruluşu 1935) sempatim vardır. Yiyecek kalitesine göre fiyatlarını uygun bulurum. Yemek yerken okuyana gülünmez.
4. Aziz *İstanbul Kültür Sanat Vakfı*'nın, gözde binam Luvr Apartmanı'nda konuşlanmasından hoşnutum.
5. Ülkedeki küreselleşme adayı iki markadan biri bence Vakko'dur. (Diğeri Urart.) Vitrinini 1967'den beri ilmik ilmik izlerim.

6. Bir börekçiye Hamurabi'den daha şirin ad düşünemiyorum. Ortaokul yerine dükkâna gelen kalfa börek kesiyorsa, onu dışardan iştahla izlerim. İri bıçağı abartılı bir ritmle tepsiye indirir. Kestiği parçaları kutsal emanet kaldırırmışçasına bir edayla kâğıda dizer. Mekanik konsantrasyonunu takdir ederim. Yüzünde, insanları açlıktan kurtaracak olmanın verdiği mi bir huzur vardır.
7. (Türkiş)i entegrasyon: Milli piyango ve tramvay bileti satan nobran gezici bayiler...
8. Yüz ifademden ürken veya beni hedef kitleden saymayan anketörlerden kurtulurum. İngilizce kurs broşürü dağıtanlardan hemen kurtulamam. Ellerimi onlardan sakınırken milletimin önce, "Düzgün Türkçe Konuşma" kurslarına yazılması gerektiğini düşünmeden edemem.

677 Kartpostallar ve kent albümlerinin ıskaladığı y-ü-z-b-i-r bina için öneri: *BİR KENT; İstanbul 101 Yapı* (Engin Yenal, Fotoğraflar: Murat Germen, YKY.)

678 (25.09.05)

a) 9. Uluslararası İstanbul Bienali: "Antrepo" safarisiyle bienali noktaladık. En çok Hafriyat Grubu'ndan etkilendim. Adlarını Evin İyem'den duymuştum Mustafa Pancar'ın işlerini gördüğümde.

b) Hoca Ali Rıza Sergisi: Ülkenin simge binası Dolmabahçe Sarayı'nın en görkemli kanadı Muayede Salonu'nu ilk kez gezdim. Yönlendirme panolarındaki İngilizce kavram yanlışlarına şaşırmadım. İkibuçuk dakikada bir cıyaklayan alarm tertibatına rağmen doyurucu bir sergi.

679 *The Guardian* (24.09.05) kitap ekinde, Sait Faik'in 1983 yılında İngilizce'ye çevrilen öykü ve şiirleri (*A Dot on the Map*)... Yirmibir yıl rötarlı tanıtım yazısında Sait Faik'e

Türk Çehov'u denmesinden etkilendim.

680

(25.09.05 tarihli *The Sunday Times*): Cat Stevens, Yusuf İslam adıyla İslamiyeti seçtikten 30 yıl sonra ilk albümünü çıkarıyor. Britanya Müslümanları Konsey Başkanı Şeyh İbrahim Mogra, bu vesileyle Yusuf İslam'ın tüm dünyaya barış mesajı göndereceğini düşünürken, "Yasak olmayan müzik, ses ve davuldan ibaret olmalıdır. Elektro-gitarı Müslümanlığın onaylayacağına inanmıyorum. Çağdaş müziğin dans, çıplaklık ve keyif verici maddelerle çok ilintisi vardır ki bu haramdır" buyuracaktır.

681

"ÖZEN – Gebe bir kadını öldürmekle suçlanan bir postacı mahkemede kadını neden öldürdüğünü bilmediğini söylemiş, ama kurbanını *mümkün olduğunca özenle* öldürmüşmüş. Mahkeme başkanının tüm sorularına sadece *özenle* sözcüğü ile karşılık vermiş, bunun üzerine hakkında açılan dava düşmüş." – Thomas Bernhard, *Ses Taklitçisi*

682

Kalanlar'dan:

- Özlem duygusu bende ölüyor. Ancak çok sık gördüğümü ya da ölenleri özlüyorum.
- Uzandığımda her şey üzerime yığıldı. Tavana kadar çini soba, duvar kâğıtları, kentler, yorgunum.
- Meyhanelerde umutsuz bir bekleyiş vardır –kendi kendini bekleyiş.
- Bittim, yaşamımı kapattım.

– Tezer Özlü (1942-1986)

683

Güz mevsimine saklanan romanlardan süpermarketlerde istiflenmeyenler, kitabevlerinde raf arıyor. Damak tadıma uyanına henüz rastlamadım. Onlara özgülenen eleştiri yazılarının nicesine şaşırmıyorum ama üzülüyorum. Her roman için söylenebilecek ama inandırıcılıktan uzak, basmakalıp pasajlar.. (Anglo-Amerikan edebiyatında buna tek sözcükle, "platitude" diyerek aşağılarlar.)

Edebi katsayısı düşük romanların yan faydası eleştirmenleri daha iyi tanımak olamaz mı?

684 "Uzun kitabın değeri, onu bitirebilen tarafından muhtemelen abartılacaktır." – E. M. Forster

685 "Oyun Yazarı" Adayına Öğütler:

-"Oyunlarda gerçek karakterler yok, ilişkiler vardır..." – Arthur Miller

- "Sahneye iki kişi koyarak başla ve onlardan teki derhal bir şeyler söylesin." – Moss Hart

- "Oyundaki öykü bir erkek veya kadının aklında oluşsun, / Öykü, bir kişinin iyi ve kötü yönleri arasındaki çelişkide gelişsin, / Oyunun kahramanı iyiyi temsil ediyorsa kazansın, kötüyse yitirsin, / Oyunun kahramanı mükemmel bir kişi olamaz." – Maxwell Anderson

686 Yaşayan onbir Türk öykücüsünden bir antoloji yapılacaksa aklıma bir çırpıda gelenler: Hulki Aktunç / Barış Bıçakçı / Ferit Edgü / Yaşar Kemal / Mahir Öztaş / Kâmuran Şipal / Ayfer Tunç / Faruk Ulay / İbrahim Yıldırım / Özen Yula / Tahsin Yücel.

T. Yücel

687 İngiliz öykü ustası V.S. Pritchett'in (1900-1997) ideal öykü uzunluğunu belirlerken, "Sokakta yürürken göz ucuna birden takılanı bir çırpıda anlatmak" dediğini anımsıyorum.

Romanda olduğu gibi öykümüzde de bir genel *istiap haddi* sorunu olduğunu düşünürüm.

688 "Bugün medyada yer tutabilmek için saptanan birtakım kriterler var. Bunların başında iktidarı övmek, büyük sermaye ile arasını sıkı tutmak, işçi sınıfının, emekçilerin, yoksulların ya da yurttaşların sorunlarına hiçbir empati göstermemek, olağanüstü, tozpembe bir dünya yaratmak geliyor..." – Ragıp Duran, *Birgün Pazar*, 25.09.2005

689

Hoca Ali Rıza Sergisinden çıktıktan epey sonra aklıma geldi; Mustafa Taviloğlu'nun koleksiyonundan seçmeler de aynı mekânda sergilenmeli. Bence o, ülkenin en nitelikli özel koleksiyonunun sahibidir.

690

Küresel koleksiyoner Şefik Atabey'in 1370 kitaptan mürekkep eski koleksiyonu, iki cilt halinde ve *The Ottoman World* başlığıyla kataloge edilmişti. Bu yapıt artık, Avrupa dillerinde basılan Osmanlı kitabatı hakkındaki en önemli kaynak doküman(lardan).

Sotheby's'in "The Library of a Gentleman: Travel Books of the Middle East..." başlıklı müzayede kataloğunda, ilk bakışta 16 ender kitap saydım Atabey'e kaynak diye sığınan.

691

Aforizmalar'dan (Franz Kafka, Çev. Sergül Oğur, Altıkırkbeş)

- Şükrediyorum ki, dünyanın uyumsuzluğu, aritmetik uyumsuzluğa benziyor.
- Daima İlk Günah'tan şikâyetimiz neden? Cennet'ten atılmamızın nedeni İlk Günah değil, meyvelerinden uzak duralım diye uzaklaştırıldığımız Yaşam Ağacı'dır.
- Giyotin denli ağır, onur denli de hafif bir inanç.

692

The Lion's Mouth'tan (Kathleen Raine):

- Hiçbirimizin (Elias) Canetti'ye, onun bize olduğu kadar, gereksinmemiz yoktu. Biz onun ham maddeleriydik...
- Canetti bir gün için solucan olmak isterdi. Bir solucan olmanın ne demek olduğunu anlamak...
- Frederica Rose, "Canetti aynen bir Tanrı'ya benzemiyor mu?"
- Mme. Mayer, "Evet ama Tanrı Canetti'ye benziyor mudur?"

693

Gore Vidal (doğ. 1925) Truman Capote'nin öldüğünü duyunca; "Mesleği açısından iyi bir gelişme."

- Gore Vidal Andy Warhol için, "Bir moronun IQ'suna sahip dâhi."

694 "İzleyici resime odaklanmadan resim izleyiciye yapışmalıdır." – Sir Howard Hodgkin

695 *Kült Kitap* (İlhan Berk, YKY, 1998)
411 sayfadan mürekkep olmasına itirazım yoktur.

696 Tarih için:
- "Tarih kendini, tarihçiler birbirini yineler."
– Rupert Brooke (1887-1915)
- "Tarihe karşı bir sorumluluğumuz da onu yeniden yazmaktır." – Oscar Wilde (1854-1900)
- "Tarih ne düşündüğümüz değil, ne anımsayabildiğimizdir." – W. C. Sellar (1898-1951)
- "Tarih, bütün seçenekler denendikten sonra, insanlara ve ülkelere akıllı hareket etmeyi öğretir."
– Abba Eban (1915-2002)
- "III. Napolyon, nice tarihçi gibi, eski yanlışlarından yenilerini yapmayı öğrenmiştir."
– A. J. P. Taylor (1906-1990)

697 Montaigne'e denemenin Shakespeare'i dersek ona haksızlık etmiş oluruz. Babası diyerek kendimizi galiba affettirebiliriz.

698 Orta Çağ'da her meslek grubunun bir koruyucu azizi vardı. Kültür dünyasınınkiler:
Yazar ve gazetecilerinki Aziz Fransis / Şairlerin Aziz Davut ve Azize Selia / Editörlerin Boscolu Aziz Yahya / Kütüphanecilerin Aziz Jerom / Kitapçıların Aziz Yahya / Ciltçilerin Aziz Kristof / Matbaacıların Aziz Yahya ve Hippolu Agustin... (A-z-i-z Nesin.)

699 *Vanishing Point*'ten (Yiten Nokta) – David Markson:
- Marquis de Sade öldükten sonra tabutunun kırksekiz saat çivilenmemesini vasiyet etmiş.

- "Silmek yazmak kadar önemlidir." – Quintillan
- Louis Aragon kitabı hakkında yazan eleştirmenleri döveceğini açıklamış. Kimseden tek satır yok...
- "Bayan Gertrude Stein ve ben iki erkek kardeş gibiyizdir." Ernest Hemingway
- Miletus'lu Thales neden baba olmadığını soranlara, "Çünkü çocukları severim."
- Lawrence Sterne metresine yazdığı bazı mektupları, karısına yazdıklarından kopya edermiş.
- Niels Bohr Einstein'e, "Tanrı'ya talimat vermeyi durdur."
- Sinoplu Diyojen'e göre insanların filozoflar yerine dilencilere sadaka vermelerinin nedeni; "Kör veya topal olabileceklerini ama filozof olamayacaklarını düşündüklerindendir."

700

Yaşamöyküm – Salı Toplantıları 2001 – 2002 (YKY):

"Politikaya bulaştığıma pişmanım. Benim harcım olmadığını anladım. Politikaya girip de pisliğe bulaşmamak mümkün değil... Politikaya bulaşan insan, edebiyat alanında hatta denemede, farkında olmadan hep tek yanlı olacaktır. O taraflılıktan kurtulmak zor. Tarafsızlık önemli mi, değil mi? Onu ayrıca tartışabiliriz. Ama politikaya bulaşan biri, bence iyi bir edebiyat yazarı olamaz." – Fethi Naci

XXIX

701

Thomas Bernhard (1931-1989), öldükten sonra kitaplarının vatanında yayımlanmamasını vasiyet etmişti.

Avusturya devletinin edebiyat ve sanata karşı tutumu derken Nazi işbirlikçisi olduğu kanıtlanan Kurt Waldheim'in devlet başkanlığına getirilmesini hazmedememişti en gözde romancım.

(3 Ekim 2005. AB sürecinde Türkiye'nin önünü tıkamaya (ç)alışan Avusturya'nın inat katsayısı arttıkça anımsadıklarımdan...)

702

"GERÇEKLEŞMEYEN İSTEK – Atzbach'ta bir kadını kocası, onun kanısına göre yanmakta olan evden yanlış çocuğu kurtardığı için döverek öldürmüş. Kocanın kendisi için özel şeyler planladığı sekiz yaşındaki oğlanı değil, kocasının sevmediği kızı kurtarmış meğer kadın. Wels yerel mahkemesine çıkartılıp yangında tamamen yanan oğluyla yapmak istediği şeyin ne olduğu sorulduğunda adam, bir anarşist, diktatörlükleri ve dolayısıyla devleti yok edecek bir katliamcı yapacaktım onu demiş."

– Thomas Bernhard, *Ses Taklitçisi*

703

Yerkürenin şair ve yazarları üç yıl boyunca tek satır yazamasa. Böylelikle, benimsediğimiz başyapıtları yeniden okuma fırsatı bulup özlem gidersek...

704 Beyni dışında neredeyse tümbeden özürlü (motor neurone) bilgin Stephen Hawking'in *A Brief History of Time*'ını (Zamanın Kısa Tarihçesi) hepimiz okumuş, hiçbirimiz anlamamıştık.

Durumun bilincinde olan Hawking (doğ. 1942) on yıl sonra tamamladığı, daha anlaşılır ve güncel olduğunu iddia ettiği *A Briefer History of Time* (Zamanın Daha Kısa Tarihçesi) ile kurmaca-dışı çok satan kitaplar listelerini yeniden sarsacak gibi.

27.09.05 tarihli *The Guardian* için bilgisayar aracılığıyla yapılan röportajda; emektar karısından boşanıp hemşiresiyle evlenen Hawking'e nasıl üç çocuk babası olabildiği sorulduğunda, "Hastalık yalnızca ihtiyari kaslarımı etkilemektedir" der.

705 Vladimir Nabokov için *Lolita* neyse, ressam Edvard Munch (1863-1944) için "Çığlık" nam tablo odur.

Munch – In His Own Words'tan:

- Müziğin etkisiyle daha değişik görürüm. Müzik renkleri kırar.
- Cennet ve cehennemde kullanılamadıktan sonra fotoğraf makinesi resimle rekabet edemez (1904).
- Sanatsal yapıt bir kristaldir. Kristalin ruhu ve beyni vardır. Sanatsal yapıtların da ruhu ve beyni olmalıdır (1929).
- Renkler müziğinin, müzik renklerinin farkında mıdır?

706 "Tüm Ermeniler yarın öldürülse, Rusların yarısı ertesi gün açlıktan ölse umurumda değil. Tek sorunum yazmak..."

– Eleştirmen ve editör George J. Nathan (1882-1958)

707 Abidin Dino'nun *ELLER*'inden: (Ada Yayınları, 1991)

"Nâzım'ın ünlü dizesi soruyordu bana:
Mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin?

Yapamam elbet.
Fakat resim çizebilmek ne büyük mutluluk!
Çizmek, bana ayrılan boyut'u çizmek."

708 S-a-y-f-a s-a-y-f-a ansiklopedi karıştırdığınıza inanırım da siz hiç SÖZLÜK okudunuz mu? Önemseyip kullanmayacağınız, yeni ve sayfa çevrilince unutulası müzikal sözcükler...En acısı bildiğinizi varsaydığınız sözcüklerin bilmediğiniz katmanlarını keşfetmek.

709 The New York Public Library Desk Reference'a göre, bir kitabın broşür sayılmaması için en az 50 sayfadan mürekkep olması gerekiyor.

(Yalnızca 50, 100 ve 150 sayfalık kitaplardan devşirme kütüphane projesi...)

710 Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Gülten Akın ustaların *50 sayfalık kitap* oluşturacak yeni şiirlerinin bulunmadığına inanmak istemiyorum.

V. O. Bener

711 *Veciz Sözler* (2002), *Aramızdaki En Kısa Mesafe* (2003) ve *Bizim Büyük Çaresizliğimiz* (2004). Barış Bıçakçı (doğ. 1966), ikinci kitabıyla ustalığa soyunmuş bir yazar. Öz yazma özeni, Vüs'at O Bener'i anımsatıyor. Resmine ve röportajına rastlamadığım Bıçakçı'yı *sayıyorum.*

712 *Aforizmalar*'dan (Franz Kafka):

- Sanat, Gerçek'in gözümüzü almasıdır. Geriye kaçan hilkat garibesi maskelere düşen ışıktır gerçek, ondan ötesi değil.
- Biz Cennet'te yaşamak üzere yaratıldık ve Cennet de bizim yaşamamız için yaratıldı. Bizim yazgımız sonradan değiştirildi, nedir, Cennet'in yazgısı değişti mi, bilen yok.
- Son olarak ruhbilim.

713 *Ay İçin Küçük Şeyler*'den (Turgay Kantürk, SEL):

"Biz uykudayken
ay da yürür
bir bulut çarşafa dolanır
uyanırız kitaplara."

"Karakargalar gibi kâğıtta
yersiz yurtsuz
harflerle
kurulur şiir."

"Bu buğu
bungun akşamın çayı
içmesen olmaz."

714 "Kendini tanımış bir dil, kendi imkânlarını kavramış, geçtiği yerleri bilen ve uzanabileceği yerleri sezen bir söyleyiş" demiş Orhan Koçak, Nazmi Ağıl şiiri için.

Bu cümle, oku(ya)madığım nice iki sayfalık eleştiriden daha doludur benim için.

715 Yazarlık Üstüne (*Humorous Quotations*):

- "Yazarlığı severim. De kâğıt işlerine gelemiyorum." – Peter de Vries (1910 – 1998)
- "Kendi kitapları hakkında konuşan bir yazar, kendi çocuklarını öven bir anne kadar kötüdür."
– Benjamin Disraeli (1804 – 1881)
- "Bir yılan tavşanları nasıl severse, (prodüktör) David Merrick de yazarları öyle sever."
– John Osborne (doğ. 1929)
- Hapishanedeki bazı yazarları destek programına çıkması istenen tiyatro oyuncusu Ralp Richardson, "Olmaz" der. "Ben tüm yazarların hapiste olması gerektiğini düşünüyorum."

716 Yazar ve şairlerle yapılan röportajları kitap eleştirilerine yeğleriz de, okuduğumuz edebi röportajları doyurucu bu-

lur muyuz? Konusunu özümsemiş; yazarı ve okuru kışkırtıcı sorularla cezbeden kaç röportaj ustası sayabiliriz ki? Benimsediği yazar ve yapıtla karşılaştığında bu işin üstesinden gelenlerin başında İhsan Yılmaz'ı anarım.

29.09.05 tarihli *Cumhuriyet Kitap*'ta, otuzbeş yılın suskun romancısı Yaman Koray'la söyleşen Erdem Öztop'un dinamik yaklaşımını benimsedim. (Aykırı Yaman Koray'ın özyaşamöyküsünü okumak isterdim.)

Altını çizdiğim satırlardan: "...En ufak bir roman kültürü olmadan, kitap okumadan, yüzlerce, binlerce kitap okumadan yabancı dil bilip, o orijinal dilde okumadan romancı olanlar var..."

717

(01.10.05) Bir edebiyatçı dostun Beşiktaş Evlendirme Dairesindeki nikâh töreninden çıktıktan sonra, Şair Nedim Caddesi'nde a-ğ-ı-r a-ğ-ı-r yürüdüm. Solda, camdan zarif bir levha dikkatimi çekti. ("Şair Behçet Necatigil 1964-79 Yıllarında Bu Binada Yaşadı"). Anadolu İstanbul'unun Osmanlı İstanbul'unu topyekün yok edemediği mekâna saygım arttı.

718

Özlü Sözler (Agâh İzzet Yazgaç – 1938), Bölüm: Tenkit ve Münekkid

- Son zamanlarda edebiyat klişesi altında çıkan eserleri toplayınız. Sonra bunları alkışlamak veya taşlamak maksadıyla neşredilen yazıları bir araya getiriniz. Neticede bir bardak suda fırtınalar koparıldığını veya bir pire için yorganlar yakıldığını görürsünüz...
- Edebi eserlerin bir şalgam tarlası kadar fayda temin etmediği bir memlekette, ediplerin yokluğundan ve edebiyatın kofluğundan şikâyete kimsenin hakkı olamaz.
- Başka memleketlerde münekkid, ilim ve irfan deryasında dolaştırdığı fikir gemisinin mahir bir kaptanı, bizde ise, çok defa, küfür tezyit ve cehalet aygırlarının acemi bir süvarisidir.

719 "'Her gün yazar mısınız?' diye soran editöre, 'Hayır' dedikten sonra her gün yazmaya başladım." – Nicholson Baker

720 Bazı günlerinde yurt dışında olmasam da 24. TÜYAP Kitap Fuarı'na gitmeyebilirdim. Bana her gün kitap fuarı...

721 Yazar Mahir Öztaş'ın (doğ. 1951) ilk kitabı *Unutulmak Tozları*, yirmili yaşlarındayken yazdığı şiirlerden mürekkep. Ona *aziz* Sander Kitabevinde rastladığımı anımsar gibiyim. (Öztaş da şiir için bir yitik.)

"Başıboş Bir Günün Şiiri'nden" ilk dörtlük (1973):

"umutlarımız nasıl dik tutuyor bizi
nasıl çocuksu sevinçler içindeyiz
tutup uzatırken bir günü
masa deniz sandalye üçgeninde"

722 Yurdakul Kavas'ın *Irk* başlıklı kitabı kırk *sessiz* sayfa ve tek dizeden mürekkep:

"Uslu bir oymağın boğumlarından soluğumu esirgiyorum."

723 "Siz hiç: Başe / Bekazin / Cılıbıt / Çiğdeci / Çütre / Diypiy / Durrac / Fanina / Gurab / Harçal / İsperud / Karguy / Kepçel / Kuf / Mağ / Muta / Öygü / Pur / Sured / Taghuc / Usfur / Vaşe / Yelve veya Zurzur gördünüz mü?" sorusunu hak etmemiş olabilirsiniz.

(İkibini için daha bakınız; *Anadolu Kuş Adları Sözlüğü*, Merete Çakmak – Mary Işın, Kitap Yayınevi)

724 *Nothing... Except My Genius*'tan (Oscar Wilde):

- Yaşam ciddiye alınmayacak kadar önemlidir.
- Bir şair mürettip hatası dışında her şeye katlanabilir.
- A.B.D.'yle dilimiz dışında, gerçekten, her şeyimiz ortak.
- O kadar zekiyim ki bazen dediklerimden tek sözcük bile anlamıyorum.

- Dualarımız asla kabul olunmamalı, yoksa onlar muhaberat olur.
- Modern romanlar nice iyi noktalara değiniyor olabilir. Benim tüm ısrarım onların okunamaz olduğudur.
- Eğitim yararsızdır demiyorum. Ama zaman zaman da şunu anımsayalım ki gerçekten bilinmesi *gerekenler, öğretilemeyenlerdir.*

"Yaşam kısa, sanat u-z-u-n." – Hipokrat (M.Ö. IV. Yüzyıl) 725

XXX

726

Londra Çıkartması (14-19/10/05)

Heathrow Havaalanı'nda kuş gribi taşıyıcısı zanlısı olarak, valizlerimiz didik didik edildi. Londra'da kaldığımız altı gün boyunca sanal tehlike tüm medya tarafından abartıldı. / Çevirmen Ruth Christie ve yardımcısı Selçuk Berilgen ve müzisyen James Christie'yle görüşme. / İlk ve ikinci el kitabevi ziyaretleri. Paul Auster'ın *The Brooklyn Follies*'i A.B.D.'den önce İngiltere'de yayımlanmış. Foyles'da yazar Sir John Mortimer'a (doğ. 1923) rastladım. Artık tekerlekli sandalyeyle müteharrik ustaya, son romanını (*Quite Honestly*) imzalattım. İstanbul'da yaşadığımı öğrenince "İlginç kenttir" dedi. / RA'da Edvard Munch, Tate Britain'da Degas, Sickert, Toulouse-Lautrec sergileri. Polisiyeci Patricia Cornwell'e göre Walter Sickert (1860-1942), 1888'de Londra'da beş fahişeyi öldürdükten sonra parçalayan Karındeşen Jack'tir. İddiasıyla ilgili araştırmalar için cebinden 2 milyon dolar harcayan yazarın konuyu irdeleyen kitabı *Portrait Of A Killer*. Edmund White'ın *My Lives*'ından sonra okumayı düşünüyorum.

727

Londra-İstanbul uçağında dağıtılan gazetenin manşetten haberi, "Eski kaymakam, emniyet müdürü ve İstanbul Sanayi Odası Genel Sekreteri İhsan Vardal'ın (80), Alzheimer hastası eşi Nebile Vardal'ı vurduktan sonra aynı tabancayla intihar ettiğiydi." Tüylerim diken diken oldu... İhsan Be-

yamca rahmetli babamın Mülkiye ve İçişleri camiasından dostuydu. Babam İstanbul'a geldiğinde görüşürdük. İmzalı romanlarım eline geçince aradığında sohbet ederdik. Hem o, hem eşi gerçekten zarif insanlardı. Gazete, onun bir zamanlar İstanbul Belediyesi Başkan Yardımcılığı yaptığım belirtmemiş. Aşağıdaki pasaj, Vitali Hakko'nun *Hayatım Vakko* başlıklı özyaşamöyküsündendir:

> "Her zaman, en kötü ortamda, en yozlaşmış bir birimde bile, güvenilir, namuslu, sorumluluk duygusuna sahip biri çıkar. Bu ülke, belki de bu insanlar dolayısıyla ayaktadır.
>
> Belediyede, o günlerde karşıma böyle birisi çıktı: İhsan Vardar. İmar işlerinden sorumlu Belediye Başkan Yardımcısı'ydı İhsan Bey. Burada bir parantez açıp İhsan Vardar Bey'den kısaca bahsetmek isterim.
>
> Benim için mükemmel insanın tarifi, İhsan Bey'in tarifiyle mümkün olur.
>
> Kendisine başvurduğumda henüz tanışmıyorduk. Genel olarak bürokratlarda karşılaşılan "yorgunu yokuşa sürme", bu bürokratta yoktu. Tam tersine konuyu öğrenip yardımcı olmak ve iş bitirmek isteyen bir insandı. Ve gerçek bir dürüstlük örneğiydi..."

(Soyadı yanlış yazılsa da o mükemmel insan, İhsan Beyamca.)

728 Edebi Mirasyedicilik: Başarılı bir ilk veya erken kitaptan sonra sürekli ikinci veya üçüncü sınıf yapıtlar kotarmak. Daha kötüsü, bunu farkında olarak yinelemek. ((Ç)orak edebiyat tarlamızda sayıları azımsanamaz...)

729 "Edebiyat tarihinde her yeni cereyan şiire yeni bir hudut getirdi. Bu hududu azami derecede genişletmek, daha doğrusu şiiri huduttan kurtarmak bize nasip oldu."

– Orhan Veli Kanık (1914-1950)

O. V. Kanık

730 "Korkunçtur dilin öfkesi. Ben de en çok dil Nemesis'inden korkarım... Aslında dile saygı dosta beslenen saygı olmalıdır... Dil, çevirdiklerinin toplamıdır... Dil, çeviri olmasaydı özel varoluşunu yitirirdi... Hoşgörmeden yana dile baskın ne var?...Güçlüğün hiçbir çeşidinden yılmamak dil arıtıcısı olmanın vazgeçilmez bir koşuludur...Her dil kendine özgü bir felsefeyi birlikte getirir; her dil *bir* felsefeyi zorunlu kılar..." – Nermi Uygur, *Dilin Gücü*, YKY

731 *Özlü Sözler*'den (Agâh İzzet Yazgaç, 1938):

- Açık ve kısa yazmak, uzun ve etraflı yazmaktan çok güçtür. Bir mütefekkir, ahbaplarından birine gönderdiği mektupta diyor ki: "Sarih ve muhtasar yazmak istiyordum, fakat vaktim dar olduğundan mufassal ve şumullü yazmaya mecbur oldum."
- Henüz okumaya muhtaç kimselerin yazmaları, yazacak mevkide bulunanların susmalarını intaç (bitirme) eder.
- "Büyük başın derdi büyük olur" derler. Rica ederim, öküzün sudan ve samandan başka ne derdi var?

732 Insomnia'dan (uykusuzluk hastalığı) mustariptiler: Joseph Conrad, Marcel Proust, Charles Dickens, Alexandre Dumas, Rudyard Kipling...

733 "En Başarılı Konser: Oda müziği topluluğu diye anılan, özgün çalgılarla eski müzik yapan ve yalnızca Rossini, Frescobaldi, Vivaldi ve Pergolesi'yi repertuarında bulunduran bir topluluk Attersee'deki eski bir şatoda çaldı ve kuruluşundan bu yana en büyük başarısını kazandı. Alkışlar, oda müziği topluluğunun programında tekrar edecek parça kalmadığının anlaşılması üzerine durdu. Müzisyenlere, ancak ertesi gün bir sağır dilsiz kurumuna çaldıkları açıklandı." – Thomas Bernhard, *Ses Taklitçisi*

734 Bir şair veya yazarın, öncelikle para uğruna edebiyat ödül-

lerine başvurmak zorunda kalması...

735 *Nothing ... Except My Genius*'tan (Oscar Wilde):

- Yaşam ve edebiyattan tamamen bihaber herkes üç ciltlik bir roman yazabilir.
- Herkes tarihe geçebilir. Ama yalnız büyük adamlar tarih yazar.
- Sanat asla halka inmeye çalışmamalı. Halk çalışsın sanatsallaşmaya.
- Fikirlerin olmadığı yerde kamu görüşü vardır.
- Yeryüzündeki tek ciddi şey sanattır. Ve ciddi olamayan tek kişi sanatçıdır.
- Dostluk aşktan daha trajiktir. Daha uzun sürer.
- Ona bir kişiden fazla inanan olursa, gerçek gerçekliğini yitirir.

736 Bibliyofil ve koleksiyoner İsmail Bayramoğlu'nun bir sahafta görüp aldığı *Bir Daha Bana Benzeme Angel*'in künye sayfasında, "2005 Yılı ..... Şiir Ödülü Aday Kitabı" damgası var. (küçük İskender'in şiir kitabını bir jüri üyesi sahafa satmışsa, onun en azından hatır şikecisi de olamayacağını nasıl savunabilirsiniz ki?)

737 New York eski belediye başkanı Ed Koch'un bir konuşmasından:

"...Sayın konuklar, New York belediye başkanı olarak; Kudüs'tekinden daha çok Musevi, Nairobi'dekinden daha çok zenci, Dublin'dekinden daha çok İrlandalı, San Juan'dakinden daha çok Porto Riko'lu ve Floransa'dakinden daha çok İtalyanı yönetiyorum. New York'ta yaşayıp doğduğunuz kenti hâlâ özlüyorsanız, siz bir yabancı sayılmazsınız ama yanlış semtte yaşıyorsunuzdur."

– Israel Zamir, *Journey To My Father - Isaac Bashevis Singer*

738

Otuz küsur yıl önce, on ay Londra'da yaşadım. Evim Chelsea'nin stadyumu Stamford Bridge'e yürüyerek on dakika uzaklıktaydı. O dönemden beri sıkı Chelsea taraftarı ve kulüp üyesiyim. (Chelsea nam süreli yayınımız da var.) Kasım sayısının Mektuplar bölümünde, taraftar Nigel Hunt Türkiye'de tatildeyken başından geçen trajikomik olayı nakletmiş: Bir dükkânda dikkatini çeken Chelsea formasının taklit olduğunu saptamıştır. Üstelik forvet Gudjohnsen'in forma numarası, 22 yerine 21 olarak değiştirilmiştir. Duyarlı taraftar durumu dükkân tezgâhtarının dikkatine getirdiğinde, bir sayılık farkı sorun yaptığı için azarlanacaktır.

739

Öğretmen, radyo ve televizyon programcısı, didaktik ve eleştiri kitapları yazarı olarak Emin Özdemir (doğ. 1931), kırk yıldan uzun bir süredir *dilimize* sahip çıkmaktadır. Bu (z)arif insanla tanışma onuruna da ulaştım.

740

"Bizi yöneten, dünyayı ellerinde tutan kimselerin bizim kadar akıllı olması, bizim yapabileceğimiz kadarını yapması yetmez. Bizden çok üstün değillerse bizden çok aşağı sayılırlar. Çok şeyler vaat ettikleri için çok şeyler yapmak zorundadırlar."

– Michel de Montaigne (1533-1592), *Denemeler*

741

Munch – In His Own Words'den:

- Fransa'nın en iyi ressamı kimdir - Meissonier. Burjuvazinin arzularını en iyi anlayan oydu.
- Sanatım hakkında yazmak istemem. Yazdıklarım kolayca kural veya programa dönüşebilir.
- Tek bir çizgi, bitmiş sanat yapıtı olabilir.
- Gördüğümü çizmem. Geçmişte gördüğümü çizerim.

742

"Sanat ben, ilim biziz." – Claude Bernard

743 STRANGELAND (Sceptre, Ekim 2005), ennn küresel Türk sanatçısı Tracey Emin'in özyaşamöyküsel notlarından mürekkep.

744 Bu kitaplar Türkçe'ye çevrildi mi?

Sons of The Conquerors – Hugh Pope / *The Turks in World History* – Carter V. Findley / *Constantinople: The Last Great Siege*, 1453 - Roger Crowley

745 "Kötü giden bir ilişkinin yan faydası, birkaç iyi şarkı çıkarmak olabilir." – Marianne Faithfull

746 "Ok(ş)uyorsun,
kalçalarının altı deprem,
diz(e)leri boşalıyor onun
her yanı titriyor hazla."
– Nazmi Ağıl, *Aşk Küçücük, Kırılgan*

747 *Humorous Quotations*'tan (Ed. Ned Sherrin):

- "Anılarını yazmak, kendinden başka herkes için kötü konuşmaya eşittir."
– Henri P. Petain (1856-1951)
- "Lisedeyken dışlanmak bir kitap yazma nedeni olmamalıdır." – Fran Lebowitz (doğ. 1946)
- "Aksatmaksızın günlük tutmak, kendi kusmuğunla her gün karşılaşmaktan farksızdır."
– Enoch Powell (1912-1998)
- "Eskiden uygarlıklar kurardık. Artık alışveriş merkezleri kuruyoruz."
– Bill Bryson (doğ. 1951)
- "Şaka çok ciddi bir iştir."
– Charles Churchill (1731-1764)
- 1964'teki A.B.D. turunda, The Beatles'ın davulcusu Ringo Starr'a basın konferansında sorarlar:
"Beethoven hakkında düşünceleriniz?"
"Severim. Özellikle şiirlerini..."

Hangi Harfler Hangi Şairlere Benzer? 748

"Ahmet Haşim, a'ya (a gibi içine dönük, içrek); Yahya Kemal, e'ye (ama neden onu e'ye benzettiğimi bilmem, belki alfabenin altıncı harfine olan sevgimden böyle diyorum); Nâzım, s'ye (s çünkü resim güzelliğindedir); Ahmet Hamdi, o'ya (o kapalılığın adamıdır); Necip Fazıl için alfabe yeniden kurulmalıdır ve de harf dışı düşünülmelidir derim; Asaf Halet Çelebi, eski harflerle f'ye (f alfabenin en kara kaşlı, kara gözlü harfidir); Dıranas, kar sözcüğünün k'sına (k beyazdır); Dağlarca, ü'ye (ü'yü kim sevmez.) Orhan Veli i'ye (i gibi güzeldir); Oktay Rifat, p'ye (p en gerçeküstücü harfidir abc'nin); Anday, d'ye (d, ussaldır, sevgili ussallık); Necatigil, J'ye (J alfabenin en özel harfidir); Külebi (Külebi mi? b'ye, sevgili b'ye)."

– İlhan Berk, *Kült Kitap*

1845'te Paris'te 945 kitabevi vardı... 749

Erje Ayden'e göre Yahya Kemal, reklamsal metin yazarlığı da yapmıştır. Örnekse: 750

"Veda etmekteyiz hüzne kedere
Garson getir ahbaba bir şarab-ı Kavaklıdere."

XXXI

751

Sevgili Günlük,

Doğan Kardeş dergisine ilk şiirimi yolladığımda 12 yaşındaydım. (Eee dediğini duyar gibiyim.) 2007, benim edebiyat âlemine teşrifimin 45. Yıldönümü ve bizzat devreye girmesem az gelişmiş edebiyat âlemi bu önemli olguluyu da ıskalayacak! (Gülme Sevgili Günlük ve eylem planımı dinle) Hatırşinas yayıncım İhsan'ı telefonla arayıp 2007'yi Usta Yazar Baki Muaz'zam Yılı ilan ettirip, sorularını da denetleyeceğim; bir nehir söyleşi kitabı hazırlattıracağım. (Bunda utanacak ne var? Hakkımı arıyorum ben.) Mezunu olduğum B. Üniversitesi'yle ilişkilerim iyidir. Yalvar yakar bir sempozyum düzenlettiririm. Doğan Hızlan, Güven Turan ve Enis Batur, içlerinden *la havle* çekseler de, başyapıtlarımla ilgili birer bildiri sunarlar. Yıllarca Anglo-Amerikan dünyasında dirsek çürüttüm. Yol ve otel paralarını karşılarsam gelip lehimde bir sayfa övgü okuyacak eleştirmenler de tanıyorum.

(Bunları benim organize ettiğimi anlarlar öyle mi? Ben milleti aptal mı sanıyorum öyle mi?) Millet aptal Sevgili Günlük! Aksi takdirde başyapıtlarımın değerini anlar ve bana hak ettiğim saygıyı kendiliklerinden gösterirlerdi. (Yazın okunası kitaplar önermemi isteyen bir gazeteciye kendi kitaplarımı önerince arkamdan kimilerini güldürdüm öyle mi?) Beni çekemeyenler aynı düzeyde yapıtlar ortaya çıkartabiliyorlarsa onlar da kendi kitaplarını ittir-

sinler. (Bu sempozyumu yaptırırsam millet arkamdan koro halinde mi güler?)

Yahu, sen ne bozguncu bir günlükmüşsün! Seni ca-art diye yırtar,

Ben de bundan sonra *ünlük* tutarım.

Çok Sevgili Ünlük...

752 "Vasat bir doktora tezi kemiklerin bir mezardan diğerine taşınmasından başka bir şey değildir."

– Tarihçi J. Frank Dobie (1888-1964)

753 03.10.05 tarihli *Publishers Weekly* dergisine göre, 2004'te A.B.D. sahaflarının toplam satışı 2.2 milyar dolar olup, bunun 609 milyon doları internet kanalıyla gerçekleştirilmiştir.

(Önde gelen bir sahafımıza göre, Türkiye'deki sahafların toplam yıllık satışı 1 milyon doların da altındadır.)

754 Whistler'e göre VELAZQUEZ, ressamların ressamıdır.

755 Montaigne'in *Denemeler*'inden:

- İnsan hayatı denen bu yolculukta benim bulduğum en iyi nevale kitaplardır ve ondan yoksun anlayışta insanlara çok acırım.
- Keşke yalnız Paris'in sebze halinde kullanılan kelimeleri kullanabilsem.
- En iyisi gençlerde öğrenme hevesini ve sevgisini uyandırmaktır, yoksa kitap yüklü eşek yaparız onları.
- Türklerin padişahı İkinci Mehmet, Papa İkinci Pius'a şunları yazmış:

"İtalyanların bana düşman olmalarına şaşıyorum; biz de İtalyanlar gibi Troyalıların soyundanız. Yunanlılardan Hektor'un öcünü almak benim kadar onlara da düşer; onlarsa bana karşı Yunanlıları tutuyorlar."

Çevresi geniş bazı kadim yazarlar, ne yazarlarsa yazsınlar; tüm edebiyat dergilerine kapak olacaklardır. (Tanıtım yazısı ve yapay röportajlardan bile kitaplarının abartıldığı ortadadır.) Ben o yazarlara gösterilen ilgiye karşı değilim, çünkü Türk okuru, hiç olmazsa, kül yutmaz. Beni asıl düşündüren, o yazarların boş yere (g)aza gelip gelmediğidir. 756

WALLPAPER! Aylık *görsel nitelik* dergisi. Reklamları dahil. Nice sayfasına birkaç kez geri dönmüşümdür. Kışkırtıcı. Japonca olarak çıksa da alırdım. 757

Oxford Dictionary of Humorous Quotations'dan: 758

- "Sevmedikten sonra bir erkek her kadınla mutlu olabilir" – Oscar Wilde
- "Erkekler hakkında bu kadar çok şeyi nereden mi öğrendim? Gece okuluna gittim, bebeğim." – Mae West
- "Güzel olmayan kadınlara, gözlerinin ve saçlarının ne güzel olduğunu yineleyeceklerdir."

– Anton Çehov, *Vanya Dayı*

- "Eğer bir portakalsan, Kaliforniya yaşamak için güzel yerdir." – Fred Allen (1894-1956)
- "Yazarlara inanmayalım ama onları okuyalım." – Ian McEwan

Bir zamanlar okuru olduğum İngiliz *Prospect* dergisine göre, dünyanın bir numaralı entelektüel'i Noam Chomsky'dir. (doğ. 1929) Medyatik ve aktif linguist'e bu payenin özgülenmesine şaşırmadım. 759

Üçünü okuduklarımla yan yana koyarsam; George Steiner ve Umberto Eco'yu yeğlerim.

Özlü Sözler'den (Agâh İzzet Yazgaç, 1938): 760

- Tabiatın en nefis tablosu kadın güzelliği şeklinde tecelli etmiştir. Dünyanın bütün bedialarını bir araya toplasanız, ahenktar bir kadın vücudunun mest edici cazibesine muadil bir güzellik

meydana getiremezsiniz.

- Kadın büber gibidir; yakar fakat tat verir. Bu yakıcılık hassası büberin kartında, kadının ise tazesinde daha çok ve kuvvetlidir.

- Bu allak dünyada en iyi dost, dostluksuz ve bu maişet mahşerinde en iyi iş, işsizliktir.

761 John Fowles 05.11.05 günü ölmüş. Yetmişdokuz yaşında yitirdiğimiz yazar, *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'ın ukala karakteri Mürsel Ergenekon'a göre "gezegenin yaşayan en iyi romancısıydı."

762 Sir Howard Hodgkin (doğ. 1932) için:

- O, kişisel gökkuşağını 1984'te kotardığı Venedik Serisi'nde bulmuştu.

- Bir Howard Hodgkin yağlıboyası izlemek; sözlükte, tanıdığınızı sandığınız bir sözcüğün – ilk kez karşılaştığınız –daha derin anlamlarını bulmak gibidir.

- Howard Hodgkin: Renk tonu mucidi.

- Bir Howard Hodgkin tablosuna tüm koleksiyonumu feda edebilirim. (Nazmi Ziya hariç.)

763 "Çevirmenler, bir peçe arkasında kısmen saklanan güzeli abartan pezevenkler gibidir. Gerçeğine ulaşmak için dayanılmaz arzuların kışkırtıcısıdırlar."

– Johann Wolfgang von Goethe

764 Edebiyat ödülleri cenneti A.B.D.'de, tek seçicilerin (onlara yargıç deniyor) özgülediği sayısız ödülcük var. (Hatır şikesine karşı önlem midir?)

Spencer Reece'in, Bakeless ödülünü kazanan *The Clerk's Tale* adlı şiir kitabını, yargıcı Louise Glück olduğu için edinmiştim. Pişman olmadım. Bir hazır giyim butiğinde müdür yardımcılığı yapan Reece, 50 şiir ve 64 sayfadan mürekkep yapıtı 15 yılda tamamlamış.

765

Tarihçilerin Kutbu'nu (Söyleşi: Emine Çaykara, İş Kültür Yay.) okuyorum. Prof. Halil İnalcık'la yapılan nehir söyleşide bir küresel tarihçinin oluşumuna tanıklık ederken; 1930'lardan bugüne Türkiye'nin sosyoekonomik devinimden sürpriz pasajlarla karşılaşılıyor.

(Kallavi kitabı ilk kez elime aldığımda açılıveren sayfada, Sayın İnalcık'ın Fenerbahçeli olduğunu öğrenmiştim.

Değerli Hoca'mız, Fenerbahçe Cumhuriyeti sizinle gurur duyuyor!)

766

"SABAH TRENİ – Sabah treninde otururken, tam on beş yıl önce şelaleye yaptığımız gezinti sırasında öğrenci grubumuzla devrildiğimiz uçurumdan geçtiğimiz anda pencereden bakıyoruz ve bizim o zaman kurtulduğumuzu, ama ötekilerin sonsuza dek yok olduklarını düşünüyoruz. O zaman bizim grubu şelaleye götürmek isteyen kadın öğretmen Salzburg mahkemesinin verdiği sekiz yıl hapis cezası ilan edilir edilmez kendisini asmıştı. Tren bu yerden geçerken, grubun çığlıkları arasında kendi çığlıklarımızı da duyuyoruz." – Thomas Bernhard, *Ses Taklitçisi*

767

Evcil hayvan niyetine; Gerard de Nerval ıstakoz, Charles Baudelaire yarasa, Henrik Ibsen akrep, Anton Çehov turna ve Robert Louis Stevenson sıpa beslermiş.

768

"Yazar olmak isteyen sanatçılar, eleştirileri okuyun. Yazmak isteyen sanatçılar, yapmayın." – William Faulkner

769

"...Anket defterleri, hazırlayan kızlar tarafından çok ciddiye alınırlardı. Sorulardaki sizli-bizli ve mesafeli ifade de bunu gösterirdi. Ama bazı erkekler hiç ciddiye almazlar, sorularla dalga geçerler, yeni komik sorular eklerler ve kızların havalarını bozarlar, bu yüzden büyük küslükler yaşanabilirdi. Uğurlu rakamınız sorusuna 8754356, burcunuz nedir sorusuna eşek, en beğendiğiniz kadın artist sorusuna Mürüvvet Sim yazanlar çıkar, kızlar çok önem-

sedikleri bu defterle bu şekilde dalga geçen erkek arkadaşlarına ciddi şekilde küserlerdi."

– Ayfer tunç, *Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek*

Ayfer Tunç'un, şirin-grotesk koordinatları arasındaki 70'li yılların yaşantısını, ritmik bir yaklaşımla irdelediği kitabını okumamış kimse kalmış mıdır? (80'lisini de okumak isterdim.)

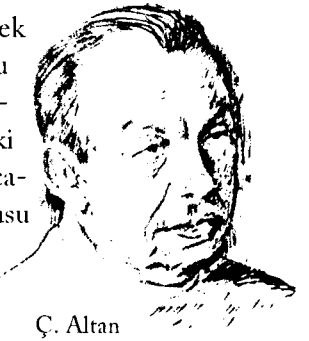
770 Tescilli casus yazarlar; Geoffrey Chaucer, Ian Fleming, Christopher Marlowe, Graham Greene, John Milton, John le Carre, Daniel de Foe, Lord Byron, Alexandre Dumas, Somerset Maugham...

771 Victor Hugo (1802-1885) genelevlerin sadık müşterisiymiş. Cenaze törenine katılmaları için tüm fahişelere özel izin verilmiş. Katılanlar, saygı adına, malum yerlerine siyah eşarp bağlamışlar...

772 Yeniden öksürmeye başlayınca bir pastil daha almak için odamdan çıktım. Karım salondaki tv'de popüler bir diziye odaklanmıştı. "Yoksa ağlıyor musun Nur?" dedim. Gözlerini ekrandan ayırmadan, "Daha başlamadım" dedi.

773 "Bir düşü irdelemek yeni bir düştür." – George Savile

774 "Gerek sanatta, gerek bilimde, gerek sporda kendi özgür iradeleriyle "zor"u seçmiş olanlar, aynı zamanda da çokçası en unutulmayanlar oluyor. İnsandaki yaratıcı gücün sınırlarını kanırtmaya çalışmak, kimbilir nasıl bir şehvet tutkusu yaratıyor onlarda; bazen hayatlarını riske atsalar bile..." *Dünyada Bırakılmış Mektuplar*, Çetin Altan

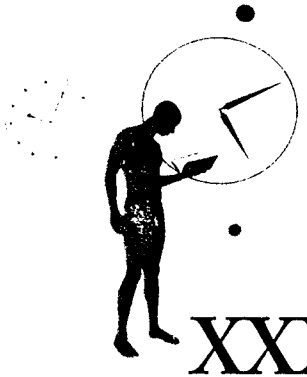

Ç. Altan

Oktay Rifat'ın (1914-1988) son şiir kitabının (*Koca Bir Yaz*), son şiiridir. 775

BEYAZLI KADIN

Yamaçtaki patikadan
beyazlı bir kadın iniyor istasyona
şimendifere binip gidecek
vapurla karşıya geçecek
dolaşacak alışveriş edecek
evine dönecek yeniden
yamaçtaki patikadan,
denizdeki gemi ovadaki tren
gibi bir iz bırakacak ardında
köpük ya da duman
bir insan denizinde anıdan.

XXXII

776

New York'ta mukim müthiş romancı Erje Ayden'le, -İngilizce- faks mesajlarıyla haberleşiriz. Yazdıklarını saklarım, edebiyat tarihi açısından önemli ve renkli anılardır.

13.11.2005 tarihlisinde diyor ki; "...1970'lerin başında; milyoner, şair ve eleştirmen –toprağı bol olsun– Barbara Forst, *Village Voice* dergisinde hakkımda bir yazı yazmıştı. *Village Voice* o zaman çok önemliydi.

Forst, 'Erje yaşamını uzaktan sürdürür' demişti.

Bu söylediğini iki saat düşündüm. Tanıştığımız için ona telefon etmekten çekinmedim. Yazdıklarına tamamen katıldığımı ve o sabah yazısını okuyana kadar, bu konumumu hiç irdelemediğimi belirttim.

Barbara biraz kaçıktı ama sivri dilli bir dehaydı. Gazete sahibi, önemli bir Güneyli aileye mensuptu.

O, emektar kız arkadaşım S.'ye, *Çılgın Yeşil*'deki Kathleen, benim çok tehlikeli bir delikanlı olduğumu söylemiş. Barbara bu konuda da haklıydı. Acımasız davrandığım ikinci bir işim vardı. Kendisine teessüf etmeye kalkıştığımda, ısrarla söylentiyi Curzio Malaparte'nin yaydığını belirtecekti. S. ile tanıştığımda o, hastanede yoğun bakımda yatan Curzio Malaparte'nin sekreteriydi. Malaparte'nin hakkımda kötü tek söz edemeyecek durumda olduğuna emindim.

Barbara Forst'tan söz açılmışken, müthiş bir karakter olduğunu yinelemeliyim. *Village Voice* temsilcisi olarak

Robert (Bobby) Kennedy'nin bir basın toplantısındayken sıkılır, 'Senatör' der, 'O kadar boş konuşuyorsunuz ki, alacak not bulamıyorum.'

Bobby Kennedy gülmekten kırılacaktır."

777 Capri adasına gitmek için tek nedenim; romancı, oyun yazarı, gazeteci ve sinemacı Curzio Malaparte'nin (1898-1957) düşten güzel evini (Casa Malaparte) görmek olabilir.

778 Dil-Tarih Sahaf'ın Moda'daki mekânına yaklaştığımı, sağ cenahtaki Cemal Süreya Sokağı levhası muştular. Bir sonraki sokakta, Aziz Nesin'lik iki dost levhanın komşuluğuna tanık olma ikilemi:

"Sivas topol Sokağı", "Sivastopol Sokak"

(Hangisinin gerçeği yansıttığından önce çevre (saki)nlerinin vurdumduymazlığının tasası...)

779 Salman Rushdie: "...Urduca annemin dilidir. Babamın da dilidir. Ama Kuzey Hindistan'da Hindu da konuşulur. Ama biz ikisini de konuşmazdık, daha doğrusu ikisini birlikte konuşurduk. Kuzey Hindistan'da halkın konuştuğu gerçek bir dil yoktur. Hindu ve Urduca'nın karışımı Hindustani diye bir dil varolmuştur. Yazılı değildir. Bollywood filmlerinin dilidir. Ve biz evde, Hindustani ile İngilizce'nin karışımı bir dil konuşurduk..."

– Yazarla, *The Paris Review* (174 no.lu 2005 Yaz Sayısı) için yapılan röportajdan

780 *Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar*'dan (Arthur Schopenhauer):

- Hiçbir para, dolandırıldığımız para kadar yararlı bir biçimde harcanmış değildir; çünkü böylelikle dolaysız bir bilgelik almış oluruz.
- Başkalarına güvenmemizde, çoğu kez üşengeçliğin, bencilliğin ve kendini beğenmişliğin büyük payı vardır...

- İnsan, yapıp ettiklerinde kimseyi örnek almamalıdır: Çünkü durumlar, koşullar, ilişkiler hiçbir zaman aynı değildir...

781

1950'lerde babam, gazetelerin üç gün rötarla ulaştığı hangi kuytu ilçeye atanırsa atansın, evimizden moda dergisi *Burda* eksik olmazdı. Daha doğrusu evimize giren tek dergi; pastel renkli maksi etekler içinde mumya gibi duran –ve birbirinden ayırt edilemez– masum yüzlü bayanlardan mürekkep *Burda*'ydı.

İçlerinden kalın saman kâğıttan ekler düşerdi. Define adası haritasından labirent çizgilerle doluydular. Annemin onları deşifre ederek elbiseler kotarmasına hayret ederdim.

Burda'lara içgüdü ötesi karmaşık duygularla bakardım. Harf, kâğıt, kitap, desen, resim özlemim kısmen hafiflerdi.

Çocukluğum ve ilkgençliğim Anadolu bozkırında heder mi olurken kitaptan başka dostum yoktu. Bozkırda ilkgençliğim heder mi olurken nice kitaplar ıskaladım.

(2 milyon tirajlı *Burda*'nın (doğ. 1950) kurucusu Aenne Burda'nın (1909-2005) ölümünü (3.11.05) *The Guardian*'da okuyunca...)

782

"...Tüketimden öylesine uzak yıllardı ki, defterleri kapaklarındaki uyduruk resimler dışında birbirinden pek az şey ayırırdı. Defterler ya beyaz kâğıttan, ya samanlı kâğıttan, çizgili, çizgisiz veya kareli idiler. Samanlı kâğıttan yapılan sarı defterler ucuz oldukları için bazı öğretmenler ille de sarı defter isterler, heves edip de beyaz defter alan çocuklar, "baban çok zengin galiba" diye başlayan, bir yığın aşağılayıcı cümleye maruz kalırlardı. Defterden yaprak koparılması kesinlikle yasaktı..."

A. Tunç

– Ayfer Tunç, *Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek*

783 "Resim hakkında konuşulacaksa, özür dileyerek başlamalı..." – Paul Valéry (1871-1945), 1932

784 "Roman her şeyi, kısa öykü tek şeyi anlatır. Onu da şiddetle anlatır." – V. S. Pritchett (1900-1997)

785 "Auschwitz'den sonra şiir yazmak barbarlıktır."
– Theodor Adorno (1903-1969)

786 B.Ü. Mezunlar Derneği'nin üyelere ücretsiz dağıtılan *BOĞAZİÇİ* dergisinin Kasım-2005 sayısını atmayacağım. Robert College adıyla 1863'te öğretime başlayan okulumuzun kurucuları Christopher Robert ve Cyrus Hamlin'in dördüncü kuşak torunları Ted Widmer (42) ve Henry F. Robert Jr.'ı (62) kampüste buluşturmuşlar. (Profesyonel dergicileri utandıracak bir kapak öyküsü.)

787 Ülkenin ilk ve tek haiku dergiciği *HAİKUM*'dan (haikum@gmail.com):

"Ovayı bekleyen kim?
Dağ mı bulut mu
Kavuşmayan!"
– Kadir Aydemir

"Beyaz bulut
Gökte
Çıplak ömrüme elbise"
– Sabri Kuşkonmaz

"Ihlamur ağacı
gözlerin senin
evle sokak arasındaki"
– Enver Topaloğlu

788 *I Wish I'd Said That*'tan (Şunları Keşke Ben Söyleseydim):
- "Annem ve babam evlendiklerinde çocuk sayılırlarmış. Babam 18, annem 15 ve ben 3 yaşındaymışız." – Şarkıcı Billie Holiday
- "Emirlerimi yerine getirdikten sonra ba-

kanlarımın ne kadar çok konuştuğunu umursamam." – İngiltere (eski) başbakanı Margaret Thatcher

- "Doğruyu konuşalım, İtalyanların insanlığa teknolojik katkısı pizza fırınıyla sona ermiştir."

– Bill Bryson

- "Erkeksiz bir kadın, bisikletsiz bir balık gibidir." – Gloria Steinem

789

Tarihçilerin Kutbu (Halil İnalcık Kitabı'ndan):

"...Macarlar bütün büyük klasikleri, yani Grek, Latin, Fransız, Alman klasiklerini Macarca'ya tercüme etmişler, Macar bölümü başkanı bunu anlatınca İnönü çok etkilendi ve Hasan Âli Bey'e dönerek dedi ki: "Biz de bir seri açacağız ve dünya klasiklerini tercüme edeceğiz."

790

İstisnalar hariç, "aşkın ömrü üç yıldan fazla olsa" ne mi olurdu? Romanlardaki ve filmlerdeki aşk olgusu yavanlaşırdı. Nice şiir ve şarkı küme düşerdi. (İyi mi, kötü mü olurdu?)

791

YOLCU
Duman dumana baca
Tam da bu gece
Dilimin ucu
Emdim ki acı
Dört bir yanım Sirkeci

– Metin Eloğlu, *Hep*

792

Gamze Akdemir'in hazırladığı Yayın Dünyasından (*Cumhuriyet Kitap*, 17.11.05):

...Pazarın büyüklüğü 300 milyon dolar../ Kültür kitapları payı 35-40 milyon dolar. / Korsan kitap pazarı 100-150 milyon dolar. / Türkiye'de 50 milyona yakın kişi kitaba elini sürmüyor. / (Türkiye'de) kültür kitaplarında kişi başına harcama 0.6 dolar. Aynı rakam Norveç'te 140 dolar.

Euromonitor'ün araştırmasına göre Avrupa'da kişi başına ortalama kitap harcaması 100 dolar. Türkiye sıralamaya bile giremiyor...

793 "Kavafis'in pek ünlü şiirindeki gibi: Gideceğim başka bir yer yok, gidecek olsam kitaplığımın sokakları peşimden gelecektir." – Enis Batur, *Kütüphane*

794 "Sanat kötüdür; onunla yasal olarak evlenemez, ancak ırzına geçersiniz." – Edgar Degas (1834-1917)

795 " Tanrı, sanata müdahale eden bakanın yardımcısı olsun." – Lord Melbourne (1779-1848)

796 "Söylemek bile fazla, Osmanlıca, kimilerinin ileri sürdükleri gibi, Türkçenin bir evresi, hiç değilse Türkçeyle iyiden iyiye kaynaşmış bir yazı dili olsaydı, bizde bu bilinç böylesine kolay uyanmaz, dil devrimi böylesine hızlı bir gelişim göstermezdi." – Tahsin Yücel, *Dil Devrimi ve Sonuçları*

797 Başpiskopos Ussher'in 1645 yılında yaptığı açıklamaya göre Kâinat; 26 Ekim M.Ö. 4004 günü, sabah 9'da yaratılmıştır.

798 *Konuşmalar*'dan (Memet Fuat, İş Kültür Yayınları)

Soru: Poe'yu sever misiniz?

M.F.: Hiç sevmem. Başıma ağrı giriyor okurken.

(Memet Fuat Edgar Allan Poe'dan, *Dedektif Auguste Dupin Öyküler*'ini çevirmiştir.)

799 İmzalı iki kitap:

SEDAD ELDEM – Architect in Turkey, (Sibel Bozdoğan, Süha Özkan, Engin Yenal – Literatür)

Sarıkamış'tan Esarete (1915-1920), (Yayına Haz. Sami Önal – Remzi Kitabevi)

Eli giderse Nurullah Ataç (1898-1957) yetkin bir çevirmendi. Ani Osgioğlu Kitaplığı'ndan çıkma *Taras Bulba*'yı (N. Gogol, Akba Kitabevi, 1946) bir Ataç çevirisi olduğu için aldım Sahaf Turkuaz'dan.

O da ne? Hem kapak, hem de künye sayfasında; üstadın adı *Nurullh Ataç* olarak basılmış. Kepazeliği görünce altmış yıl öncesine gidip, Nurullah Ataç'ın tepkisini gözümün önüne getirmeye çalışıyorum.

(Durumu benden sonra fark eden şakacı sahaf, bu olgunun fiyat artışı gerektirdiğini de vurgulayacaktır.)

XXXIII

801

İzzet Melih Devrim (1887-1966), Galatasaray Lisesi'ni bitirip Fransa'da hukuk okur. Döndüğünde, Fransızların yönetimindeki tütün şirketi Reji'ye girer. Otuz yaşındayken direktör düzeyindedir. İlk eşi doktoruna kaçar. İkinci evliliğini Şakir Paşa soyundan, Halikarnas Balıkçısı'nın yeğeni ressam Fahrünnisa Zeid (1901-1991) ile yapar. İki çocukları olur; ressam Nejad Melih Devrim (1923-1995) ve tiyatro sanatçısı Şirin Devrim (doğ. 1926). Oyun, roman ve öykü kitapları basılır. *Sermed* (1918), Pierre Loti'nin önsözüyle 1919'da Fransa'da çıkar. Atatürk'e imzalı, 1921 ürünü *Hüzün ve Tebessüm* Anıt-Kabir Kitaplığı'ndadır.

Çapkındır. Fahrünnisa Hanım hamileyken, kocasını kızkardeşi ressam Aliye Berger'le bile yakalar. 1930 New York Borsa krizinde servetini, Reji ulusallaşınca işini yitirir. İkinci eşinden de boşanması kaçınılmazdır. Edebiyat tutkunudur, yazar ve sanatçı dostları vardır, popülerdir ama Atatürk'ü sinirlendirdiği için; "Devrim" soyadını alsa da Ankara'da önemli bir görev sahibi olamadığı söylenir.

Yeniden evlenir. Öğretmenlik ve çevirmenlik yapar. Sonra Alzheimer!

(Sahaf Turkuaz'da İzzet Melih kitaplığından çıkma, *Physiologie de L'Amour Moderne*'i okşarken aklıma ilk gelenlerden. Yaşamöyküsünü de okumak isterdim.)

802 Yukarıdaki bilgilerin ailesel olanları, Şirin Devrim'in sürükleyici özyaşamöyküsünü anlattığı *Şakir Paşa Ailesi*'nden. İngilizcesinden (*A Turkish Tapestry*, 1994), gazeteci ve renkli insan Gülçin Telci'yle birlikte bir haftasonu yazısı üretmiştik. Gülçin kitabımı geri veremeden vefat edince Türkçesini edindim. Kitabın soluk fotoğraflarına yeniden bakarken, sanatçı Şirin Devrim'in cumhuriyet döneminin en alımlı kadınlarından olduğunu düşündüm.

803 "Sahip olmadığımız bir şeye bakarken, bizde hemen "Bu benim olsaydı nasıl olurdu?" düşüncesi doğar ve bu şeyin eksikliğini duyumsatır. Bunun yerine daha sık, "Bu bende olmasaydı nasıl olurdu?" diye sormalıyız... Çünkü şeylerin değerini, ancak onları yitirdiğimizde anlarız."

– A. Schopenhauer,
Yaşam Bilgeliği Üzerine Aforizmalar

804 "Hani burada (Babıali Caddesi) kendi kendime vaat ettiğim eserler, yazmak istediğim kitaplar, hani bu kaldırımlarda benden bir iz? Ölüler arasında bir canlı ölü daha, işte o kadar..." – Hüseyin Cahid Yalçın (1935), *Edebi Hatıralar*

805 Galiba "zamanlama hatası yapmak" ulusal bir özelliğimiz! Örneğin, kırmızı ışıkta beklerken hangimizi akortsuz bir korna sesi kışkırtmamıştır ki? Yol isteyen araç sürücüsü elini kornada üç saniye fazla tutunca "izin talebi" "kabadayılığa" dönüşmez mi? Futbol maçlarındaki fanatik taraftarlar, maç başlamadan bağırmaktan enerjilerinin yüzde ellisini tüketirler. Klasik müzik konserlerinde (d)inleyiciler, onbeş saniyelik geçiş aralarında bile –Türk konukseverliğine halel gelmesin endişesiyle mi– birden uyanarak alkışa başlayacaklardır. Ama bence en önemli zamanlama hatamız, malum siyasi parti başkanlarına kırk küsur yıl boyu oy vermiş olmamızdır. Bu zamanlama hatası bize çok zaman yitirtmiştir.

806 Size yılda beş kez yayımlanan, piyasa kitapları tanıtımı yapmayan *nitelikli* bir edebiyat dergisi önermek istiyorum.

BOOKFORUM
Adres: 350 Seventh Avenue New York, NY 10001
Website: www.bookforum.com
Fax: (0212) – 529 12 57

807

AYRILIŞ

Peronda duruyor babam / Gözleri doluyor, sanki o yüz / parıldayan camda bir başkasının yüzü / bir zamanki kendisi. Ama unutuldu öteki; / bakarken babam, çeviriyor başını, / bir gölge çekiyor yüzüne, / sürdürüyor okumasını.

Ve beklemekte derin yivi içinde / tren kül soluğuyla.

– Louise Glück, *Seçme Şiirler*
(Çev. Güven Turan)

808

Özel müzeler İstanbul'un bozbulanık sanat âlemine renk kattı. 27.11.05 tarihinde gezdiğim Jean Dubuffet (1901-1985) sergisinde sanatçının not ettiğim bir saptaması:

- Merdivenleri fırçalayan bir kızın bağıra bağıra söylediği bir şarkı, usta bir şarkıcıdan daha çok etkiler beni. Herkesin zevki kendine. Az olanı severim. Az, çekirdek halde, iyice biçimlendirilmemiş, kusurlu, karma olanı severim. Ham elmasları işlenmemiş halleriyle severim. Ve kusurlarıyla.

809

Ressam Can Göknil'in YKY, Kâzım Taşkent Sanat Galerisi'nde, 2002'de açtığı serginin kataloğundan etkilenen ünlü Victoria and Albert Museum'un yetkilileri, oradan seçtikleri iki yapıtı (Yıldızname ve Davetname) koleksiyonlarına katmışlar.

Zarif sanatçıların başarılarını duydukça *özellikle* mutlu oluyorum.

810

Marcel Proust'un başyapıtı, *Geçmiş Zamanın İzinde*'yi henüz okumadığımı itiraf ediyorum. Kezlerce denedim! O muhteşem açılış paragrafının ortasında vazgeçiveriyorum...

(Kıyamamak? / Ürkmek? / "Roman" diye yazılanlar-

dan utanmak?)

"Uzun zaman, geceleri erkenden yattım. Bazen, daha mumu söndürür söndürmez, gözlerim o kadar çabuk kapanıverirdi ki, "uykuya dalıyorum" diye düşünmeye zaman bulamazdım. Aradan yarım saat geçtikten sonra da, artık uykuya geçme vakti geldiği düşüncesiyle uyanırdım; hâlâ elimde zannettiğim kitabı bırakıp ışığımı söndürmek isterdim; az önce okuduklarım hakkında fikir yürütmeye, uyurken de devam ederdim, ama fikirlerim biraz farklı bir seyir izlerdi; kitapta sözü edilen şey, benmişim gibi gelirdi bana; bu bir kilise de olabilirdi, bir dörtlü de, I. François'yla Şarlken arasındaki rekabet de. Bu sanı, uyanışımdan sonraki birkaç saniye boyunca da varlığını sürdürürdü; mantığıma aykırı düşmez, ama gözlerime çekilmiş bir perde gibi, mumun artık yanmadığını fark etmemi engellerdi."

811 Devletin toplayabildiği verginin %40'tan fazlasını, ülke nüfusunun %20'sini oluşturan İstanbul'un mükellefi öder. Ülkedeki gazetelerin %40'ını ve edebi kitapların %50'sini İstanbullu okur. Ülkede çıkan sayısız derginin de odak noktası İstanbul(lu)dur.

Buna rağmen o dergiler, başta Çamlıca ve Fatih olmak üzere; dünkü İstanbul'un direnen semt sokaklarını ve daha önemlisi has kent insanını ı(skala)r.

812 *I Wish I'd Said That* (Şunları Keşke Ben Söyleseydim), Ned Sherrin:

- "Başarımız, dostlarımız için bağışlanamaz bir günahtır." – Ambroce Bierce
- "İleri teknoloji olanakları abartılmasın. Sonunda hep makasa muhtaç oluyorsunuz."

– David Hockney

- "Tekerlekli sandalye kullanmaya başladığımdan beri, *sadakat'in* çok iyi bir fikir olduğunu düşünüyorum." – John Mortimer
- Bir zamanlar ülkemizin de yengesi olan kadim

yıldız Zsa Zsa Gabor'a (doğ. 1917) kaç kocaya sahip olduğu sorulunca, "Benimkiler dahil mi soruyorsunuz?" buyurmuş.

"Biraz hınzırlık da koksa (isterse öyle olsun, önemi yok!), okumayı özendirecek bir gerçek, kitap okuyanın daha uzun ömürlü oluşudur. Bu gerçek, iki biçimde oluşur. Kitapsever sahiden de çok yaşar. Çünkü kitap, yaşamanın iksiridir. Dertlere, belalara, yaşamın fırtınalarına karşı koyacak en güvenli ruhsal güç, kitap okuyarak edinilir. 813

İkinci neden ise, zaman kavramının insan zihni algılanmasındaki göreceliktir. Okuyan insan daha geniş ufuklarda ve iyice yoğunlaştırılmış zaman içinde yaşar. Zamanı, iyi ve verimli kullanmış olur. Yaşamını anlamsız uğraşlar ya da boşluklar içinde geçiren gibi ziyan etmez."

– Aydın Boysan, *Merak Uyanınca*

Bir şair için ne güzel bir ad: ŞAHİNKAYA DİL (1931-1998). 814

"Şiir bir yaprağın ağaçtan düşmesi denli doğal gelecekse, hiç gelmesin daha iyi." – John Keats'in (1795-1821), 1818'de yazdığı bir mektuptan 815

Filolog, eğitimci, eleştirmen ve edebiyat tarihçisi Erich Auerbach da (1892-1957) Hitler Almanyası'ndan kaçıp Türkiye'ye sığınan Musevi bilgelerden. Edebi eleştiri arenasının *Hamlet*'i sayılan *Mimesis*'i İstanbul Üniversitesi'nde, öğretim görevlisiyken (1935-1947) bitirmiştir. Yapıtıyla ilgili anılarını anlatırken İstanbul Üniversitesi kütüphanesinin yetersizliğini vurgular. "Diğer yandan" der, "Kitap, varlığını yeterli bir kütüphane bulunmamasına borçludur. Yoksa kendimde, onu yazma gücü bulamayabilirdim." 816

"Ne garip bir tezattır ki, eski şairlerimiz, hemen bütün hayatlarını kadın güzelliğini terennüm etmekle geçirdikleri 817

halde, eski zamanların efkârı umumiyesi, güzel bir kadının yüzünü göstermesini ayıp ve günah saymıştır."

– Agâh İzzet Yazgaç, *Özlü Sözler*, 1938

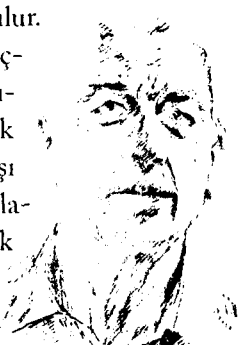
818 *Tarihçilerin Kutbu*'nda Prof. Halil İnalcık, "Köprülü'nün kitapları enstitüye mi bağışlandı?" sorusuna karşılık, "Onun hikâyesi acıklıdır. Efendim, yağma oldu..." der. (Sayfa 399)

(Efendim, Köprülü Kitaplığından nitelikli 8000 yapıt, Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi'ndedir. Özellikle, nice el yazması için yağmalandı denilmeyebilir. O soylu kütüphanede, 90000 seçkin kitap koruma altındadır. Yaşar Nabi, Hüsamettin Bozok ve Cavit Baysun koleksiyonlarından seçme yapıtlar, Fuat Köprülü'nünkülerle birlikte ender konuklarıyla teselli bulmaktadır.)

819 "Yeditepe" için yapılan röportajdan (15.10.53)

Soru: - *Orhan Kemal*'in dil üzerine söylediklerine ne dersiniz?

Memet Fuat: - Köylü konuşması konusunda bir yazı yayımlamıştım, elim değerse gene yazacağım. Orhan Kemal sağlam bir sanatçı. nasıl yazarsa yazsın, okuyucu bulur. Ama yaptığı işi savunmakla, gençleri o yola çekmekle edebiyatımıza kötülük ediyor. Ben onun çok daha geniş bir gerçekçilik anlayışı olduğunu sanıyordum. Okuyucuları kötü düşüncelere sürükleyecek bir olayı, salt gerçektir diye, yapıtlarına sokar mı acaba? Hiç sanmıyorum.

M. Fuat

820 *Dictionary of Humorous Quotations*'dan (Seks İçin):

- "Mastürbasyonu hor görmeyin. Hiç olmazsa sevdiğiniz birisiyle seks yapıyorsunuzdur."

– Woody Allen

- "Biseksüellik Üzerine: Cumartesi gecesi bir eş bulmak için şansınız derhal iki katına çıkar."

– Woody Allen

- "Eubie Blake (1883-1983) 97 yaşındayken, "Seks dürtüsünün kaç yaşında yok olduğu" sorusuna karşılık, "Benden daha yaşlı birine sormanız gerekir" buyurmuş.

- "Mastürbasyon, düşünen adamın televizyonudur."

– Christopher Hampton

- "Bana iffet ve itidal ver, ama henüz değil!"

– Hippolu Aziz Augustin,
İtiraflar (M.S.397-8)

"Doğada BEYAZ yoktur." – Renoir 821

29.11.2005 tarihli Erje Ayden faks mesajından: "Altı Türk'ün yılda bir kitap okuduğunu duymaktan üzgünüm. Ama İsmet Paşa'nın bugünleri görmediğine de memnunum. O, her Türk'ün bir kitaplığı olsun isterdi..." 822

"Haçlı Seferleri hakkında o kadar sıkıcı bir kitap yazıyorum ki, yazarken bile sıkılıyorum." Hilaire Belloc (1870-1953) 823

"Telefon kulübeleri, jetonlar: 824

Şehirlerarası görüşmelerin 03 servisi aracılığıyla yapılabildiği yıllarda, küçük şehirlerin sokaklarında tek tük rastlanan telefon kulübelerinden ancak şehir içi görüşmeler yapılabiliyordu. Başka şehirde bulunan biriyle görüşmek için postaneye gitmek ve aynı 03 servisine numarayı yazdırmak gerekiyordu. Postanelerde telefon kabinleri ve oturup saatlerce beklemek için banklar bulunurdu. Gece geç saatlerde nöbetçi postaneye gidildiğinde telefonunu yazdırdıktan sonra banka uzanıp, ceketini sırtına örterek uykuya dalmış kişilere rastlamak olağandı. Her postanede yan yana birkaç telefon kabini bulunur ve telefonu bağla-

nanın adı yüksek sesle söylenirdi." "70'li Yıllarda Yaşantımız" altbaşlıklı *Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek*, Ayfer Tunç

825 "Bir şiir asla bitmez, yalnızca terk edilir." – Paul Valéry

XXXIV

826

Sayılarla Yayıncılık Sektörü:

İş dünyasından bir derginin yayıncılık sektörüyle ilgili istatistiksel sorularını yanıtlamaya çabalarken, sektörün en temel verilerinin (örneğin yıllık satışlar) bile tahminlere dayandırıldığını anımsadım. Yayınevleri çıkar çatışmalarından vazgeçip gerçekten *birlik* olsalar bile bu darboğaz aşılmayacak gibi. Çünkü nice yayınevinin, bilgisayar programlı muhasebe sistemi bile yok.

İki ayrı kaynağa göre bazı sektörel tahminler:

- Yıllık Satış: 300-400 milyon dolar (A.B.D.'de Barnes and Noble ve Borders zincirlerininki 9 milyar dolar.)
- Korsan Satış: 100-150 milyon dolar (Her dört kitaptan biri korsan. Yayınevlerinin ve devletin bu nedenle kesin kâr ve vergi kaybını bilememekle birlikte şair ve yazarların en az 10 milyon dolar zararı olduğu açık.)
- Yayınevi Sayısı: 1,500 (Belki 400'ü faaliyette.)
- Kitabevi Sayısı: 10,000

827

Türkiye'de yılda yaklaşık 20 bin kitap yayınlanıyor.

Pazar segmentasyonu:	%
Eğitim	48
Akademik	19
Kültür	19
İthal	14
	100

Eğitim ve akademik kitapların (%67) zorunluluktan edinildiği düşünülürse sığlık katsayısının ürkütücülüğü artmakta.

(Tarifi değişken olmakla birlikte, kültür kitapları cirosu 35-40 milyon dolar.)

828 Bir araştırma kitabı hazırlayacak olsam, "Korsan Yayıncılığı" irdelerdim. *Polisiye* denli heyecanlı olurdu.

829 Fransız Kültür Merkezi'nin (Institut Français d'Istanbul) hızlandırılmış dil kursu için posterlere nakşettirdiği sloganı benimsedim: FRANSIZ KALMAYIN.

830 Pera Müzesi'ndeki Jean Dubuffet Sergisi'nden (26.10.05 – 08.01.06), sanatçının altını çizdiğim ilk duvar cümlesi: "Bir sanat yapıtının anlamı, öylesine derin öylesine evrensel, çoğul ve çeşitli olmalı ki, herkes sevdiği şerbeti içebilmeli ondan."

831 Öncü soyut Rus ressam Kazimir Maleviç (1878-1935), 1930 yılında formalist ve burjuva sanatçısı olduğu savıyla tutuklanır. Suçlamaların kaynağı onu çekemeyen eski sanatçı dostlarıdır. Savunmasında, sanatının eriştiği noktayı Bolşevik Devrimi'ne borçlu olduğunu vurgular. "Sanat" der, "Proleter toplumun sosyal sorunlarını yansıtmalıdır."

Soruşturma ekibini ikna edemeyeceği açıktır. Derhal hapis cezasına çarptırılır. Yokluk içinde ölür. Ama unutulmaz.

832 Kentteki nice kitabevinde, derdinizi anlatacak bir y(etkili) yoktur. Bulduğunuz yetkin değildir, başından atmaya yeltenir. Raflarda eksilen kitapların yerine yenisini sipariş vermek aklından geçmez. Kitap okumaz ki müşterileri yönlendirsin. Başka iş bulamadığı için ordadır. Sığlık katsayımızın artışında katkısı yok değildir...

Yaşlı Bir Şaire Mektuplar'dan (Memet Fuat). 833

- NâzımHikmet, "Kendinden başka hiç kimseyi sevmemek," diye tanımlamıştı yaşlılığı.
- Hani Fazıl Hüsnü Dağlarca, "Ben şiiri koklarım," diyormuş. İşte öyle... Şiiri koklatmayı öğreteceksin.
- Yazarların nerede yazdığına değil, ne yazdığına bakmak gerekir.
- ...Günümüzdeki genç şairlerin büyük çoğunluğu, toplumsal sorumluluklardan söz açılınca, alay eder gibi bakıyorlar insanın yüzüne.

Bu sizin büyük başarınız... Şiirimizi de, 1980 sonrasının onca yetenekli gencini de göz göre göre harcadınız...

Eğer yazısına göz gezdiriyorsam *virgülünden* bile kuşkulanırım. Semih Gümüş'ün yazdıklarını yetkin ve dürüst eleştirmen A. Ömer Türkeş'in bir paragrafına değişmem. 834

DÖNÜŞ 835

Gittiğinde önceleri
korkuyordum; sonra
bir delikanlı dokundu bana yolda,
gözgöze geldik,
aydınlık ve hüzünlüydü: Onu
içeri çağırdım; konuştum
bizim dilimizle,
elleri senin ellerindi oysa
usulca elde ediyordu öldürücü isteklerini –
Sonrası önemli değildi,
hanginizi çağırdığım,
çok derindeydi yara.

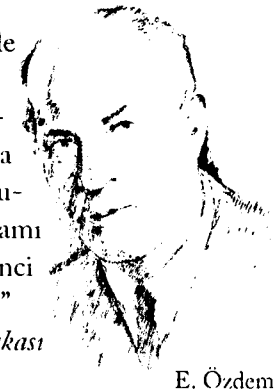
– Louise Glück, *Seçme Şiirler*,
Çev. Güven Turan, YKY

Edebiyatımızın bir diğer kısmetsizliği de *tıknefes* dergiler mezarlığı olması mıdır? 836

837 Bunu Ortega y Gasset (1883-1955) şöyle belirtir:

"İyi yazabilmek dilbilgisine, geleneğe, dilin yürürlükteki kurallarına biraz olsun karşı çıkmaktır. Topluma sürekli bir başkaldırma anlamı içeren iyi yazma, her zaman köktenci bir yürekliliğin varlığını şart kılar."

– Emin Özdemir, *Dilin Öte Yakası*

E. Özdemir

838 09.12.2005 (Yılbaşı büyük ikramiyesinin 20 milyon YTL olduğu biletlerin satışa çıktığı gün) teselli ikramiyesi:

- *Yok Etme*, Thomas Bernhard, Çev. Sezer Duru, YKY
- *Neredeyse Yaşayacaktın*, Paul Celan, Çev. Oruç Aruoba, Dünya
- *Nazê*, İrfan Aktan, İletişim

839 Ne zaman Tuna Kiremitçi imzalı bir piyasa kitabı görsem; aklıma çeyrek yüzyıl önce "Küheylan'ın" başrolünde yıldızlaşan, Mehmet Ali Erbil'in sunduğu tv eğlence programları gelir.

840 "70'li yıllarda Marmara'nın küçük şehirlerinde ramazanlar daha hoşgörülü yaşanıyordu. 1960 Anayasası yürürlükteydi, toplumda güçlü bir sol akım vardı. Hiçkimse oruç tutmadığı için taciz edilmez, lokantaların çoğu, sahibi oruç tutuyor olsa bile kapanmazdı. Ama o yıllarda hemen her lokantada bulunan perdelerin çekilmesiyle yetinilmez, camlara kâğıt yapıştırılır, dini duyguları zayıf olan, hatta hiç olmayanlar da sıradan günlerde yaptıkları din tartışmalarını böyle günlerde yapmazlardı. 60'ların ve 70'lerin ramazanlarını başlarını açık geçiren birçok kadın, 80'li yılların ramazanlarında başlarını örttü, bir kısmı bir daha açmadı."

– Ayfer Tunç, *Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek*

"Hayvanat bahçeleri hayvanlara neyse, antolojiler şairlere o." – David Antin

841

Reader's Block'tan (David Markson):

842

- Isaac Newton bakir(e) ölür.
- Descartes, Aquinas ve İncil dışında asla okumazdı. "Klasikler zaman katilidir" derdi.
- Kant müzik dinlemezdi. "Roman okumak beyni eritir" derdi.
- Jonathan Swift bir sinir hastalıkları hastanesi kurulması için parasal yardım yapar. Sonra delirerek ölür.
- Yazar Richard Burton astrolojik falında ölüm tarihini öğrenince, *o gün* intihar eder.
- Sir John Denham, George Wither'i asılmaktan neden mi kurtarır? "Çünkü" der Sir Denham, "Wither yaşadığı sürece, kimse bana İngiltere'nin en kötü şairi diyemeyecektir."

Özlü Sözler'den (Agâh İzzet Yazgaç, 1938):

843

- Matbuat, hayatın şuursuz hadiselerinin şuurla harekete gelen dilidir.
- Muharrirliğin hususi bir cazibesi vardır. Az çok tahsil görmüş hemen hiç kimse yoktur ki, bir gazete sütununun altında imzasını görmek için bir çok yazılar yazmış olmasın.
- Hakiki bir gazeteci için matbaaların mürekkep kokulu havasını teneffüsten mahrumiyet gibi bir musibet tasavvur edilemez.

"Pornografi sekse hakaret etmek, onu pisletmektir."
– D. H. Lawrence, *Phoenix* (1936)

844

I Wish I'd Said That'ten (Ned Sherrin):

845

- "Shakespeare oynamak yorar. Kral rolünü üstlenmemişsen asla oturma şansın olmaz."
– Josephine Hull

- "Geleceği merak etmekten vazgeçtiğin an özyaşamöykünü yazmaya başlaman için doğru zamandır." – Evelyn Waugh

- "Papa! Kaç tümen askeri vardır ki?"

– Josef Stalin

- "Televizyon çıkmak içindir, izlemek için değil."

– Noel Coward

- "Çok usta bir yalancı değilsen en iyisi doğruyu söylemektir." – Jerome K. Jerome

846 Mehmed Kemal: "Şiir de yazsak, siyaset de yapsak bir geleneği yok mu? Var! Bir Köroğlu öyküsü anlatayım. Köroğlu, adamlarını bir işe salmış, dağ başında otururmuş. Oturdukça da canı sıkılırmış. Bakmış ki ovada bir çoban koyun güder. "İneyim, birkaç koyun alayım geleyim" der. İner ovaya, çobana: "Şurdan iki koyun ver" der. "Niye vereceğim?" "Ben Köroğluyum." Çoban değneği kapar, Köroğlu'nu bir güzel döver. Köroğlu canını dağa zor atar. Günlerden bir gün Köroğlu görür ki çoban ovada davar güdüyor. Adamlarını salar, çobanı karşısına diker. Çoban anlar ki karşısındaki Köroğlu'dur. "Ağam suç benim değil" der. "Neden?" diye sorar Köroğlu. "Ben, dilenci gibi gelip Köroğlu'nun iki davar isteyeceğini sanmazdım. O haber salar, biz de sürüyü o yöne döndürürdük."

– Kemal Özer, *Sanatçılarla Konuşmalar*

847 Seferi bibliyofil ve koleksiyoner İsmail Bayramoğlu'nun, saat 14.00 – 17.00 arası randevuyla ziyaret edilebilen antika kitap ve harita evi, ANKA KİTAP açıldı:

Adres: Balo Sokak No. 28/3 Galatasaray, 34435 İstanbul
Tel : 0212 251 78 80
E-posta adresi: ankakitap@yahoo.com.tr

848 Yeniden basılması gerekli bir yapıt daha anımsadım:

İnsan ve Tiyatro Üzerine "Gördüklerim" - Muhsin Ertuğrul

The Faber Book of Aphorisms'den: 849

Aforizman: Malcolm de Chazal (1902-1981)

- Yüzük, parmağın kendisi için varolduğunu sanır.
- Su uzun, hava kısa hecelerle konuşur.
- Aynanın kalbi yoktur ama nice düşüncesi vardır.
- Hiçbir koku bakire değildir.
- Maymunlar şu bağlamda insandan üstündürler: Bir maymun aynaya bakınca da bir maymun görür.
- Kadınlar bizi şair, çocuklar filozof kılar.

SEKSENBİR ŞEHİR! 850

Türkiye'nin her il merkezini on sayfalık edebi notlarla yansıtan okkalı gezi kitabı projesi.

XXXV

851

2005 yazıydı. Sahaf Turkuaz'da, Emanuele Luzzati nam sanatçının İstanbullu dostu R. Kohen'e çeyrek yüzyıl boyu yollamış olduğu; özgün yılbaşı kartları, desen ve figürleri görür görmez vuruldum. Sanatçının adını ilk kez duyuyordum, önemini irdelemeden yapıtlarının tümüne el koydum.

E. Luzzati (doğ. 1921) İtalya'nın en önde gelen illustratorü, tanınmış seramik sanatçısı ve ressam. İtalo Calvino'nun kitapları yanı sıra nice küresel masal kitabına çizerlik yapmış. Giulio Gianini ile birlikte çizgi film dalında Oscar ödülü de var. 1972'deki Venedik Bienalinde İtalya'yı temsil etmiş.

(Siz nelere kadirsiniz ey İstanbul Sahafları!)

* * *

Venedik'i yılda 15 milyon turist taciz eder. Yazları panayır yerinden farkı olmayabilir ama kışın yeryüzünün en gizemli kentidir.

Nur'la birlikte iki yılda bir -kışın- Venedik'e gideriz. Evliliğimizin 25. yıldönümü için 11-13 Aralık döneminde de Venedik'teydik. Bauer Oteli'ne iner inmez, bir *Un Ospite di Venezia* dergisi edindim. Müzeler kısmını incelerken gözlerime inanamadım. Museo Correr'de E. Luzzati'nin sergisi vardı.

Il Milione di Marco Polo başlıklı kitap için yaptığı desenlerden mürekkep sergiyi ertesi sabah izlemeye gittik. Müzenin devamındaki görkemli Marciana Kütüphanesin-

de *Don Kişot*'un yayımlanmasının 400. yıldönümü şerefine, yapıtın Venedik kökenli kütüphanelerden toplanan ender baskıları vardı.

Galeria dell'Accademia'da, yerel sanatçıların natürmort sergisini de gezdik. Ressam Leone Minassian (ölümü 1978); İstanbul, 1905 tevellütlü.

Gran Teatro La Fenice'nin bir yan salonunda, soprano Susanna Armani'yi dinledik. Sıra Dvorak'a gelince "Annemin Öğrettiği Şarkılar'ı" söyleyeceğine emindim. Son romanımın (*Annemin Öğretmediği Şarkılar*'ın) ilham kaynağıdır.

852 14-16 Aralık'ta Milano'daydık. Önemli kitabevlerini (Mondadori, Feltrinelli, Il Messayerio ve Amerikan Bookstore) gezdim. Mevsimsel özellik değilse, hiçbir küresel kentte; kitabevlerine insanatın bu denli ilgi gösterdiğine tanık olmamıştım.

853 *This Is Not A Novel*'dan (David Markson):

- (Ressam) Frans Hals (1581(?) – 1666) da karısını dövdüğü için tutuklananlardan.
- Yaşamının sonlarına doğru Henri Matisse, "Beni eleştirebilecek tek kişi Picasso'dur, anladınız mı?" buyurmuş.
- "Her resmin ayrı bir yaşam çizgisi vardır." Jackson Pollack
- Schubert'in asla bir piyanosu olmamış.
- *Madame Bovary*'yi İngilizce'ye ilk kez Karl Marx'ın kızı çevirir. Sonra roman kahramanı Emma'nın yöntemiyle intihar eder.
- (Ressam) Augustus John (1878-1961) Londra sokaklarında karşılaştığı her çocuğun başını neden okşadığını soranlara, "Babaları ben olabilirim de ondan" dermiş.
- *Don Kişot*'un ilk başarısını elde ettiği dönemde Cervantes'in iki kızkardeşi, bir yeğeni ve gayrimeşru kızının fahişeliğe intisap ettiği söylenir.

2005'te (öd)ül kazanmış kaç kitap adı sayabilirsiniz? Veya *bilmemne ödülünü* kazandığı için alıp okuduğunuz kitap var mı? 854

Benim kılı kırk yararak seçtiğim ve okuduğum kitaplar bir ödül alarak yaralanmayı hak etmeyecek denli iyiydiler. Yazar/Şairleri doygun sanatçılardı. Beni bilahare yanıltanı çıkarsa, onu size ihbar edeceğimden kuşkunuz olmasın.

11.12.2005 tarihli *Financial Times*'da da Orhan Pamuk'la ilgili okkalı bir yazı var. 855

"Democratic Philistines or Arty Tyrants?" başlıklı diğer yazıda Harry Eyres, "...Kuşkusuz Josef Stalin, Tony Blair ve George Bush'tan daha kültürlüydü. Geçenlerde Blair'in, *Ivanhoe*, *Kidnapped* ve *Lord of the Rings*'in aralarında bulunduğu gözde kitaplar listesini gördüm.... Bu kitaplar 50'li yaşlarındaki yetişkinlerden çok 12 yaşındaki çocukların benimsedikleridir. Blair'in müzik zevkinin de benzer gelişmemişliği yansıttığını biliyoruz. Bush'a gelince, televizyonun karşısında sızmaktan okumaya fırsatı olabildiği sanılmamaktadır..."

Stalin, yazar ve sanatçılara az çektirmemişse de, klasik müzik ve Bulgakov tutkunuymuş...

"Alkol sorunu olan bir yazar değilim, yazma sorunu olan bir alkoliğim." – Brendan Behan (1923-1964) 856

Nobel edebiyat ödülünü alana 1.3 milyon dolar ödendiğini duyan karım, "İyi para. Çok çalış sen de kazan!" demişti. 857

(Nobel edebiyat ödülünü kazanmadan *önce* dolar milyoneri olan yazar veya şair *var mıydı*?)

"Hun İmparatoru Atilla günümüzde yaşasaydı, tiyatro eleştirmeni olurdu." – Edward Albee 858

Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek'ten (Ayfer Tunç): 859

"70'lerde hâlâ aileyi aile yapan şey çocuktu. Evli bir

çiftin çocuk istememeleri akıl almazdı. Uzun zamandır evli ve çocuksuz çiftlere "kusurlu" oldukları için acınır, istemiyor olabilecekleri düşünülemezdi. Soyun, evliliğin, ailenin devamını sağlayan bu değerli varlığın ilkine hamile kalan kadın, hayatının diğer zamanlarında yaşayamayacağı bir şımarma ve kapris yapma hakkı kazanır, bütün huysuzlukları hamilelik boyunca hoş görülürdü. Aşerdiği için kış ortasında caneriği isteyen hamile kadın hikâyeleri hiç de abartılı bulunmaz, bazı ailelerde bir dedikleri iki edilmezdi."

860 20.12.2005. (Z)arif Doğan Hızlan okumayazmaevime geldi. Son kitabı, *Eleği Duvardan İndirelim*'i imzaladı. İş Bankası Yayınları'ndan nehir söyleşi kitabı çıkacağını duyunca sevindim.

861 22.12.2005 tarihli *Cumhuriyet Kitap*'ta Güven Turan'la yapılan söyleşiyi görünce; usta yazarların yazılı söylemlerini özlediğimi de fark ettim.

Altını çizdiğim satırlardan:

- Benim ustam... 1964'te tanıştığım Bilge Karasu'ydu.
- Ben yazarlığımın ilk on yılında, arka arkaya iki hafta hiçbir şey yazamadığımda, "eyvah tükendim" diyerek kaygılanırdım...
- Türkiye, şiir toplumu olmaktan düz yazı toplumu olmaya geçiyor.
- Bizde verilen edebiyat eğitimine baktığınızda, bu toplumdan yazar çıkmaz.

862 Beş yılda bir verilen Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödüllerini; Prof. Halil İnalcık, Ferruh Başağa, Oktay Akbal, Ara Güler ve Sevda-Cenap And Müzik Vakfı kazandı.

(Birikime özgülenen bu ödülü benimsiyorum.)

863 2006'da da *National Geographic* ajandası kullanacağım.

Her sabah sanatsal doğa fotoğraflarıyla ışınlanmaktan hoşnutum.

"Güzelliğin annesi ölüm olabilir mi?... Babası kahkahadır." 864
– William Matthews

Edebiyat dergilerinde başka neler mi okumak isterdim; 865
Seksenine ulaşmış şair, yazar ve eleştirmenlerle u-z-u-n söyleşiler, bibliyofil yazarların kütüphaneleriyle ilgili anekdotlar, edebiyat ödüllerinde (d)eğerlendirme kurulu üyelikleri yapmış zevattan itiraflar...

İstanbul Radyoevi'nin, kentin ıskalanan mimari yapıtlarından olduğunu düşünürüm. Devinimsiz bir duruşu yok mudur? (İçini kırk yıldır merak eder dururdum.) 2001'den beri ne zaman kültür programlarına çağrılsam heyecanlanırım. Heybetli binanın içi zaman tüneli gibidir. Radyodan sesini, siyah-beyaz televizyon döneminden yüzünü anımsadığımız zarif sanatçılarla koridorda karşılaşırsınız. Beni en çok nitelikli radyoevi çalışanları etkiler. "Bir misyon için çırpınır" duruşlarına saygı duyarım. 866

Marco Polo *Seyahatname*'sini, Adolf Hitler *Kavgam*'ın ilk bölümünü hapishanedeyken hücredaşlarına *dikte* etmişler. 867

İLK ANI 868
Yıllar önceydi, yaralandım. Yaşadım
intikamını almak için
babamdan, kim
olduğu için değil –
bana olanlar için: Zamanın
başlangıcından çocukluğuma,
düşünmüşümdür hep acının
sevilmeyişim olduğunu.
Sevdim demektir bu.
– Louise Glück, *Seçme Şiirler*, Çev. Güven Turan

Kış. Capitol Alışveriş Merkezi'ne, üst kattaki döner kapıdan, bir lümpen çekirdek aileyle birlikte duhul ettik. Bıyıklı, hanımını yanından ayrıldığı için azarlarken kadıncağız dört yaşın- 869

daki oğlunu süzmekle yetindi. Bıyıklı güvenlikten geçerken, alarm tertibatı onay anlamında bir kısa öttü. Bıyıklı bunu yanlış algılayıp panik içinde geri döndü. Suçüstü yakalanmış gibi cebinde ne var ne yok tepsiye boşaltırken ağlamaklı bir duruşu vardı. Güvenlik görevlisi bayan onu yatıştırınca, bıyıklı yeniden omuzlarını kaldırdı. Ellerini arkadan kavuştururken, suskun kadına azarlar makamında yeniden söylendi. Üç adım önlerinden kasılarak yürümeye başladı.

(Şeytan, git o eziğe *Şifo Memetsel* bir tekme at bile demedi.)

870 *Oxford Dictionary of Humorous Quotations*'dan:

- "Bir gazeteciye aşırı tepkide bulunursanız onu ya zengin ya ünlü yaparsınız, belki ikisini de."

– James Hagerty

- "Kötü niyetli olmamız için bize para ödüyorlar."

– İngiliz sinema sansür kurulu üyesi John Trevelyan (1959).

- "Devlet adamlığının ilk koşulu can sıkıcı olmaktır."– Dean Acheson

- "Hollywood'taki tek 'ism' plagiarism." (Plagiarism: İntihal, edebi hırsızlık)

– Dorothy Parker

871 22.12.05, Robinson Crusoe Kitabevi'nden:

- *Ben Koşarım Aşağlara, Koşarım*, Erhan Atlan (Turgut Uyar üzerine Tomris Uyar'la soluksuz söyleşi.)

- *Kayboluş*, Georges Perec, Türkçeleştiren Cemal Yardımcı (Kitabın özgün adı La Disparition. Yapıt "e" harfi kullanılmaksızın kotarılmıştı. Yahşi lisanımıza tahvilatta da o harf yok.)

- *Okumanın Tarihi*, Alberto Manguel, Çev. Füsun Elioğlu

872 *I Wish I'd Said That*'tan (Ned Sherrin):

- "Annem iyi bir oğlan olmamı isterdi. Onu mah-

çup etmedim. Sigara içmem, içki içmem ve kadınlarla fingirdemem." – Julian Clary
- "Para, çocuklarımızla bağlarımızın kopmamasını sağlayan ender nesnelerdendir." – Gyles Brandreth
- "Zenginler bize benzemez. Daha az vergi öder onlar." – Peter de Vries
- "İşime geldiğinde Clinton, kızıma geldiğinde Bush'a güvenirim." – Craig Paterson

873

26.12.05. YKY Kitabevi'nden:

HAKKÂRİ TAŞLARI – Çıplak Savaşçıların Gizemi (Veli Sevin)

(Hakkâri'yi taş taş gezdim sayılır. Rahmetli babam Fahamettin Altun, 1970-75 döneminde Hakkâri valisiydi. Cumhuriyet sonrası için bir hizmet maratonu rekorudur.)

874

S. K. Yetkin

Suut Kemal Yetkin, *Edebi Meslekler Tarihi* nam yapıtını, Türk Dil Kurumu başkanlarından İbrahim Necmi Dilmen'e 26.05.41 tarihinde imzalamış. Onun sayfalarını zarf açacağıyla itinayla keserek açtım. Kitap, sanki 64 yıllık cezasını tamamlayarak hürriyetine kavuşmuşçasına rahatladı.

Bir alıntı:

"Ruh Çıkıp Gidiyor

Ne kadar kitap! Kalın dıvarları kitaplarla örülmüş bir mâbet.

Ve orada, nasıl ve nereden girdiğimi bilmediğim bu mâbedin içinde bunalıyordum; tavanlar tozdan kurşuni bir renk almıştı, çıt yoktu.

Burada bütün o büyük fikirler artık hareketsiz; ya uyuyorlar ya ölmüşler. Bu kasvetli saray öyle sıcak, öyle karanlık ki!

Tırnaklarımla dıvarı tırmaladım. Kazıya kazıya sağ tarafta bir delik açtım.

Bu bir pencereydi ve gözlerimi kamaştırmak isteyen güneş, dışarıya bakmaktan beni alıkoymadı.

Gördüğüm sokaktı, fakat orada artık saraydan eser yoktu. Gördüğüm toz artık başka bir tozdu, ve kaldırımları kuşatan duvarlar artık başka duvarlardı." – Pierre Reverdy, *Les épaves du ciel*

875 "Polisiye öyküler katilin değil düzenin sağlanmasının peşindedir." – P. D. James (doğ. 1920)

XXXVI

876

PANDORA (Büyükparmakkapı Sokak, No.3/5 Beyoğlu) gözde kitabevlerimdendir. Klostrofobik bir kuleyi andıran mekânda, ürün stoku doyurucudur. Özellikle kurmaca dışı İngilizce kitaplarını kışkırtıcı bulurum.

Onun 15. Kuruluş Yıldönümü için hazırlanacak albümde, dost belledikleri bazı yazar, şair ve sanatçıların fotoğraflarını kullanacaklarını duymuştum. Kendimi -henüz- yazardan saymam ama davet edilince ben de bir süre Kâmil Fırat'ın objektifi karşısında, kitabat aşkına, terledim.

Pandora'da, albüm ötesi bir yapıt olmuş. Doksanyedi yazar, şair, eleştirmen, araştırmacı, editör, gazeteci ve yönetmenin fotoğrafını kare kare izledim ve kısa –kısa ama dolu dolu– özgeçmişlerini okudum. Metin Erksan'la başlayıp (doğ. 1929), Şebnem İşigüzel'le (doğ. 1973) biten *resimgeçitsel kitabı* fotoğrafım olmasaydı da edinmek isterdim. Yaşını saklamayan yazar ve şairler gözüme daha güzel göründü.

877

26.12.2005 akşamüstü büroma gelen mahçup elektrikçiyi İlyas Salman'a benzettim. Sahi, o renkli aktör(e) ne oldu?

878 31.12.2005 tarihli *The Guardian*'ın kitap eki *Review* yılın en çok satan yüz kitabının dökümünü yapmış. Bir kesit:

Kitap	Yazar	Satış Adedi
1-Harry Potter and the Half-Blood Prince	J. K. Rowling	2,860,101
2-The Da Vince Code	Dan Brown	2,151,315
3-Angels and Demons	Dan Brown	1,408,477
4-Deception Point	Dan Brown	920,788
5-Digital Fortress	Dan Brown	819,738
25-You Are What You Eat	Gillian McKeith	293,301
50-The Beano Annual	--	213,603
71-Adrian Mole and the Weapons of Mass Destruction	Sue Townsend	178,398
100-Black Wind	Clive Cussler	142,640

(Listeden sadece; 71. sıradaki İngiltere'nin dişi Ferhan Şensoy'u, Sue Townsend'in kitabını okumuşum. Listede bırakın şiir kitabını, edebi tek yapıt yok. Aynı durumu A.B.D. listeleri için de genelleyebiliriz. Batı dünyasının yeterince *duyarlı* olmamasının bazı nedenleri, işbu listenin dökümünde pis pis sırıtıyor.)

879 26.12.2005 sabahı otomobilim, Capitol Alışveriş Merkezi önündeki trafik ışıkları kırmızı yanınca durdu. Önümüzdeki yaya şeridinden, yorgun yayaların peşi sıra bir genç motosikletiyle utanmadan seğirtti.

Fellini filminden bir kesit gibiydi...

880 01.01.2006. D ve R – Capitol ganimeti:

Elveda SSK – Ferhan Şensoy ve *Düşlerimin Rengi Bu* – Joan Miro ile söyleşiler.

2006!

881

Talip Apaydın 80, Hayati Asılyazıcı 75, İbrahim Balaban 85, Taner Baybars 70, Aydın Boysan 85, Hüsamettin Bozok 90, Tanju Cılızoğlu 70, Mehmet H. Doğan 75, Turhan Doyran 80, Ferit Edgü 70, Leyla Erbil 75, Konur Ertop 70, J. Habib Gerez 80, Talat S. Halman 75, Özdemir İnce 70, Tarık Dursun K. 75, Halit Kıvanç 80, İsmet Kür 90, Özdemir Nutku 75, Fikret Otyam 80, Mehmet Önder 80, Emin Özdemir 75, Server Tanilli 75, Füruzan Toprak 80, Erol Toy 70, Hilmi Yavuz 70, Nihat Ziyalan 70 yaşındalar...

L. Erbil

Saygıyla.

882

Schelling'e göre "mimari", "dondurulmuş müzik' "tir.

883

This Is Not A Novel'dan (David Markson):

- Matisse: "Çağdaş sanatta kendimi en çok Cezanne'a borçlu duyumsarım."
Picasso: "O benim tek ve eşsiz ustamdı. Cezanne!"
- Önünde bir kitap, kafasını yumruklayan bir öğrenci gören III. Philip, "Bu genç deli değilse *Don Kişot* okuyordur" buyurmuş.
- Mark Aurelius: "Bir sarayda bile iyi yaşanabilir."
- Samuel Johnson, eleştiri üzerine: "Bir sinek, anıtsal bir atı ısırarak onun ürkmesine neden olabilir. Ama sonuçta o bir sinek, diğeriyse hâlâ bir attır."
- Rossini: "Bana bir çamaşır listesi verin ve ondan müzik üreteyim."

884

OYAKBANK'ın hırs ve gösterişten yoksun gibi duran kurumsal sloganını (İyiler Mutlaka Kazanır) benimsiyorum.

885

"Kitap üretmenin sonu yoktur ve çok çalışmak bedeni yorar." – *İncil*, OT Ecclesiastes 12:12

886 *Türk-İslam Tarihinde Hayali Varlıklar* (Mehmet Kösemen):

"Karakarçaloz

Normalde İslamik folklor ile ilişkilendirilen bu esrarengiz yaratığın asıl kökeni eski Türk efsanelerine dayanmaktadır. Karakarçaloz'un kimliği garip bir sır perdesi ile örtülmüştür; günümüzde bile hemen herkes onun ismini tanır; ama tam olarak neye benzediğini söyleyemez. Genel fikir onun koca ve karanlık bir canavar olduğu yönündedir, geceleri sokaklarda kol gezip sorduğu bilmeceleri yanlış yanıtlayanları yediğine dair bir iki anekdot da mevcuttur."

887 *Why I Am So Wise*'dan (Neden Bu Kadar Akıllıyım) – F. Nietzsche:

- Aylaklık psikolojinin başlangıcıdır. Ne? Psikoloji kötü olabilir mi?

- Hangisi doğru? İnsan mı Tanrı'nın, Tanrı mı insanın tek yanlışıdır?

- Mutluluğumun formülü; bir Evet, bir Hayır, bir düz çizgi, bir hedef...

888 Neden "Mutlu yıllar" veya "İyi seneler" diliyoruz?

Ertesi yıl aynı dilekleri yinelemeyecekmişiz gibi...

889 "İstanbul'a eskiden de göç vardı. Anadolu'dan Rumeli'den insanlar gelirdi bu kente ancak onlar bir süre sonra İstanbul'un kültür baskısı altında "İstanbullu" denilebilecek bir biçime girerlerdi. Ancak son yıllardaki göç, başka sonuçlar yarattı. Bu kez kültür baskısı İstanbulluların üzerinde yoğunlaştı. Böylece İstanbullular yitmeye, yok olmaya doğru itildiler.

Gidişten eskiden de sıkıntı duyanlar vardı. Vali Muhittin Üstündağ ile Vali Lütfi Kırdar'ı anımsatan Neyzen Tevfik şu dizeleri döktürmüştü:

İstanbul'a vali olarak gelenin
Kimi dağdan, kimi kırdan geliyor.."

– Orhan Duru, *İstanbulin*, YKY, 1995

Araştırmacılık, gazetecinin *olmazsa olmazlarından* değil midir? Bu yüzden "araştırmacı gazeteci" tam(am)lamasını benimseyemedim. Futbol spikerleriyse, "yılların deneyimi" demeye başladılar. 890

O zaman "dindar imam", "güzel sesli şarkıcı", "adil yargıç"...

I Wish I'd Said That'den (Ned Sherrin): 891

- "Aynı anda iki diyet birden uyguluyorum. Biriyle yetinirsem aldığım gıda doyurmuyor da."
– Peter Sessions

- "Babam, 'Değerse beklemesini bileceksin' derdi. Onbeşime dek bekledim." – Zsa Zsa Gabor

- "Oyunu beğenmedim, ama izlerken karşılaştığım aykırı koşulun varlığını da belirtmeliyim –perde kalkıktı." – Groucho Marx

- *The Hostage* nam oyununun ne mesaj vermeye çalıştığı sorulduğunda Brendan Behan, "Mesaj? Ne mesajı? Ben postacı mıyım ki?" demiş.

- "Şu kadın onsekiz dil biliyor ve hiçbirinde *hayır* diyemiyor." – Dorothy Parker

Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek'ten (Ayfer Tunç): 892

Sütçüler, yoğurtçular, diğerleri

"70'lerde pastörize sütler yok değildi, ama birçok aile artık neredeyse içli dışlı olduğu, bayramlarda bahşiş verdiği, kuru ekmekleri ineklerine yedirsin diye biriktirdiği sütçülerinden vazgeçmezdi. Seyyar sütçüler hesaplıydılar, veresiye alışveriş edilebiliyordu. Sütçü sabah erken saatlerde süt güğümüyle gelir, hangi evin haftada kaç kere süt aldığını bilir, ona göre müşterilerini dolaşırdı. Sütçüler sütü litre maşrapasıyla ölçerler, evdeki kaba boşaltırlar, kulaklarının arkasında bulunan kalem veya tebeşirle duvara bir çizik atarlardı. Bir çizik bir litre süt demekti. Ay başında bu çizikler sayılır, kaç litre süt alınmışsa parası top-

tan ödenirdi. İlişki güven üzerine kuruluydu. Ne aile bu çizikleri siler, ne de sütçü gizlice bir çizik daha atardı. Sütçüler sabah erken gelirlerken, yoğurtçular pişireceği yemeği düşünen kadınların aklına yoğurdu getirmek ister gibi akşama doğru geçerlerdi. Evlerde yoğurt yapmak çok yaygın olduğu için, yoğurtçuların daimi müşterisi az olurdu. Sokakların önemli bir figürüydü yoğurtçular. Omuzlarına aldıkları uzun bir sırığa kollarını geçirerek yürürlerdi. Bu sırığın iki ucundaki kefelerde, küçük imalathanelerde üretilmiş yoğurtla dolu tepsiler bulunurdu."

893 Yazma Maratonu Rekortmenleri, (Kaynak – *Rare Book Review*)

1.George Abbott – 82.5 yıl (31.01.95'te vefat etti.) / 2. Curt Siodmak – 81 yıl (02.09.2000'de vefat etti.) / 3. Phyliss A.Whitney – 80 yıl (yaşıyor) / 4. Eden Phillpotts – 80 yıl (29.12.60'da vefat etti.) / 5. Mary Williams – 78 yıl (26.12.2000'de vefat etti.) /6. Stanley Kunitz – 78 yıl (yaşıyor) / 7. Stanley Burnshaw – 78 yıl (16.09.05'te vefat etti.) /8. Hugh B.Cave – 78 yıl (27.09.04'te vefat etti.) / 9. Barbara Cartland – 78 yıl (21.05.2000'de vefat etti.) / 10. Jack Williamson – 78 yıl (yaşıyor.)

894 Bir kaşalot ölüsü gibi kentin mimari dokusunu taciz eden Park Otel inşaatını Belediye durdurmuştu. 02.01.06 itibariyle o enkazın üstünde duran dev afişte, "B. ışıl ışıl oluyor" denilmiş.

Belediye'nin devam ettirmediği bir inşaatı, bir ilçe belediyesinin reklâm aracı olarak kullanmasını trajikomik buluyorum. Afişin üstünde belediye başkanının dev portresi de var.

(Bu yaklaşım Anadolu'da da eksik değil! Afişlerin parasını belediye başkanları veriyor olabilir mi? Mühendis, mimar, doktor veya avukat başkanlar afiş veya bilbordlarda mesleklerini vurgulamayı ihmal etmiyorlar. Kartvizit-

sel detayların vatandaşı etkilediğini sanmıyorum. Çalışkan, dürüst, adil olmadıktan sonra...)

895 Yapı Kredi'deki vefalı yardımcılarımdan Halil Ergür artık o bankanın yönetim kurulu üyesi. Yılbaşında, bana YKY'nin yayımladığı *İstanbul'un Bizans Anıtları*'nı (John Freely/Ahmet S.Çakmak) yollamış.

Yapıtın teşekkür sayfası, "Bu kitabın görsel malzemesi için cömert bir mali destek veren Selçuk Altun'a ve Yapı ve Kredi Bankası'na minnettarız" cümlesiyle başlıyor.

896 *Oxford Dictionary of Humorous Quotations*'tan:

- "Kitabımın başlığı yerine yayıncımı değiştirmek daha kolay" – Graham Greene
- "Kalemi, dolmakalemi, kâğıdı olan ve telefonu, karısı olmayan herkes altı hafta içinde bir roman yazabilir." – Evelyn Waugh (1903-1966)
- "Yaşam, uyuyamadığınızda yaptıklarınızdan ibaret." – Fran Lebowitz

897 Sahaf Turkuaz'da bulduğum *Eşref Saat*'i (Şevket Rado, Doğan Kardeş Yayınları, 1956) arkasındaki nostaljik "Doğan Kardeş Yayınları" logosu için aldım. Arka kapakta silik bir damga var, "Yapı ve Kredi Bankası'nın ufak bir hatırası"...

898 "Söylemi bitmek bilmeyen kitaba klasik denir."
– Italo Calvino, *The Literature Machine*, 1987

Edebi Meslekler Tarihi'nden (1941), Suut Kemal Yetkin

GÖK YÜZÜ DAMIN ÜSTÜNDE

Gök yüzü damın üstünde
Ne mavi, ne durgun!
Bir ağaç damın üstünde
Salınıyor yorgun.
Görünen mavilikte çan
Çınlar ağır ağır,
Görünen ağaçta bir kuş

Hasretini şakır.
Tanrım, Tanrım, hayat şurda.
Üzüntüsüz, sâde;
Bu uğultular, ta
Şehirden gelmede.
Şuracıkta oturan sen,
Niçin dinmez yaşın?
Söyle şurda oturan sen
Gençliğini ne yaptın?
– Sagesse Paul Verlaine, A. K. Tecer, S. K. Yetkin

900 En düşündürücü istatistiksel göstergemizin, "kültürel sağlık katsayımız" olduğunu düşünüyorum. Ve onu ölçememenin (tartamamanın) ikilemi...

XXXVII

901 Capitol Alışveriş Merkezi'nin en üst katında, asma köprüde konuşlanan kafede bir komşumla oturuyorduk. İki kat alttaki vitrinin dev tv'sinde, küçük İskender'i görür gibi oldum.

Ertesi hafta *okumayazmaevime* uğradığında, "Konu neydi?" dedim. Avrupa'da başlayan eşcinsel evliliklerin, ülkemize yansımaları gibi varsayımsal bir soru yöneltmişler. O, "Bu gelişme Türkiye için lükstür, bu arada eşcinsel olmayanlar kendi evliliklerini kurtarmaya çalışsınlar" demiş.

902 *Annemin Öğretmediği Şarkılar*'ın anlatıcısı Arda, bir küçük İskender okuruydu. *Gösteri*'deki söyleşisinde bu noktanın da irdelendiğini duyunca gidip derginin Aralık sayısını aldım.

Söyleşinin son sorusu: Okuyucularınıza söylemek istediğiniz son bir şey var mı?

Yanıt: Yıllar sonra ilkokul öğretmenimle karşılaştığımda bir veda yemeğindeydik ve benim arkadaşlarımın çoğu doktor, mimar vs. olmuştu. Sahneye çıktım dedim ki; "Bütün öğrencileriniz artık yetişkin birer dostunuz haline gelmiş, hepsi bir meslek, bir yuva sahibi olmuş; ben hiçbiri olamadım. Ben sizin öğrettiğiniz okur yazar konumundayım hâlâ. Okuyorum ve yazıyorum. Yazdığım kitaplar da ortada hocam." O kadının nasıl ağlamaya başladığını gördüm. Okuyucularımdan istediğim, okurlarken işin 'yazar' kısmını da unutmamaları.

903 k. İskender'den neo-aforizmalar – I:

- Bir cinayet işlemişim belli / Ellerim mürekkep içinde.
- Zebanisi olduğum cehennemde yanan günahkâra döndüm.
- Okuryazar birinin asla gerçek bir arkadaşı olmaz.
- Kendime filozof tuttum şiddeti.
- Tıkandığın yerde infilak et de arkadan gelen hayatın önü açılsın.

904 03.01.06. İstiklâl Kitabevi'nden;

- *Hauptbahnhof'tan Bir Tren'e Bindim*, Erje Ayden (Piramid) (Müstehcenlik davası henüz düşen 2002 ürünü çevirinin, İngilizce ilk baskısına sahibim.)
- *Üç Başlı Ejderha*, Leyla Erbil (Okuyanus) (Taze kitabın künyesel bilgilerden sonraki sayfasında,'Bu kitap hiçbir ödüle katılmamıştır' ibaresine rastlayacağımı biliyordum. Biyografi bölümünde, yazara *sunulan* onur ödüllerinin sıralanacağını (h)ayır!)

905 Kula Dört Eylül İlkokulu'ndaki 4. sınıf öğretmenim Zeliha Akçagüner'in romanı (*Gölgesini Çiğneyen Kadın*) ile romanlarımı kitabevi raflarında yan yana görmenin hoşluğu...

906 KİTAP İÇİN – XXV'i okuduktan sonra arayan kadim okurum Güven Turan, "Bu haftaki fazla ciddi olmuş" diyerek sanki iç geçirmişti.

907 *Vanishing Point*'ten – (David Markson):

- "İyi adam olunmadan iyi şair olunmaz."

– Strabon (M.S. I.Yüzyıl)

- "D. H. Lawrence serserinin tekiydi, serseri şair olması kaçınılmazdı." – Robert Graves
- "Paul Verlaine aşağılığın tekidir, şiirleri de görebileceğiniz en kötülerindendir."

– Anatole France

- "Henry James ve Marcel Proust'u anlamıyorum. Yazdıkları bana edebi gelmiyor."
– Cormac McCarthy
- "Sanatın keşfini çarpık hayallere borçluyuz."
– Saint-Evremond
- "Kalıcı sanat yapıtı bırakan tek kadın yoktur."
– Schopenhauer
- "Shakespeare'in yapıtları estetik duygudan tamamen yoksundur." – Tolstoy
- Vasiyeti gereği Listz'in cenazesi müziksiz kaldırılır.
- Cümle bir isim ve fiilden oluşur. Bir sıfat kullanacaksan önce gel bana sor.
- Leonardo da Vinci yaşamının sonunda, "Saatlerimi heder ettim" der.

908

"Felsefenin boş bir uğraş olduğunun en önemli kanıtı felsefeci bir kadın olmayışından belli oluyor. Kadınlar boşa uğraşmaz çünkü." – Güven Turan, *Bakır Çalığı*

909

"Kitap okumamasal göstergelerimiz" malum! "Okumasal sığlık katsayımız" ise şükür sayısallaştırılamaz. Fikir edinmek için, kitap dergilerinin seçilmiş kişilere sorarak oluşturduğu "yılın en iyi kitapları" listelerine göz atmak (y)eterli.

910

Mehmet Kıyat bir dizesinde, "Puşkin gibi sevemedik yurdumuzu" diyor. Son elli yıldır, "yurdumuzu sever gibi" hareket ettiğimizden de kuşkularım var.

911

I Wish I Hadn't Said That'den:
- "Gorbaçov'un yeni fikirleri yoktur." – Sovyetolog Dimitri Simes, 1985'te Gorbaçov parti genel sekreterliğine getirildiğinde.
- "*Ulysses*'i bitirdim ve bir karavana atış olduğunu düşünüyorum..." – Virginia Woolf'un günlüğünden, 06.09.22

- "Nikotinin ve ürünlerimizin alışkanlık yaptığına inanmıyorum." – Joseph Tadeo - US Tobacco Co.'nun başkanı

912 08.01.2006. Pazar sabahı, Akmerkez yolunda:

- Yolun solundaki Turizm Uygulama Oteli'nin iğreti levhasında "L" harfinin eksikliğini yeniden vurguluyorum. Bu *vurdumvurdumduymazlık* yıllardır devam ediyor ve kulunuzu kuş gribi tehlikesinden daha fazla ürkütüyor.

- Akmerkez Remzi Kitabevi'nde Nur'u beklerken hocam Prof. Dr. Ahmet Koç'la karşılaşıyorum. Beyefendi ve bilge insan çağdaş pazarlama dersinin ülkedeki öncü eğitmenlerindendi. Otuzbeş yıl öncesinin Boğaziçi Üniversitesi günlerine dönüyoruz.

- Almadan önce göz gezdirdiğim 07.01.06 tarihli *The Guardian*'ın kitap ekinde yayınevlerinin 2006 programlarından eleştirmenlerin seçtikleri yapıtlar var. İkisini not ettim; Nobelist şair Seamus Heaney'den *District and Circle* ve Martin Amis'ten *The Last Days of Muhammad Atta*.

913 Yazar Adayına Öğütler (Yüreklendirme):

- "Devam et. Yazmak sonuçta bir oyun ve bunun için para almak gerekmez. Gerçek bir yazarsan her şeye rağmen devam et." – Irvin Shaw

- "Yazmak, gece araba kullanmaya benzer. Farların gücü oranında önünü görebilirsin ama bu şekilde seyahatini tamamlayabilirsin."

– E. L. Doctorow

- "Denedin mi? Çuvalladın mı? Yeniden dene. Yeniden çuvalla. Daha iyi çuvalla."

– Samuel Beckett

- "Daima düşle ve daha yukarıları hedefle. Çağdaşlarından veya eskilerden daha iyi olmayı boş ver. Kendinden daha iyi olmayı dene."

– William Faulkner

- "Yaz. Senin işin kafandakini kâğıda dökmek.

Bizim işimizse yazdıklarının işe yarayıp yaramayacağına karar vermek. Sen sadece yaz."

– Robert Gottlieb

-"Bazen derler ki, "Yazmak istiyorum ama beş çocuğum var, yorucu bir işim var, dırdırcı bir karım var, ebeveynlerime zaman ayırmam gerekli vs vs." Ben onlara derim ki, "Bunun özürü yok. Yazmak istiyorsan, yaz. Bu senin yaşamın. Ondan sen sorumlusun. Sonsuza dek yaşamayacaksın. Bekleme. Zaman yarat, haftada bir kez on dakikalığına olsa bile yaz."– Natalie Goldberg

914

Türk Edebiyatında Seks'ten Bazı Konu Başlıkları (Konur Ertop, 1977):

Destan Edebiyatında Sağlıklı, Dengeli, Doğal Bir Cinsel Yaşam Göze Çarpar/Dinsel Ve Öğretici Edebiyat Yapıtlarının Cinsellikle İlgili Bölümlerinde Cinsel Heyecan Uyandırmak Amaçlanmıştır/Mesnevilerde Sevişme Sahnelerine Geniş Yer Verilir; Cinsel İlişkilerden Açık Bir Dille Söz Edilir/Kadından Uzak Toplumda Mizah Alabildiğine Açık Saçık, Yüz Kızartıcı Şakalarla Yüklenmiştir...

915

İlhan K. Mimaroğlu'dan, ilk caz kitabımız olan *Caz Sanatı*'nın (1958) önsözünden:

"Önsözlerde, şuna buna teşekkür etmek âdet olmuştur. Bu kitap hazırlanırken yakın çevremde kimseden, ne malzeme, ne de fikir bakımından hiçbir yardım görmedim. Teşekkürüm, benden önce caz alanında incelemeler araştırmalar yapmış, düşünmüş, eser vermiş, Panassié, Hodier, Ulanov, Feather gibi tenkit ve denemecilere bir de caz konusunda bir kitap yayınlamağa yanaşan Yenilik Yayınları'nadır."

916

09.01.06. Sahaf Müteferrika ve Dil-Tarih Sahaf safarimi tamamlamış, Kadıköy PTT önünde otomobilimi bekliyordum. Mızmız tramvayın çınçını ısrarla çınlayınca başımı kaldırdım. 34 VP 666? plakalı garip aracı, sahibi rayların

ortasına park edip hacetine gitmişti..
Kentimizden *Fellinisel* bir kesit daha izlemenin ikilemi...

917 "Galata'ya yanaştık... Sanki Türkler bu şehre yalnız alışveriş etmek ve ölmek için gelmişler gibi ikide bir, bir pazardan bir mezarlığa girersiniz."

– Chateaubriand, *Paris-Kudüs Yolculuğu*, 1811

918 (Bir edebiyat profesörü, öğrencilerine irdelemek üzere romanlarımı önerince onların *zorlanarak* vazgeçtiklerini belirtmiş.) Ve bu öğrencilerin kimi ilerde akademisyen olup edebiyatımıza sahip çıkacak...

(Romanlarımı zorlanmadan okuyan pırıl pırıl liseliler ve edebiyat bölümünden olmayan nice üniversiteli var.)

919 SAYIM
Görüyor, işitiyoruz melevizyonda
Büyük küçük meclislerde, panellerde
Basın toplantılarında
Bir "sayın"dır gidiyor
"Sayın" aşağı "sayın" yukarı
"Sayın" diyorlar birbirlerine hep
Oysa sayıyla verilmedi ki
Bu "muhterem" dürzüler bize!

– Can Yücel,
Kuzgunun Yavrusu, 1990

C. Yücel

920 "Bilim adamlarının hayvanlara yaptıkları eziyetin özrü yok. Onlar deneylerini gazetecilerin üzerinde yapsalar."

– Henrik Ibsen (1828-1906)

921 Dr. Fahri Celâl Göktulga (1895-1975) öykülerinde F. Celâlettin mahlasını kullanmış. Bir arkadaşına imzaladığı 1948 ürünü *Avur Zavur Kahvesi*'nin sayfalarını 58 yıl sonra ve ilk kez *ben açtım*.

Öz, sürükleyici ve komik yazan öykücü; Manisa ve Bakırköy Akıl Hastanelerinde başhekimlik yapmış.

"Şimdi Beybam Var" başlıklı öyküsünün açılış paragrafı: "O zaman kadınlar daha başlarını örterlerdi. Vakıa yeldirmeler atılmıştı. Bu terkediş de yerinde idi"...

922

Genelde "soru sorma özürlü" bir ulus değil miyiz? Vurucu soruları ıskalayıp, sormuş olmak için soru üretmez miyiz?

En son, belki on yıl önce gittiğim, bir *edebi söyleşide de* durum farklı değildi. Şair John Ash (doğ. 1948) "Neden İstanbul'da yaşıyorsunuz?" sorusunu sinirlenerek, "İstanbul yaşanmayacak denli çirkin bir şehir mi?" karşı sorusuyla yanıtlasa da mecuzi kılıklı bir dinleyici, beş dakika sonra aynı soruyu hem de azarlar bir tonda yinelemişti.

Bir de, okkalı sorular yönelteceklerimizde, ayağa kalkıp yüksek sesle soru sorma c(esaret)i eksik sanki...

923

The Oscar Wilde Calendar'dan (Frank Palmer, 1911):

- Gazeteler okunamaz, edebiyat okunmaz.
- Kibir, yaratıcının imtiyazıdır.
- New York'ta akşam yemeği yiyebilir ama orada yaşayamazsınız.
- En gereksiz nesnelerin, tek gereksinimimiz olduğu çağda yaşıyoruz.
- Sanatçının işlevi yaratmaktır, not tutmak değil.

924

Sürekli okuduğum için, karım her şeyi bilmem gerektiğini düşünüyor. Sanki ansiklopedi ve sözlük hatmediyorum.

Galiba ben bildiklerimi unutmak için okuyorum. Bilgi çağında değil, ilgi çağında direnmek istiyorum...

925

"Düşünmenin ve yazmanın olduğu kadar okumanın da bir sanatı vardır." – Isaac Israeli (1766-1848)

XXXVIII

926

İki üç ayda bir, kişisel nedenlerle, Londra'ya gitmem gerekiyor bir süredir. (Bu seferki Kurban Bayramı tatiline denk geldi.) Londra dükkânları, (mal)um sokaklar ve otel lobileri bağırarak konuşan Türklerle şenlendi. Otelimdeki komşu odada, zoraki ağlayan çocuğun stili de *yabancı* gelmedi. Onu yüksek sesle tehdit ederek azarlayan annesini duyunca yanılmadığımı anladım. Gözde sahafım Peter Ellis'in bodrum katında, bir rafta iki Zeki Müren CD'siyle karşılaşmaksa ilahi bir şaka gibiydi. Dönüş uçağında, önemli İslam tarihçisi Prof. Bernard Lewis de (doğ. 1916) vardı. Atatürk Hava Limanı çıkışı, Hac'dan dönen yakınlarını –nerdeyse tüm sülale- karşılayanlarla dopdoluydu. Bavullarla santim santim ilerlemek bir işkenceydi. (Yeterli önlem alınmamış olmasına şaşırmadım.) Türk dostu Prof. Lewis'ün günlüğü için sıra dışı bir anekdot sayılmayabilir.

927

Gürbüz Doğan Ekşioğlu (doğ. 1954) *New Yorker* dergisine kapak çizeri olarak seçilince medya buna, uluslararası ödül kazanmış şiddetinde tepki göstermişti. Mozaik dokulu *New Yorker*'da şiir, özellikle öykü veya denemenizin çıkması da önemlidir. Geçen haftakinde, Elif Batuman'ın uzun bir anı-denemesi vardı. O henüz elit Stanford Üniversitesi'nde karşılaştırmalı edebiyat doktorası öğrencisi. (Bu adı hafızamıza kaydedelim.)

Polyglot Açelya Yönaç'sa (doğ. 1978) New York

Üniversitesi kökenli bir karşılaştırmalı edebiyatçı. Deneme ve kısa öyküleri *Kitap-lık*'ta çıkmıştı. Deneysel şiirlerini de benimserim.

928 Dünyanın adı en güzel orkestrası: Academy of Saint-Martin-in-the-Fields.

929 k. İskender'den neo-aforizmalar – II:

- Bugün biriyle sevişsem yarın cenazesindeyim.
- Tekrarı zor metafor, insanı uyurken bile yoruyor.
- Ben artık hayvan hücresinde yaşıyorum.
- İnsana sunulmuş bir vezindir tabiat.

930 15.01.2006 tarihli *Observer*'in kitap ekine göre on yıl içinde kitap satışlarının %50'si internetten download (indirmek) edilerek gerçekleşecekmiş. Matbaanın icadından sonra ikinci büyük icatmış bu!

Aynı kaynaktan kitabî istatistikler: 2005'te İngiltere'de ilk basımı yapılan kitap sayısı: 161 bin / İngiltere'de 2004'te satılan kitap sayısı 296 milyon / Satış Toplamı: 2.2 milyar Sterlin (5.5 milyar YTL) /Kayıtlı yayınevi sayısı: 2400 / Kitabevi sayısı: 3900.

931 Kente neredeyse komşu il kadar uzak; adını ilk kez duyduğumuz yörelerde yapılacak dev inşaat projelerinin tam sayfa reklamlarına merakla göz gezdiriyorum. Orta direk aileleri de heveslendiren sitesel projelerin, özellikle İngilizce adlar taşıyanları beni kuşkulandırıyor...

932 Anlatıcısına âşık olan bir yazarın öyküsünü yazsam, mükerrer sayılır mıyım?

933 *The Oscar Wilde Calendar*'dan:

- Tüm kadınlar sonunda annelerine benzerler. Bu onların trajedisi. Hiçbir erkek annesine benzemez. Bu da onun trajedisi.

- İyi romancılar iyi oğullardan daha enderdir.
- Bir adamın büstü veya portresinin ilk kez kotarılmasıyla sanata çirkinliğin ilk tohumları da atılmıştır.
- Sanat yapıtları *görüş* sunmazlar. Sanatçı olmayanlara aittir *görüş*.
- Yanlış anlaşılmak büyüklüğün şanından.
- Her büyük akım, kurucusunun doğuşuyla son bulur.
- Kişi için yaşamı boyunca yalnızca doğruları konuştuğunu anlamasının korkunçluğu.

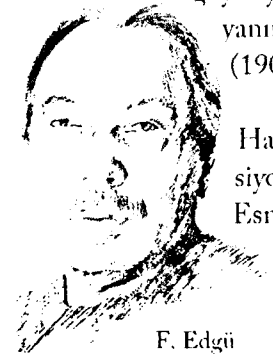
934

1970'li yılların başında Hakkâri'de üç yaz geçirdim. Gazetelerin üç gün geç geldiği, televizyon öncesi *pasifik* dönemlerdi. Kenti kuşatan dev dağları aşamazdı ulusal radyo vericileri. Yabancı istasyonlarda on dakikalığına yakaladığım İngilizce pop müzik yayınları gecemi şenlendirirdi. Okumaktan yorulmuşsam Vali Konağı'nın balkonundan heybetli Sümbül Dağı'nı izlerdim gözenek gözenek. Gerektiğinde, yabancı gezgin ve dağcılara çevirmenlik yapardım. Avusturyalı bilge bir dağcının, "Hakkâri Dağlarını görene dek, Hindikuş'u yeryüzünün en görkemli dağı bellemiştim" dediğini anımsıyorum...

(Sahaf Müteferrika'da, Milli Eğitim Basımevi'nin 1949 ürünü *Cilo Dağları*'na kavuşunca aklıma geliverenler.)

935

1943 yılında; ülkenin önemli ressamları hükümet buyruğuyla yurdun dört yanına dağılırlar, yurdun dört yanından resimler kotarmak için. Saim Özeren'e (1900-1964) Hakkâri düşer...

F. Edgü

Onun *Sümbül Dağı* tablosu, askerliğini Hakkâri'de yapan estet yazar Ferit Edgü koleksiyonuna katılır. Biz o anlamlı tabloyu 1998'de Esma Edgü koleksiyonundan almışız. Salonumuzda, Fausto Zonaro'nun *Üsküdar Mezarlığı* nam tablosunun üst komşusudur.

936 Elvin'in, "Baba, yazılarında daha çok alıntı kullanır oldun" itirazına karşı, "Onların içinde benimsemediğin varsa onu söyle" dedim.

(Bu notun varlığından haberdar olunca, "Bak bu sefer de benden alıntı yapmışsın" buyuracaktı.)

937 Yazar Adayına Öğütler (Yazarlık Yaşamı):

- "Bir burjuva gibi muntazam ol, ki işinde vahşi ve özgün olabilesin." – Gustave Flaubert
- "Yazmak üzerine alıp uyguladığım en iyi öğüt: 'Çocuk sahibi olma'." – Richard Ford
- "Yaşamak ve yazmak. Birinden vazgeçeceksen yaşamı seç." – Joseph Brodsky
- "Evlenme...Mutsuz bir evlilik belki yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olabilir ama mutlu bir evlilik hiçbir işe yaramaz." – İvan Turgenyev

938 "Sanırım bizde seçkilerin önemi anlaşılmış değil. Oysa ben yazının geleceğe seçkilerle taşındığına inanıyorum.

Seçki yapmanın bir eleştiri konusu olduğu da kabul edilmiyor." – Memet Fuat, *Aykırılıklar*

939 Bir yazarla yayıncı arasındaki en kısa yazışma rekorunun, Victor Hugo ile yayıncısına ait olduğu iddia edilir.

1862'de tatile çıkan Hugo, son romanı *Sefiller*'in satış durumunu sormak adına; bir kâğıda çizdiği sözde dolmakalemin yanına soru işareti koyup yayıncısına postalar.

Yanıt niyetine gelen kâğıdın üzerinde, yalnızca bir ünlem işareti vardır.

(Tuş?!)

940 Lütfü Seymen'in (Sahaf Müteferrika) inatla çıkardığı kitabiyat dergisi *Müteferrika*'nın 28. sayısında, "II. Abdülhamid'in Yaktırdığı Kitapların Bir Listesi" de var.

(Yalnızca polisiye kitaplar okumanın ikilemi midir?)

941 *Bir Eğitimcinin Öyküsü*'nden (Hesabali Turan, YKY):

"Karlı bir gün erkenden Veliköy'den kaza merkezine yolculuk yapıyordum. Çok kar yağmıştı. Veliköy-Ciritdüzü arasındaki yolda bir iz bile yoktu. Yolun ilk yolcusu bendim.

Veliköy-Ciritdüzü arasındaki ormanda bulunduğum sırada dere tarafından bir kurt önüme çıktı. Kurt yorgundu. Tepeye doğru yürüme gücü kalmamıştı. "Önüm sıra aheste aheste Ciritdüzü istikametinde yürümeye başladı. Kurt önde, atımla ben onun peşinde yürüyorduk. Kurt her an geriye dönebilir, saldırabilirdi. Tedbir olarak tabancamı çektim. Ateş edeyim dedim. Ancak birinci mermi ateş almadı. İkinci mermiyi de namluya yerleştirmek mümkün olmadı. Çünkü ilk mermi namluda kalmıştı.

Kurtla yolculuk devam ediyordu. Namluda kalan mermiyi çıkarmaya çalıştım. İmkân bulamadım. Kurt dinlenmişti. Geri dönüp saldırabilirdi. Tabanca çalışmadığına göre kurda karşı koyabilecek bir tedbir düşünmem gerekiyordu. Tabancayı söktüm. Üç parça haline getirdim. Kurt saldırırsa bu parçaları atarak kendimi koruyacaktım.

Ciritdüzü köyüne yaklaştıkça köpek sesleri gelmeye başladı. Köpek havlamalarını duyan kurt yolun sağ tarafına sıçrayarak ağaçlarla kaplı tepeye doğru koşmaya başladı.

Teftiş hayatımda kurtlarla daha pek çok yolculuğum olmuştur."

(Hesabali Turan'ın (1918-1992) öğrencilik ve eğitmenlik dönemleri maddi ve manevi yokluklarla mücadeleyle perçinlenmiştir. Binlerce öğretmen ve öğrenci yetiştiren o anıt insan enistemdi.)

I Wish I'd Said That'den (Ned Sherrin):

942

- "Bu roman bir kenara yavaşça kaldırılmayı hak etmiyor. Onu vargücünüzle uzaklara fırlatmalısınız." – Dorothy Parker

- "Başarı. Bana etkisi olduğunu sanmıyorum. Çünkü onu her an bekliyordum."

– Somerset Maugham

-"Çalışmak gerçekten o kadar iyi bir şey olsaydı, zenginler onun da çoğunu kendilerine ayırırdı."

– Bruce Grocott

943 17.01.06 akşamı. Odamda işbu notlara odaklanmıştım. Nur ve Elvin televizyonda ALİYE'yi izliyorlardı. Elvin, "Baba koş, senin şiirini okuyorlar" diye bağırdı. Dizinin bir karakteri, Oktay Rifat'ın "Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir" dizesiyle biten "Karıma" şiirinden alıntı yapmış. Yetişemedim ama işkillendim.

(Kendime not: Dizinin senaristi Yıldız Tunç soruşturulacak!)

944 Sabancı Müzesi'ndeki PICASSO sergisi Avrupa basınında da ilgiyle karşılandı. Sabancı Holding ve Güler Sabancı'nın PR'sal puanları arttı.

Martin Bailey'in *The Art Newspaper*'daki (Ocak, 2006) yazısının başlığı, "Can Picasso Help You Join The EU?" (Picasso AB'ye Girmenize Yardımcı Olabilir mi?) Yazının final paragrafı: "Picasso Asya'nın kapısı İstanbul'da yapıtlarının sergilenmesini acaba nasıl karşılardı? Sanatçı Fransa ve İspanya dışına ender çıktı ve hele Türkiye'ye hiç gitmedi. Seramiğe olan derin ilgisi onun bu ülke kültürüne yaklaştığı noktadır ve o, konsantrasyonunu arttırmak için her gün Türk lokumu çiğnerdi."

945 "Sanat utanıştan doğmuştur." – W. H. Auden

946 Kısa anketleri severim. Eğitici ve eğlendirici olabilirler. Dergi ve gazete eklerindekine göz gezdirirken artık midem kalkıyor. Sığ sorular, basmakalıp yanıtlar kusması kaçınılmaz yanıtçılar...

Observer kitap ekindekilere itirazım yok: (1. Shakespeare mi İncil mi? / 2. Benimsediğiniz bir sözcük? / 3. Kurmaca romandaki en romantik an? / 4. En çok abartılan ya-

zar? / 5. En gözde çeviri romanınız? / 6. İngiliz edebiyatındaki en iyi yemek sahnesi? / 7. En ıskalanmış yazar?/8.Gözde çocuk kitabınız? / 9. Başucunuzdaki kitap / 10. En seksi kitap?)

İki Nobelist Alman romancı Thomas Mann ve Hermann Hesse, elli yıl süren mektuplaşmalarında da birbirlerine "Bayım" demekten vazgeçmezler... 947

ALICANTE 948
Masada portakal
Halıda gömleğin
Ve sen yatağımda
Eşsiz armağan
Serinliği gecenin
Yaşantımın sıcaklığı.
– Jacques Prévert, *Şiirler*, Çev. Abdullah R. Ergüven

"Bir dâhi gibi düşünür, usta gibi yazar ve çocuk gibi konuşurum." – Vladimir Nabokov (1899-1977) 949

Kör Kazma 950

"Dün Küçüksu'da Selim-i Sâlis hatıralarından olan karakolu, enkazından kim bilir ne deposu yapmak için yıkıyorlardı. Kör kazma Türk İstanbul'un bir uzvunu daha kırıyor, pencereleri çapraz demir kafesli, sarı badanalı Nizâm-ı Cedîd neferlerinin ilk karargâhı olan bu binalardan köşede bucakta birkaç tane daha var.

Bu binalar ki Üsküdar'da Selimiye Kışlası'nın yavrularıdır; bize bir asır evvel yeni bir hayata girdiğimizi hatırlatır; zaten ekseriya şehir dışında oldukları için yıkılmasalar da olurdu değil mi? Bu binaları yıkmadan hâsıl olacak kâr bir arsa bile değil, ancak biraz enkazdır. Lâkin biz son devrin Türkleri müceddit kafalı insanlarız. Bu şehri harap görmektense dümdüz görmekten daha çok zevk alırız, bunun için de bir asırdan beri gücümüz ancak harabeleri yıkmaya yetti..." – Yahya Kemal, *Aziz İstanbul*, 1921

XXXIX

951

Kamu birimlerinin vatandaşa döşendiği yazılarda, padişahlık döneminin buyurganlığı tamamen yok olmamıştır. Talimatla azarlama arası üslup, zorlama bir "ricayla" son bulur. (Bu tutum, vatandaşa seçim arifesinde saygılarını sunup, sonra azarlayan *siyasi liderlere* ters gelmez.)

Oysa biz, kamuya yazdığımız alçakgönüllü dilekçelerde konumuzu ilgiliye "arz" ve imza üstüne "saygılarımla" yaftasını dercederiz. (Bankacılık dönemimde, Güney Bölge Müdürümüzün bir kamu yetkilisine verdiği yazılı yanıtta, saygılarını sunmadığı için olay çıktığını anımsıyorum.)

Vatandaş devletine saygılı olmalıdır ama devlet vatandaş için vardır. İki taraf birbirine saygıda kusur etmemelidir. Otuzüç yıldır devletine vergi ödeyen bir vatandaş olarak, ondan gelecek yazılarda bana "saygılı" davranmasını beklemek hakkımdır. Parçası olmaya çabaladığımız Batı sistemleri bir de bu açıdan incelenmeli...

Bir gün maazallah milletvekili olursam, vekili olduğum millete yazılarımı "saygılarımla" diyerek imzalayacağım. Böylelikle, milletin hem bana hem de devlete saygısının artacağına eminim.

952

"İnsana yakışan susma ile konuşmayı ustaca bağdaştırmaktır. Müzikte sesler değerlerini, bir bakıma, ses-aralıklarından alır, ses aralıkları ise seslerle kurulur. Çok işte olduğu gibi susmada da bütün yük konuşan insanın omuzlarında-

dır. İnsan konuşmazsa sözünü yürütemez. Sözü tam yürütmek için de susmak gerekir. Ancak, konuşmasını bilen susmanın saltanatını korur. İyi konuşmak için de susmasını bilmek gerekir. Konuştuğumuz içindir ki susmak bazen bir erdemdir." – Nermi Uygur, *Dilin Gücü*, YKY

953 Kitaplığımızda bir eksiklik daha keşfetmiş olabilir miyim? *Ortak Kültür Sözlüğü* (Haz. Yurdanur Salman, Gamze Varım, Serhan Keser).

954 *Edebi Meslekler Tarihi*'nden (Suut Kemal Yetkin, 1941):

Sözün Kimyası

"Uzun zamandanberi, manzara namına ne varsa, hepsini görmüş olmakla öğünüyor ve yeni şiirin şöhretlerini değersiz buluyordum...

Sedalı harflerin rengini icad ettim: A siyah, E beyaz, İ kırmızı, O mavi, U yeşil... Her sedasız harfin şeklini ve hareketini ayarladım ve içten gelen ritimlerle, günün birinde bütün duyguların kavrayabileceği bir şiir dili icad etmenin gururunu tattım. İfadeden kaçan şeyleri tesbit ediyordum... Sadece hayale alıştım:

Sahiden bir fabrikanın yerinde bir cami,... Semânın yollarında arabalar, bir gölün dibinde bir salon; canavarlar, gizli âlemler görüyordum; bir vodvil ismi, önümde korkunç sahneler canlandırıyordu. Sonra, sihir dolu hezeyanlarımı, kelimelerin hulya zenginliği ile izah ettim. Sonunda, zihnimdeki dağınıklığı mukaddes buldum."

– Arthur Rimbaud, Une Saison en Enfer

955 Bir başyapıtı yeniden okumak yerine, yeni bir yapıtı ilk kez okumayı yeğlemekteyim.

956 "KİTAP İÇİN'in bazı notlarını *ben bile* anlamıyorum" diyenler oldu. Ama ben onları herkes okusun ve anlasın en-

dişesiyle yazmıyorum ki.

O zaman çok (s)atan sığ yazarlardan ne farkı kalır kulunuzun?

Ben onları öncelikle Selçuk Altun'a benimsetmek peşindeyim. Bir kez okuduğunda, damağında çiğ köfte tadı b(ırak)ıp...

957 Sokrates, Euripides'in yapıtları oynanmıyorsa tiyatroya gitmezmiş.

958 *The Oscar Wilde Calendar*'dan:

- Yaz döneminde Oxford'ta, üniversitenin öğretebileceği en önemli konulardan biri, ince aylaklık sanatı öğretilir.
- Erkekler yorulduklarından, kadınlar meraktan evlenir; iki taraf da sukutu hayale uğrar.
- Gençlerin yazdığı şiir kitapları, genellikle, karşılığı asla ödenmeyen senetler gibidir.
- Dünyada hakkıyla yaşayanlar öyle ender ki. Çoğu insan yalnızca var.
- Kültürün en zayıf olduğu yerde, ulusal nefretler en kuvvetlisidir.

959 Ne zaman 65,000 sözcükten mürekkep TÜRKÇE SÖZLÜK'üne başvursam, Ali Püsküllüoğlu'nun (doğ. 1935) en çok benimsediği sözcüğü merak ederim.

960 Aşağıdaki Nobelist yazarların adlarını bile duymamıştım. Siz?

Theodor Mommsen (1902) / Bjornstjerne Bjornson (1903) / José Echegaray (1904) / Karl Gjellerup (1917) / Erik Axel Karlfeldt (1931) / Frans E. Sillanpää (1939).

961 Nobel'e aday gösterilip ıskalayan küresel yazarlar: Thomas Hardy, Joseph Conrad, Mark Twain, Henry James, Bertolt Brecht, Marcel Proust, Virginia Woolf, F. Scott Fitzgerald, H. G. Wells, Somerset Maugham,

Leo Tolstoy, Anton Çehov, Henrik Ibsen, Graham Greene... (Kaynak: *Stranger Than Fiction* – Ed. E. D. Malone)

962 Çalışma yaşamına bir kitabevinde başlayıp oradan emekli olmuş erkişi(ler) tanıyor musunuz?

(Ellerini öpmek için sormuştum.)

963 Elizabeth Bowen'dan (1899-1973) yazar adayına "diyalog" önerileri:

1. Konuşmalar kısa olmalı, / 2. Okurun mevcut bilgisine katkıda bulunmalı, / 3. Klişelerden arınmalı, / 4. Kendi kendine gelişme duygusunu yaratmalı, / 5. Öyküyü hareket ettirmeli, / 6. Konuşmacının, dolaylı veya dolaysız, karakterini ortaya çıkarmalı, / 7. Kişilerin arasındaki ilişkileri göstermeli.

964 Okunma sırasını bekleyen 100-120 kitabım olur. Yeni bir kitaba başlayacağım zaman tatlı bir strese kapılırım. Seçim yapmak dakikalarımı alır.

Haremağası ortadan yok olmuş bir padişahın, verimkâr Harem'inin ortasında bocalaması gibi...

965 "ORTAÇAĞ KENTLERİ (Henri Pirenne, İletişim Yayınları)

Bundan daha tatlı bir kitap okumadığımı söyleyebilirim. Çünkü kentin nasıl tanımlanabileceğini hiç düşünmemişim, bu kitaptan öğrendim." – Melih C. Anday, *Geçmişin Geleceği*

(Daha ilk cümlesinde el bombası gibi patlayıveren kitap yazılarına bayılırdım. Artık öylelerini üretmiyorlar.)

966 Güven Turan'ın *Bakır Çalığı* nam aforizmasal kitabına eklemeyi düşündüklerinden:

- Hayat kadınların tekelindedir; geri kalan her şeyse, erkeklerin. (1994)
- Humor bir zekâ kıvraklığıdır; taşlama (hiciv) dilsel bir kabagüç gösterisi. (1995)

- Gerçek yazarlar yazmayı, sıradan yazarlar yazdıklarını önemserler. (1996)
- Melodi yerine ses... Söz yerine sessizlik... Müziğin ve şiirin ulaşması gereken en uç nokta... (1997)
- Entelektüeller gazetelerden, televizyonlardan, aktüalite dergilerinden beslenirler; düşünürler kitaplardan. (1998)
- Tanrıya inanmadan tanrıtanımaz olamaz insan. (1999)

967 B.Ü. Matematik Bölümü Başkanı Prof. Dr. Halûk Oral (doğ. 1958), imzalı (ama özellikli) kitap, mektup ve harita koleksiyoneridir. *Ziynet sandığından* çıkardığı konularla edebiyat, tarih ve edebiyat tarihimize katkıda bulunur.

Bu tutkusunun, onun matematiksel yaratıcılığını arttırdığına eminim.

968 Bir gezi kitabı projesi: Anadolu'nun anti-metropolitan yörelerinde –kırtasiyeciliğe sapmadan– elli yıldır direnen kitabevleri ve sahiplerinin öyküsü.

969 *The Faber Book of Aphorisms*'den (Yazarlar ve Okurlar).
- "Sürekli yazan yazarlar, olduğundan daha yetenekli gözükürler." – Joseph Joubert
- "Kitapta ne dediğiniz değil ama –onu gizlice besleyerek– ne demek istediğiniz daha önemlidir." – Andre Gide
- "Bir insan mükemmel olmadığı için yazıyordur." – Anthony Carson
- "Basit yazmak iyi olmak kadar güçtür." Somerset Maugham
- "Okuduğundan daha çok yazan biriyle asla konuşmak istemem." – Dr. Johnson

970 Sahaf Turkuaz'ın emektarı Cevdet'in gösterdiği İspanyolca (*Diez Poetas Turcos Contemporaneos*) şiir kitapçığım

kaptım. On çağdaş Türk şairinden (Asaf H. Çelebi, Bedri R. Eyüboğlu, Orhan V. Kanık, Oktay Rifat, Melih C. Anday, Cahit Külebi, Salah Birsel, Sabahattin K. Aksal, Rüştü Onur, Orhon M. Arıburnu) mürekkep 1958 ürünü seçkinin önsözü Soliman Salom'a ait.

Rüştü Onur (1920-1942) adını daha önce duymamıştım. Yetmiş sayfa bile olsa, kulunuza sürprizsiz antoloji görmek kısmet olmamıştır.

971 T.B.M.M. üyelerinin daha güzel konuşma ve yazmalarını sağlamak için harcanacaksa; ek bir vergiye tövbe itirazım yok!

972 Hasan-Âli Yücel'in *Pazartesi Konuşmaları*'na (Remzi Kitabevi, 1937) göre aforizmalar, "Okuyup araştırma sırasında zihne birden gelen düşünceleri az kelime ile zaptettiği için bir nevi bilmece hissi verirler." Örnekse;

- Bizde dört sınıf halk vardır: Okuyup yazamayanlar, / Okuyup yazanlar, / Okumayıp yazanlar, / Okuyamayıp yazanlar. Bunlardan birincisi en zararlı, dördüncüsü ise en çok tehlikeli olandır.
- En büyük şair, şiirlerini tahlile en az imkân verendir.
- En büyük cesaret kendine hücum edebilmektir.
- Bahar, kokuların senfonisidir.
- Sanat, güzelliği yakalayabilmektir. Onun için sanatkâr, alevi tutmak isteyen bir çocuğa benzer.

H. Â. Yücel

973 *I Wish I Hadn't Said That*'den:

- "İçten bir öpücük ödenli ısı verir ki, mikropları yok eder." – Dr. S. L. Katzoff, 1940
- "Savaşların savaşı Birinci Dünya Savaşı, herhangi bir savaş değildir, savaşların sonudur."

– Yazar ve Tarihçi H. G. Wells, 1914

-"Beni kimse tahtımdan edemez. 700 bin askerin, işçilerin ve halkın büyük çoğunluğunun desteğine sahibim. Güç bende."

– Muhammed Rıza Pehlevi, *The Washington Post*, 06.03.73

974

"bir cam önünde oturuyorum
camda ses lekeleri"
"korku dokuz canlı kedi
bir trafik kazası gibi ülken şimdi"
"ruh! bu ormanda kabuk bağladı
ondan sızan reçine,"
"anahtarcıydı...adam!.
metali diliyle eğelerdi..."

– Ömer Erdem, *Evvel*, YKY

(Ö.E. son şiir kitabını, "Selçuk Altun'a *Ku(r)şun Lezzeti Yazarına*..." diyerek yollamış. Bir medya kuruluşu organlarının, roman yüzünden beni doğaçlama aforoz etmesine karşı dayanışma şerhi olduğunu sanmıyorum yaptığının.

Selçuk Altun, henüz yazmadığı romanların yazarı galiba.)

975

Yılmaz Erdoğan ürünü *Organize İşler*'in afişindeki sloganda, aforizmasal bir tat var: "Burada herkes akrabadır, kimse kimseyi tanımaz..."

XL

976

Biri trafik, diğeri deniz kazasında ölümden dönen iki çocukluk arkadaşım O AN'ı özetlemişlerdi. Hatip ve yazar özelliği olmayan dostlarımdan yaşamımın en şiirsel iki tiradını dinlediğime eminim.

(...Bedensel acı duymazken aksine r-a-h-a-t-l-a-d-ı-ğ-ı-n-ı duyumsuyorsun. Ruhla beden sanki bütünleşip seni gri ve ıssız bir tünelde huzurlu yolculuğa çıkartmışken...)

977

2006!

Nuri Abaç 80, İlgi Adalan 70, Fahir Aksoy 90, Bilge Alkor 70, Özdemir Altan 75, İlhan Arakon 90, Cavit Atmaca 75, İbrahim Balaban 85, Zeki Beyner 70, Tülay T. Börtecene 70, Ali Demir 75, Ferit Edgü 70, Candeğer Furtun 70, Güngör İblikçi 70, Ferit İşcan 75, Nasip İyem 85, Ayfer Karamani 75, İzzet Keribar 70, Fikret Otyam 80, Leyla Gamsız 85, Ömer Uluç 75, Naim Uludoğan 95, Yaşar Yeniceli 75 ve Cafer Zorlu 80 yaşındalar.

Saygıyla.

978

2006!

Hakkı Anlı, Nurullah Berk, Halil Dikmen, Ziya Keser, Zühtü Müridoğlu ve Turgut Zaim ustaların 100. doğum yıldönümleri.

Anımsanmamaları açısından, Kaygıyla.

979 *The Faber Book of Aphorisms*'den (Yazmak):

- "Gelişmekte olan toplumlarda her yazar özellikle bir şairdir." – Percy B. Shelley
- "Şiirsellik, kriz sürecinin dilidir." – Stephane Mallarmé
- "Kitap bir aynadır; ona bakan bir eşekse, karşısında bir aziz görmeyi beklememeli." – Georg C. Lichtenberg
- "Bazen bir kitabı zevkle okur ve yazarından nefret ederim." – Jonathan Swift
- "Sözlükler saatlere benzerler: en kötüsü hiç birinden iyi değildir, en iyisi tamamen haklı değildir." – Dr. Samuel Johnson

980 Fenerbahçe aşkına göz gezdirdiğim spor programlarında dil özürlü spikerler, eğitim özürlü eski hakem veya futbolculara "hocam" diye hitap ettikçe; okullarımdaki gerçek "hocaları" anımsar ve onlar adına utanır oldum.

981 Elvin'in 13 yaşındayken, A.B.D.'deki bir yaz okulundan dönüşte getirdiği kitap ayracını yitirmemeye özen gösteririm.

Ön yüzünde "Babama; Beni sevgi ve var gücünle desteklediğin her an için teşekkürler. Söylemeyi unuttuğum her an için seni seviyorum" yazılıdır.

982 Güven Turan arşivinden aforizmalar:

- Her yetişkin erkeğin geçmişinde bir "Leyla" vardır. (2000)
- Ezber ahmakların tek öğrenme yoludur. (2001)
- Doğa bağışlayıcı değildir. (2002)
- Gezgini yollara düşüren gölgesidir. (2003)
- Hiçbir kitap bir boş kafalıyı akıllı yapmaz; akıllıyı daha akıllı yapar. (2004)

983 Halide Edib'in (1882-1964) 1937 ürünü *Yolpalas Cina-*

yeti'nin kapağında, büyük harflerle "Realist Roman" yazar.

Doğrusu, bir Türk kadın yazarının Cumhuriyet döneminde kotardığı ilk cinayet romanı değil midir?

984

Öteki Renkler'de (Orhan Pamuk, 1999) yer alan kitap tanıtım yazılarını okurken, *Times Literary Supplement* ve *New York Review of Books*'taki bilge eleştirmenleri anımsamıştım.

985

Vanishing Point'ten (David Markson):

- "Kafka'nın kurmaca yapıtlarında; polis korkusu altında, yasadışı olarak yazmışlığın tadı vardır."
– Bertolt Brecht

- "Sanat gerçek değildir. O, gerçeği anlamamızı sağlayan bir yalandır."– Picasso

- Nazi Celladı Adolf Eichmann (1906-1962) infazını beklerken *Lolita*'yı okumuş. Onu ahlak dışı bulup, sinirlenecektir.

- İspanya Kralı V. Philip'in hizmetine de giren kastrato Farinelli (1705-1782) ona on yıl, her gece şarkı söyleyecektir.

986

- Albert Einstein'ın öldüğünde 65 bin doları, Karl Marx'ın 250 sterlini ve Billie Holiday'in 70 senti varmış. Sonuncusunun bacağına bantla yapıştırılmış 750 doları daha bulunmuş morga kaldırırlarken.

- Max Ernst'in (1891-1976), "Bakire Meryem Bebeği İsa'yı Tokatlarken" isimli bir tablosu vardır derler.

987

21.01.06 Akşamı. Geleceğin küratörü Merve Yeşilada'nın davetlisi olarak, küresel sanatçı Hüseyin Çağlayan'ın (doğ. 1970) Galerist'teki dört video çalışmasını izlemeye gittik. (The Absent Presence başlıklısı, 51. Venedik Bienali'nde Türkiye'yi temsil etmişti.)

Çıkışta, "Galeriyi dolduran sanatçı adayı gençlerin gözünde *sanatçı kıvılcımını* göremedim" deyince, Nur "O

loş ortamda bunu nasıl becerdin" diye çıkışmıştı.

Varsa, o kıvılcım özellikle karanlıkta (ç)akar.

988 Parantez içindekiler o küresel romanların ilk başlıkları:

Savaş ve Barış (İyi Biten Her Şey İyidir) / *Define Adası* (Deniz Aşçısı) / *Fareler ve İnsanlar* (Bir Şey Oldu) / *Rüzgâr Gibi Geçti* (Me Me Kara Koyun) / *Postacı Kapıyı İki Kez Çalar* (Barbekü) / *Lady Chatterley'in Sevgilisi* (Yumuşaklık) / *1984* (Avrupa'daki Son Adam) / *Muhteşem Gatsby* (West Egg Olayı)...

989 Yazar Adayına Öğütler (Karakter):

- "Kötü romancı karakterlerini kurar; onları yönetir ve konuşturur. Gerçek romancı onları dinler ve izler; onları tanımadan önce seslerini duyar."
– Andre Gide

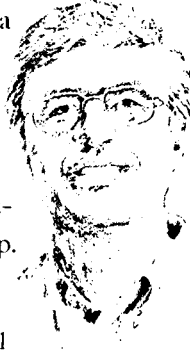
- "Hiçbir şey sempatik anlatıcı denli önemli değildir. Hiçbir şey öyküyü daha iyi bir araya getiremez." – Ethan Canin

- "Adlar müthiş önemlidir. Onları bulmak için sonsuza dek düşündüğüm olur. Bazen bir karakterin adını değiştirmezsem onu çalıştıramam."
– Elmore Leonard

- "An gelir karakter daha önce düşünmediğin bir şey söyler veya yapar. O an karakter canlanmıştır, artık ona dokunmamalısın." – Graham Greene

990 "80'li yıllarda yazılan şiirin garip bir kaderi var. Üzerinde çok konuşuluyor, yazılıyor ama anlaşılamıyor. Bu haliyle İkinci Yeni'ye çok benziyor. Tartışmaların geldiği nokta da bunun bir göstergesi. Dönüp dönüp aynı şeyler tartışılıyor. Yaklaşık onbeş yıldır aynı konuların tartışılması garipliğinin yanında gereksiz de."
– Metin Celâl, *Yeni Türk Şiiri*, Çizgi, 1994

(*Yeni Türk Şiiri*, Metin Celâl'in şiirimizde 80'li yılları irdelediği yazılarından mürekkep. (D)üzgün kitap.)

M. Celâl

k. İskender'den neo-aforizmalar – SON: 991

- Tanrısıyla tartışmaz hiçbir peygamber.
- İleri görüşlü olmasına rağmen statik kalmayı tercih edenler için son kaçınılmazdır: Şizofreni.
- Sıvası dökülmüş kahpe bir duvar gibi / Sivas'ı dökülmüş bir Türkiye kaldı içimizde.

Artık en gözde madeni param, İngilizlerin 2005 ürünü 50 peni'si. Yedigen paranın ön yüzünde, kaligrafik yaklaşımla "pence" sözcüğünün anlamı Dr. Johnson'ın 1755 ürünü sözlüğüne göre açıklanmış. 992

"İnsan müzikle uzlaşabilse dil tarihe karışırdı." 993
– Susan Mitchell

Takip ettiğim kitap eklerindeki dil üzerine yazıları kesinlikle okurum. (İkiriciklenerek.) Edebiyatçı geçinen sığ yazar ve televizyon sunucularının hırpalandığına rastlarsam, onları –memnuniyetle– arşivime kaldırabilirim. 994

"... Eski ziraat müdürünün gözlerine bakmaya utanarak uzun uzun bahçeyi seyrediyor, bodur şimşir ve bodur çamlarla çerçevelenmiş bahçede, kimileri başlarını gökyüzüne uzatmış, kimileri boynunu bükmüş, kimileri birbirleriyle dolaşarak büyümüş gülleri, karanfilleri, menekşeleri, herdemtazeleri, unutmabeni, akşamsefası, buhurumeryem, sümbül, horozibiği, petunya, sardunya, acem lalesi, muhabbetçiçeği, dokunmabana, nergis, çançiçeği, şebboy, peygamberçiçeği, filbahar, hançerçiçeği, aslanağzı, kahkahaçiçeği, ateşçiçeği, hüsnüyusuf, çuhaçiçeği, saraypatı, acemborusu, kelebekçiçeği, yıldızpeygamberi, medineçiçeği, arappapatyası, hezeran, zeren, zülfüaruz, sakızküpesi, yüreksarmaşığı, hasekiküpesi, inciçiçeği, gülhatmi, japongülü, sarısalkım, kuşçiçeği, çobançiçeği, fesleğen, yıldızçiçeği, gündüzsefası, ful, fulya, mine, hünkârçiçeği, yazpapatyası, hedera, gayretçiçeği, manisalalesi, yasemin, kadifegülü, meryemanaasması, çobansakalı, zambak, keten çi- 995

çeği, portakalmenekşesi, günçiçeği, kayaçiçeği, pembepire, japonsorgucu, kasımpatı, şevkatçiçeği, tespihçiçeği, vapurdumanı, ateşfeneri, sarıkız, kirlihanım, bahçeyoncası, altınbaşak, kandilliminare, çinşakayığı, mavisalkım, ortanca, kolyos, saksıgüzeli, çarkıfelek, beşparmak, latinçiçeği, kızgözü, mumçiçeği, manolya, akantus, leylak, hintkaranfili, margarit, kına, sarısabır, gardenya, siklamen, begonya, camgüzeli, kurdeleçiçeği, küpeçiçeği ve daha önce hiç görmedikleri, adını bile duymadıkları, bilmedikleri başka çiçekleri görünce dilleri tutuluyormuş."

– Ayfer Tunç, *Taş-Kâğıt-Makas*

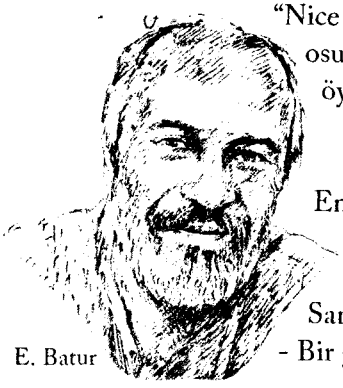
996 Güven Turan'a göre; Melih Cevdet Anday'ın Edgar Allan Poe'dan "Annabel Lee" çevirisi, orijinalinden daha etkileyicidir.

997 Tuğrul Tanyol'dan turfanda şiir:

KALABALIKTA YATMAK
kalabalık: dağınık yüzlü yatak
kendini usulca sokağın akışına bırak
amaçlı amaçsız yürüyen insanlarla.
kimi bir dükkânın vitrinine tutsak
kimi yürüyor yalnızca aşktan
kimi kendine bir cevap kadar uzak.
üşüyorum, diyorsun bu boş cennette
başağrısıyla uyanıyorsun her sabah
ağzında binlerce sigara yanığı
tiksintiyle bakıyorsun aynadaki yabancıya
yılların neşesi nasıl da acıyla oturmuş oraya.

yağmurun sesi usulca düşüyor yatağına
bir bulut gibi örtülen o gizli kalabalığa
bırak kendini, git onların gittiği yere
bir amaca ulaşamasan da.

biraz yürümüş olursun.

E. Batur

"Nice insan kendi elyazısının görüntüsünden, osuruğunun kokusundan nasıl hoşlanırsa, öyle hoşlanır." 998

- W. H. Auden

Enis Batur'dan bakire aforizmalar: 999

- Bugün yolda yürüyordum, cep telefonuyla konuşmayan bir kadın gördüm. Sanırım bir rahatsızlığı vardı.

- Bir gün ruh ameliyatları yapılacak.

Veda (v)akti. *Gudduâlarım** sizinle. 1000

(**Bizleri öncelikle okuma özürlü yöneticiler ve sığ yazarlardan koru Yarabbim!*)